

แนวทางการปลูกสวนป่าเศรษฐกิจของเอกชนอย่างยั่งยืน:
กรณีศึกษา อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

จิรวุฒิ แสงศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

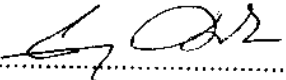
แนวทางการปลูกสวนป่าเศรษฐกิจของเอกชนอย่างยั่งยืน:

กรณีศึกษา อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

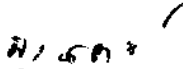
จิรวุฒิ แสงศรี

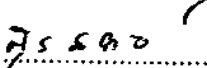
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์..........ประธานกรรมการ
(ดร. จินตนา อมรสงวนสิน)

รองศาสตราจารย์..........กรรมการ
(ดร. จันทนา อินทปัญญา)

รองศาสตราจารย์..........กรรมการ
(ดร. สุรสิทธิ์ วชิรจักร)

รองศาสตราจารย์..........รักษาราชการแทนคณบดี
(ดร. สุรสิทธิ์ วชิรจักร)

วันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2550

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	แนวทางการปลูกสวนป่าเศรษฐกิจของเอกชนอย่างยั่งยืน:
	กรณีศึกษา อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์
ชื่อผู้เขียน	นายจิรวุฒิ แสงศรี
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)
ปีการศึกษา	2550

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันของการจัดการสวนป่าภาคเอกชน ในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสวนป่าภาคเอกชนอย่างยั่งยืน และศึกษาปัญหาอุปสรรค และแนวทางดำเนินงานสวนป่าภาคเอกชนอย่างยั่งยืน ในการศึกษาได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับข้อมูลปฐมภูมิได้รวบรวมข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกสร้างสวนป่าในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำนวน 100 ราย และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาการจัดการสวนป่าของเกษตรกรที่ได้รับรางวัลดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่าจากกรมป่าไม้ เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์ และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC* โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ T-test ไค-สแควร์ (Chi-square Test) และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกสร้างสวนป่าในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนใหญ่ปลูกสร้างสวนป่าไม้เศรษฐกิจ โดยเฉพาะสวนป่าไม้สัก และเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของกรมป่าไม้ แต่อย่างไรก็ตาม เกษตรกรยังไม่มี การใช้เทคนิคทางวนวัฒนที่ถูกต้องในการปลูกสร้างสวนป่า และขาดการวางแผนทางการตลาด และพบว่า ประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรต่ำ แม้ว่าเกษตรกรได้รับผลผลิตไม้สวนป่าค่อนข้างสูง เนื่องจากเกษตรกรไม่จำหน่ายไม้จากสวนป่า เพราะไม่พอใจในราคารับซื้อไม้ ทำให้

ประสิทธิผลจากการปลูกสร้างสวนป่าต่ำ สำหรับประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า สวนป่า พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ได้จำหน่ายไม้จากสวนป่า ทำให้มีต้นทุนในการจัดการสวน ป่ามากกว่ารายรับที่ได้จากการการดำเนินงานสวนป่า แสดงถึงการดำเนินงานสวนป่าไม่มี ประสิทธิภาพ ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นทำให้ทราบว่าการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า ของเกษตรกรในพื้นที่มีแนวโน้มไม่เกิดความไม่ยั่งยืน และเกษตรกรส่วนหนึ่งตัดสินใจกลับไปปลูก พืชเกษตรเหมือนเดิม การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการปลูก สร้างสวนป่า พบว่า ไม่มีปัจจัยใดมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานสวนป่า ส่วน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่า คือ การยอมรับในอาชีพการปลูก สร้างสวนป่า และการตลาดของไม้สวนป่า โดยการตลาดของไม้สวนป่ามีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่าสูง

สำหรับแนวทางนำไปสู่การปลูกสร้างสวนป่าของเอกชนอย่างยั่งยืน คือ เกษตรกร จำเป็นต้องมีการแสวงหาคำความรู้ในการวางแผนและการบริหารจัดการสวนป่ามากยิ่งขึ้น เพื่อ นำมาใช้ในการดำเนินงานสวนป่าให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ และควรเข้าร่วมกลุ่ม สหกรณ์ผู้ปลูกสร้างสวนป่า เพราะการดำเนินงานสหกรณ์ที่เป็นรูปธรรมจะทำให้มีการช่วยเหลือ เกื้อกูลระหว่างสมาชิก และร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงานสวนป่าได้

สำหรับภาครัฐควรมีการส่งเสริมและถ่ายทอดองค์ความรู้ในการวางแผนและบริหารจัดการ สวนป่า หลักการปฏิบัติทางวนวัฒนที่ที่เหมาะสมกับชนิดไม้เลือกปลูก การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กฎหมายสวนป่าและกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้แก่เกษตรกร และจัดหาตลาดรับซื้อไม้สวนป่าให้มี ความชัดเจน เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการตัดสินใจลงทุนปลูกสร้างสวนป่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนิดพันธุ์ไม้ที่มีความคุ้มค่าต่อการลงทุน ตลอดจนการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าไม้ สวนป่าก่อนจำหน่าย มิใช่การมุ่งผลิตไม้จำหน่ายในรูปวัตถุดิบเท่านั้น สำหรับเกษตรกรที่มีเงินทุน น้อยควรส่งเสริมให้ปลูกไม้โตเร็ว เช่น ยูคาลิปตัส (*Eucalyptus camaldulensis* Dahn.) จะได้รับ ผลตอบแทนที่รวดเร็วกว่า เพราะมีตลาดรับซื้อไม้ที่กว้างขวาง ราคารับซื้อไม้ชัดเจน ในเกษตรกร รายที่มีที่ดินถือครองไม่มาก สมควรสนับสนุนให้มีการปลูกไม้ตามหัวไร่ปลายนา เพื่อใช้ประโยชน์ ในครัวเรือน หรือจำหน่ายเพื่อเสริมรายได้ตามรอบตัดฟัน หลังจากนั้นจึงปลูกทดแทนขึ้นใหม่ จะทำ ให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงานสวนป่าในทุกระดับ

ABSTRACT

Title of Thesis	The Guide Line for Sustainable Plantation Management: A Case Study in Wichanburi District Phetchabun Province
Author	Mr. Chirawuth Saengsri
Degree	Master of Science (Environmental Management)
Year	2007

The objectives of this study are to study the present status of private plantation in Wichanburi District Phetchabun Province, to study the guide line of sustainable private plantation management, and to study problems and threats of plantation management in order to develop the sustainable plantation management. The methods to collect data consisted of secondary data and primary data by using structural interview forms. The samples of study consisted of 100 farmers in Wichanburi district Phetchabun Province. The Special In-depth Interview forms were applied to two farmers who received The Royal Forest Department's Private Plantation Awards, the officer of Phetchabun Natural Resources and Environment Province, and the officers from Administrative Tambol Organizations in Wichanburi District. The collected data was analyzed by using SPSS/PC⁺ program to calculate Percentage, Mean and Standard Deviation. The T – Test, Chi – square Test, and Pearson Correlation Coefficient were applied to find the relationship of variable factors at 0.05 significant level.

The findings show the most of those farmers who do plantation in Wichanburi District Phetchabun Province are planting economic trees plantation, especially Teak plantation. They also participate in the Royal Forest Department's Plantation Promotion project. However, they do not apply silvicultural technique in their plantation and lack of

marketing planning. The findings also show that the effectiveness of plantation is low, even the yield from plantation is high. The farmers do not sell the woods because their price is very cheap. The study also finds that the plantation efficiency is low, due to the farmers still keep their trees growing plantation areas, which causes the cost of plantation management is higher than the income. Their plantation tends to be unstable. Some farmers have decided to replace the plantation with their old agricultural crops. The study of the factors affecting the plantation effectiveness and plantation efficiency shows that there are no studied factors related to the effectiveness of plantation. The factors effecting to the efficiency of plantation are the acceptance of plantation career of the farmers and the market of planted trees. The market of planted trees has a high relation to the effectiveness of plantation management.

The guide to sustain the private plantation is the farmers must have more plantation management knowledge and skills. They should join the plantation cooperated which having mutual problem solving agreements among it members. The government sector should provide plantation management knowledge, administrative skills, silvicultural technique, plantation laws, and the market to the farmers in order to help them to correctly decide to invest in their plantation, especially the selection of planted tree species that gave reasonable incomes. The high value product creation from woods must be also promoted. For the farmers who have limited loan, they should invest in fast growing species plantation, such as *Eucalyptus camaldulensis* Dahnh, due to it's economic return is high, its market is broad, and the wood's price is stable. For the farmers who occupied small lands, the plantation along their land's border should be promoted for home uses and additional income. These measures would lead to sustainable private plantation in all levels.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากความกรุณาจากบุคคลหลายท่านที่ได้ช่วยชี้แนะการศึกษาวิจัย ให้ความอนุเคราะห์ และให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าต่อการศึกษาวิจัย

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จินตนา อมรสงวนสิน ประธานคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. จันทนา อินทปัญญา และรองศาสตราจารย์ ดร. สุรสิทธิ์ วชิรวัชร กรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำชี้แนะและตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความกรุณาในทุกขั้นตอน ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

ขอขอบคุณคณาจารย์หลักสูตรการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้วยความเมตตา ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ทุกท่านที่กรุณาอำนวยความสะดวกตลอดการศึกษา

ขอขอบพระคุณบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลการศึกษา และแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนอำนวยความสะดวกขณะทำการศึกษา ได้แก่ คุณจักรพงษ์ ทองเปลว เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์ คุณบุญเพ็ญ นวลจวี เกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่า ระดับชาติ พ.ศ. 2543 อาจารย์ ดร. นิพนธ์ ไทยพานิช เกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่า (ระดับภาคเหนือ) พ.ศ. 2545 เจ้าหน้าที่องค์การบริหารสวนตำบลขัณฑ์น้อย ตำบลพุดาม และตำบลภูน้ำหยด อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ และเจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้

ขอขอบคุณผู้ที่ได้ให้คำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ ได้แก่ คุณสมเดช ชุนถนอม หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คุณสาโรจน์ เจียรักสุวรรณ กลุ่มคมนาคม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และท่านผู้ที่มีได้เอ่ยนามทุกท่าน

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้ให้กำเนิดและอบรมสั่งสอน ที่ได้ให้โอกาสในการศึกษา และให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน อย่างไม่เคยเหน็ดเหนื่อย รวมทั้งเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของผู้เขียนมาโดยตลอด ด้วยความเคารพอย่างสูง

จิรวุฒิ แสงศรี

ตุลาคม 2550

สารบัญ

หน้า

<u>บทคัดย่อ</u>	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(16)
 <u>บทที่ 1 บทนำ</u>	 1
1.1 ที่มาและแนวคิดของการศึกษา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.5 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	7
 <u>บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม</u>	 8
2.1 การปลูกสร้างสวนป่า	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการลงทุน การวิเคราะห์ และการบริหารจัดการ	25
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง	28
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความยั่งยืน	29
2.5 ระบบวนเกษตร	32
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
 <u>บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา</u>	 37
3.1 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	37
3.2 กรอบแนวคิดในการศึกษา	38
3.3 สมมติฐานในการศึกษา	39

3.4 ประชากรและตัวอย่าง	41	
3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	42	
3.6 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51	
3.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล	51	
3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล	52	
บทที่ 4 ผลการศึกษา	54	c4-1
4.1 สภาพพื้นที่ที่ทำการศึกษา	54	
4.2 สถานภาพการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่	59	
4.3 การสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดเพชรบูรณ์	61	
4.4 การสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์	68	
4.5 <u>การสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่า</u>	72	c4-2
4.6 ข้อมูลจากการศึกษาตัวอย่าง	90	
4.7 <u>การทดสอบสมมติฐาน</u>	109	c4-3
4.8 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	131	
บทที่ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	134	
5.1 สรุปผลการศึกษา	134	
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	139	
5.3 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา	141	
5.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการศึกษา	143	
5.5 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	143	
<u>บรรณานุกรม</u>	145	
ภาคผนวก		
<u>ภาคผนวก ก</u> แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกสร้างสวนป่า	149	q
ภาคผนวก ข ประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์	168	

ภาคผนวก ค ประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์	173	
ภาคผนวก ง ประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่า ของกรมป่าไม้	176	
<u>ภาคผนวก จ</u> นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่า	181	ap
ภาคผนวก ฉ อัตราส่วนผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ	192	
ภาคผนวก ช อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน	206	
ภาคผนวก ซ รูปประกอบการรายงานผลการศึกษา	211	
<u>ประวัติผู้เขียน</u>	219	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ผลผลิตของสวนป่าไม้สักทางภาคเหนือของประเทศไทยชั้นคุณภาพต่ำ (Site Index 14)	18
2.2 ผลผลิตของสวนป่าไม้สักทางภาคเหนือของประเทศไทยชั้นคุณภาพ ค่อนข้างต่ำ (Site Index 17)	19
2.3 ผลผลิตของสวนป่าไม้สักทางภาคเหนือของประเทศไทยชั้นคุณภาพ ปานกลาง (Site Index 20)	19
2.4 ผลผลิตของสวนป่าไม้สักทางภาคเหนือของประเทศไทยชั้นคุณภาพ ค่อนข้างดี (Site Index 23)	20
2.5 ผลผลิตของสวนป่าไม้สักทางภาคเหนือของประเทศไทยชั้นคุณภาพดี (Site Index 26)	20
2.6 การเจริญเติบโตของไม้สักในสวนป่าเมื่อปลูกในสภาพพื้นที่ต่างกัน	21
3.1 จำนวนประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแยกรายตำบล	42
3.2 การเจริญเติบโตของสวนป่าไม้สักในท้องที่ต่าง ๆ ทางภาคเหนือ ของประเทศไทย แต่ละช่วงอายุ ในสภาพพื้นที่ที่ไม่ดี	48
3.3 การเจริญเติบโตของสวนป่าไม้สักในท้องที่ต่าง ๆ ทางภาคเหนือ ของประเทศไทย แต่ละช่วงอายุ ในสภาพพื้นที่ดีปานกลาง	49
3.4 การเจริญเติบโตของสวนป่าไม้สักในท้องที่ต่าง ๆ ทางภาคเหนือ ของประเทศไทย แต่ละช่วงอายุ ในสภาพพื้นที่ดีมาก	49
4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ	91
4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ	91
4.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา	92
4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว	92
4.5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพหลักและอาชีพรอง	93
4.6 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ครัวเรือน	94

4.7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทเอกสารสิทธิ์และ จำนวนที่ดินที่ถือครอง	95
4.8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนาเดิม	95
4.9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชนิดไม้ที่เลือกปลูก	96
4.10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจ ในการปลูกสร้างสวนป่า	96
4.11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความคาดหวัง ในการปลูกสร้างสวนป่า	97
4.12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสารในการ ปลูกสร้างสวนป่า	98
4.13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในการปลูกสร้างสวนป่า	98
4.14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับระดับเทคนิคในการ ปลูกสร้างสวนป่า	99
4.15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเข้าร่วมโครงการส่งเสริม การปลูกป่า	99
4.16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์	100
4.17 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการยอมรับอาชีพ การปลูกสร้างสวนป่า	100
4.18 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการจำหน่ายไม้สวนป่า และแหล่งที่จำหน่ายไม้	101
4.19 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความพอใจในราคาไม้ที่ได้รับ	101
4.20 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความคิดต่อผลกระทบ ของนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่าต่อการปลูกสร้างสวนป่า	102
4.21 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการได้รับการส่งเสริมจาก ภาครัฐ	103
4.22 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาการปลูกสร้าง สวนป่า	103

4.23 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปริมาตรไม้สักจากการ ดำเนินการสวนป่า	104
4.24 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอัตราส่วนผลตอบแทน ทางเศรษฐกิจ	104
4.25 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายรับจากการดำเนินงาน สวนป่า	105
4.26 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายจ่ายในการดำเนินงาน สวนป่า	105
4.27 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอัตราส่วนผลตอบแทนต่อ ต้นทุนในการดำเนินการสวนป่า	106
4.28 การทดสอบค่าที่เกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า	109
4.29 การทดสอบค่าที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพของการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า	110
4.31 แรงงานในครัวเรือนกับประสิทธิผลของการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า	111
4.31 แรงงานในครัวเรือนกับประสิทธิภาพของการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า	111
4.32 อาชีพกับประสิทธิผลของการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า	112
4.33 อาชีพกับประสิทธิภาพของการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า	113
4.34 รายได้ครัวเรือนกับประสิทธิผลของการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า	114
4.35 รายได้ครัวเรือนกับประสิทธิภาพของการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า	114
4.36 การถือครองที่ดินกับประสิทธิผลของการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า	115
4.37 การถือครองที่ดินกับประสิทธิภาพของการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า	116
4.38 ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินการ ปลูกสร้างสวนป่า	116
4.39 ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินการ ปลูกสร้างสวนป่า	117
4.40 การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินการ ปลูกสร้างสวนป่า	118
4.41 การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินการ ปลูกสร้างสวนป่า	119

4.42	ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงาน ปลูกสร้างสวนป่า	120
4.43	ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ปลูกสร้างสวนป่า	120
4.44	ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงาน ปลูกสร้างสวนป่า	121
4.45	ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ปลูกสร้างสวนป่า	122
4.46	เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงาน ปลูกสร้างสวนป่า	123
4.47	เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ปลูกสร้างสวนป่า	123
4.48	การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงาน ปลูกสร้างสวนป่า	124
4.49	การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ปลูกสร้างสวนป่า	125
4.50	การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า	125
4.51	การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ปลูกสร้างสวนป่า	126
4.52	การตลาดของไม้สวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงาน ปลูกสร้างสวนป่า	127
4.53	การตลาดของไม้สวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ปลูกสร้างสวนป่า	127
4.54	นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงาน ปลูกสร้างสวนป่า	128
4.55	นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ปลูกสร้างสวนป่า	129
4.56	การส่งเสริมจากภาครัฐกับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า	129
4.57	การส่งเสริมจากภาครัฐกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า	130

4.58	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	131
4.59	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าและประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่า	132
4.60	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างการตลาดของไม้สวนป่าและประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่า	133

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา	38
4.1 แผนที่จังหวัดเพชรบูรณ์	56
4.2 แผนที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์	58

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและแนวคิดของการศึกษา

การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในระยะเวลาที่ผ่านมา ก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหามลพิษ และปัญหาทรัพยากรมนุษย์ตามมา การพัฒนาที่ผ่านมาเป็นการใช้ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ต่ำลง นอกจากนี้การนำทรัพยากรป่าไม้ออกมาใช้เป็นจำนวนมหาศาล เพื่อเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ ก็เป็นตัวเร่งให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เข้าสู่วิกฤตเร็วขึ้น สำหรับประเทศไทยแม้ว่าปัจจุบันจะมีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความตระหนักดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่ในการปฏิบัติจริงยังไม่เกิดผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้ หลังจากการประกาศปิดป่าสัมปทานเมื่อปี พ.ศ. 2532 มีความจำเป็นต้องนำเข้าไม้เพื่อบริโภคสูงขึ้นมาก และปริมาณความต้องการใช้ไม้ในอุตสาหกรรมไม้ประเภทต่าง ๆ ภายในประเทศ และอุตสาหกรรมที่ใช้ไม้เป็นวัตถุดิบพื้นฐานในการผลิตเพื่อการส่งออกยังคงเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จากสถิติการป่าไม้ของประเทศไทย ปี 2549 (กรมป่าไม้, 2549) พบว่า การใช้ไม้ภายในประเทศระหว่างปี พ.ศ. 2533 – 2548 มีปริมาณการส่งออกไม้สูงขึ้นมาก ปริมาณการนำเข้าไม้ในปี พ.ศ. 2548 มีปริมาณ 2,335,300 ลูกบาศก์เมตร ในขณะที่ปริมาณไม้ที่ผลิตได้ในประเทศมีเพียง 8,900 ลูกบาศก์เมตร เท่านั้น

นโยบายป่าไม้แห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2528 ได้กำหนดให้ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ คิดเป็นเนื้อที่ 128 ล้านไร่ เพื่อเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ร้อยละ 25 และพื้นที่ป่าเพื่อการเศรษฐกิจ ร้อยละ 15 แนวทางหนึ่งที่ทำให้เป้าหมายดังกล่าวบรรลุผลตามนโยบายป่าไม้แห่งชาติ คือ การส่งเสริมปลูกสร้างสวนป่าเพื่อใช้ประโยชน์โดยภาคเอกชน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการนำไม้จากป่าอนุรักษ์ตามธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ เริ่มดำเนินการในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีโดยได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2535 ที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์ของตนเอง โดยรัฐส่งเสริมสนับสนุนเงินทุนแบบให้เปล่า ตลอดจนให้ความรู้และเทคนิคการปลูกสร้างสวนป่ากับเกษตรกรในระดับครัวเรือนทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยมีกรมป่าไม้

เป็นหน่วยงานดำเนินการ ซึ่งนอกจากจะเป็นการแก้ปัญหาการลักลอบทำลายป่าไม้แล้ว ยังทำให้เกิดความตระหนักในการใช้ป่าไม้อย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด และเกิดผลดีต่อสภาพแวดล้อมตามมา

อาชีพการปลูกสร้างสวนป่าสามารถสร้างงาน สร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับประชาชนในชนบท ซึ่งจะผลักดันให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นการเพิ่มผลผลิตไม้ให้เพียงพอับความต้องการใช้ไม้ในอนาคต และเกิดความยั่งยืนในการผลิตและบริโภคไม้ แต่การดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าโดยเกษตรกรในพื้นที่ ส่วนใหญ่ยังขาดแรงจูงใจในการดำเนินการ การส่งเสริมโดยภาครัฐมีได้คำนึงถึงจำนวนที่ดินที่ประชาชนถือครอง ซึ่งส่วนใหญ่มีเนื้อที่น้อย นอกจากนี้รัฐยังขาดการสร้างกลไกของตลาด ตลอดจนไม่มีการส่งเสริมเผยแพร่ให้มีการใช้ระบบวนเกษตรและเทคนิคการใช้ประโยชน์ไม้ขนาดเล็กอย่างทั่วถึง เพื่อให้เกิดรายได้ในระยะแรกและเกิดความเชื่อมั่นในโครงการของภาครัฐ ดังนั้น การผลิตไม้จากสวนป่าโดยเกษตรกรจึงไม่เกิดความยั่งยืน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงแนวทางการปลูกไม้เศรษฐกิจของเอกชนอย่างยั่งยืน โดยมีกรณีศึกษาในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าของภาครัฐ โดยชนิดไม้ที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นไม้สัก มักประสบปัญหาต่าง ๆ หลายประการ เช่น ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่า การบำรุงรักษาสวนป่า ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปลูกสร้างสวนป่า ตลอดจนขั้นตอนต่าง ๆ ในการประสานงานกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง จึงต้องมีการศึกษาถึงปัญหาอุปสรรค การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และวิธีบริหารจัดการสวนป่าที่เกษตรกรใช้ดำเนินงาน เพื่อให้ทราบแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าไม้ภาคเอกชน และผลิตไม้สวนป่าเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการจัดการสวนป่าภาคเอกชน ในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสวนป่าภาคเอกชนอย่างยั่งยืน
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และแนวทางการดำเนินงานสวนป่าภาคเอกชนอย่างยั่งยืน

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยทำการศึกษาเฉพาะไม้สัก

1.3.1.1 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยพิจารณาจาก

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย แรงงานในครัวเรือน อาชีพ รายได้ครัวเรือน การถือครองที่ดิน ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่า และการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า
- 2) การบริหารจัดการ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่า ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่า เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่า การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่า และการเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์
- 3) ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย การตลาดของไม้สวนป่า นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า และการส่งเสริมจากภาครัฐ

1.3.1.2 ศึกษาแนวทางจัดการสวนป่าของเกษตรกรผู้เป็นตัวอย่างด้านการปลูกสร้างสวนป่า โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่าของกรมป่าไม้ จำนวน 2 ราย คือ

- 1) นายบุญเพ็ญ นวลฉวี เกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่า ระดับชาติ ปี พ.ศ. 2543
- 2) อาจารย์ ดร.นิพนธ์ ไทยพานิช เกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่า ระดับภาคเหนือ ปี พ.ศ. 2545

1.3.1.3 ศึกษาความเป็นมาของการปลูกสร้างสวนป่าของของเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ นายจักรพงษ์ ทองเปลว ตำแหน่งเจ้าพนักงานป่าไม้ 5 เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับงานด้านการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์

1.3.1.4 ศึกษาสถานภาพการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ตลอดจนการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร

1.3.2.1 กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกสร้างสวนป่าในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวนทั้งสิ้น 697 ราย

1.3.2.2 หน่วยที่ใช้ในการศึกษา (Units of Analysis) ในครั้งนี้ คือ เจ้าของสวนป่าหรือผู้ดูแลจัดการสวนป่าในพื้นที่

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

1.3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2549 – เดือนกันยายน พ.ศ. 2550 รวมระยะเวลาทำการวิจัยประมาณ 11 เดือน โดยทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่ประมาณ 2 เดือนระหว่างเดือนกรกฎาคม 2550 – สิงหาคม 2550

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงแนวทางการจัดการสวนป่าเอกชนอย่างยั่งยืนของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์
2. ใช้เป็นแนวทางพื้นฐานสำหรับกรมป่าไม้และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับนำไปใช้ในการส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

1.5 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

1.5.1 การปลูกสร้างสวนป่าอย่างยั่งยืน หมายถึง การปลูกไม้เศรษฐกิจ และ/หรือไม้โตเร็วในรูปแบบสวนป่าภาคเอกชนโดยเกษตรกร เพื่อต้องการผลตอบแทนด้านผลผลิตไม้หรือผลตอบแทนในรูปของรายได้อย่างต่อเนื่อง

1.5.2 ประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า หมายถึง ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจต่อไร่ที่ได้รับจากการดำเนินงานสวนป่า โดยวัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนทางเศรษฐกิจโดยกำหนดให้สวนป่าที่มีอัตราส่วนผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมากกว่าหรือเท่ากับ 1 ถือว่ามี

ประสิทธิผลในการดำเนินงานสวนป่าสูง และสวนป่าที่มีอัตราส่วนผลตอบแทนทางเศรษฐกิจน้อยกว่า 1 ถือว่ามีประสิทธิผลในการดำเนินงานสวนป่าต่ำ

1.5.3 ประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า หมายถึง ความคุ้มค่าของผลตอบแทนที่ได้จากการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า โดยวัดจากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน ตั้งแต่เริ่มปลูกสร้างสวนป่าจนถึงปัจจุบัน โดยไม่มีการนำอัตราดอกเบี้ยมาคำนวณมูลค่าปัจจุบันของเงิน โดยกำหนดให้การดำเนินงานสวนป่าที่มีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนมากกว่า 1 ถือว่ามีประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า และการดำเนินงานสวนป่าที่มีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ถือว่าไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

1.5.4 แรงงานในครัวเรือน หมายถึง จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีอายุระหว่าง 15 – 60 ปี

1.5.5 อาชีพ หมายถึง อาชีพหลักของเจ้าของสวนป่า แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม คือ การเกษตร/ปศุสัตว์ รับราชการ ค้าขาย รับจ้าง/รัฐวิสาหกิจ อาชีพอิสระ และอื่น ๆ

1.5.6 รายได้ครัวเรือน หมายถึง ระดับรายได้รวมหรือเงินเดือนรวมโดยเฉลี่ยของผู้ปลูกสร้างสวนป่า ที่ได้รับต่อเดือน โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาทต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาทต่อเดือน และมากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน ขึ้นไป

1.5.7 การถือครองที่ดิน หมายถึง จำนวนที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ของเกษตรกร มีหน่วยเป็นไร่ โดยแบ่งเอกสารสิทธิ์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ โฉนด นส. 3ก และ สปก. 4-01

1.5.8 ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่า หมายถึง ความต้องการได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า ของเกษตรกรผู้ลงทุนปลูกสร้างสวนป่าในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ในด้านต่าง ๆ แบ่งออกเป็น

1.5.8.1 ความคาดหวังด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้จากไม้สวนป่า การจ้างงานในท้องถิ่น

1.5.8.2 ความคาดหวังด้านสังคม ได้แก่ ไม่เกิดการอพยพย้ายถิ่นชั่วคราวของคนในท้องถิ่น การอยู่ร่วมกันอย่างพร้อมหน้าของคนในครอบครัว การลดความขัดแย้งในทรัพยากรธรรมชาติ

1.5.8.3 ความคาดหวังด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การรักษาหน้าดิน การเพิ่มปุ๋ยแก่พื้นดิน การลดการใช้ทรัพยากรจากป่าธรรมชาติ ช่วยบรรเทาปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

โดยวัดระดับความคาดหวังเป็นมีความคาดหวังในระดับต่ำ ระดับปานกลาง หรือระดับสูง

1.5.9 ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่า หมายถึง แหล่งของข่าวประชาสัมพันธ์ หรือองค์ความรู้ ด้านการปลูกสร้างสวนป่าที่เกษตรกรได้รับ โดยแบ่งการรับข้อมูลข่าวสารออกเป็น 9 แหล่ง คือ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หอกระจายเสียงชุมชน นิตยสาร/วารสาร การพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ป่าไม้ และเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น ๆ

1.5.10 ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่า หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรผู้ปลูกสร้างสวนป่า โดยวัดระดับ ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ มีความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำ ระดับ ปานกลาง และระดับสูง

1.5.11 เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่า หมายถึง การใช้องค์ความรู้หรือภูมิปัญญาที่ จำเป็นในการปลูกสร้างสวนป่า โดยวัดเทคนิคของเกษตรกรในการปลูกสวนป่าออกเป็น 3 ระดับ คือ มีเทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่าระดับต่ำ ปานกลาง และสูง

1.5.12 การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่า หมายถึง การเข้าเป็นสมาชิกโครงการ ส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจของกรมป่าไม้ของเกษตรกร โดยแบ่งออกเป็นการเข้าเป็นสมาชิกหรือ ไม่ได้เป็นสมาชิกโครงการ

1.5.13 การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์ หมายถึง การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกสร้างสวนป่า ในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยแบ่งออกเป็นการเข้าร่วมหรือไม่ได้เข้าร่วมกลุ่ม สหกรณ์ของเกษตรกร

1.5.14 การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า หมายถึง ความคิดเห็นทางบวกต่ออาชีพ การปลูกสร้างสวนป่า โดยเห็นถึงประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม มีการวัดการ ยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง

1.5.15 การตลาดของไม้สวนป่า หมายถึง การจำหน่ายไม้ที่ได้จากการปลูกสร้างสวนป่า ให้กับแหล่งรับซื้อไม้สวนป่า โดยแบ่งแหล่งรับซื้อไม้ออกเป็น 3 แหล่ง คือ พ่อค้าคนกลาง โรงงาน อุตสาหกรรม และกลุ่มสหกรณ์

1.5.16 นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า หมายถึง ระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับการ ปลูกสร้างสวนป่าภาคเอกชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกร โดยวัดจากความคิดเห็นของเกษตรกรเรื่องผลกระทบนโยบายรัฐและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า ต่อการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ผลกระทบต่อการปลูกสร้างสวนป่า ในระดับต่ำ ปานกลาง และสูง

1.5.17 การส่งเสริมจากภาครัฐ หมายถึง การดำเนินการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าโดยภาครัฐในรูปแบบต่าง ๆ หลังจากปี พ.ศ. 2545 โดยแบ่งออกเป็นกรณีการส่งเสริมหรือไม่มีการส่งเสริมจากภาครัฐ

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 เส้นผ่าศูนย์กลางเพียงอก (DBH) หมายถึง เส้นผ่าศูนย์กลางของลำต้นไม้ที่จุดสูงจากระดับพื้นดิน 130 เซนติเมตร มีหน่วยเป็นเมตร

1.6.2 รัศมีของต้นไม้ที่ระดับเพียงอก หมายถึง รัศมีของลำต้นไม้ที่จุดสูงจากระดับพื้นดิน 130 เซนติเมตร มีหน่วยเป็นเมตร

1.6.3 ความสูงที่ทำเป็นสินค้าได้ หมายถึง ความสูงของต้นไม้ตั้งแต่ระดับพื้นดิน ถึงระดับที่ต้นไม้มีการแตกกิ่งแรก

1.6.4 ปริมาตรที่ทำเป็นสินค้าได้ของไม้สักสวนป่า หมายถึง ปริมาตรของลำต้นไม้ตั้งแต่ระดับพื้นดินถึงระดับที่ต้นไม้มีการแตกกิ่งแรก มีหน่วยเป็นลูกบาศก์เมตรต่อไร่ โดยคำนวณจากความสัมพันธ์

$$\begin{array}{rcl}
 \text{ปริมาตรที่ทำเป็นสินค้าได้} & = & \pi r^2 h \\
 \text{โดยที่} & & \\
 \pi & = & 3.14 \\
 r & = & \text{รัศมีของต้นไม้ที่ระดับเพียงอก} \\
 h & = & \text{ความสูงที่ทำเป็นสินค้าได้}
 \end{array}$$

1.6.5 มูลค่าของไม้สวนป่า หมายถึง ราคาของไม้สวนป่าต่อไร่ คำนวณจากปริมาตรที่ทำเป็นสินค้าได้ของไม้ต่อไร่คูณราคาต่อลูกบาศก์เมตร มีหน่วยเป็นบาท

1.6.6 อัตราส่วนผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ หมายถึง อัตราส่วนระหว่างมูลค่าของไม้สวนป่าจริงต่อมูลค่าของไม้สวนป่าที่ควรได้รับ

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไป แนวคิดทฤษฎี หลักการ และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ทำการศึกษาได้ทำการทบทวนวรรณกรรมดังนี้

- 2.1 การปลูกสร้างสวนป่า
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการลงทุน การวิเคราะห์ และการบริหารจัดการ
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความยั่งยืน
- 2.5 ระบบวนเกษตร
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การปลูกสร้างสวนป่า

เทอด สุปรีชากร (2525: 75) ให้ความหมายของการปลูกสร้างสวนป่าว่า หมายถึง การสร้างป่าขึ้นในพื้นที่ที่ในปัจจุบันมีไม้ขึ้นอยู่น้อยหรือไม่มีต้นไม้เลย โดยวิธีธรรมชาติหรือโดยวิธีปลูกขึ้น

FAO (1967 อ้างถึงใน สราวุธ จารุวรรณสถิต, 2545: 4) ให้ความหมายคำว่า สวนป่า หมายถึง ป่าที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของมนุษย์ จะด้วยการหว่านหรือปลูก ทั้งนี้ไม่รวมถึงป่าที่มีอยู่ตามธรรมชาติ

บุญฤทธิ์ ภูริยากร, ทศพร วัชรางกูร และสิรินทร์ ตียนานนท์ (2541 อ้างถึงใน ช่อทิพย์ อานันท์รัตนกุล, 2542: 13) ให้ความหมายคำว่า สวนป่า หมายถึง พื้นที่ที่ได้ทำการปลูกพันธุ์ไม้ขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน

มนต์สิทธิ์ ไพรัชย์ (2536: 7) ให้ความหมายของการปลูกสร้างสวนป่าว่า หมายถึง การนำไม้ป่า (Forest Tree) มาปลูกในพื้นที่ที่กำหนด อย่างมีระบบ ระเบียบ แบบแผน โดยมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน

ชอทิพย์ อานันท์รัตนกุล (2542: 14) ได้สรุปความหมายของการปลูกสร้างสวนป่าในปัจจุบัน หมายถึง การนำไม้ป่า (Forest Tree) มาปลูกในพื้นที่ที่กำหนด อย่างมีระบบ ระเบียบแบบแผน โดยมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์เป็นอันดับแรก เพื่อให้สามารถวางแผนในการจัดการสวนป่าได้อย่างถูกต้องและสะดวกต่อการปฏิบัติงาน

วิไลลักษณ์ ไทยอุตุส่าห์ (2528: 13) ได้ให้ความหมายสวนป่า หมายถึง ป่าที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของมนุษย์ จะด้วยการหว่านหรือปลูกก็ตาม ทั้งนี้ไม่รวมถึงป่าที่มีอยู่โดยธรรมชาติหรือเกิดใหม่โดยธรรมชาติ

สรุปความหมายของการปลูกสร้างสวนป่า คือ การที่มนุษย์นำไม้ป่ามาปลูกในพื้นที่ที่กำหนดไว้อย่างมีระบบแบบแผน โดยพื้นที่ดังกล่าวอาจมีต้นไม้ขึ้นอยู่น้อย หรือไม่มีต้นไม้ขึ้นอยู่เลย โดยมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน

2.1.1 ความสำคัญและประโยชน์ของการปลูกสร้างสวนป่า

2.1.1.1 สถานการณ์ปัจจุบันของป่าไม้ในประเทศไทย

อภिरักษ์ ทหารานนท์ (2547: 5 – 6) กล่าวว่า ททรัพยากรป่าไม้และพื้นที่ป่าของประเทศไทยมีการลดลงอย่างต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบันด้วยสาเหตุต่าง ๆ เช่น การพัฒนาประเทศ ทำให้มีการตัดไม้ทำลายป่าและบุกรุกครอบครองที่ดินป่าไม้อย่างต่อเนื่อง ธงชัย จารุพัฒน์ (2544 อ้างถึงใน อภिरักษ์ ทหารานนท์, 2547: 5) กล่าวว่า การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อที่ป่าไม้ที่เหลืออยู่ของประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2516 – 2541 ของกรม ป่าไม้ โดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียม LANDSAT ทำให้ทราบว่าในปัจจุบัน (พ.ศ. 2541) ประเทศไทยมีเนื้อที่ป่าเหลือประมาณร้อยละ 25.08 ของเนื้อที่ประเทศ โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ป่าไม้คงเหลือน้อยที่สุด

2.1.1.2 ความสำคัญของการปลูกสร้างสวนป่า

ปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญของการส่งเสริมให้มีการปลูกป่า เพื่อให้พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยที่มีอยู่ประมาณร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ หรือ 83.45 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40 หรือ 184 ล้านไร่ ดังนั้น จะต้องปลูกป่าเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 45 ล้านไร่ ซึ่งน่าจะเป็นการปลูกป่าในพื้นที่อนุรักษ์และต้นน้ำลำธารประมาณ 10 ล้านไร่ นอกจากนั้นอีก 35 ล้านไร่ จะเป็นการปลูกป่าเพื่อเศรษฐกิจโดยภาคเอกชนและราษฎรในที่ดินกรรมสิทธิ์ เพื่อรองรับความต้องการใช้ไม้ การก่อสร้างอุทยานธรรมชาติเป็นวัตถุประสงค์ และเพื่อการใช้สอยในครัวเรือน

สุเมธ ศิริลักษณ์ (2540 อ้างถึงใน ชาทรี สัทธรรมนวงศ์, 2545: 7) กล่าวว่า การปลูกป่าไม้นี้ไม่ว่าจะเป็นการปลูกป่าเพื่ออนุรักษ์หรือเพื่อเศรษฐกิจ สิ่งที่ต้องการเมื่อปลูกและลงทุน

ไปแล้วคือจะได้ต้นไม้หรือสวนป่าที่มีคุณภาพ เพื่ออำนวยความสะดวกและให้ผลตอบแทน ไม่ว่าใน ด้านอนุรักษ์หรือในด้านเศรษฐกิจอย่างคุ้มค่า ลักษณะของการสร้างสวนป่าเป็นวิธีเพิ่มปริมาณ การผลิตโดยขยายเนื้อที่ออกไป รัฐบาลได้เห็นความสำคัญและภัยอันตรายที่เกิดขึ้นแก่ป่าไม้ ของประเทศ จึงได้แถลงเป็นนโยบายตั้งแต่ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ดังนี้ 1) จะบำรุงสวนสัก 2) จะบำรุงและปลูกสร้างสวนป่าไม้ โดยเฉพาะป่าไม้บริเวณต้นน้ำลำธาร 3) จะกำหนดงบประมาณให้กรมป่าไม้สำหรับใช้ในการปลูกสร้างสวนป่าในระยะภายในแผน ฯ อย่างเพียงพอ 4) จะสนับสนุนให้มีการปลูกสร้างสวนป่าให้ดำเนินไปโดยเต็มกำลัง เพื่อให้ได้ผลใน ระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจหกปีข้างหน้า

2.1.1.3 ประโยชน์ของการปลูกสร้างสวนป่า

อำนาจ คอวนิช (2522: 1) กล่าวว่า การปลูกสร้างสวนป่าเป็นมาตรการหนึ่งที่จะ ช่วยฟื้นฟูพื้นที่และสภาพของป่าไม้ให้ดีขึ้น เพื่อชดเชยเนื้อที่ป่าที่กำลังลดลง และเพื่อรักษาสมดุล ของธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้ดีขึ้นด้วย ภาครัฐจึงมีนโยบายการปลูกสร้างสวน ป่าเนื่องจากมีจำเป็นเร่งด่วน 2 ประการ คือ เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำลำธาร และเพื่อประโยชน์ด้าน เศรษฐกิจและการใช้สอยไม้ของประเทศ

มณฑิ โพธิ์ทัย (2536: 9 – 13) ได้สรุปประโยชน์ของการปลูกสร้างสวนป่าว่า ทำให้เกิดการสร้างป่าสมบูรณ์ขึ้นใหม่ ช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำ แก้ปัญหาการขาดแคลนไม้ในอนาคต ช่วยเพิ่มรายได้แก่รัฐ ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ลดการอพยพของราษฎรในชนบทเข้าสู่ เมือง ทำให้เพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในรูปของระบบวนเกษตร เกิดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เพื่อความรื่นรมย์ เป็นที่อยู่ของสัตว์ป่า และเป็นแหล่งความรู้ด้านวนวัฒนวิทยา และอื่น ๆ

บุญวงศ์ ไทยอุดมสาร (2531 อ้างถึงใน ช่อทิพย์ อานันท์รัตนกุล, 2542: 15) กล่าวถึงประโยชน์ของการปลูกสร้างสวนป่าว่า สวนป่าอำนวยความสะดวกทั้งทางตรงและทางอ้อม คู่กันไปเสมอ โดยมีประโยชน์ทางตรงคือ ประโยชน์ที่ได้จากต้นไม้ในสวนป่าก่อให้เกิดรายได้ทาง เศรษฐกิจ และประโยชน์ทางอ้อม คือ ทำให้สภาพแวดล้อมอยู่ในสภาวะที่เหมาะสมและเอื้อ ประโยชน์ต่อชุมชนบริเวณใกล้เคียงสวนป่า ได้แก่ การเพิ่มออกซิเจนในบรรยากาศ ช่วยป้องกัน การชะล้างพังทลายของหน้าดินและบรรเทาอุทกภัย เป็นต้น

ชาติวิ สัทธรรมนวงศ์ (2545: 11 – 16) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการปลูกสร้าง สวนป่าว่า เป็นการเพิ่มปริมาณไม้ในเนื้อที่อันจำกัดให้เพียงพอต่อความต้องการ ช่วยป้องกันการ กัดเซาะดิน ลดการพังทลาย ช่วยให้รัฐมีรายได้เพิ่มขึ้น ทดแทนการส่งออกไม้จากป่าธรรมชาติ

สร้างรายได้ให้ราษฎร เป็นการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด ช่วยให้เกิดความร่มรื่นและเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า เป็นต้น

2.1.2 ระบบการปลูกสร้างสวนป่า

2.1.2.1 ประเภทของสวนป่า

อำนาจ คอวนิช (2522: 1) กล่าวถึง ประเภทของการปลูกสร้างสวนป่าว่า จากวัตถุประสงค์และความจำเป็นในการปลูกสร้างสวนป่า สามารถแบ่งประเภทของการปลูกสร้างสวนป่าออกเป็น 2 ประเภท คือ การปลูกสร้างสวนป่าเพื่อรักษาต้นน้ำลำธาร และการปลูกสร้างสวนป่าเพื่อเศรษฐกิจ

วิไลลักษณ์ ไทยอุดสาหกรรม (2528: 13) กล่าวว่า สวนป่าที่ถูกสร้างโดยมนุษย์แบ่งวิธีการสร้างได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) Afforestation หมายถึง สวนป่าที่ปลูกสร้างขึ้นโดยกรรมวิธีของมนุษย์ บนพื้นที่ที่ไม่มีป่ามาก่อน หรืออย่างน้อยพื้นที่ดังกล่าวไม่เคยมีสภาพเป็นป่ามาก่อนภายใน 50 ปี

2) Reforestation หมายถึง สวนป่าที่สร้างขึ้นโดยกรรมวิธีของมนุษย์ บนพื้นที่ที่เคยเป็นป่ามาก่อน ภายในระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา รวมทั้งการปลูกไม้ชนิดใหม่ที่มีความสำคัญกว่า เพื่อทดแทนไม้ที่มีอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง หรือจะเป็นการปลูกสร้างสวนป่าลงในพื้นที่ที่ต้นไม้มิเคยเกิดตามธรรมชาติก็ได้ แต่ปริมาณที่ปลูกใหม่โดยมนุษย์จะต้องเกินร้อยละ 50 ของป่าทั้งหมดจึงจะเรียกว่าสวนป่า

บุญวงศ์ ไทยอุดสาหกรรม (2539 อ้างถึงใน ช่อทิพย์ อานันท์รัตนกุล, 2542: 14) แบ่งประเภทของสวนป่าออกเป็น

1) จำแนกตามชนิดไม้ และเรียกชื่อตามพรรณไม้ที่ปลูก เช่น สวนสัก สวนสน สวนยูคาลิปตัส เป็นต้น

2) จำแนกตามหน่วยงานหรือบุคคลที่ทำการปลูกสร้างสวนป่า ได้แก่ สวนป่าของรัฐ สวนป่าเอกชน และสวนป่าชุมชน

3) จำแนกตามสภาพพื้นที่ที่ปลูก คือ สวนป่าทดแทน (Reforestation) และสวนป่าปลูกใหม่ (Afforestation) เป็นต้น โดยที่สวนป่าทดแทน (Reforestation) คือ การปลูกสร้างสวนป่าในบริเวณที่ไม่เคยเป็นป่ามาก่อน แต่ป่านั้นถูกแผ้วถาง ทำลาย จนกลายเป็นป่า

เสื่อมโทรม และสวนป่าปลูกใหม่ (Afforestation) คือ การปลูกสร้างสวนป่าในบริเวณที่ไม่เคยเป็นป่ามาก่อน

เรียงชัย เผ่าสัจจะ (2535 อ้างถึงใน ชอทิพย์ อานันท์รัตนกุล, 2542: 14) จำแนกวัตถุประสงค์ของการปลูกสร้างสวนป่า ออกเป็น

สวนป่าเศรษฐกิจ (Production Forest) หรือการปลูกสร้างสวนป่าเพื่อเศรษฐกิจ หมายถึง การปลูกป่าเพื่อหวังผลตอบแทนจากการปลูกในลักษณะของการนำผลผลิตจากสวนป่าออกมาจำหน่ายเป็นรายได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ไม้ซุง ไม้แปรรูป เสาค้ำ และเยื่อกระดาษ ได้แก่ สวนป่าของเอกชน

สวนป่าอนุรักษ์ (Conservation Forest) หรือการปลูกสร้างสวนป่าเพื่อการอนุรักษ์ หมายถึง การปลูกป่าที่ไม่หวังผลในด้านเศรษฐกิจ แต่มุ่งในการอนุรักษ์ดินน้ำลำธาร ป้องกันดินพังทลาย และเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ สวนป่าของรัฐ

สวนป่าเพื่อสังคม (Social Forest) หรือการปลูกสร้างสวนป่าเพื่อสังคม เป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่สมาชิกชุมชนที่ร่วมมือร่วมใจกันปลูกสร้างสวนป่าขึ้นมา

2.1.2.2 วิธีการปลูกสร้างสวนป่า

มณฑิ โพรทัย (2536: 7) แบ่งระบบการปลูกสร้างสวนป่าออกเป็น 2 ระบบ คือ

1) ระบบปลูกโดยจ้างแรงงาน (Regular Planting) เป็นการปลูกโดยที่ผู้ดำเนินการจัดหาคนงานมาดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าโดยตลอดทุกขั้นตอนตั้งแต่การแผ้วถางป่า เก็บริบ สุม เผา ปลูก และดูแลรักษา

2) การปลูกโดยชาวไร่ (Taungya Planting) เป็นวิธีที่ใช้ชาวไร่เข้ามาช่วยในการปลูกสร้างสวนป่า โดยการจัดแบ่งพื้นที่ที่จะปลูกเป็นแปลง เล็ก ๆ โดยกรมป่าไม้เป็นผู้จัดหาเมล็ดพันธุ์หรือกล้าไม้ให้เพาะปลูก

2.1.2.3 การจัดการสวนป่า

เรียงชัย เผ่าสัจจะ (2535 อ้างถึงใน ชอทิพย์ อานันท์รัตนกุล, 2542: 16) กล่าวว่า ผู้ที่จะดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าต้องมีความรู้เกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่าเป็นอย่างดี จึงจะสามารถจัดการสวนป่าอย่างมีประสิทธิภาพได้ โดยเฉพาะการปลูกสร้างสวนป่าในเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งต้องมีการดำเนินการอย่างประณีตจึงจะบรรลุผลตามวัตถุประสงค์

การจัดการสวนป่าให้ได้รับผลตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องมีปัจจัยต่าง ๆ ประกอบ คือ

1) พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ที่มีปัจจัยต่าง ๆ ที่ต้องพิจารณา ได้แก่ สมรรถนะที่ดิน ขนาดที่ดิน การคมนาคม การตลาด แหล่งแรงงาน เป็นต้น และยังต้องมีการปฏิบัติต่อดินให้มีสภาพเหมาะสมแก่การปลูกสร้างสวนป่าด้วย

2) พันธุ์ไม้ ควรมีการเลือกชนิดไม้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ วัตถุประสงค์และตลาด ไม่ควรเลือกชนิดไม้หลายชนิด ทั้งนี้ไม้แต่ละชนิดจะมีระยะเวลาในการเจริญเติบโต และสามารถตัดฟันไปใช้ประโยชน์ได้ต่างกัน

3) เงินลงทุน การปลูกสร้างสวนป่าต้องใช้เงินลงทุนในการปลูกและบำรุงดูแลเป็นจำนวนมากและต่อเนื่องหลายปี เงินลงทุนต้องมีสม่ำเสมอและเพียงพอ

4) แรงงาน แรงงานในการปลูกสร้างสวนป่า แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แรงงานจากการจ้างงานและแรงงานจากสมาชิกภายในครัวเรือน การหาแรงงานในท้องถิ่นได้จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งคนงาน ทั้งยังเป็นการสร้างงาน รายได้ และผลประโยชน์ทางสิ่งแวดล้อมให้กับคนในท้องถิ่นด้วย

5) ตลาด ก่อนดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าต้องมีการตัดสินใจอย่างรอบคอบในเรื่องของตลาดที่จะรองรับไม้ที่ผลิตจากสวนป่า ระยะทางจากสวนป่าถึงตลาด ชนิดไม้ที่ตลาดต้องการ เป็นต้น

สถิต สวินทร (2536 อ้างถึงใน ช่อทิพย์ อานันท์รัตนกุล, 2542: 17 – 18) ได้จำแนกชนิดพรรณไม้โดยอาศัยเกณฑ์ของระยะเวลาในการเจริญเติบโตจนถึงขนาดที่กำหนดออกเป็น 5 กลุ่ม คือ ไม้โตเร็วมาก ไม้โตเร็ว ไม้โตปกติ ไม้โตค่อนข้างช้า และไม้โตช้า

2.1.3 การปลูกสร้างสวนป่าในประเทศไทย

2.1.3.1 การปลูกสร้างสวนป่าของรัฐ

มนต์ โปธิทัย (2536: 1) กล่าวว่า การปลูกสร้างสวนป่าของกรมป่าไม้ในประเทศไทยมีประวัติอันยาวนาน เริ่มต้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2449 โดยพระยาวันพฤกษ์พิจารณ์ ได้ทำการทดลองปลูกสวนสักแบบอาศัยชาวไร่ (Taungya Plantation) ซึ่งใช้วิธีหยอดเมล็ดลงหลุม การปลูกสร้างสวนสักที่นับว่าเป็นการปลูกอย่างจริงจังนั้น ได้เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2453 ที่จังหวัดแพร่ โดยปลูกที่สวนสักแม่พวก อำเภอเด่นชัย เนื้อที่ 66 ไร่ และที่สวนสักแม่จ๊ะ อำเภอสูงเม่น เนื้อที่ 197 ไร่

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกสร้างสวนป่า จึงกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2509) เป็นต้นมา ชนิดของไม้ที่ปลูกมีทั้งชนิดดีที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ และไม้โตเร็วเพื่อใช้ทำประโยชน์ในระยะสั้น

ในอดีตการปลูกสร้างสวนป่าในประเทศไทยดำเนินการโดยรัฐเพียงหน่วยงานเดียว จึงไม่ต้องมีระเบียบในทางปฏิบัติมากนัก เพราะถือว่าเป็นการดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ในปัจจุบันนอกจากรัฐแล้วยังมีการลงทุนปลูกสร้างสวนป่าโดยบริษัทและเอกชนด้วย ทำให้ต้องมีระเบียบปฏิบัติในการปลูกสร้างสวนป่าเพิ่มขึ้น

2.1.3.2 การปลูกสร้างสวนป่าไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

1) ประวัติความเป็นมา

สราวุธ จารุวรรณสถิต (2545: 9 – 10) กล่าวว่า องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2490 โดยให้เป็นส่วนงานในสังกัดกรมป่าไม้ มีภารกิจหลักด้านการทำไม้ รับงานแปรรูปไม้ของโรงเลื่อยจักร และงานเก็บหาของป่าบางชนิดซึ่งอยู่ในความควบคุมของกรมป่าไม้ ต่อมารัฐบาลมีนโยบายทำป่าไม้สักเองมากยิ่งขึ้น จึงมีการตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ และมีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ จัดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2499 ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ พ.ศ. 2499

ช่อทิพย์ อานันท์รัตนกุล (2542: 4) กล่าวว่า การปลูกสร้างสวนป่าโดยองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เป็นผลเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน ซึ่งได้ตรัสแก่นายวิบูลย์ ธรรมบุตร อดีตผู้อำนวยการองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เห็นสมควรที่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ในฐานะที่มีหน้าที่ในการทำไม้โดยตรง ควรได้ช่วยเหลือรัฐในการปลูกสร้างสวนป่าอีกแรงหนึ่ง จากพระราชดำริดังกล่าว องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ จึงได้ปลูกสร้างสวนป่าในเวลาต่อมา โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) ปลูกสร้างสวนป่าให้รัฐโดยใช้งบประมาณขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ซึ่งกรมป่าไม้เป็นผู้รับผิดชอบในการหาพื้นที่ปลูกให้ เป็นการปลูกป่าที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2) ปลูกสร้างสวนป่าในฐานะผู้รับสัมปทานทำไม้เพื่อชดเชยตามเงื่อนไขสัมปทาน 3) ปลูกสร้างสวนป่าแทนบริษัททำไม้ประจำจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งขาดความชำนาญงาน โดยบริษัทให้ค่าใช้จ่ายแก่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เพื่อดำเนินการปลูกป่าแทน

นอกจากนี้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ยังมีการปลูกป่าตามโครงการประชาสัมพันธ์การปลูกป่าของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้รับพื้นที่ป่าไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ได้แก่ นิคมของกรมประชาสัมพันธ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานปฏิรูปที่ดิน และการไฟฟ้าฝ่ายผลิต เป็นต้น

2) การปลูกสร้างสวนป่าไม้สัก (Teak Reforestation) โดยองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ได้เริ่มทำการปลูกสร้างสวนป่าในปี 2511 ได้นำวิธีการปลูกสร้างสวนป่าโดยใช้ชาวไร่มาใช้เช่นเดียวกัน เรียกว่า ระบบหมู่บ้านป่าไม้ (forest village) โดยจัดแบ่งพื้นที่บริเวณที่จะปลูกสร้างสวนป่าให้สมาชิกหมู่บ้านป่าไม้ ครอบครัวละประมาณ 10 ไร่ สำหรับทำไร่ และปลูกไม้ป่าควบคู่กันไป

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (2534ก อ้างถึงใน สราวุธ จารุวรรณสถิต, 2545: 11 – 12) กล่าวว่า โครงการปลูกสร้างสวนป่าขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ได้มีการดำเนินการอยู่ 4 โครงการ คือ โครงการที่หนึ่งสวนป่าที่ดำเนินการโดยเงินลงทุนขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โครงการที่ 2 สวนป่าที่ปลูกขุดเขยตามเงื่อนไขสัมปทานขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ โดยนำเงินค่าปลูกและบำรุงป่าจากไม้ที่ทำออกมาดำเนินการตามอัตราที่กรมป่าไม้กำหนด โครงการที่ 3 สวนป่าที่องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ปลูกแทนให้กับบริษัททำไม้จังหวัด แต่ได้หยุดดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 โครงการที่ 4 สวนป่าที่ปลูกโดยผู้รับสัมปทานทำไม้ แต่ต่อมารัฐบาลได้ยกเลิกสัมปทานทำไม้ทั่วประเทศ แล้วให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษาต่อไปด้วยเงินลงทุนขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

ปัจจุบันองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากภาระหน้าที่สำคัญประการหนึ่งขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ คือ การปลูกสร้างสวนป่า ในอดีตองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงได้เริ่มโครงการปลูกสร้างสวนป่ามาตั้งแต่ปี 2510 จนถึงปัจจุบันสามารถปลูกได้ประมาณ 5 แสนไร่ เมื่อรัฐได้ปิดป่าสัมปทานเมื่อปี 2532 ได้ให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้รับสวนป่าของผู้รับสัมปทานมาดูแลอีกประมาณ 4 แสนไร่ ปัจจุบันมีพื้นที่ที่ต้องดูแลรักษาประมาณ 9 แสนไร่ ไม้สักในสวนป่าเหล่านี้ให้ผลผลิตได้แล้ว ซึ่งจะต้องมีแผนการจัดการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาขาดแคลนไม้ และให้ผลตอบแทนอย่างสม่ำเสมอตลอดไป

2.1.3.3 การปลูกสร้างสวนป่าโดยบริษัทไม้ัดไทย จำกัด

บริษัทไม้ัดไทย จำกัด เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เริ่มมีการปลูกสร้างสวนป่าในปี พ.ศ. 2509 ดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าใน 2 ลักษณะ คือ การปลูกสร้างสวนป่าโดยใช้งบประมาณของบริษัท ฯ และการปลูกสร้างสวนป่าตามเงื่อนไขสัมปทานแทนบริษัทผู้รับสัมปทาน

2.1.3.4 การปลูกสร้างสวนป่าของเอกชน

เชิญ นิลวิเศษ (2523: 23) ได้กล่าวถึง การเริ่มปลูกสร้างสวนป่าภาคเอกชนว่า เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับนโยบายการปลูกสร้างสวนป่าภาครัฐ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 เนื่องจากปริมาณไม้ในประเทศมีไม่เพียงพอกับความต้องการใช้สอย จึงเริ่มมีผู้ลงทุนปลูกสร้างสวนป่าในที่ดินเอกชนขึ้น แต่ยังเป็นรายย่อย เพื่อหวังขายไม้ในรูปไม้ซุง ไม้เสาเข็ม และไม้ฟืน โดยชนิดไม้ที่เริ่มปลูกสร้างสวนป่า คือ สนประดิพัทธ์ และสนทะเล

ช่อทิพย์ อานันท์รัตนกุล (2542: 5 – 7) ได้กล่าวถึงการปลูกสร้างสวนป่าเอกชนว่า รัฐได้มีนโยบายส่งเสริมให้เอกชนดำเนินการปลูกสร้างสวนป่ามาเป็นเวลานานแล้ว ในระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา มีสวนป่าไม้ที่ปลูกสร้างโดยเอกชนแพร่หลายเกือบทั่วประเทศ การปลูกสร้างสวนป่าโดยเอกชนเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการใช้ไม้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้ที่มีที่ดินแต่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ในด้านการเกษตรได้หันมาทำสวนป่า เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศขาดแคลนที่ดินและเงินทุนในการปลูกสร้างสวนป่า และมีข้อจำกัดอื่น ๆ อีก เช่น ความไม่แน่นอนของตลาดระยะเวลาในการตัดฟัน ทำให้การปลูกสร้างสวนป่าโดยเอกชนยังไม่เป็นที่นิยม จึงมีการทำสวนป่าเฉพาะในกลุ่มผู้ที่มีที่ดินถือครองมากเท่านั้น

สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2529 อ้างถึงใน ช่อทิพย์ อานันท์รัตนกุล, 2542: 5 – 6) กล่าวว่า ภาครัฐพยายามส่งเสริมให้เอกชนปลูกป่ามากขึ้น โดยการออกระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการอนุญาตให้เอกชนทำการปลูกสร้างสวนป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2522 และระเบียบกรมป่าไม้วัดด้วยการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติเป็นการชั่วคราว (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2524 จนถึงในปี พ.ศ. 2529 ได้อนุญาตให้เอกชนดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติแล้ว จำนวน 22 ราย ทำการปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นเนื้อที่ทั้งสิ้น 87,007 ไร่ นอกจากนี้ยังมีการปลูกสร้างสวนป่าเอกชนบนที่ดินกรรมสิทธิ์

กรมป่าไม้ (2528 อ้างถึงใน ช่อทิพย์ อานันท์รัตนกุล, 2542: 6 – 7) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของรัฐในการส่งเสริมให้เอกชนปลูกสร้างสวนป่าดังนี้ 1) เพื่อให้เอกชนปลูกสวนป่าไม้เศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง เพื่อประโยชน์ในการใช้สอยในครัวเรือน 2) เพื่อสนองความต้องการใช้ไม้ในประเทศในระยะยาว 3) เพื่อสร้างงานและอาชีพที่มั่นคงแก่ราษฎรทำให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ทั้งนี้ รัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการส่งเสริมให้เอกชนปลูกสร้างสวนป่าขึ้น ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายป่าไม้แห่งชาติ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลทุกสมัย

2.1.3.5 สวนป่าไม้สัก

ไม้สัก (*Tectona grandis* Linn) เป็นไม้ที่มีคุณค่ามากที่สุดชนิดหนึ่งของโลก เนื่องจากเนื้อไม้มีคุณภาพสูง ทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ และการทำลายของปลวกและเชื้อราได้ดี จึงมีราคาค่อนข้างสูง ไม้สักนิยมใช้ในการปลูกสร้างบ้านเรือน เฟอร์นิเจอร์ ฯลฯ อย่างกว้างขวาง และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ไม้สักถูกลักลอบตัดทำลาย ไม้สักที่ผลิตได้จากป่าธรรมชาติไม่เพียงพอต่อความต้องการ ดังนั้น จึงมีผู้ลงทุนปลูกสร้างสวนป่าไม้สักมากมายในปัจจุบัน เพื่อผลิตไม้สักสนองความต้องการของผู้บริโภคและอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ

การคัดเลือกพื้นที่ปลูกสร้างสวนป่าไม้สัก เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินการ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ปลูกมีผลโดยตรงต่อการเจริญเติบโต และคุณภาพของเนื้อไม้ ไม้สักค่อนข้างชอบความชุ่มชื้นแต่ต้องมีการระบายน้ำดี เป็นไม้ชอบแสงสว่างไม่ทนร่ม ดินที่เหมาะสมกับการปลูกไม้สักคือ ดินเหนียวและดินทราย และพื้นที่ควรมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 200 – 1,000 เมตร ดังนั้น พื้นที่ที่มีความเป็นไปได้ในการพัฒนาการปลูกสักโดยเฉพาะการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกแบบประณีต มีอายุรอบตัดฟันสั้น เพื่อสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เร็ว พื้นที่ที่มีศักยภาพและความเป็นไปได้ควรแก่การพัฒนาให้เป็นพื้นที่ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกสัก คือ บริเวณภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางตอนบน ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร อุตรดิตถ์ สุโขทัย เพชรบูรณ์ อุทัยธานี และพิจิตร

2.1.3.6 การเจริญเติบโตของไม้สักในสวนป่า

สมเกียรติ จันทรีไพแสง (2520 อ้างถึงใน วิเชียร สุมันตกุล, 2544: 15 – 19) ศึกษาหาผลผลิตของสวนป่าไม้สักอายุตั้งแต่ 9 – 63 ปี ในภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า ปริมาณไม้สักที่ได้จากสวนป่าเมื่อครบรอบหมุนเวียน 60 ปี ของแต่ละชั้นคุณภาพ ซึ่งกำหนดโดยค่าเฉลี่ยความสูงทั้งหมดของไม้ชั้นเด่นและไม้ชั้นรอง แบ่งเป็น 5 ชั้นคุณภาพ (Site Index) คือ

Site Index 14 คือ ชั้นคุณภาพต่ำ

Site Index 17 คือ ชั้นคุณภาพค่อนข้างต่ำ

Site Index 20 คือ ชั้นคุณภาพปานกลาง

Site Index 23 คือ ชั้นคุณภาพค่อนข้างดี

Site Index 26 คือ ชั้นคุณภาพดี

ซึ่งปริมาณไม้ส่วนที่ทำเป็นสินค้าได้ของชั้นคุณภาพ (Site Index) 14, 17, 20, 23 และ 26 เท่ากับ 25.85, 30.16, 33.90, 37.40 และ 41.48 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ ตามลำดับ ซึ่งค่าผลผลิตสวนป่าไม้สักได้จากการหาสมการความสัมพันธ์ของค่าตัวแปรต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้จากการ

วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาสรุปเป็นขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ความสูง และปริมาตรไม้ในแต่ละช่วงอายุ 5 ปี และดัชนีคุณภาพ (Site Index) ผลผลิตของสวนป่าไม้สักช่วงอายุตั้งแต่ 10 – 30 ปี แสดงได้ตามตารางที่ 2.1 – 2.5

ตารางที่ 2.1 ผลผลิตของสวนป่าไม้สักทางภาคเหนือของประเทศไทยดัชนีคุณภาพต่ำ
(Site Index 14)

อายุ (ปี)	เส้นผ่าศูนย์กลาง เพียงอก (ซม.)	ความสูงของไม้ ชั้นเด่นและชั้นรอง (ม.)	จำนวนต้น (ต้น/ไร่)	พื้นที่หน้าตัดไม้ (ม. ² /ไร่)	ปริมาตรที่ทำ เป็นสินค้าได้ (ม. ³ /ไร่)
10	7.23	9.0	338	1.47	3.69
15	10.20	11.0	215	1.83	7.50
20	12.63	12.5	162	2.13	10.71
25	14.43	13.3	136	2.35	13.12
30	16.18	14.0	117	2.56	15.40

แหล่งที่มา: สมเกียรติ จันทรีไพแสง (2520 อ้างถึงใน วิเชียร สุมันตกุล, 2544: 15).

ตารางที่ 2.2 ผลผลิตของสวนป่าไม้สักทางภาคเหนือของประเทศไทยชั้นคุณภาพค่อนข้างต่ำ
(Site Index 17)

อายุ (ปี)	เส้นผ่าศูนย์กลาง เพียงอก (ซม.)	ความสูงของไม้ ชั้นเด่นและชั้นรอง (ม.)	จำนวนต้น (ต้น/ไร่)	พื้นที่หน้าตัดไม้ (ม. ² /ไร่)	ปริมาตรที่ทำ เป็นสินค้าได้ (ม. ³ /ไร่)
10	9.18	11.0	247	1.70	6.30
15	12.14	13.0	171	2.06	9.83
20	15.11	15.0	129	2.41	13.63
25	17.11	16.0	107	2.66	16.27
30	19.10	17.0	95	2.90	18.90

แหล่งที่มา: สมเกียรติ จันทรีไพแสง (2520 อ้างถึงใน วิเชียร สุมันตกุล, 2544: 16).

ตารางที่ 2.3 ผลผลิตของสวนป่าไม้สักทางภาคเหนือของประเทศไทยชั้นคุณภาพปานกลาง
(Site Index 20)

อายุ (ปี)	เส้นผ่าศูนย์กลาง เพียงอก (ซม.)	ความสูงของไม้ ชั้นเด่นและชั้นรอง (ม.)	จำนวนต้น (ต้น/ไร่)	พื้นที่หน้าตัดไม้ (ม. ² /ไร่)	ปริมาตรที่ทำ เป็นสินค้าได้ (ม. ³ /ไร่)
10	11.12	13.0	192	1.93	8.36
15	14.58	15.5	135	2.34	12.75
20	17.55	17.5	106	2.70	16.55
25	19.78	18.8	90	2.98	19.53
30	22.02	20.0	78	3.25	22.40

แหล่งที่มา: สมเกียรติ จันทรีไพแสง (2520 อ้างถึงใน วิเชียร สุมันตกุล, 2544: 17).

ตารางที่ 2.4 ผลผลิตของสวนป่าไม้สักทางภาคเหนือของประเทศไทยชั้นคุณภาพค่อนข้างดี
(Site Index 23)

อายุ (ปี)	เส้นผ่าศูนย์กลาง เพียงอก (ซม.)	ความสูงของไม้ ชั้นเด่นและชั้นรอง (ม.)	จำนวนต้น (ต้น/ไร่)	พื้นที่หน้าตัดไม้ (ม. ² /ไร่)	ปริมาตรที่ทำ เป็นสินค้าได้ (ม. ³ /ไร่)
10	13.07	15.0	155	2.16	10.69
15	16.52	17.5	114	2.57	15.08
20	19.98	20.0	89	2.99	19.47
25	22.46	21.5	76	3.29	22.69
30	24.94	23.0	67	3.59	25.90

แหล่งที่มา: สมเกียรติ จันทรีไพแสง (2520 อ้างถึงใน วิเชียร สุมันตกุล, 2544: 18).

ตารางที่ 2.5 ผลผลิตของสวนป่าไม้สักทางภาคเหนือของประเทศไทยชั้นคุณภาพดี
(Site Index 26)

อายุ (ปี)	เส้นผ่าศูนย์กลาง เพียงอก (ซม.)	ความสูงของไม้ ชั้นเด่นและชั้นรอง (ม.)	จำนวนต้น (ต้น/ไร่)	พื้นที่หน้าตัดไม้ (ม. ² /ไร่)	ปริมาตรที่ทำ เป็นสินค้าได้ (ม. ³ /ไร่)
10	15.01	17.0	130	2.39	13.03
15	19.44	20.5	92	2.92	18.58
20	22.90	23.0	75	3.33	22.97
25	25.30	24.5	65	3.64	26.19
30	27.86	26.0	58	3.94	29.40

แหล่งที่มา: สมเกียรติ จันทรีไพแสง (2520 อ้างถึงใน วิเชียร สุมันตกุล, 2544: 19).

อภิชาติ ชาวสะอาด (2534 อ้างถึงใน วิเชียร สุมันตกุล, 2544: 20) ได้สรุปเกี่ยวกับการเจริญเติบโตของสวนป่าไม้สักในท้องที่ต่าง ๆ ทางภาคเหนือของประเทศไทย แต่ละช่วงอายุ และสภาพพื้นที่ปลูกต่างกัน 3 ลักษณะ แสดงรายละเอียดตามตารางที่ 2.6

ตารางที่ 2.6 การเจริญเติบโตของไม้สักในสวนป่าเมื่อปลูกในสภาพพื้นที่ต่างกัน

อายุ (ปี)	พื้นที่ไม่ดี		พื้นที่ดีปานกลาง		พื้นที่ดีมาก	
	เส้นผ่าศูนย์กลาง (ซม.)	ความ สูง (ม.)	เส้นผ่าศูนย์กลาง (ซม.)	ความ สูง (ม.)	เส้นผ่าศูนย์กลาง (ซม.)	ความ สูง (ม.)
10	6.14	4.70	9.99	9.40	13.80	14.10
20	10.95	8.30	17.73	16.60	24.48	28.80
30	14.26	10.00	22.44	20.00	30.59	30.00
40	16.96	11.00	25.94	22.00	34.92	33.00
50	19.35	11.60	28.87	23.30	38.39	34.90
60	21.61	12.10	31.48	24.20	41.38	36.30

แหล่งที่มา: อภิชาติ ชาวสะอาด (2524 อ้างถึงใน วิเชียร สุมันตกุล, 2544: 21).

วิเชียร สุมันตกุล (2544: 22) ได้ประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการขายไม้สักในสวนป่าเมื่อกำหนดอายุครบรอบตัดพื้นที่ 15 ปี ว่า เมื่อรวมต้นทุนดังกล่าวข้างต้นจะต้องเสียค่าใช้จ่ายต่อไร่ เมื่อปลูกสวนป่าไม้สักครบ 15 ปี มีค่าใช้จ่ายประมาณ 29,200 บาทต่อไร่ และจะได้ปริมาณไม้จากการตัดสางขายระยะเมื่ออายุ 11 ปี ซึ่งมีเส้นรอบวงกลางท่อนประมาณ 50 – 60 เซนติเมตร คิดเป็นปริมาตร 3 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ เมื่อขายลูกบาศก์เมตรละ 6,200 บาท ตามข้อมูลราคาไม้ซุงสักจากองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ จะมีรายได้จากการขายไม้ประมาณไร่ละ 18,600 บาท

สำหรับปริมาณไม้จากการตัดไม้เมื่ออายุครบ 15 ปี จะได้ไม้ที่มีเส้นรอบวงกลางท่อนประมาณ 80 – 90 เซนติเมตร คิดเป็นปริมาตรไม้ประมาณ 12 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ และราคาไม้ตามทีประมาณไว้ลูกบาศก์เมตรละ 8,200 บาท จะทำให้มีรายได้จากการขายไม้ประมาณไร่ละ 98,400 บาท รวมเป็นรายได้จากการขายไม้สักทั้งสิ้น 117,000 บาท/ไร่ ดังนั้น ถ้าไรที่จะได้จากการ

ปลูกสร้างสวนป่าไม้สัก รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 89,000 บาท/ไร่/15 ปี หรือได้รับผลตอบแทนประมาณ ไร่ละ 5,900 บาท ซึ่งยังไม่รวมถึงรายได้จากการขายพืชผลทางการเกษตรที่อาจปลูกร่วมกับไม้สักด้วย

2.1.3.7 ปัญหาการปลูกสร้างสวนป่า

สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2529ค อ้างถึงใน ช่อทิพย์ อานันท์รัตนกุล, 2542: 19 – 20) กล่าวถึงปัญหาการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าโดยรัฐ และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เกิดจากงบประมาณไม่ต่อเนื่อง ความไม่ชัดเจนของนโยบาย ขาดการติดตามประเมินผล ปัญหาความขัดแย้งกับราษฎร เนื่องจากราษฎรบุกรุกพื้นที่ปลูกป่า เจ้าหน้าที่ไม่สามารถปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบด้านป่าไม้ได้ และองค์กรและตัวบุคคลากรขาดประสิทธิภาพทางด้านการรับผิดชอบโครงการปลูกสร้างสวนป่า

สำหรับปัญหาการปลูกสร้างสวนป่าของเอกชนว่า การปลูกสร้างสวนป่าของเอกชน ทั้งการปลูกสร้างสวนป่าในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งได้รับอนุญาตจากรัฐ และการปลูกสร้างสวนป่าบนที่ดินกรรมสิทธิ์ของเอกชน มีปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ 1) ความไม่แน่นอนของนโยบายรัฐ 2) ระเบียบและวิธีการปฏิบัติงานของระบบราชการมีขั้นตอนมาก 3) รัฐบาลมาตรการสนับสนุนและการสร้างแรงจูงใจในการปลูกสร้างสวนป่า 4) เนื่องจากมีการบุกรุกพื้นที่ของราษฎรในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เอกชนประสบปัญหาการอพยพราษฎรออกจากพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต ทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ 5) ปัญหาด้านการขาดแคลนเงินลงทุน 6) ปัญหาไฟฟ้า 7) ขาดความรู้และวิชาการในการปลูกสร้างสวนป่า และ 8) ปัญหาด้านการตลาด

2.1.4 การจัดการสวนป่าเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (Sustainable Economic Plantation Management)

2.1.4.1 วัตถุประสงค์ของการจัดการสวนป่าเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

- 1) รักษาสภาพสิ่งแวดล้อมในสวนป่า
- 2) ส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่สวนป่า
- 3) พื้นฟูสภาพธรรมชาติในสวนป่า
- 4) อนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์หายาก ถูกคุกคามและใกล้สูญพันธุ์
- 5) ส่งเสริมสถานภาพด้านสังคม คุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนท้องถิ่น
- 6) สนับสนุนประสิทธิภาพของการใช้ประโยชน์สูงสุดของผลผลิตไม้

จากสวนป่า

2.1.4.2 แนวทางการจัดการสวนป่าเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (2545) สวนป่าที่ได้รับการรับรองการจัดการสวนป่ายั่งยืนจาก FSC (Forest Stewardship Council) จะต้องมีแนวทางการบริหารจัดการสวนป่าเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นเพื่อให้เกิดความยั่งยืนใน 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Sustainability) 2) ความยั่งยืนด้านสังคม (Social Sustainability) 3) ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ (Economic Sustainability)

1) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Sustainability) แนวทางในการบริหารจัดการในสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

(1) กำหนดให้มีพื้นที่อนุรักษ์อย่างน้อย 5% ของพื้นที่สวนป่า เพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของสวนป่า และสิ่งแวดล้อมโดยรวม

(2) อนุรักษ์ต้นไม้ผลสำหรับเป็นอาหารของสัตว์ป่าและนกชนิดต่าง ๆ

(3) อนุรักษ์ต้นไม้ใหญ่ และต้นไม้ที่มีอายุมาก ๆ

(4) อนุรักษ์ต้นไม้ที่เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและนกต่าง ๆ

(5) อนุรักษ์ต้นไม้ที่มีคุณค่าด้านพันธุกรรม

(6) อนุรักษ์ไม้เศรษฐกิจพื้นเมืองไว้ในแปลงปลูก

(7) ส่งเสริมการปลูกไม้พื้นเมืองของไทยไว้เป็นอันดับแรก

(8) ตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม/ความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต

(9) ยกเลิกการใช้สารเคมี และใช้สารเกษตรอินทรีย์แทน

(10) ห้ามล่าสัตว์ป่าและเก็บพันธุ์ไม้ใกล้สูญพันธุ์ในสวนป่า

(11) คัดเลือกวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่อนุรักษ์และเหมาะสมกับพื้นที่สวนป่า

(12) มีแนวทางการฟื้นฟูพื้นที่ที่มีคุณค่าสูง ด้านการอนุรักษ์ระบบนิเวศและสังคมในสวนป่า

(13) ส่งเสริมให้มีระบบการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติ เพื่อเลียนแบบธรรมชาติให้มากที่สุด

2) ความยั่งยืนด้านสังคม (Social Sustainability) แนวทางในการบริหารจัดการในด้านสังคม มีดังนี้

(1) จัดแรงงานให้สอดคล้องกับอัตราค่าจ้างของกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม

(2) รักษาระดับอัตราค่าจ้างให้สอดคล้องกับประกาศของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในแต่ละปี

(3) พิจารณาจ้างแรงงานจากชุมชนท้องถิ่นใกล้สวนป่าเป็นลำดับแรก

(4) ปฏิบัติตามข้อตกลงขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO)

(5) จัดทำประกันอุบัติเหตุกลุ่มให้กับคนงานของสวนป่า

(6) มีสวัสดิการด้านปฐมพยาบาลเบื้องต้นและอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

(7) มีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่คนงานของสวนป่า

(8) จำหน่ายไม้สักของสวนป่าประมาณ 20% ให้กับชุมชนท้องถิ่น

(9) จัดที่ดินทำกินและปลูกสร้างที่อยู่อาศัย ให้กับสมาชิกหมู่บ้านป่าไม้

(10) ส่งเสริมการปลูกพืชเกษตรควบและระบบวนเกษตรในพื้นที่สวน

ป่าของชุมชนท้องถิ่น

(11) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนท้องถิ่น

(12) ส่งเสริมระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

(13) สนับสนุนด้านการศึกษา อุปกรณ์ด้านการศึกษา

(14) สนับสนุนด้านพระพุทธศาสนาให้กับชุมชนท้องถิ่น

(15) มีโครงการความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น

(16) สนับสนุนวัตถุดิบให้กับโครงการ OTOP ของชุมชนท้องถิ่น

(17) ส่งเสริมอุตสาหกรรมไม้ต่อเนื่องของชุมชนท้องถิ่น

(18) ระบบแก้ไขข้อขัดแย้งกับชุมชนท้องถิ่น โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม

(19) มีพนักงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่น

(20) มีระบบการตรวจสอบติดตามผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม โดย การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

(21) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการสวนป่า

(22) ส่งเสริมและเคารพสิทธิในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและ ประเพณีของชนพื้นเมือง

(23) ส่งเสริมด้านการตลาดให้กับสมาชิกหมู่บ้านป่าไม้และชุมชนท้องถิ่น

3) ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ (Economic Sustainability) แนวทางในการบริหารจัดการในด้านเศรษฐกิจ มีดังนี้

- (1) มีแผนการเก็บเกี่ยวผลผลิตในระยะยาวและยั่งยืน
- (2) การโค่นล้มไม้ต้องให้เกิดมูลค่าสูงสุด และมีเศษเหลือน้อยที่สุด
- (3) การทำความสะอาดสวนและตัดสาข ต้องให้เกิดความเสียหายต่อต้นไม้ที่เหลือน้อยที่สุด
- (4) เลือกใช้ระบบวนวัฒนที่เหมาะสมกับพื้นที่สวนป่า
- (5) ต้องมีการปลูกต้นไม้ทดแทน ภายหลังการทำไม้ในรอบสุดท้าย
- (6) มีกระบวนการเพิ่มมูลค่าของสินค้าไม้
- (7) มีกลยุทธ์ด้านการตลาด
- (8) ใช้ประโยชน์พื้นที่สวนป่าให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทุก ๆ ด้านร่วมกัน

(9) การล่าสัตว์ต้องกระทำแบบยั่งยืน โดยมีความรู้เพียงพอ และไม่คุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการลงทุน การวิเคราะห์ และการบริหารจัดการ

2.2.1 ความหมายของการลงทุน

เพรรี ชุมทรัพย์ (2525 อ้างถึงใน บุญมี วัฒนากร, 2548: 7 – 9) กล่าวว่า การลงทุนมีความหมายด้วยกัน การลงทุนเกิดขึ้นเมื่อมีการซื้อขายทรัพย์สิน ผู้ลงทุนจะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนในรูปของรายได้ หรือกำไร การลงทุนที่สำคัญมี 3 ลักษณะด้วยกัน คือ 1) การลงทุนของผู้บริโภคเป็นเรื่องเกี่ยวกับการซื้อสินค้าประเภทคงทนถาวร 2) การลงทุนในทางธุรกิจ หมายถึง การซื้อทรัพย์สินเพื่อประกอบธุรกิจหารายได้ โดยหวังกำไรเป็นสำคัญ 3) การลงทุนในทางเศรษฐกิจ หมายถึง การลงทุนในทางที่ได้ประโยชน์ต่อประเทศเป็นส่วนรวมโดยรัฐบาล ซึ่งอาจไม่ได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนโดยตรงก็ได้

2.2.2 จุดมุ่งหมายในการลงทุน

จุดมุ่งหมายในการลงทุนของผู้ลงทุนแตกต่างกันไประหว่างผู้ลงทุนแต่ละคน ผู้ลงทุนต่างมีจุดมุ่งหมายในการลงทุนตามความต้องการของตนเอง และสภาวะแวดล้อมของผู้ลงทุน แบ่งตามลักษณะต่าง ๆ ได้ดังนี้ 1) ความปลอดภัยของเงินลงทุน 2) เสถียรภาพของรายได้ 3) ความมั่งคั่งของเงินลงทุน 4) ความคล่องตัวในการซื้อขาย 5) ความสามารถในการเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ทันที 6) การกระจายเงินลงทุน 7) ความพอใจในด้านภาษี

2.2.3 ความสำคัญของการลงทุน

การลงทุนทางธุรกิจและเศรษฐกิจนับเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุด เพราะการลงทุนทำให้เกิดสินค้าอุปโภค บริโภค รวมทั้งบริการต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของประชาชน โดยการลงทุนมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ คือ ก่อให้เกิดรายได้ และทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

2.2.4 การลงทุนในการปลูกสร้างสวนป่า

การลงทุนปลูกสร้างสวนป่าถือว่าเป็นโครงการลงทุนด้านเศรษฐกิจอย่างหนึ่งที่ต้องการผลตอบแทนเป็นตัวเงินจากการลงทุน ซึ่งเกิดจากรายได้จากการจำหน่ายไม้ในอนาคตเมื่อถึงรอบตัดฟัน เนื่องจากการลงทุนในการปลูกป่าต้องใช้ระยะเวลานาน จึงจะได้รับผลตอบแทนคืน และต้องใช้เงินทุนจำนวนมาก ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาว่าผลตอบแทนที่จะได้รับในอนาคตคุ้มค่างกับเงินทุนที่ลงไปในปัจจุบันมากน้อยเพียงใด วิธีวัดรายได้หรือผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกป่ามี 2 วิธี คือ 1) มูลค่าที่คาดหวังว่าจะได้รับจากการลงทุน (Expectation Value) หมายถึง มูลค่าสุทธิที่ได้จากการคิดย้อนกลับระหว่างต้นทุน และรายได้ที่จะต้องจ่ายไปหรือได้รับในอนาคตมาเป็นมูลค่าปัจจุบันในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยใช้อัตราดอกเบี้ยในอัตราหนึ่ง โดยเฉพาะการวัดมูลค่าที่คาดหวังว่าจะได้รับจากการลงทุน มูลค่าที่คาดหวังว่าจะได้รับบางทีหมายถึงมูลค่าปัจจุบัน (Present Worth หรือ Present Value) ซึ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการปลูกป่า ถ้าทราบผลตอบแทนหรืออัตราดอกเบี้ยแบบทบต้นในอัตราใดอัตราหนึ่งจะสามารถทราบเงินลงทุนได้ และ 2) อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Rate of Return) หมายถึง อัตรารายได้ที่ได้รับตลอดระยะเวลาการลงทุน หรือเป็นอัตราดอกเบี้ยอัตราใดอัตราหนึ่งที่ทำให้ผลรวมของค่าใช้จ่ายทั้งหมดกับผลรวมของรายได้ทั้งหมด ซึ่งคิดเป็นดอกเบี้ยแบบทบต้นเท่ากันพอดี อัตราดอกเบี้ยที่ได้รับจากการลงทุนนี้ได้นำมาเปรียบเทียบกับในระดับการลงทุนที่แตกต่างกันที่แตกต่างกันหลายโครงการทำให้สามารถตัดสินใจได้ว่าควรเลือกลงทุนโครงการใดจะให้ผลตอบแทนดีที่สุด คือให้อัตราผลตอบแทนหรืออัตราดอกเบี้ยดีที่สุด

การคำนวณ Expectation Value และ Rate of Return นี้ หากมีการลงทุนที่เกี่ยวกับระยะเวลาแล้วจะต้องยึดกฎของมูลค่าปัจจุบัน และกฎของ Rate of Return เป็นเครื่องมือพิจารณาตัดสินใจว่าควรเลือกลงทุนในโครงการใด กฎของมูลค่าปัจจุบัน (Expectation Value) กล่าวว่าการลงทุนควรจะดำเนินการต่อไป หากนำมูลค่าปัจจุบันของรายได้ทั้งหมดตั้ง ลบด้วยมูลค่าปัจจุบันของรายจ่ายทั้งหมดแล้วได้มูลค่าเป็นบวก ส่วนกฎของอัตราผลตอบแทนกล่าวว่า การลงทุนควรดำเนินการต่อไป หากอัตราดอกเบี้ยที่ได้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่เกิดจากมูลค่าปัจจุบันของรายได้ทั้งหมดลบด้วยมูลค่าปัจจุบันของค่าใช้จ่ายทั้งหมดแล้วเท่ากับศูนย์ หรืออัตราดอกเบี้ยที่เกิดจาก Discount Cost เท่ากับ Discount Income (เพชร, 2531 อ้างถึงใน สมหมาย สรรพคุณ, 2534)

วิไลลักษณ์ ไทยอุดสาห์ (2528: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบต้นทุน – กำไรของการปลูกสร้างสวนป่า โดยคิดมูลค่าปัจจุบันสุทธิของการทำไร่ โดยอัตราดอกเบี้ยที่นำมาใช้หักลดคือ ร้อยละ 13, 15 และ 17 เมื่อวิเคราะห์เฉพาะรายได้ทางตรงเพียงอย่างเดียว ของสวนป่าไม้จำนวน 6 ชนิด ผลการศึกษาสรุปว่า สวนป่าไม้สักจะให้ผลตอบแทนที่ขาดทุนในทุกระดับของดอกเบี้ยที่นำมาคิดลด

2.2.5 การวิเคราะห์และการบริหารจัดการ

สุภาพร รัตนศักดิ์ (2541 อ้างถึงใน ชรินทร์ เนมีย์, 2545: 25) ให้ความหมายคำว่า วิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะองค์ประกอบของปัญหา หรือสถานการณ์ออกเป็นส่วน ๆ เพื่อทำความเข้าใจกับส่วนประกอบต่าง ๆ ให้ละเอียด ความสามารถมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแน่ชัดระหว่างส่วนประกอบเหล่านั้น และความสามารถของหลักการผสมผสานระหว่างส่วนประกอบที่รวมกันขึ้นเป็นปัญหาหรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

Carroll and Gillen (1987 อ้างถึงใน ชรินทร์ เนมีย์, 2545: 26) ให้ความหมายคำว่า บริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหาร ที่สำคัญ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

สมาน รังสิโยภักย์ (2525 อ้างถึงใน ชรินทร์ เนมีย์, 2545: 26) ให้ความหมายคำว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ อันได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการปฏิบัติงาน เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน และกระบวนการบริหารประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การจัดรูปร่างงาน

(Organizing) การจัดหาบุคลากร (Staffing) การอำนวยความสะดวก (Directing) การร่วมมือประสานงาน (Coordinating) การรายงานผลการปฏิบัติงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting)

ธงชัย สันติวงษ์ (2539 อ้างถึงใน ชรินทร์ เนมีย์, 2545: 26) ให้ความหมายคำว่า การบริหาร หมายถึง การทำให้งานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ

โดยสรุป การบริหาร คือ การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้ปัจจัยพื้นฐาน คือ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการปฏิบัติ

ความสำคัญของการบริหารสามารถสรุปได้ คือ การบริหารควบคู่ไปกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม การบริหารเป็นกรรมวิธีที่จะนำสังคมและโลกสู่ความเจริญก้าวหน้า ทำให้ทราบแนวโน้มความเจริญและความเสื่อมของสังคมอนาคต และมีลักษณะเป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในสังคม ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมทางการเมือง

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง

2.3.1 ความหมายของความคาดหวัง

Vroom (1987 อ้างถึงใน ศิริวรรณ พรเลิศวิวัฒน์, 2541: 20) อธิบายความหมายของความคาดหวังว่า ความคาดหวังเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคล ความต้องการเหตุผลในการที่จะกระทำกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้ผลตอบแทนตามที่ตนต้องการหรือความคาดหวังเกิดจากคุณค่าของสิ่งที่มาหล่อใจ เช่น รางวัล เงิน สิ่งของตอบแทน ฯลฯ ถ้าสิ่งของหล่อใจมีคุณค่าเพียงพอ ประกอบกับมีความสามารถหรือความหวังที่จะเป็นไปได้ บุคคลก็จะเกิดความสนใจที่จะกระทำกิจกรรมนั้น ๆ

2.3.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังในการกระทำของบุคคล

Vroom (1987 อ้างถึงใน ศิริวรรณ พรเลิศวิวัฒน์, 2541: 20) ได้ศึกษาจิตวิทยาของบุคคลในองค์การ และพบว่าการที่บุคคลจะกระทำการสิ่งใดจะขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ประการ คือ 1) ผลตอบแทนที่จะได้รับเหมาะสมกับบทบาทที่ครองอยู่เพียงใด 2) ความพอใจหรือไม่พอใจต่อผลที่จะได้รับ 3) เมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่นแล้วเชื่อว่าต้องเป็นผู้ได้รับผลตอบแทนนั้น 4) มีโอกาสจะได้รับผลตอบแทนตามความคาดหวังหรือได้รับล่วงหน้า

ซึ่งความพอใจต่อสิ่งเหล่านี้จะแปรผันตรงกับผลตอบแทนที่ได้รับเพิ่มขึ้น หรือน้อยลง แต่หากบุคคลใดไม่สนใจต่อผลตอบแทนต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทั้งหมดก็จะมี การศึกษานี้เป็นพื้นฐานของการตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติของบุคคลในองค์การ และสอดคล้องกับทฤษฎีแห่งความ

คาดหวังของ Vroom ที่เสนอว่า การที่บุคคลลงตัดสินใจเลือกปฏิบัติอย่างไร เมื่อเกิดความต้องการพร้อมกันหลายสิ่ง บุคคลจะมีกระบวนการในการตัดสินใจเลือกหรือไม่เลือกกระทำ โดยพิจารณา 2 ประการ คือ 1) พิจารณาเป้าหมายที่จะไปสู่มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด (Valence) 2) พิจารณาว่าสิ่งที่เลือกจะปฏิบัตินั้นสามารถคาดหวังถึงความสำเร็จได้เพียงใด

เพทหาย วิเศษพจนกิจ (2520: 7 อ้างถึงใน ศิริวรรณ พรเลิศวิวัฒน์, 2541: 20) ศึกษาการประเมินผลโครงการพัฒนากลุ่มอาชีพของกรมการกรมพัฒนาชุมชน พบว่า ปัญหาการประกอบอาชีพเป็นแรงผลักดันให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มและสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ มีความคาดหวังประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับจากกลุ่มในด้านต่าง ๆ มากน้อยตามลำดับ ดังนี้ 1) ความคาดหวังวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต 2) ความคาดหวังความช่วยเหลือเงินทุน 3) ความคาดหวังความช่วยเหลือในการจำหน่ายผลผลิต 4) ความคาดหวังการแนะนำเทคนิควิชาการ 5) ความคาดหวังความรู้การประกอบอาชีพ เพื่อใช้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ

ทั้งนี้ ความคาดหวังผลประโยชน์ที่ได้รับของกลุ่มบุคคลที่เข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มในเรื่องต่าง ๆ คือ เงินทุน วัสดุ การมีรายได้เพิ่มขึ้น ได้ผลผลิตจากการเรียนรู้สูงขึ้น มีการช่วยเหลือโดยภาครัฐ การแก้ไขปัญหาของการประกอบอาชีพ การจำหน่ายผลผลิต ความรู้และเทคนิคที่จะได้รับเกียรติที่จะได้รับ ฯลฯ

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความยั่งยืน

2.4.1 ความหมายของความยั่งยืน

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ (2535: 286 อ้างถึงใน จลอง โชติกะคาม, 2538: 11) ให้ความหมายของการพัฒนาแบบยั่งยืนว่า คือ การพัฒนาที่สามารถพิทักษ์รักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของวันนี้ ให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืนยาวนานไปถึงอนาคต เพื่อสนองความต้องการของชนรุ่นหลัง โดยไม่ละเลยชีวิตความเป็นอยู่ของชนรุ่นปัจจุบันด้วย โดยสรุปหลักการพื้นฐานของการพัฒนาแบบยั่งยืน 3 ประการ คือ การให้ความสำคัญสูงสุดแก่ค่าของสิ่งแวดล้อม (มิติทางนิเวศ) การขยายมิติเวลาไปสู่อนาคต (มิติเวลา) และการเน้นหนักเรื่องความยุติธรรม (มิติทางเศรษฐกิจสังคม)

จลอง โชติกะคาม (2538: 15) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนจำเป็นต้องมีการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติให้อยู่ในสภาพที่มีเสถียรภาพ คงทน และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ระบบนิเวศรองรับชีวิตมนุษย์ได้ยาวนานไปถึงรุ่นลูกหลาน โดยใช้ยุทธศาสตร์ 5 ประการ คือ การรักษา

กระบวนการทางนิเวศ การคุ้มครองความหลากหลายของระบบนิเวศ การใช้ทรัพยากรแบบยั่งยืน การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การสร้างสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากรกับการเพิ่มประชากร

ลามัคคี บุญยะวัฒน์ (2541 อ้างถึงใน ชำนิ อุปนวล, 2545: 20 – 21) กล่าวถึง หลักการอนุรักษ์กับความยั่งยืนว่า การใช้แบบยั่งยืนเป็นหลักการที่ 1 ของการอนุรักษ์ นั่นคือ ทรัพยากรทุกประเภททุกกลุ่มต้องมีแผนการใช้แบบยั่งยืน (Sustainable Utilization) ต้องมีการวางแผนการใช้ตามสมบัติเฉพาะตัวของทรัพยากร พร้อมทั้งเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชนิดของทรัพยากร ปริมาณการใช้ ช่วงเวลา และการกำจัดมลพิษที่เกิดจากการใช้

กล่าวโดยสรุป คือ การดำเนินกิจการใด ๆ ให้เกิดความยั่งยืน จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ไปพร้อม ๆ กัน โดยการรักษาความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพ จะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดความยั่งยืนในการผลิต

Randall (1994 อ้างถึงใน รัตยา ชัยลอม, 2546: 14 – 15) กล่าวถึงเป้าหมายของความยั่งยืนตามแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ 5 ประการ คือ 1) ความต้องการที่จะดำรงไว้ซึ่งสวัสดิการสูงสุดของสังคม (Social Welfare) โดยความยั่งยืนที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรจะสามารถดำรงไว้ซึ่งสวัสดิการของสังคมได้เป็นระยะเวลายาวนาน 2) ความต้องการที่จะดำรงไว้ซึ่งจำนวนทรัพยากรทุน (Stock of Capital) ซึ่งค่าเช่าของทรัพยากรจะสะท้อนถึงมูลค่าของความยากที่เพิ่มขึ้นจากการนำทรัพยากรมาใช้ 3) ความต้องการที่จะดำรงไว้ซึ่งจำนวนทรัพยากรธรรมชาติ 4) เพื่อรักษาความยั่งยืนของระบบนิเวศ 5) เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบางประเภท

ธัญญา ดันทุลวานิช (2547: 15 – 16) เสนอว่า ต้นทุนที่มนุษย์ยุคปัจจุบันมอบให้แก่ยุคอนาคตต้องเท่ากับที่ตนเองได้รับมาจากยุคก่อน จึงจะเกิดความยั่งยืนขึ้น ต้นทุนเหล่านั้น คือ ต้นทุนที่มนุษย์สร้างขึ้น ต้นทุนธรรมชาติ ต้นทุนมนุษย์ และต้นทุนทางสังคม แต่ความยั่งยืนแบ่งเป็นหลายระดับด้วยกัน คือ 1) Weak Sustainability เป็นการรักษารวมของต้นทุนไว้เท่าเดิมเพื่อมอบแก่คนรุ่นต่อไป โดยไม่จำแนกความแตกต่างของต้นทุน นั่นคือ ต้นทุนแต่ละประเภทสามารถทดแทนกันได้อย่างเต็มที่ 2) Sensible Sustainability เป็นการรักษารวมต้นทุนให้เท่าเดิมเป็นอย่างน้อย แต่ต้นทุนบางอย่างอาจมีการทดแทนโดยต้นทุนอื่น แต่ต้องไม่เกินวิฤตของแต่ละต้นทุน 3) Strong Sustainability เป็นการรักษาสวนประกอบของแต่ละต้นทุนให้เท่าเดิม ต้นทุนแต่ละชนิดจะทดแทนกันไม่ได้แต่สามารถสนับสนุนกันและกันได้ และสวนประกอบของต้นทุนชนิดเดียวกันไม่สามารถทดแทนกันได้ 4) Absurdly Strong Sustainability เป็นความไม่สามารถทดแทนกันได้เลย และไม่ควรถัดต้องเลยหากเป็นทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป ส่วนทรัพยากรที่ใช้

แล้วเกิดขึ้นใหม่ก็ใช้เฉพาะส่วนที่เกิดขึ้นมาใหม่ แต่ความยั่งยืนจะต้องขึ้นอยู่กับความเป็นไปได้ทางการปฏิบัติและต้นทุนธรรมชาติ มนุษย์ และสังคม (Serageldin, et al., 1994 อ้างถึงใน ธัญญา ตันกุลวานิช, 2547: 45)

2.4.2 การพัฒนาอย่างยั่งยืนกับหลักการเกี่ยวกับป่าไม้ (Statement of Principles on Forests)

Keating (1992: 10 – 12) รายงานว่าการประชุม Earth Summit ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1992 ทำให้ที่ประชุมมีฉันทามติเรื่องกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากป่าไม้อย่างยั่งยืน ดังนี้

2.4.2.1 ทุกประเทศควรร่วมการทำให้โลกเป็นสีเขียว (The Greening of The World) โดยการอนุรักษ์และปลูกป่าไม้

2.4.2.2 ประเทศต่าง ๆ มีสิทธิที่จะใช้ประโยชน์จากป่าไม้เพื่อความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การใช้ประโยชน์ควรเป็นไปตามนโยบายของประเทศที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.4.2.3 การใช้ประโยชน์ป่าไม้อย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยรูปแบบของการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนในระดับโลก

2.4.2.4 การจัดการป่าไม้ต้องเพื่อตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันและอนาคตทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและจิตใจ

2.4.2.5 ผลประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยีชีวภาพ และสารพันธุกรรมจากป่าไม้ ควรแบ่งปันให้กับประเทศที่เป็นที่มาของป่าไม้ ตามข้อตกลงร่วมกัน

2.4.2.6 ป่าที่ได้รับการปลูกขึ้นมาเป็นแหล่งที่มาที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมของพลังงานที่คืนรูปและวัตถุดิบเพื่อการอุตสาหกรรม การใช้ไม้ทำพื้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา ความจำเป็นดังกล่าวควรได้รับการตอบสนองโดยการใช้ป่าไม้อย่างยั่งยืนและการปลูกป่าขึ้นใหม่ซึ่งจะช่วยเพิ่มการจ้างงานและลดความกดดันที่จะตัดไม้จากป่า

2.4.2.7 แผนงานของชาติควรให้ความสำคัญคุ้มครองรักษาป่าไม้ที่มีลักษณะพิเศษบางชนิด เช่น ป่าไม้ที่เก่าแก่ หรือป่าไม้ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม จิตใจ ประวัติศาสตร์ ศาสนา ฯลฯ

2.4.2.8 ประเทศกำลังพัฒนาควรได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน เพื่อช่วยคุ้มครองป่าไม้

2.4.2.9 ประเทศต่าง ๆ จะต้องมีความมุ่งมั่นป่าไม้อย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของแนวทางต่าง ๆ ที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจัดการพื้นที่รอบ ๆ ป่าไม้ในลักษณะปลอดภัยต่อระบบนิเวศด้วย

2.4.2.10 แผนงานป่าไม้ควรคิดรวมมูลค่าผลผลิตของป่าไม้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และมีใช้เศรษฐกิจ รวมทั้งค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนและผลประโยชน์ทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการเก็บเกี่ยวหรือคุ้มครองป่าไม้ และควรหลีกเลี่ยงนโยบายที่นำไปสู่ความเสื่อมโทรมของป่าไม้

2.4.2.11 การวางแผนและดำเนินนโยบายป่าไม้ของชาติควรให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม

2.4.2.12 นโยบายป่าไม้ควรสนับสนุนเอกลักษณ์ วัฒนธรรม และสิทธิต่าง ๆ ของคนพื้นเมืองและผู้อาศัยอยู่ในป่า ในการจัดทำแผนงานป่าไม้ ควรให้ความเคารพ และควรใช้ความรู้ในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ป่าไม้อย่างยั่งยืนของกลุ่มบุคคลเหล่านี้ ส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการครอบครองที่ดินของกลุ่มบุคคลดังกล่าว ซึ่งช่วยสนับสนุนการใช้ประโยชน์ป่าไม้อย่างยั่งยืน รวมทั้งให้มีการทำงานเลี้ยงชีพ และมีระดับของความเป็นอยู่ที่เหมาะสม

2.4.2.13 การค้าผลผลิตต่าง ๆ จากป่าไม้ไม่ควรเลือกปฏิบัติ และไม่ควรใช้มาตรการฝ่ายเดียว (Unilateral Measures) เพื่อจำกัดหรือห้ามการค้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ระหว่างประเทศ

2.4.2.14 มาตรการทางการค้าควรสนับสนุนการแปรรูปไม้ท้องถิ่นและทำให้ราคาสินค้าแปรรูปสูงขึ้น ควรยกเลิกหรือลดมาตรการทางด้านภาษีหรืออุปสรรคทางการค้าอื่น ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อการขายสินค้าดังกล่าว

2.4.2.15 ควรมีการควบคุมสารพิษ เช่น การตกนํ้าของสารกรดจากอากาศ (Acidic Fallout) ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อป่าไม้

2.5 ระบบวนเกษตร

2.5.1 ความหมายของระบบวนเกษตร

ลฮาด บุญเกิด (2529: 24) ได้ให้ความหมายของวนเกษตรว่า วนเกษตร คือ ระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เกี่ยวข้องในทางสังคมและนิเวศวิทยา โดยการผสมผสานการปลูกต้นไม้ร่วมกันไปกับพืชสิกรรรม และ/หรือ การเลี้ยงสัตว์ จะร่วมกันไปหรือต่อเนื่องสลับกันไปก็ตาม เพื่อจะให้ผลผลิตต่อเนื่องกันมากที่สุดจากไม้ พืชสิกรรรมและ/หรือปศุสัตว์ ในหน่วยของพื้นที่นั้น โดยเฉพาะในสภาวะของพื้นที่นั้นสามารถรับเทคโนโลยีได้น้อยและมีคุณภาพต่ำ

อาภรณ์ ภูมิพันนา และคณะ (2535: 1) กล่าวถึงความหมายของวนเกษตรไว้ว่า วนเกษตร คือ ระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีการปลูกพืชหรือดูแลรักษาต้นไม้ ควบคู่กับพืชเกษตร และ/หรือ

การเลี้ยงสัตว์ ซึ่งอาจปลูกต้นไม้ควบกับพืชเกษตรบนพื้นที่เดียวกัน ในเวลาเดียวกัน หรือปลูกสลับกันคนละเวลาก็ได้

พิทยา เพชรมาก (2540: 38 – 39) ให้ความหมายของระบบวนเกษตรว่า กลยุทธ์ เครื่องมือ หรือวิธี ของการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างผสมผสานระหว่างองค์ประกอบหรือกิจกรรมด้านการป่าไม้ การเกษตร และ/หรือการเลี้ยงสัตว์ ในพื้นที่ใด ๆ ในเวลาเดียวกัน หรือสลับหมุนเวียนกันไป เพื่อให้ได้ผลผลิตรวมอย่างเหมาะสมและสม่ำเสมอตลอดไป

สรุปได้ว่า วนเกษตร คือ ระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยการผสมผสานการปลูกต้นไม้ ร่วมกับพืชเกษตร และ/หรือ การเลี้ยงสัตว์ โดยทำร่วมกันหรือสลับกัน เพื่อให้ได้ผลผลิตอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องในหน่วยของพื้นที่นั้น

2.5.2 แนวความคิดเกี่ยวกับระบบวนเกษตร

กรมป่าไม้ (2528: 31) กล่าวถึงแนวคิดของว่า วนเกษตรเป็นแนวทางการจัดการที่ดิน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีการปลูกพืชผลทางการเกษตร ป่าไม้ และการเลี้ยงสัตว์ปศุสัตว์ ซึ่งจะต้องกระทำอยู่ในพื้นที่เดียวกัน อาจทำอย่างต่อเนื่อง คือ ปลูกต้นไม้ป่าก่อนปลูกพืชทางเกษตรกรรม และนำสัตว์เลี้ยงเข้าไปเลี้ยงเป็นอันดับต่อไป หรือทำหมุนเวียนในพื้นที่เดียวกันตลอด หรือจะทำสลับกันก็ได้ ทั้งนี้ แล้วแต่ความต้องการของเกษตรกรที่เป็นเจ้าของที่ดิน และผลผลิตที่เกิดขึ้นทั้งหมดในพื้นที่นั้นจะต้องเป็นของเกษตรกรทั้งหมด ซึ่งแนวคิดทางวนเกษตรที่ดำเนินการได้ผลดีในประเทศไทยมี 2 รูปแบบ คือ 1) แบบปลูกไม้ป่าผสมพืชทางการเกษตร (พืชไร่) เป็นรูปแบบที่ใช้ในพื้นที่ที่ผ่านการทำไร่เลื่อนลอย ดินไม่อุดมสมบูรณ์ สภาพภูมิประเทศค่อนข้างเป็นเนินเขา พื้นที่เช่นนี้เหมาะสมสำหรับการปลูกสร้างสวนป่า วนเกษตรแบบนี้เกษตรกรไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของที่ดิน เพียงแต่เป็นผู้ใช้ประโยชน์จากไม้ป่าที่ปลูก 2) แบบปลูกไม้ป่าผสมพืชผลทางการเกษตร (พืชสวน) วนเกษตรแบบนี้เกษตรกรจะต้องมีพื้นที่เป็นของตนเอง ดินต้องมีความอุดมสมบูรณ์อยู่ใกล้ น้ำ พื้นที่ค่อนข้างราบหรือเป็นเนินเขาเตี้ย และอยู่ใกล้หมู่บ้าน

พิทยา เพชรมาก (2540: 40 – 42) ได้จำแนกระบบวนเกษตรตามกิจกรรมหลักได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

2.5.2.1 กิจกรรมหลักทางการป่าไม้ การเกษตร และ/หรือการเลี้ยงสัตว์ ปรากฏขึ้นภายในเวลาเดียวกัน (Simultaneous Cropping System) ซึ่งสามารถแยกออกเป็นรูปแบบย่อยตามองค์ประกอบของกิจกรรมหลักได้ดังนี้

- 1) ระบบการปลูกพืชควบ (Agrisivicultural System) โดยการปลูกพืชเกษตรแทรกภายในสวนไม้ป่า
- 2) ระบบป่าไม้ – ปศุสัตว์ (Silvopastoral System) เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกันระหว่างการป่าไม้และการเลี้ยงสัตว์ โดยการปลูกหญ้าหรือพืชอาหารสัตว์ในสวนป่า แล้วปล่อยสัตว์เข้าไปเลี้ยงในสวนป่าโดยตรง
- 3) ระบบเกษตร – ป่าไม้ – ปศุสัตว์ (Agrosilvopastoral System) เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกันระหว่างกิจกรรมหลักทั้งสาม
- 4) ระบบป่าไม้ – ประมง (Silvofishery System) เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกันระหว่างการป่าไม้และการประมง เช่น การทำฟาร์มกึ่ง ฟาร์มหอยตามป่าชายเลน หรือ การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามร่องน้ำระหว่างแถวหรือคันคูของต้นไม้

2.5.2.2 การปรากฏของกิจกรรมหลักในเวลาต่างกัน ในลักษณะของการประกอบกรรมเวียนสลับกันไป ระหว่างกิจกรรมทางด้านป่าไม้กับกิจกรรมทางการเกษตร เรียกว่า ระบบปลูกหมุนเวียนแบบไร้เลือนลอย เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินหมุนเวียนสลับกันระหว่างการเกษตรและการป่าไม้ โดยพิจารณาคุนสมบัติของพื้นที่ว่ามีความอุดมสมบูรณ์เพียงใด หากดินอยู่ในสภาพสมบูรณ์ควรประกอบกิจกรรมทางการเกษตรก่อนไประยะเวลาหนึ่ง จากนั้นจึงเริ่มปลูกไม้ป่า เมื่อถึงรอบตัดฟันของไม้ป่าแล้ว จึงตัดไม้ออกแล้วเริ่มปลูกพืชเกษตรซ้ำในที่เดิมอีก และกระทำเช่นนั้นหมุนเวียนสลับกันไป แต่หากพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำก็ควรประกอบกิจกรรมด้านการป่าไม้ก่อน เป็นต้น

2.5.2.3 การผสมประเภทแรกและประเภทที่สองเข้าด้วยกัน เรียกว่า การปลูกสร้างสวนป่าแบบชาวไร่ในรูปหมู่บ้านป่าไม้ โดยการปลูกพืชไร่ควบกับปลูกไม้ป่าในระยะ 2 – 3 ปี หลังจากปีที่ 2 หรือ 3 ผ่านไป เรือนยอดของต้นไม้จะเริ่มปกคลุมพื้นที่จนปลูกพืชเกษตรไม่ได้ จึงปล่อยให้ต้นไม้เจริญเติบโตไปจนถึงรอบตัดฟันแล้วตัดต้นไม้ทั้งหมดออกไปใช้ประโยชน์ จากนั้นจึงเริ่มปลูกต้นไม้ขึ้นใหม่ควบกับพืชเกษตร เป็นรูปแบบที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งเหมาะสมทั้งในเชิงวิชาการและการปฏิบัติ ซึ่งหากมีพื้นที่เพียงพอต่อการแบ่งออกเป็นแปลง ๆ ให้จำนวนแปลงพอเหมาะกับระยะเวลาดังแต่หยุดปลูกพืชเกษตรควบจนถึงอายุตัดฟันของต้นไม้ จะสามารถใช้ประโยชน์พื้นที่เหล่านี้หมุนเวียนติดต่อกันไปอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ อภรณ์ ภูมิพินนา (2535: 257) ได้เสนอพืชเกษตรที่นิยมปลูกในระบบวนเกษตร เช่น ข้าวไร่ ข้าวโพด ฝ้าย ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ละหุ่ง ข้าวฟ่าง ฯลฯ สำหรับพืชสวนที่ปลูกร่วมกับพืชป่าไม้ยังทำกันน้อย เพราะพืชสวนมีข้อจำกัดมากกว่าพืชไร่ การปลูกพืชสวนร่วมกับพืชป่าไม้ต้อง

คำนึงถึงความเหมาะสมเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ ดินฟ้าอากาศ ชนิดพันธุ์ไม้ และระยะปลูก รวมทั้งความนิยมของเกษตรกรด้วย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ช่อทิพย์ อานันท์รัตนกุล (2542) ได้ประมวลและวิเคราะห์นโยบายของรัฐบาลด้านการส่งเสริมให้เอกชนปลูกสวนป่า ทำการศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของผู้ทำสวนป่า วิธีการจัดการสวนป่า ปัญหา ผลผลิตจากสวนป่า และวิเคราะห์ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการทำสวนป่าของเอกชนในอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษา ปรากฏว่า นโยบายของรัฐบาลด้านการส่งเสริมให้เอกชนปลูกสวนป่า เริ่มกำหนดครั้งแรกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 มีการดำเนินการและแพร่หลายในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 มีเป้าหมายและแนวทางการส่งเสริมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง แต่มีข้อบกพร่องเรื่องกลไก ระเบียบ วิธีปฏิบัติ และขาดมาตรการควบคุม กำกับ ดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ทำให้งานไม่บรรลุผลตามนโยบายที่กำหนดไว้ และการส่งเสริมให้เอกชนปลูกสวนป่าควรมุ่งเน้นกลุ่มของผู้มีที่ดินถือครองมาก มีการสนับสนุนเงินทุนหรือปัจจัยการผลิต รวมทั้งควรปรับปรุงระเบียบกฎเกณฑ์ และการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ดำเนินการปลูกสร้างสวนป่ามากยิ่งขึ้น

จรวย อินทร์จันทร์ (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกสร้างสวนป่าในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ จำนวนแรงงานในครัวเรือนของผู้เข้าร่วมโครงการ รายได้ และการสนับสนุนจากรัฐ

บุญมี วัฒนากร (2548) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมไม้ที่มีต่อการลงทุนปลูกสร้างสวนป่าไม้เศรษฐกิจ ผลการศึกษาปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการลงทุนปลูกสร้างสวนป่าไม้เศรษฐกิจขึ้นอยู่กับประเภทอุตสาหกรรม ขนาดพื้นที่เพาะปลูก และความรู้ในการปลูกสร้างสวนป่า โดยรัฐต้องเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนความรู้ในการปลูกสร้างสวนป่า และจัดหาพื้นที่ที่เหมาะสมให้ภาคเอกชน เพื่อให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนปลูกสร้างสวนป่าเพื่อใช้ไม้เป็นวัตถุดิบต่อไปในอนาคต

บรรเลง จันทร์วาววม (2545) ได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลตอบแทนด้านเศรษฐกิจของสวนป่าไม้สัก สวนป่าทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้เป็นแนวทางวางแผนการจัดการไม้สักสวนป่าทองผาภูมิ ผลการศึกษาปรากฏว่า มีค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการมากกว่า 0 อัตราสวน

ผลได้ต่อต้นทุนมีค่ามากกว่า 1 และอัตราผลตอบแทนภายในของโครงการมีค่ามากกว่าอัตราคิดลดที่กำหนด คือ ร้อยละ 2, 4, 6, 8 และ 10

เบญจพร วิบูลย์พันธุ์ (2543) ได้ศึกษาสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกสร้างสวนป่าในท้องที่อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาปรากฏว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีทัศนคติในระดับคะแนนเห็นด้วยมากที่สุดต่อเงินที่รัฐบาลสนับสนุนให้แก่เกษตรกร รองลงไป คือ รายได้จากการจำหน่ายไม้สัก และความสนใจในการปลูกพืชเกษตรแซมระหว่างแปลงปลูกไม้สัก ส่วนรายได้จากการปลูกพืชสมุนไพรไม่ได้รับความสนใจจากเกษตรกร

รัตยา ชัยลอม (2546) ได้ศึกษาการวางแผนการเพาะปลูกอย่างยั่งยืนโดยพืชไม้ผลและไม้ยืนต้นบนพื้นที่สูง: กรณีศึกษาหมู่บ้านแม่สาใหม่ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาปรากฏว่า ไม้สักมีประโยชน์ในการประหยัดการใช้น้ำของเกษตรกร โดยมีข้อเสนอแนะจากการศึกษา ได้แก่ รัฐควรมีส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์ดินและน้ำที่ถูกต้องแก่เกษตรกร รัฐควรส่งเสริมการแปรรูปไม้ผลเพื่อเพิ่มรายได้ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อกำหนดและมาตรการด้านการปลูกและตัดไม้สัก รวมทั้งการนำไม้สักไปขาย อย่างชัดเจน เพื่อให้การปลูกสักเป็นที่ยอมรับของเกษตรกร เกษตรกรควรมีรูปแบบการเพาะปลูกพืชที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมต่อไป

อภิรักษ์ ทหรานนท์ (2547) ได้ศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลด้านการผลิตและการตลาดของผลผลิตไม้จากเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ 4 ชนิด คือ สัก เทียม ประดู่ และสนประดิพัทธ์ ความต้องการใช้ไม้จากโรงงานและร้านค้าไม้ในจังหวัดระยอง และการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินที่ได้รับจากสวนป่าตามโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ผลการศึกษา ปรากฏว่า ชนิดไม้ที่ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกทั้ง 4 ชนิด ไม่ตรงกับความต้องการของอุตสาหกรรม โรงงาน และร้านค้าไม้ในจังหวัดระยอง ไม้ที่ส่งเสริมได้รับความสนใจบ้าง เช่น สนประดิพัทธ์ และสัก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาแนวทางการจัดการสวนป่าภาคเอกชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ และได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้แบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานสวนป่าภาคเอกชนของเกษตรกรในพื้นที่ และการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกศึกษาการดำเนินงานสวนป่าภาคเอกชนของเกษตรกรที่เป็นตัวอย่างด้านการปลูกสร้างสวนป่า (ได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่นจากกรมป่าไม้) การศึกษาข้อมูลการส่งเสริมและเผยแพร่การปลูกสร้างสวนป่าจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยนำผลที่ได้รับมาเสนอเป็นแนวทางในการจัดการสวนป่าภาคเอกชนเพื่อเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ของเกษตรกรในพื้นที่ที่ดำเนินการศึกษา และพื้นที่ใกล้เคียง

3.1 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ แรงงานในครัวเรือน อาชีพ รายได้ ครัวเรือน การถือครองที่ดิน ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่า และการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่า ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่า เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่า การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่า การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์ การตลาด นโยบายและกฎหมาย และการส่งเสริมจากภาครัฐ

3.1.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

3.1.3 ผลลัพธ์ (Outcome) คือ การปลูกสร้างสวนป่าอย่างยั่งยืน

3.2 กรอบแนวคิดในการศึกษา

เป็นการกำหนดขอบเขตแสดงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืนของเอกชนในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

3.3 สมมติฐานในการศึกษา

สมมติฐานที่ 1 การดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประสิทธิผลสูง

สมมติฐานที่ 2 การดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประสิทธิภาพ

สมมติฐานที่ 3 แรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 4 แรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 5 อาชีพมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 6 อาชีพมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 7 รายได้ครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 8 รายได้ครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 9 การถือครองที่ดินมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 10 การถือครองที่ดินมีความสัมพันธ์ประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 11 ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 12 ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์ประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 13 การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 14 การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 15 ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับ
ประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 16 ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 17 ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของ
การดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 18 ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 19 เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 20 เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 21 การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 22 การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 23 การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 24 การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 25 การตลาดของไม้สวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 26 การตลาดของไม้สวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 27 นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของ
การดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 28 นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 29 การส่งเสริมจากภาครัฐมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

สมมติฐานที่ 30 การส่งเสริมจากภาครัฐมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

3.4 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายในการศึกษาค้างนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกสร้างสวนป่าในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จากการสืบค้นจากเอกสารของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด พบว่ามีประชากรเป้าหมายทั้งสิ้น 697 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2550)

การคำนวณขนาดตัวอย่างจากสูตรของยามานะ (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่า ($e = 0.1$)

เมื่อให้ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 90 จะได้จำนวนตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ

$$n = \frac{697}{1 + 697(0.1)^2}$$

$$n = 87.45$$

เพราะฉะนั้น ขนาดตัวอย่างที่ต้องใช้ในการศึกษา คือ 88 ตัวอย่าง แต่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ให้เก็บข้อมูลจากตัวอย่างในการศึกษาทั้งสิ้น 100 ราย

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จากอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ แบ่งออกเป็น 14 ตำบล แล้วหาสัดส่วนประชากรแยกตามตำบล และทำการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากร ผลการสุ่มตัวอย่าง ปรากฏตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแยกรายตำบล

ลำดับที่	ที่ตั้ง	ขนาดประชากร (N)	ขนาดตัวอย่าง (n)
1	ตำบลโคกปรัง	10	2
2	ตำบลซับน้อย	52	8
3	ตำบลซับสมบูรณ์	16	3
4	ตำบลท่าโรง	55	8
5	ตำบลน้ำร้อน	233	31
6	ตำบลบ่อรัง	56	8
7	ตำบลบึงกระจับ	10	2
8	ตำบลพุดเตย	22	3
9	ตำบลพุดฆาม	142	20
10	ตำบลภูน้ำหยด	13	2
11	ตำบลยางสาว	42	6
12	ตำบลวังใหญ่	5	1
13	ตำบลสระประดู่	18	3
14	ตำบลสามแยก	23	3
	รวม	697	100

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่

เกี่ยวข้อง พร้อมหัวข้อในแบบสัมภาษณ์และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้สอดคล้องกับแนวความคิดในการศึกษาและครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

3.5.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น

3.5.1.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับเจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นส่วนราชการที่มีภารกิจเกี่ยวกับบริการด้านการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกร และการดำเนินโครงการต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการปลูกสร้างสวนป่า แบบสัมภาษณ์เชิงลึกครอบคลุมในเรื่องความเป็นมาของโครงการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ การดำเนินการส่งเสริมและเผยแพร่การปลูกป่าภาคเอกชน นโยบายและกฎหมายในการปลูกสร้างสวนป่า ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนสวนป่า การอนุญาตตัดฟันไม้และการขนย้ายไม้จากสวนป่า ตลาดของไม้จากสวนป่า การติดตามประเมินผลโครงการ ฯ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปลูกสวนป่า และดำเนินการสวนป่าให้เกิดความยั่งยืน

3.5.1.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นส่วนราชการที่มีภารกิจในการบริหารจัดการในระดับพื้นที่ มีการบริการใกล้ชิดประชาชน แบบสัมภาษณ์เชิงลึกครอบคลุมในเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับดำเนินงานสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่ สถานภาพของการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในปัจจุบัน การร่วมสนับสนุนการปลูกสร้างสวนป่า การสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐอื่น ๆ เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลใช้ในการส่งเสริมการปลูกป่าของประชาชน ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกร และแนวทางเพื่อจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกสร้างสวนป่า

3.5.1.3 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับเกษตรกรที่เป็นตัวอย่างด้านการปลูกสร้างสวนป่า ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ได้รับรางวัลดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่าจากกรมป่าไม้ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกครอบคลุมในเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับดำเนินงานสวนป่า ความคาดหวังประโยชน์ที่ได้จากการปลูกสร้างสวนป่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่า การเข้าร่วมการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าของกรมป่าไม้ การรวมกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกสวนป่า การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า การจัดการสร้างสวนป่าอย่างยั่งยืน ความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายและกฎหมายในการปลูกสร้างสวนป่า ข้อเสนอแนะปัญหาและอุปสรรคในการปลูกสร้างสวนป่า การจูงใจให้เกษตรกรปลูกสร้างสวนป่า และการปลูกสร้างสวนป่าบรรลุผลสำเร็จและเกิดความยั่งยืน

3.5.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการบริหารจัดการสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่ โดยมีโครงสร้างประกอบด้วย 15 ส่วน คือ

3.5.2.1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ การศึกษา แรงงาน อาชีพ รายได้ การถือครองที่ดิน ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ และชนิดไม้ที่เลือกปลูก

3.5.2.2 ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่า เป็นคำถามให้เลือกตอบถูกหรือผิด จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

โดยได้จัดความกว้างอันดับภาคขั้นของคะแนนระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกร เพื่อกำหนดความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{ความกว้างอันดับภาคขั้น} &= (\text{คะแนนรวมสูงสุด} - \text{คะแนนรวมต่ำสุด}) / \text{จำนวนระดับที่จำแนก} \\ &= (15 - 0) / 3 \\ &= 5 \text{ คะแนน}\end{aligned}$$

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 0 – 5 คะแนน ถือว่ามีความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่าในระดับต่ำ

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 6 – 10 คะแนน ถือว่ามีความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่าในระดับปานกลาง

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 11 – 15 คะแนน ถือว่ามีความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่าในระดับสูง

3.5.2.3 ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่า เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) จำนวน 10 ข้อ โดยมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้คะแนน	5	คะแนน
เห็นด้วย	ได้คะแนน	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ได้คะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ได้คะแนน	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้คะแนน	1	คะแนน

โดยได้จัดความกว้างอันดับภาคขั้นของคะแนนระดับความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกร เพื่อกำหนดความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} &= (\text{คะแนนรวมสูงสุด} - \text{คะแนนรวมต่ำสุด}) / \text{จำนวนระดับที่จำแนก} \\
 &= (50 - 10) / 3 \\
 &= 13.33 \text{ คะแนน}
 \end{aligned}$$

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 10 – 23 คะแนน แสดงว่ามีความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่าในระดับต่ำ

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 24 – 37 คะแนน แสดงว่ามีความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่าในระดับปานกลาง

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 38 – 50 คะแนน แสดงว่ามีความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่าในระดับสูง

3.5.2.4 ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่า เป็นคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารด้านการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรจากสื่อต่าง ๆ จำนวน 10 แหล่ง โดยให้คะแนนแหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เลือกแหล่งละ 1 คะแนน หากไม่เลือกให้ 0 คะแนน

โดยได้จัดความกว้างอันตรภาคชั้นของคะแนนระดับการรับข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกร เพื่อกำหนดความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} &= (\text{คะแนนรวมสูงสุด} - \text{คะแนนรวมต่ำสุด}) / \text{จำนวนระดับที่จำแนก} \\
 &= (10 - 0) / 3 \\
 &= 3.33 \text{ คะแนน}
 \end{aligned}$$

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 0 – 3 คะแนน ถือว่าได้รับข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่าน้อย

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 4 – 7 คะแนน ถือว่าได้รับข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่าปานกลาง

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 8 – 10 คะแนน ถือว่าได้รับข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่ามาก

3.5.2.5 เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่า เป็นคำถามเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการเกษตรที่เกษตรกรใช้ในการปลูกสร้างสวนป่า ให้การตอบถูกหรือผิด จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์ - การให้คะแนนดังนี้ คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

โดยได้จัดความกว้างอันตรภาคชั้นของคะแนนระดับเทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกร เพื่อกำหนดความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} &= (\text{คะแนนรวมสูงสุด} - \text{คะแนนรวมต่ำสุด}) / \text{จำนวนระดับที่จำแนก} \\
 &= (15 - 0) / 3 \\
 &= 5 \text{ คะแนน}
 \end{aligned}$$

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 0 – 5 คะแนน ถือว่ามีเทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่าต่ำ

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 6 – 10 คะแนน ถือว่ามีเทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่าปานกลาง

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 11 – 15 คะแนน ถือว่ามีเทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่าสูง

3.5.2.6 การเข้าร่วมการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่า เป็นคำถามเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกหรือไม่เป็นสมาชิกโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของกรมป่าไม้ และสาเหตุในการเป็นหรือไม่เป็นสมาชิกโครงการ ฯ

3.5.2.7 การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์ เป็นคำถามเกี่ยวกับการเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกร โดยให้เลือกตอบว่ามีหรือไม่การรวมกลุ่มสหกรณ์ และการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสหกรณ์

3.5.2.8 การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า เป็นคำถามเกี่ยวกับการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า จำนวน 10 ข้อ โดยให้เลือกตอบว่า เห็นด้วย ไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วย ข้อคำถามแบ่งออกเป็น

คำถามเชิงบวก จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 3, 5, 8, 10 โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วย	ได้	3	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ได้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ได้	1	คะแนน

คำถามเชิงลบ จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2, 4, 6, 7, 9 โดยมีเกณฑ์การให้

คะแนนดังนี้

เห็นด้วย	ได้	1	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ได้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ได้	3	คะแนน

โดยได้จัดความกว้างอันตรภาคชั้นของคะแนนระดับการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกร เพื่อกำหนดความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} &= (\text{คะแนนรวมสูงสุด} - \text{คะแนนรวมต่ำสุด}) / \text{จำนวนระดับที่จำแนก} \\ &= (30 - 10) / 3 \\ &= 6.67 \text{ คะแนน}\end{aligned}$$

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 10 – 17 คะแนน ถือว่ามีการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าต่ำ

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 18 – 23 คะแนน ถือว่ามีการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าปานกลาง

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 24 – 30 คะแนน ถือว่ามีการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าสูง

3.5.2.9 การตลาดของไม้สวนป่า เป็นการคำถามเกี่ยวกับการจำหน่ายไม้ที่ผลิตได้จากสวนป่า โดยแบ่งแหล่งที่เกษตรกรจำหน่ายไม้ที่ได้จากสวนป่าออกเป็น 3 แหล่ง ได้แก่ พ่อค้าคนกลาง โรงงานอุตสาหกรรม และกลุ่มสหกรณ์

3.5.2.10 นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า เป็นคำถามเกี่ยวกับนโยบายรัฐและกฎหมายเกี่ยวข้องกับการปลูกสร้างสวนป่าที่มีผลกระทบต่อการปลูกสร้างสวนป่า โดยให้เลือกตอบเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

โดยได้จัดความกว้างอันตรภาคชั้นของคะแนนระดับผลกระทบของนโยบายและกฎหมายจากภาครัฐต่อการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกร เพื่อกำหนดความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} &= (\text{คะแนนรวมสูงสุด} - \text{คะแนนรวมต่ำสุด}) / \text{จำนวนระดับที่จำแนก} \\ &= (15 - 0) / 3 \\ &= 5 \text{ คะแนน}\end{aligned}$$

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 0 – 5 คะแนน ถือว่านโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่ามีผลกระทบต่อการปลูกสร้างสวนป่าในระดับสูง

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 6 – 10 คะแนน ถือว่านโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่ามีผลกระทบต่อการปลูกสร้างสวนป่าในระดับปานกลาง

ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระหว่าง 11 – 15 คะแนน ถือว่านโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่ามีผลกระทบต่อ การปลูกสร้างสวนป่าในระดับต่ำ

3.5.2.11 การส่งเสริมจากภาครัฐ เป็นการสอบถามความต่อเนื่องของการส่งเสริมจากภาครัฐ หลังจากปี พ.ศ. 2545 ซึ่งสวนป่าเริ่มให้ผลผลิตออกจำหน่ายได้ โดยให้ตอบว่ารัฐมีหรือไม่มีโครงการเกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่าเป็นการต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2545

3.5.2.12 ประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวนป่า เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระยะเวลาการปลูกสร้างสวนป่า การใช้ประโยชน์ไม้จากสวนป่า ขนาดและปริมาณของไม้ที่ได้จากการปลูกสร้างสวนป่า และความพอใจของเกษตรกรต่อปริมาณผลผลิตไม้ที่ได้จากสวนป่า

การคำนวณประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวนป่าพิจารณาจากการศึกษาของ อภิชาติ ขาวสะอาด (2524 อ้างถึงใน วิเชียร สุ่มันตกุล, 2544: 21) ซึ่งได้สรุปเกี่ยวกับการเจริญเติบโตของสวนป่าไม้สักในท้องที่ต่าง ๆ ทางภาคเหนือของประเทศไทย แต่ละช่วงอายุ และสภาพพื้นที่ปลูกต่างกัน 3 ลักษณะ ผลการศึกษาการเจริญเติบโตของสวนป่าไม้สักบางช่วงอายุ แสดงตามตารางที่ 3.2 – 3.4

ตารางที่ 3.2 การเจริญเติบโตของสวนป่าไม้สักในท้องที่ต่าง ๆ ทางภาคเหนือของประเทศไทย
แต่ละช่วงอายุ ในสภาพพื้นที่ไม่ดี

อายุ (ปี)	DBH (ซม.)	เส้นรอบวงที่ระดับ 130 ซม. จากพื้นดิน (ซม.)	ความสูง (ม.)
10	6.14	19.30	4.70
20	10.95	34.41	8.30
30	14.26	44.82	10.00
40	16.96	53.30	11.00
50	19.35	60.81	11.60

แหล่งที่มา: อภิชาติ ขาวสะอาด (2524 อ้างถึงใน วิเชียร สุ่มันตกุล, 2544: 21).

ตารางที่ 3.3 การเจริญเติบโตของสวนป่าไม้สักในท้องที่ต่าง ๆ ทางภาคเหนือของประเทศไทย
แต่ละช่วงอายุ ในสภาพพื้นที่ที่ปานกลาง

อายุ (ปี)	DBH (ซม.)	เส้นรอบวงที่ระดับ 130 ซม. จากพื้นดิน (ซม.)	ความสูง (ม.)
10	9.99	10	9.99
20	17.73	20	17.73
30	22.44	30	22.44
40	25.94	40	25.94
50	28.87	50	28.87

แหล่งที่มา: อภิชาติ ขาวสะอาด (2524 อ้างถึงใน วิเชียร สุมันตกุล, 2544: 21).

ตารางที่ 3.4 การเจริญเติบโตของสวนป่าไม้สักในท้องที่ต่าง ๆ ทางภาคเหนือของประเทศไทย
แต่ละช่วงอายุ ในสภาพพื้นที่ดีมาก

อายุ (ปี)	DBH (ซม.)	เส้นรอบวงที่ระดับ 130 ซม. จากพื้นดิน (ซม.)	ความสูง (ม.)
10	13.80	10	13.80
20	24.48	20	24.48
30	30.59	30	30.59
40	34.92	40	34.92
50	38.39	50	38.39

แหล่งที่มา: อภิชาติ ขาวสะอาด (2524 อ้างถึงใน วิเชียร สุมันตกุล, 2544: 21).

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่ามาเป็นระยะเวลาสูงสุด 14 ปี ระยะเวลาต่ำสุด 4 ปี ค่าเฉลี่ย 11.37 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.30 ปี เส้นผ่านศูนย์กลางเพียงอกของไม้สวนป่ามีค่าสูงสุด 20.68 เซนติเมตร ค่าต่ำสุด 3.18 เซนติเมตร และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.66 เซนติเมตร ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.04 เซนติเมตร จากการศึกษาของ อภิชาติ ชาวสอาด (2524) จากการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินงานสวนป่าตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 89 ราย พบว่า ค่าเฉลี่ยอายุไม้เท่ากับ 12.06 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.18 ปี มีค่าเฉลี่ยเส้นผ่านศูนย์กลางเพียงอกเท่ากับ 12.34 เซนติเมตร ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.25 เซนติเมตร สรุปว่า พื้นที่ปลูกสร้างสวนป่าในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นพื้นที่เหมาะสมกับการปลูกไม้สักปานกลาง ดังนั้น จึงนำปริมาตรไม้สักสวนป่า Site Index 20 (ชั้นคุณภาพปานกลาง) โดยคิดค่าเฉลี่ยของอายุไม้ที่ 12.06 ปี จากการศึกษาของ สมเกียรติ จันทรีไพแสง (2520) มาใช้ในการคำนวณผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของการดำเนินงานสวนป่า โดยปริมาตรไม้สักสวนป่าอายุ 10 ปี และอายุ 15 ปี ชั้นคุณภาพปานกลาง เท่ากับ 8.36 ลูกบาศก์เมตร และ 12.75 ลูกบาศก์เมตร ตามลำดับ ดังนั้น ปริมาตรไม้สักสวนป่าอายุ 12.06 ปี ชั้นคุณภาพปานกลาง เท่ากับ 10.17 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ เนื่องจากไม้สักสวนป่าจากการศึกษามีขนาดความยาว 2.5 – 4 เมตร และมีขนาดความโตระหว่าง 25 – 65 เซนติเมตร คิดเป็นค่าเฉลี่ย 45 เซนติเมตร จึงนำราคาไม้สักสวนป่าขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ความยาว 2 – 4 เมตร ขนาดความโต 45 – 49 เซนติเมตร ราคาลูกบาศก์เมตรละ 5,100 บาท มากำหนดเป็นราคาเฉลี่ยเพื่อคำนวณมูลค่าไม้สวนป่าที่ควรได้รับ และนำราคาเสนอซื้อไม้ที่เกษตรกรได้รับมาคำนวณเป็นมูลค่าไม้สวนป่าจริงที่เกษตรกรจะได้รับ จากนั้นจึงคำนวณการอัตราส่วนผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากความสัมพันธ์

$$\text{อัตราส่วนผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ} = \frac{\text{มูลค่าไม้สวนป่าจริง}}{\text{มูลค่าไม้สวนป่าที่ควรได้รับ}}$$

โดยที่ อัตราส่วนผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมากกว่าหรือเท่ากับ 1 ถือว่ามีประสิทธิผลในการดำเนินงานสวนป่าสูง

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนน้อยกว่า 1 ถือว่ามีประสิทธิผลในการดำเนินงานสวนป่าต่ำ

3.5.2.13 ประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวนป่า เป็นคำถามเกี่ยวกับผลตอบแทนจากสวนป่าในรูปตัวเงิน และต้นทุนที่ใช้ในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า ตั้งแต่เริ่มปลูกปลูกสร้างสวนป่าจนถึงปัจจุบัน เพื่อคำนวณหาอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนในการปลูกสร้างสวนป่า โดยไม่มีการนำอัตราดอกเบี้ย มาคำนวณมูลค่าปัจจุบันของเงิน จากความสัมพันธ์

$$\text{อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน} = \frac{\text{ผลตอบแทนจากการดำเนินงานสวนป่า}}{\text{ต้นทุนการดำเนินงานสวนป่า}}$$

โดยที่ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนมากกว่า 1 ถือว่ามีประสิทธิภาพ

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ถือว่าไม่มีประสิทธิภาพ

3.5.2.14 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกสร้างสวนป่า เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่พบในการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า และเป็นส่วนสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการปลูกสร้างสวนป่าอย่างยั่งยืน เพื่อนำเสนอเป็นภาพรวมของการศึกษา

3.5.2.15 ข้อเสนอแนะในการมุ่งใจให้เกษตรกรหันมาปลูกสร้างสวนป่า เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับปัจจัยที่จะสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกสร้างสวนป่า นอกเหนือจากตัวแปรที่ทำการศึกษ เพื่อนำเสนอเป็นภาพรวมของการศึกษา

3.6 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยวิธีการดังนี้

3.6.1 การหาความเที่ยงตรง (Validity)

ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และแก้ไขปรับปรุงคำถามที่ใช้ เพื่อให้เนื้อหาครอบคลุมรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องจะทำการศึกษแล้วจึงนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้เก็บรวบรวมข้อมูล (Try Out)

3.6.2 การหาความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ทำการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเที่ยงตรงแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสร้างสวนป่าในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้เคียงกับพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 25 ราย แล้วนำมาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) แล้วทำการปรับปรุงแล้วให้ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ยอมรับได้

3.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.7.1 การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.7.2 การประสานงานกับเจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมการปลูกป่าของกรมป่าไม้ เพื่อขอที่อยู่ในการติดต่อกับเกษตรกรที่เป็นตัวอย่างด้านการปลูกสร้างสวนป่า ที่ได้รับดีเด่นจากกรมป่าไม้ และการประสานงานกับเกษตรกรเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และนัดวันสัมภาษณ์

3.7.3 การประสานงานกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เพื่อยุทธยรายชื่อและจำนวนเกษตรกรทั้งหมดในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีการลงทุนปลูกสร้างสวนป่า และขอเข้าสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปลูกสร้างสวนป่าของจังหวัดเพชรบูรณ์

3.7.4 การประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่เป้าหมาย ในการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และการขอเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ และการขอสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการดำเนินงานสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่ และการประสานงานกับผู้ใหญ่บ้าน เพื่อสอบถามที่อยู่ของเกษตรกรที่เป็นตัวอย่างในการศึกษา ตลอดจนการวางแผนการเดินทางเข้าเก็บข้อมูลในพื้นที่

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS/PC+ (Statistical Package for the Social Science) โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วน คือ

3.8.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ให้อธิบายข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ครัวเรือน การถือครองที่ดิน ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่า ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่า ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่า เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่า การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่า การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์ การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า การตลาดของไม้สวนป่านโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า การส่งเสริมจากภาครัฐ ประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวน

ป่า และประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวนป่า ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.8.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics)

ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) เพื่อเป็นการหาคำตอบให้ตรงกับสมมติฐานการศึกษา ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ใช้การทดสอบ T – test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เพื่อทดสอบประสิทธิผลและประสิทธิภาพการดำเนินงานสวนป่าของเกษตรกร ใช้การทดสอบ Chi-square Test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เพื่อทดสอบความเป็นอิสระของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่ทำการศึกษา และใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อหาทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาในพื้นที่เกี่ยวกับแนวทางการจัดการสวนป่าภาคเอกชนอย่างยั่งยืนของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการศึกษาจากแหล่งทุติยภูมิ การสำรวจโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ลงทุนปลูกสร้างสวนป่าในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ และการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ และเกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่า ที่ได้รับรางวัลจากกรมป่าไม้ ได้ผลการศึกษา ดังนี้

4.1 สภาพพื้นที่ที่ทำการศึกษา

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเพชรบูรณ์

จังหวัดเพชรบูรณ์ตั้งอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครขึ้นไปทางทิศเหนือโดยทางรถยนต์ประมาณ 346 กิโลเมตร (กรมแผนที่ดิน, 2548) มีอาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดเลย

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดลพบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิและจังหวัดขอนแก่น

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตรและจังหวัดพิษณุโลก

มีเนื้อที่ของจังหวัดทั้งสิ้น 12,668.42 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,917,760 ไร่ (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์, 2548)

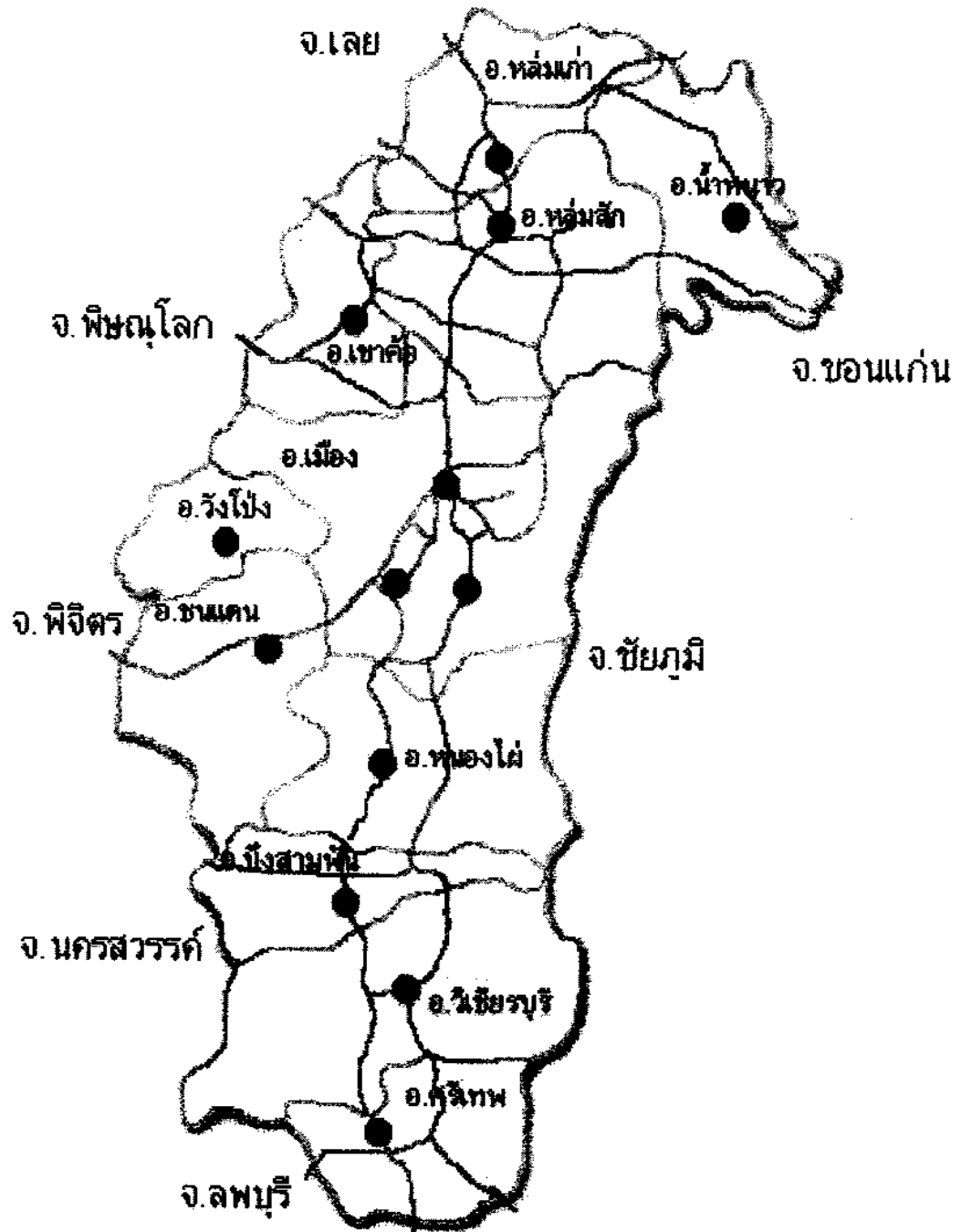
4.1.1.1 ลักษณะภูมิประเทศ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มแบบท้องกระทะ ประกอบด้วยเนิน เขา ป่า และที่ราบเป็นตอน ๆ สลับกันไป พื้นที่มีลักษณะลาดชันจากเหนือลงไปใต้ ตอนเหนือของจังหวัดมีทิวเขาสูง ตอนกลางเป็นพื้นที่ราบ และมีเทือกเขาเพชรบูรณ์ขนานกันไปทั้งสองข้าง มีแม่น้ำป่าสักซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่สุดของจังหวัดไหลผ่านตอนกลางของจังหวัด ต้นน้ำเกิดจากภูเขามาลาในจังหวัดเลย

4.1.1.2 ลักษณะภูมิอากาศ จังหวัดเพชรบูรณ์จัดอยู่ในภูมิอากาศแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู คือ มีอุณหภูมิสูงตลอดปีและมีฤดูร้อนที่เด่นชัด และได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ทำให้มีฝนตกตลอดฤดู และมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยมากที่สุดในเดือนกันยายน ปริมาณฝนเฉลี่ยตลอดปีเท่ากับ 1,236.7 มม. ในฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์จะมีอากาศแห้งแล้งชัดเจน อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 28 องศาเซลเซียส เดือนที่มีอากาศร้อนที่สุดคือเดือนเมษายน อุณหภูมิเฉลี่ย 31 องศาเซลเซียส และมีอากาศเย็นที่สุดในเดือนธันวาคม อุณหภูมิเฉลี่ย 24 องศาเซลเซียส ฤดูกาลเพาะปลูกเริ่มในเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม และใช้การชลประทานช่วยเรื่องการเพาะปลูกนอกฤดูกาล เนื่องจากปริมาณน้ำฝนไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก

4.1.1.3 ทรัพยากรป่าไม้ สภาพป่าไม้ของจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นป่าดงดิบ ป่าเต็งรัง ป่าสน และป่าเบญจพรรณ มีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 2,471,875 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.59 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์, 2548)

4.1.1.4 อาชีพ ราษฎรส่วนใหญ่ในจังหวัดเพชรบูรณ์มีอาชีพเกษตรกรรม มีการทำนาและปลูกพืชไร่เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นมีการทำสวนและเลี้ยงสัตว์ พืชไร่ที่ปลูกมาก ได้แก่ ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ถั่วเขียว ถั่วแขก ถั่วลิสง ถั่วเหลือง นอกจากนั้นมีการปลูกฝ้าย อ้อย ยาสูบ มันสำปะหลัง ทานตะวัน การทำสวนมะพร้าว มะขามหวาน มะม่วง ชนุน การประกอบอุตสาหกรรม มีจำนวนโรงงานประเภทอุตสาหกรรมเกี่ยวข้องกับการเกษตรในทุกอำเภอของจังหวัดเพชรบูรณ์

4.1.1.5 การใช้ประโยชน์ที่ดิน มีรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในหลายลักษณะ คือ การใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกพืชไร่ การทำสวน การทำนา การทำทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ การทำป่าไม้ เป็นที่อยู่อาศัยและย่านอุตสาหกรรม การประมง ฯลฯ

ภาพที่ 4.1 แผนที่จังหวัดเพชรบูรณ์

แหล่งที่มา: สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์ (2548: 4).

4.1.2 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอวิเชียรบุรี

4.1.2.1 สภาพภูมิศาสตร์

อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ มีขนาดพื้นที่ 1,020,000 ไร่ ทิศเหนือมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิ ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ และทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดนครสวรรค์

4.1.2.2 สภาพภูมิประเทศ

อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ตั้งอยู่ในพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ราบ มีทิวเขาเตี้ย ๆ สลับเป็นแห่ง ๆ มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน คือ แม่น้ำป่าสัก ซึ่งเกิดจากภูเขาผาลาในจังหวัดเลย

4.1.2.3 สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศร้อน อุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 18 – 35 องศาเซลเซียส และมีปริมาณน้ำฝนค่อนข้างน้อย คือ ประมาณ 1,000 มิลลิเมตร/ปี

4.1.2.4 การแบ่งเขตการปกครอง มีแบ่งการปกครองออกเป็น 14 ตำบล คือ

- 1) ตำบลโคกปรัง
- 2) ตำบลยางสาว
- 3) ตำบลบึงกระจับ
- 4) ตำบลสามแยก
- 5) ตำบลซับน้อย
- 6) ตำบลซับสมบูรณ์
- 7) ตำบลท่าโรง
- 8) ตำบลภูน้ำหยด
- 9) ตำบลน้ำร้อน
- 10) ตำบลสระประดู่
- 11) ตำบลวังใหญ่
- 12) ตำบลบ่อรัง
- 13) ตำบลพุดเตย
- 14) ตำบลพุดชาม

4.1.3 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของราษฎรในเขตโครงการปลูกป่า

ประชากรส่วนใหญ่ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่มีอาชีพเกษตรกรรม เป็นสังคมของชาวบ้านที่มีพื้นฐานชีวิตอยู่กับการทำเกษตรกรรม โดยทำการเพาะปลูกพืชไร่ เช่น ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง และทานตะวัน เป็นต้น และมีการเลี้ยงปศุสัตว์ เป็นอาชีพเสริม ปัจจุบันประชากรวัยแรงงานได้อพยพเข้าไปทำงานในเมืองใหญ่ในฤดูกาลที่ไม่มีการทำเกษตรกรรม โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม มีจำนวนโรงงานประมาณ 80 โรงงาน โดยสภาพทางเศรษฐกิจของประชากรมีรายได้อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง

4.1.4 การปลูกสร้างสวนป่าในเขตอำเภอวิเชียรบุรี

การปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 โดยการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจของภาครัฐ แต่มีการลงทุนจำนวนน้อยราย เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลาในการปลูกสร้างสวนปายาวนานกว่าการปลูกพืชเกษตรฤดูเดียว การลงทุนปลูกสร้างสวนป่าในระยะต่อ ๆ มา มีทั้งการเข้าร่วมโครงการ ฯ ของภาครัฐ และการลงทุนปลูกสร้างสวนป่าโดยใช้ทุนทรัพย์ของตนเองเพียงอย่างเดียว จำนวนผู้ลงทุนปลูกสร้างสวนป่า มีทั้งสิ้นประมาณ 800 ราย พื้นที่ประมาณ 6,000 ไร่ ชนิดไม้ส่วนใหญ่ที่ปลูก คือ ไม้สัก และเริ่มมีการทำไม้จากการตัดสางขยายระยะครั้งแรกแล้วจำนวนหลายแปลง

ภาพที่ 4.2 แผนที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

แหล่งที่มา: สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์ (2548: 28).

4.2 สถานภาพการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่

จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรในพื้นที่ การสัมภาษณ์เชิงลึกสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ และการสังเกต ปรากฏว่า เกษตรกรในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนใหญ่เริ่มการปลูกสร้างสวนป่า เนื่องจากการมีโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจของกรมป่าไม้ ในปี พ.ศ. 2537 ซึ่งโครงการมีจุดมุ่งเน้นให้มีการปลูกไม้ยืนต้นในที่ดินของเกษตรกร แต่เน้นเฉพาะไม้เศรษฐกิจ เช่น ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้ยางนา เป็นต้น โดยไม่ให้ความสำคัญกับการปลูกไม้โตเร็ว เช่น ยูคาลิปตัส ฯลฯ เนื่องจากต้องการสร้างพื้นที่ป่าเศรษฐกิจให้ได้ร้อยละ 15 ของเนื้อที่ประเทศ ตามมติคณะรัฐมนตรี แต่มีเกษตรกรผู้ที่มีที่ดินถือครองจำนวนหนึ่ง ได้ตั้งใจปลูกสร้างสวนป่าของตนเองก่อนการตราพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ.2535 และโครงการส่งเสริม ฯ ของกรมป่าไม้ และเมื่อมีโครงการส่งเสริม ฯ จึงนำสวนป่าที่ปลูกสร้างมาเข้าร่วมโครงการกับกรมป่าไม้

สำหรับในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ราษฎรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม มีเกษตรกรบางส่วนที่ปลูกสร้างสวนป่ายูคาลิปตัสและมีการตัดจำหน่ายแก่ผู้รับซื้อบ้างแล้ว แต่ราคาไม้ยูคาลิปตัสในช่วงปี พ.ศ. 2537 – 2545 ยังขาดเสถียรภาพ และเกษตรกรยังไม่มี ความชำนาญในการจำหน่าย จึงได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจไม่มากนัก ประกอบกับไม่มีการใช้วิธีการทางวนวัฒนที่ถูกต้องกับไม้ยูคาลิปตัส ทำให้เกษตรกรเข้าใจว่าไม้ยูคาลิปตัสส่งผลเสียกับที่ดินของตนเองและมีความไม่คุ้มค่า เมื่อมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่โครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ โดยการสนับสนุนเงินช่วยเหลือการปลูกสร้างสวนป่า ไร่ละ 3,000 บาท เกษตรกรส่วนหนึ่งจึงได้นำที่ดินถือครองซึ่งเคยประกอบการเกษตรกรรมหรือปลูกสวนป่าไม้โตเร็วเข้าร่วมโครงการส่งเสริม ฯ ของกรมป่าไม้ เนื่องจากต้องการเงินสนับสนุนและคาดหวังราคาไม้จากสวนป่าที่รัฐได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ว่ามีราคาดี มีมูลค่าสูงกว่าการทำเกษตรกรรม หรือการปลูกสวนป่าไม้โตเร็ว ซึ่งจากข้อเท็จจริงที่ได้ศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่าของกรมป่าไม้ จำนวน 2 ท่าน คือ คุณบุญเพ็ญ นวลจวี เกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่า ระดับชาติปี พ.ศ. 2543 และอาจารย์ ดร.นิพนธ์ ไทยพานิช เกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่า ระดับภาคเหนือ ปี พ.ศ. 2545 ปรากฏว่า ทั้งสองท่านให้การสนับสนุนการปลูกสร้างสวนป่าไม้โตเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม้ยูคาลิปตัสเนื่องจากได้ผลผลิตที่ดี และให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าในระยะเวลาดสั้นหากมีการดูแลบำรุงรักษาอย่างถูกต้อง

จากการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จนถึงปัจจุบัน พบว่า มีเกษตรกรที่เข้ามาลงทุนปลูกสร้างสวนป่ามากกว่า 697 ราย โดยเกษตรกรแต่ละรายมีที่ดินที่ทำการปลูกสร้างสวนป่าตั้งแต่ 1 ไร่ ถึงหลายพันไร่ แม้ว่ารัฐหรือกรมป่าไม้ได้ทำการเผยแพร่วิธีการดำเนินงานและบริหารจัดการสวนป่าให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ และมีการเผยแพร่เอกสารข้อมูลวิชาการในการปลูกสร้างสวนป่า การบริหารจัดการสวนป่าของเกษตรกรจึงทำตามหลักการในช่วงเริ่มปลูกสร้างสวนป่าที่ยังมีเจ้าหน้าที่โครงการเผยแพร่ ฯ ให้คำแนะนำ และได้รับเงินสนับสนุนจากโครงการ ฯ ได้แก่ การหมายแนวปลูก การวางระยะปลูก การคัดเลือกพันธุ์ไม้ แต่การดำเนินงานสวนป่าของเกษตรกรยังคงอาศัยความเคยชินกับการประกอบอาชีพเกษตรกรที่เป็นอาชีพดั้งเดิม ทำให้ช่วงหลังของโครงการส่งเสริม ฯ เกษตรกรไม่ให้ความสนใจใส่ใจและดูแลบำรุงรักษาสวนป่าตามที่ควรจะเป็น ประกอบกับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการส่งเสริม ฯ ของกรมป่าไม้ตั้งแต่ต้นมิได้คำนึงถึงความถนัดและองค์ความรู้ของเกษตรกรในการปลูกสร้างสวนป่า การส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจ เช่น ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้ยางนา เป็นต้น ในระยะปลูก 2 x 2 เมตร เป็นระยะปลูกที่มีความถี่สูง ซึ่งจำเป็นต้องมีการดูแลบำรุงรักษาไม้สวนป่าอย่างประณีต ต้องมีความรู้ความเข้าใจในวนวัฒนวิธีอย่างดี เช่น การลิดกิ่งอย่างสม่ำเสมอ การใส่ปุ๋ย การตัดสางขยายระยะเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม เป็นต้น จึงจะทำให้ได้ผลสัมฤทธิ์สมตามที่ได้คาดหวัง

เกษตรกรส่วนใหญ่เพียงมุ่งหวังราคาจากไม้ที่ปลูกไว้ และไม่ได้มีการดูแลเอาใจใส่อย่างถูกต้อง ประกอบกับแนวคิดที่ว่ายิ่งปลูกได้จำนวนมากต้นต่อไร่จะทำให้ได้รับผลตอบแทนมากขึ้น จึงทำให้ปัจจุบันสวนป่าไม้เศรษฐกิจของเกษตรกรซึ่งส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 10 ปี มีจำนวนต้นไม้ที่ถี่และเบียดกันแน่นมาก และเกษตรกรไม่ยอมตัดฟันไม้ออกจำหน่าย เนื่องจากเห็นว่าไม้ที่ปลูกควรได้ราคาตามที่คาดหวังไว้ เมื่อผู้ซื้อไม้ให้ราคาที่ต่ำจึงไม่มีการตัดไม้ออกจำหน่าย ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งไม่มีการตัดสางขยายระยะไม้สวนป่า เนื่องจากไม่มีความรู้ความชำนาญในการตัดไม้จากสวนป่า และหาจ้างแรงงานผู้ตัดไม้และวัสดุอุปกรณ์การตัดไม้ได้ยาก เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นแรงงานภาคเกษตรกรรมที่คุ้นเคยกับการรับจ้างเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตรมากกว่า

นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรบางรายต้องการเลิกปลูกสวนป่าโดยหันกลับไปปลูกพืชเกษตรเหมือนเดิม เนื่องจากปัจจุบันเริ่มมีพืชเกษตรหลายชนิดที่ปลูกแล้วได้ผลดีในพื้นที่ เช่น อ้อย และยางพารา เป็นต้น เกษตรกรบางรายมุ่งหวังจะขายที่ดินโดยขายเหมาสวนป่าไปด้วย โดยคำนวณราคาไม้ที่คาดหวังในสวนป่าต่อต้นต่อไร่เข้ากับราคาที่ดิน (จากข้อเท็จจริงปรากฏว่าที่ดินถือครองส่วนใหญ่เป็นเอกสารสิทธิ์ สปก. 4 - 01 ซึ่งไม่สามารถซื้อขายเปลี่ยนเจ้าของได้ เพียงตกทอดได้

ทางมรดก) เนื่องจากมีความเปราะบางในการปลูกสร้างสวนป่าซึ่งต้องใช้เวลาอย่างมาก แต่ไม่ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า

จากการศึกษาโดยการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ ปัญหาการไม่ได้รับผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังจากสวนป่า ส่วนใหญ่จะเกิดในเกษตรกรที่มีที่ดินเพื่อทำการเกษตรกรรมรูปแบบต่าง ๆ จำเป็นต้องพึ่งพาสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย เมื่อนำที่ดินมาปลูกสร้างสวนป่าจึงมีความคาดหวังในผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานสวนป่าสูง สำหรับเกษตรกรผู้ปลูกสร้างสวนป่าที่มีพื้นที่สวนป่าหรือที่ดินถือครองอยู่ติดแม่น้ำป่าสัก ไม่มีความเดือดร้อนจากการรวมผลผลิตที่จะได้จากสวนป่าที่ลงทุนปลูกสร้างมากนัก แม้จะไม่มีการใช้เทคนิคทางวนวัฒนินในการดูแลบำรุงรักษาสวนป่าอย่างถูกต้อง และส่วนใหญ่จะปล่อยสวนป่าที่ปลูกไว้ให้มีการเจริญเติบโตตามธรรมชาติโดยไม่มีการดูแลบำรุงรักษาใด ๆ แต่พืชผลทางการเกษตรกรรมที่ให้ผลผลิตดีทำให้เกิดรายได้ที่นำมาใช้ในการครองชีพได้อย่างเพียงพอ จึงไม่เร่งรัดให้ได้ผลผลิตจากสวนป่ามากนัก แต่การไม่ดูแลรักษาสวนป่าจะทำให้เกิดผลตอบแทนที่ไม่คุ้มค่ากับการลงทุนตามมา เนื่องจากไม้สวนป่าที่เบียดกันแน่นมาก จะเริ่มมีการสะสมของโรคแมลงเนื่องจากความแออัดของต้นไม้จากการเบียดเสียดกันดังกล่าว และอาจทำให้ต้นไม้ตายจากการแก่งแย่งปัจจัยการดำรงชีวิตที่มีจำกัด หากไม่มีการตัดสางขยายระยะออก ซึ่งการตัดสางขยายระยะนี้จะเป็นการสร้างผลตอบแทนและประโยชน์จากสวนป่ากลับมาสู่เกษตรกรในระยะแรก แม้จะยังเป็นจำนวนที่ไม่มากนักก็ตาม หากยังไม่มีการดำเนินการใด ๆ จะทำให้เกิดปัญหาความไม่ยั่งยืนในการปลูกสร้างสวนป่าตามมา เนื่องจากต้นไม้ที่เบียดเสียดกันจะไม่มีการเจริญเติบโตตามอัตราที่ควรจะเป็น ยิ่งระยะเวลายาวนานขึ้นก็ยิ่งสูญเสียมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกษตรกรควรจะได้รับมากขึ้นเป็นเงาตามตัว เมื่อถึงเวลาที่ตัดสินใจขายไม้สวนป่าแล้ว อาจทำให้เกิดความรู้สึกว่าการปลูกสร้างสวนป่าเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่า สมควรเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น

4.3 การสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์

4.3.1 ความเป็นมาของโครงการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์

โครงการดังกล่าว ฯ สืบเนื่องมาจากนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2528 ได้กำหนดให้ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ของ

พื้นที่ประเทศ คิดเป็นเนื้อที่ 128 ล้านไร่ เพื่อเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ร้อยละ 25 และพื้นที่ป่าเพื่อการเศรษฐกิจ ร้อยละ 15 จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ขึ้น ในสมัยรัฐบาลนาย อานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี และมีโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจขึ้น โดยกรมป่าไม้ ในปี พ.ศ. 2537 วัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจให้ได้ตามเป้าหมาย ร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศตามมติคณะรัฐมนตรี

ช่วงแรกของการดำเนินโครงการมีจุดมุ่งเน้นให้มีการปลูกไม้ยืนต้นในที่ดินของเกษตรกร แต่ยังมีปัญหาความไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในบางพื้นที่ว่า “เกษตรกร” หมายถึงผู้มีอาชีพเกษตรกรรม หรือเกษตรกรคือผู้ที่มีที่ดินถือครองและต้องการปลูกป่า จากการประเมินผลในระยะแรกปรากฏว่าทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาการดำเนินโครงการมากกว่าภาคอื่น ๆ หลังจากนั้นจึงมีการปรับปรุงระเบียบและแนวทางปฏิบัติให้ดำเนินการให้ง่าย และชัดเจนมากขึ้น ผู้ที่ประสงค์เข้าร่วมโครงการไม่ว่ามีอาชีพใดก็ถือเป็นเกษตรกรและหากมีที่ดินถือครองก็สามารถเข้าร่วมโครงการได้ จึงมีความชัดเจนเรื่องคำว่า “เกษตรกร” มากขึ้น และประเภทที่ดินก็ยังคงมีการกำหนดว่าต้องเป็นเอกสารสิทธิ์ของตัวเอง เช่น โฉนด, นส.3ก, สปก.4-01 หรือแม้กระทั่ง สค.1 หรือ สทก. ก็สามารถเข้าร่วมโครงการได้ แต่สำหรับใบ บพ.5 ซึ่งเป็นใบเสียภาษีบำรุงท้องที่ ถือว่าไม่ใช่เอกสารสิทธิ์จึงไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ สรุปได้ว่าขอให้เป็นที่ดินที่ทางราชการรับรองสิทธิ์ก็สามารถเข้าร่วมโครงการได้

โครงการดังกล่าวให้ความช่วยเหลือเกษตรกรด้านเงินลงทุนเพื่อการปลูกไม้ยืนต้น (ไม้ป่า) ในที่ดินของเกษตรกร และเอกสารเผยแพร่ความรู้และวิธีการปลูกสร้างสวนป่า สำหรับเงินช่วยเหลือของโครงการแบ่งจ่ายเป็น 5 งวด คือ ปีแรกจ่าย 800 บาท/ไร่ ปีที่ 2 จ่าย 700 บาท/ไร่ และปีที่ 3 จ่าย 600 บาท/ไร่ ปีที่ 4 จ่าย 500 บาท/ไร่ และปีที่ 5 จ่าย 400 บาท หากเกษตรกรเลิกปลูกสวนป่าก็ไม่มีภาระผูกพันที่ต้องชดใช้เงินคืนแก่รัฐ จึงเป็นเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่า

4.3.2 การดำเนินการส่งเสริมและเผยแพร่โครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ

การดำเนินการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์โครงการทำโดยการส่งเจ้าหน้าที่ออกไปประชาสัมพันธ์ เพื่อหาผู้เข้าร่วมโครงการให้ได้ตามเป้าหมายที่โครงการกำหนดไว้ในแต่ละปีงบประมาณ ซึ่งในระยะแรกเน้นการหาผู้เข้าร่วมโครงการให้ได้ตามเป้าหมายเท่านั้น ด้วยเหตุที่มีการอนุมัติโครงการออกมาในช่วงท้ายปีงบประมาณ จึงต้องเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ และในระยะต่อมาก็ยังเป็นการเน้นให้ได้จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการตามเป้าหมายของโครงการ จนมาถึงช่วงระยะหลังของโครงการที่เริ่มได้ผู้เข้าร่วมโครงการตามเป้าหมายแล้ว จึง

ของโครงการ จนมาถึงช่วงระยะหลังของโครงการที่เริ่มได้ผู้เข้าร่วมโครงการตามเป้าหมายแล้ว จึงมาเน้นการหาผู้เข้าร่วมโครงการที่ประสงค์จะปลูกสวนป่าจริง ๆ ทั้งนี้ ได้มีการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความสำเร็จของโครงการว่ามีเปอร์เซ็นต์ต้นไม้รอดตายมากน้อยเพียงไร ยังมีต้นไม้ในที่ดินของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการหรือไม่ การประชาสัมพันธ์โครงการมุ่งเน้นให้มีการปลูกไม้ยืนต้นในที่ดินไร่ละไม่น้อย 200 ต้น โดยมีเอกสารเผยแพร่ความรู้เรื่องการปลูกสร้างสวนป่าแจกให้ผู้เข้าร่วมโครงการ และมีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ ชนิดไม้ที่ปลูกเน้นให้ปลูกแบบผสมผสานโดยไม่ให้ปลูกไม้โตเร็ว เช่น ไม้ยูคาลิปตัสเพียงอย่างเดียว แต่ถ้าหากต้องการปลูกไม้โตเร็วก็สามารถทำได้โดยการปลูกร่วมกับไม้ยืนต้นตามรูปแบบที่ทางราชการกำหนด การส่งเสริมโครงการ ฯ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ ทำโดยเจ้าหน้าที่ป่าไม้อำเภอออกไปประชาสัมพันธ์ให้ได้ผู้ร่วมโครงการตามเป้าหมายของโครงการ (จังหวัดเพชรบูรณ์มีป่าไม้อำเภอครบทุกอำเภอ) เป็นทีมงานเผยแพร่และส่งเสริมโครงการ ผู้รับเข้าร่วมโครงการคือนายอำเภอเป็นนายทะเบียนรับเข้าร่วมโครงการ การเบิกจ่ายงบประมาณทำโดยจังหวัดตอนเริ่มโครงการ และส่งไปเบิกจ่ายที่อำเภอโดยป่าไม้อำเภอ

การเข้าร่วมโครงการไม่ได้วางหลักเกณฑ์ใดเป็นพิเศษ เพียงเกษตรกรมีที่ดินที่ทางราชการให้เอกสารสิทธิ์ หรือรับรองสิทธิ์ และประสงค์จะปลูกต้นไม้ก็สามารถเข้าร่วมโครงการได้ โดยสามารถนำที่ดินทั้งแปลงมาเข้าร่วมโครงการและปลูกพืชเกษตรไปพร้อมกับการปลูกไม้ยืนต้นได้

ผู้ให้สัมภาษณ์มีข้อสังเกตว่าการปลูกสวนป่านั้นจะทำให้พืชผลทางการเกษตรที่ปลูกควบไปด้วยลดลงเป็นเพราะเมื่อต้นไม้ที่ปลูกในที่ดินมีขนาดใหญ่ขึ้นจะยึดครองพื้นที่ ทำให้ปลูกพืชเกษตรได้น้อยลง เป็นเหตุให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลง แต่ในทางกลับกัน การปลูกพืชตระกูลถั่ว เช่น ถั่วเขียวถั่วมันควบกับไม้ยืนต้นจะทำให้ไม้ยืนต้นมีการเจริญเติบโตได้ดีกว่าปลูกไม้ยืนต้นเพียงอย่างเดียว

หลังจากการส่งเสริมและดำเนินโครงการแล้ว มีการสนับสนุนให้เกษตรกรตั้งสหกรณ์ผู้ปลูกสร้างสวนป่า ซึ่งไม้ที่ปลูกเกษตรกรนิยมเลือกปลูกในสวนป่าส่วนใหญ่เป็นไม้สัก ซึ่งถือเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ต้องมีการขออนุญาตในการทำไม้ เกษตรกรรายที่ปลูกน้อยจะมีปัญหาเรื่องการตัดฟัน หากทำในรูปของสหกรณ์จะมีความสะดวกในการจัดการไม้ การตั้งสหกรณ์ทำในระดับจังหวัดเท่านั้น โดยยังไม่มีสหกรณ์ในระดับอำเภอ และระดับท้องถิ่น สหกรณ์ผู้ปลูกสร้างสวนป่าของจังหวัดเพชรบูรณ์มีชื่อว่า "สหกรณ์สวนป่าจังหวัดเพชรบูรณ์ จำกัด" มีหน้าที่รวบรวมสมาชิกผู้ปลูกสร้างสวนป่าในจังหวัดเพชรบูรณ์ให้รวมตัวเป็นกลุ่ม แต่ประสบปัญหาในการดำเนินกิจการ

ต้องการดำเนินการสวนป่าในส่วนของตนเองเท่านั้น การดำเนินการของสหกรณ์สวนป่าจังหวัดเพชรบูรณ์จึงมีขาดความเป็นเอกภาพ ไม่มีผลงานโครงการเป็นรูปธรรม และขาดสภาพคล่องในการบริหารงาน จึงไม่สามารถดำเนินการให้เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ได้ ทั้งด้านการรวมกลุ่ม การจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น การถ่ายทอดความรู้ และการตลาด เกษตรกรผู้ปลูกสร้างสวนป่าในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์จึงต้องดำเนินการปลูกสวนป่าเอง ดำเนินการเอง และหาตลาดขายไม้เอง ระยะแรกการดำเนินการสหกรณ์ได้รับความสนใจจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย แต่ระยะหลังก็ไม่มีการดำเนินการใด ๆ ที่เป็นรูปธรรม เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่กลัวว่าการเข้ามารวมกลุ่มสหกรณ์คือการเข้ามาโอบอุ้มสหกรณ์มาเป็นภาระของตนเอง มากกว่าการได้รับประโยชน์จากสหกรณ์

ในเรื่องการประสานการดำเนินการกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่า ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการปลูกสวนป่าอยู่ในงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยเป็นงานที่ต้องดำเนินการตามกฎหมาย มิได้เน้นหนักที่การส่งเสริมปลูกสร้างสวนป่าโดยตรง กรมป่าไม้เองก็ไม่ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการปลูกสร้างสวนป่าแก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่อย่างใด และปัจจุบันก็ไม่มีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่ดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าของตนเอง โดยชื่อเป็นนิติบุคคล หากจะมีก็จะเป็นการปลูกโดยเอกชนในนามของหัวหน้าหน่วยงานหรือสมาชิกขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ

4.3.3 นโยบายและกฎหมายในการปลูกสร้างสวนป่า

ที่ดินที่ขอขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่า หากมีหน่วยงานราชการรับรองสิทธิ์สามารถเข้าร่วมโครงการได้ การพิจารณาการขอขึ้นทะเบียนกระทำโดยคณะกรรมการชุดที่ทางจังหวัดแต่งตั้งขึ้น คณะกรรมการประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ของกรมการปกครอง กรมที่ดิน กรมป่าไม้ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อให้มีองค์กรที่เป็นผู้รับรองว่าที่ดินที่เกษตรกรขอขึ้นทะเบียนมีความถูกต้องหรือไม่

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปลูกสร้างสวนป่า จะมีพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 เป็นหลัก โดยกฎหมายด้านป่าไม้และที่ดิน เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดินต่าง ๆ จะเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นกรณี ๆ ไป สำหรับเรื่องความเหมาะสมของระเบียบและกฎหมายเกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่า คุณจักรพงษ์ ฯ ได้ให้ความเห็นว่าต้นไม้ที่เกษตรกรนิยมปลูกส่วนใหญ่เป็นไม้สัก

เพราะฉะนั้นการดำเนินการขออนุญาตต้องมีขั้นตอนต่าง ๆ ทำให้ขาดความสะดวก ในพื้นที่สวนป่าที่ปลูกไม้หวงห้าม เช่น สัก ยางนา เป็นแปลงใหญ่ ๆ น่าจะมีวิธีการตรวจสอบที่ดีกว่าการบังคับใช้กฎหมายเพียงอย่างเดียว เพื่อให้เกิดความสะดวกมากขึ้น ในเรื่องนโยบายส่งเสริม ฯ ไม่ควรมุ่งไปที่การหาพื้นที่ในการปลูกสวนป่าให้ได้ตามเป้าหมายของโครงการ แต่ควรมุ่งเน้นไปที่กลุ่มของผู้สนใจปลูกสวนป่าจริง ๆ (เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ) การส่งเสริมเป็นโครงการนั้นมุ่งให้ปลูกต้นไม้ 200 ต้น/ไร่ ทำให้ต้นไม้ที่ปลูกถี่มาก และไม้ที่ตัดสางออกมาในครั้งแรกก็ดูเหมือนจะให้ประโยชน์ได้น้อย ให้ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า เกษตรกรมักไม่ยอมตัดไม้ออกขายเนื่องจากถึงความไม่คุ้มค่าดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามการสุ่มตรวจสอบและประเมินผลโครงการโดยเจ้าหน้าที่ ปรากฏว่าโครงการประสบผลสำเร็จดี (โครงการส่งเสริม ฯ ของกรมป่าไม้ สิ้นสุด โดยไม่มีการรับผู้ร่วมโครงการเพิ่มเติมอีกในปี พ.ศ. 2545)

4.3.4 การขึ้นทะเบียนสวนป่า

การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเกษตรปลูกป่า ได้กำหนดไว้ว่าผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริม ฯ ของกรมป่าไม้ ต้องดำเนินการปลูกสวนป่าไม่น้อยกว่า 2 ไร่ และไม่เกิน 100 ไร่ เพื่อความสะดวกในด้านการส่งเสริมและการเบิกจ่ายเงิน หากมีที่ดินประสงค์เข้าร่วมโครงการมากกว่า 100 ไร่ จะต้องแบ่งออกเป็นแปลงย่อย ๆ ในขณะที่การขึ้นทะเบียนสวนป่ามิได้กำหนดไว้ว่าต้องขอขึ้นทะเบียนขึ้นต่ำจำนวนกี่ไร่ ชนิดไม้ที่นิยมปลูกมากที่สุดของจังหวัดเพชรบูรณ์ คือ ไม้สัก และไม้สะเดา ในขณะที่มีผู้ปลูกไม้ประดู่บ้างแต่มีจำนวนรองลงมา ทำให้การขอขึ้นทะเบียนสวนป่านั้นส่วนใหญ่จะเป็นการขอขึ้นทะเบียนสวนป่าไม้สัก

ขั้นตอนการขอขึ้นทะเบียนสวนป่าและการขอมีดวงตราประทับไม้ (ค้อนตีไม้) ผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นผู้มีอำนาจได้มอบอำนาจให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจดำเนินการ มีขั้นตอนในรายละเอียดดังนี้

4.3.4.1 เกษตรกรผู้ประสงค์ขอขึ้นทะเบียนสวนป่า ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสวนป่า ต่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้ของอำเภอ โดยมีเอกสารประกอบการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสวนป่า คือ หลักฐานเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดิน แผนที่สังเขปของสวนป่า สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ขอขึ้นทะเบียนสวนป่า สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ขอขึ้นทะเบียนสวนป่า รูปถ่ายของสวนป่าที่จะขึ้นทะเบียน

4.3.4.2 เจ้าหน้าที่ป่าไม้เดินทางมาตรวจสอบสวนป่าที่จะขึ้นทะเบียนในพื้นที่จริง

4.3.4.3 เจ้าหน้าที่ส่งเรื่องของผู้ร้องขอไปยังสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เพื่อเสนอผู้ที่มีอำนาจในการตรวจสอบและอนุมัติการขอขึ้นทะเบียนสวนป่าต่อไป

4.3.5 การขอมีดวงตราประทับไม้ (ค้อนตีไม้)

4.3.5.1 เกษตรกรยื่นคำขอมีดวงตราประทับไม้ต่อเจ้าหน้าที่ โดยแนบหลักฐาน ประกอบด้วย สำเนาทะเบียนสวนป่า สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประชาชน และค่าทำดวงตรา จำนวน 1,600 บาท

4.3.5.2 เจ้าหน้าที่ตรวจสอบหลักฐานและส่งเรื่องไปยังสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด

4.3.5.3 ผู้มีอำนาจตรวจสอบและพิจารณาอนุญาต และจัดทำดวงตราให้เจ้าของสวนป่าตามที่ได้แจ้งความประสงค์

4.3.5.4 เกษตรกรที่ได้รับอนุญาตการมีดวงตราับดวงตรา และนำมาเก็บรักษาไว้ และนำไปใช้ตีตราไม้ที่ทำออกจากสวนป่า ภายใต้เงื่อนไขและวิธีการที่ทางราชการกำหนด

4.3.6 การอนุญาตตัดฟันไม้และการขนย้ายไม้จากสวนป่า (ใช้ในกรณีการทำไม้หวงห้ามประเภท ก. คือ ไม้สัก และไม้ยางนา ออกจากสวนป่า)

4.3.6.1 การแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เพื่อขออนุญาตตัดฟันไม้ โดยแจ้งจำนวนต้นไม้ที่ต้องการตัด

4.3.6.2 เกษตรกรดำเนินการตัดไม้จากสวนป่า ตีตราไม้ จัดทำบัญชีไม้ท่อนที่ตัดออกจากป่า และแจ้งเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตรวจสอบไม้

4.3.6.3 การขออนุญาตนำไม้เคลื่อนที่

4.3.6.4 เมื่อเจ้าหน้าที่อนุญาตให้นำไม้เคลื่อนที่แล้ว จึงขนย้ายไม้ไปให้ประโยชน์หรือไม้จำหน่ายในตลาดรับซื้อไม้ต่อไป

4.3.7 การตลาดของไม้จากสวนป่า

ไม้ที่ได้จากสวนป่ามีปัญหาการหาตลาดรับซื้อไม้ เกษตรกรคาดหวังรายได้จากการขายไม้จากสวนป่าสูง ต้องการขายไม้ตัดสางให้ได้ราคาแพง ซึ่งส่วนใหญ่พยายามจะอิงกับราคาไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) โดยไม้สักที่ให้เนื้อดีลดราคาลงจากราคากลางขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ประมาณร้อยละ 10 แต่ส่วนใหญ่การขายไม้สักจากการตัดสางอยู่ที่การตกลงราคาระหว่างเจ้าของสวนป่ากับพ่อค้าผู้รับซื้อไม้ ราคาที่ซื้อขายกันจริงจะอยู่ในประมาณร้อยละ 50 ของราคากลางขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เท่านั้น เนื่องจากพ่อค้าอ้างเหตุจำเป็นจากการเสียค่าดำเนินการ และการติดต่อประสานงานทั้งหมด เกษตรกรเป็นเพียงแต่รอรับเงินหลังจากการ

ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วเท่านั้น ไม่จากสวนป่าทุกประเภทที่เกษตรกรลงทุนปลูกหากเทียบกันตามปี
ที่ปลูกแล้ว ไม้สักจะให้มูลค่าสูงที่สุดเนื่องจากความนิยมของตลาด

4.3.8 การติดตามประเมินผลโครงการ ฯ

การตรวจสอบร้อยละการรอดตายของต้นไม้ การคงอยู่ของสวนป่าที่เกษตรกรดำเนินการ
ปริมาตรและผลผลิตไม้ โดยเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ ปรากฏว่าโครงการประสบความสำเร็จในแง่
ของการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจตามเป้าหมายให้ได้ร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ ผู้ให้สัมภาษณ์
เสนอว่า ในแง่ของความสำเร็จ หากมีการส่งเสริมเกษตรกรจำนวน 10 ราย ให้ปลูกสวนป่า หากมี
เกษตรกรตัดสินใจดำเนินการอย่างจริงจัง จำนวน 2 ราย ก็ถือได้ว่าการส่งเสริมประสบผลสำเร็จ
แล้ว การยอมรับในอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าขึ้นอยู่กับความสำเร็จในการปลูกสร้างสวนป่าเป็น
สำคัญ แต่มีข้อสังเกตว่าผู้ประสบผลสำเร็จในการปลูกสร้างสวนป่าส่วนใหญ่เป็นผู้มีฐานะดี มี
ที่ดินถือครองจำนวนมาก มีเงินทุนในการดำเนินการสวนป่า ช่วยให้มีการจัดการได้อย่างเป็นระบบ
มีการตัดไม้จากสวนป่าออกขายและทำการปลูกเพิ่มอย่างต่อเนื่อง

4.3.9 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ปัญหาอุปสรรคที่มักพบในการดำเนินงานสวนป่า คือ เกษตรกรผู้ลงทุนปลูกสวนป่ามีเงิน
ลงทุนน้อย ส่วนใหญ่มีที่ดินถือครองจำนวนไม่มากนัก โดยการดำเนินงานมีความคาดหวังในราคา
ไม้สวนป่ามากกว่าความประสงค์ในการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์ การส่งเสริมโดยให้เกษตรกรเข้า
ร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจของกรมป่าไม้ จำกัดให้เป็นปลูกต้นไม้ที่มีการส่งเสริม
ตามบัญชีเท่านั้น ตลอดจนการส่งเสริมประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ในการปลูกสร้างสวนป่าแก่
เกษตรกรยังทำได้ไม่ต่อเนื่องเพียงพอ แม้ว่าจังหวัดเพชรบูรณ์จะมีทีมงานเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์
โครงการค่อนข้างมาก

4.3.10 การจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกสวนป่าเศรษฐกิจ

4.3.10.1 ถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกรให้รู้จักการนำไม้ไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ
เช่น อุตสาหกรรมต่อเนื่อง การรวมกลุ่มทำผลิตภัณฑ์ชุมชน ฯลฯ เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม เนื่องจาก
การขายไม้ตัดสางจากสวนป่า ไม่สามารถคาดหวังราคาไม้ได้ตามที่ประชาสัมพันธ์กันไป

4.3.10.2 ส่งเสริมการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการ
ดำเนินการร่วมกัน (เพชรบูรณ์เป็นจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการบุกรุกทำลายป่าไม้ การขอ

อนุญาตตั้งโรงเลื่อยหรือโรงงานแปรรูปไม้ ไม่สามารถอนุญาตได้ หากไม่ทำในรูปของกลุ่มสหกรณ์) เพื่อให้มีความสะดวกและคล่องตัวในการดำเนินการ

4.3.10.3 เปลี่ยนไปสร้างการจูงใจโดยวิธีอื่น ๆ นอกเหนือจากการให้เงินสนับสนุน เนื่องจากเกษตรกรมีที่ดินถือครองค่อนข้างน้อย จะหวังตัวเงินที่โครงการช่วยเหลือ หลังจากพบว่าการดำเนินการสวนป่าไม่ประสบผลดังที่ตั้งใจในเวลารวดเร็วก็จะเลิกดำเนินการไป หรือปล่อยทิ้งร้างสวนป่าโดยไม่มีการดูแลบำรุงรักษา หรืออาจกลับไปปลูกพืชเกษตรเหมือนเดิม การส่งเสริมในเกษตรกรรายที่มีที่ดินถือครองน้อยควรส่งเสริมให้มีการปลูกไม้ยืนต้นไว้ตามหัวไร่ปลายนา หรือเป็นขอบรั้วแทน โดยมีโครงการส่งเสริมให้ทำเป็นแปลงใหญ่

4.3.10.4 การส่งเสริมให้เกิดการปลูกสวนป่าอย่างยั่งยืน คือ การทำให้เกษตรกรตระหนักว่าการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าที่ผ่านมา มีความคุ้มค่ากับการลงทุน มีผลตอบแทนคุ้มค่ากับระยะเวลาและการลงทุน โดยอาจเป็นผลตอบแทนที่ให้ออกมาในทางอ้อม เช่น การทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี เพราะที่ผ่านมาได้จูงใจโดยใช้ราคาของไม้เป็นหลักทำให้เกษตรกรเกิดความคาดหวังที่มากเกินไป

4.3.10.5 เกษตรกรควรได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการปลูกสร้างสวนป่า แต่ต้องดำเนินการกับผู้ที่มีความสนใจ และมีความตั้งใจจะปลูกสวนป่าจริง ๆ และหากเกษตรกรมีฐานความรู้อยู่แล้วจะทำให้การส่งเสริมประสบผลสัมฤทธิ์ ส่วนการส่งเสริมโดยการสนับสนุนเงินลงทุนจะมีส่วนช่วยเกษตรกรเพื่อให้ตัดสินใจเข้ามาดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าได้เร็วขึ้น ซึ่งเงินจะช่วยในการปลูกสร้างและบำรุงรักษาสวนป่าระยะแรกเท่านั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อคิดเห็นว่าการทำสัญญาก่อนการเข้าร่วมโครงการ จะทำให้เกิดความตั้งใจในการดำเนินการสวนป่าในบรรดาผลสัมฤทธิ์ และจะมีผลตอบแทนที่แน่นอนกลับคืนมาสู่รัฐ

4.4 การสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

4.4.1 การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นน้อย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

4.4.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับดำเนินงานสวนป่าของเกษตรกร

จากการสัมภาษณ์คุณณรงค์ อำวิติ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นน้อย ทำให้ทราบว่า ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้รับทราบ และไม่ได้รับการประสานงานจาก

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เรื่องโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจของกรมป่าไม้ ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ทราบที่มาของโครงการส่งเสริม ฯ ดังกล่าว ในส่วนของตำบลชัยน้อยในระยะแรกของโครงการส่งเสริม ฯ มีเกษตรกรในหมู่ที่ 5 ตำบลชัยน้อยเข้าร่วมโครงการ และมีการใช้งบของตัวเองร่วมกับการสนับสนุนจากรัฐ เกษตรกรส่วนหนึ่งที่ไม่เข้าร่วมโครงการมีเหตุผลว่า การเข้าร่วมโครงการส่งเสริม ฯ เก่งกว่าจะมีสัญญาผูกพันกับรัฐบาลจำหน่ายไม้

เกษตรกรในพื้นที่ตำบลชัยน้อยส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จในการปลูกสวนป่า เนื่องจากส่วนใหญ่มีที่ดินถือครองน้อย และต้นไม้สวนป่าใช้เวลาในการเจริญเติบโตนานมากจนเกษตรกรรอไม่ไหว ขาดเงินลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสวนป่า เกษตรกรหลายรายไม่มีทุนเพียงพอ จึงมีเกษตรกรบางส่วนเริ่มหันกลับมาปลูกพืชเกษตรเหมือนเดิม

องค์การบริหารส่วนตำบลชัยน้อยได้มีการสนับสนุนการปลูกป่าแก่ราษฎร แต่เป็นการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ โดยดำเนินการในหมู่ที่ 1, 3, 5 และหมู่ที่ 10 ตำบลชัยน้อย พันธุ์ไม้ที่ปลูกคือ ไม้สักและไม้ประดู่ จึงเป็นลักษณะของการปลูกสวนป่าของชุมชนเพื่อสาธารณประโยชน์ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลชัยน้อยได้รับการสนับสนุนพันธุ์ไม้จากหน่วยงานของกรมป่าไม้ (หน่วยเพาะชำกล้าไม้เขารัง อำเภอดำรงวิทยพร จังหวัดเพชรบูรณ์) เพื่อใช้ในการปลูกสวนป่า

ผู้ให้สัมภาษณ์ชี้แจงให้ฟังว่าการปลูกสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลชัยน้อยไม่มีการหักรายได้ หรือภาษีจากรายรับจากผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสวนป่า เข้ามาเป็นเงินสนับสนุนการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลชัยน้อยแต่อย่างใด

ในส่วนของการเผยแพร่หรือสนับสนุนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่าแก่เกษตรกรนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลชัยน้อย มีเพียงการรณรงค์ในลักษณะของการติดแผ่นป้ายเรื่องโทษของการตัดไม้ทำลายไม้ และประโยชน์ของการปลูกป่าเท่านั้น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลชัยน้อยไม่มีการดำเนินการปลูกสวนป่าเศรษฐกิจของตนเอง

4.4.1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลชัยน้อย

1) รัฐดำเนินการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจโดยการใช้เงินมาล่อใจให้เกษตรกรปลูกป่า และใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ถึงราคาไม้ที่สูง แต่ไม่เน้นการให้ความรู้เพื่อให้ดำเนินการได้อย่างถูกต้อง

2) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นลักษณะของความต้องการเงินมาใช้จ่าย มากกว่าความต้องการปลูกสวนป่าจริง ๆ

3) ตลาดซื้อไม้มีปัญหา คือ มีแต่การสนับสนุนให้ปลูกสวนป่า แต่รัฐมิได้เข้ามาดูแลเกี่ยวกับการหาตลาดรองรับไม้สวนป่าให้แก่เกษตรกร

4) รัฐยังไม่มีการถ่ายทอดความรู้และดูแลให้การแนะนำในการดำเนินงานสวนป่าแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ

4.4.1.3 ข้อเสนอแนะที่มีผลในการจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกสร้างสวนป่า

1) ควรมีการประชาสัมพันธ์ในราชฎรได้ทราบและตระหนักถึงคุณค่าของป่า และประโยชน์ในทุก ๆ ด้านที่ได้จากการปลูกสวนป่า

2) รัฐควรจัดสรรเงินช่วยเหลือในการปลูกป่าเพิ่มเติม หรือให้มีเงินกู้ดอกเบี้ยถูกจากสถาบันการเงิน

3) รัฐควรดูแลเรื่องตลาดรับซื้อไม้สวนป่าแก่เกษตรกร

4) รัฐควรเข้ามาดูแลเรื่องการประกันราคาไม้จากสวนป่าให้แก่เกษตรกร

5) รัฐควรให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่าแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

6) การปลูกสร้างสวนป่าจะให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุดต้องทำในที่ดินที่ไม่เหมาะสมกับการปลูกพืชเกษตร แต่ควรเน้นที่ไม่โตเร็ว และได้รับผลตอบแทนรวดเร็ว เช่น ไม้ยูคาลิปตัส

4.4.2 การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลพุดาม อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

4.4.2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับดำเนินงานสวนป่าของเกษตรกร

จากการสัมภาษณ์คุณภูริดา อินทพรโสภิต ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลพุดาม ทำให้ทราบว่า ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้รับทราบ และไม่ได้รับการประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ไม่มีความชัดเจนในที่มาของโครงการส่งเสริม ฯ

สำหรับการประเมินสถานการณ์ของเกษตรกรในพื้นที่เกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่าไม่มีงานหรือกิจกรรมใดขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ต้องดำเนินการ แต่หากมีการร้องขอจากส่วนราชการอื่นต้องการให้ดำเนินการตรวจสอบหรือจัดทำรายงานผลการดำเนินการของเกษตรกรในพื้นที่ในเรื่องต่าง ๆ จะมีการจัดสรรเจ้าหน้าที่ดำเนินการให้เป็นกรณีไป

ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลว่า องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะมีงานด้านสิ่งแวดล้อมเป็นงานที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายอยู่แล้ว จึงมีการจัดกิจกรรม/โครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับราชฎรในพื้นที่ โครงการสิ่งแวดล้อมที่ดำเนินการอยู่ ส่วนใหญ่จะเป็นโครงการอันเนื่องมาจาก

พระราชดำริ เช่น โครงการปลูกหญ้าแฝก เนื่องจากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลพุดามเป็นพื้นที่เกษตร จึงมีเกษตรกรลงทุนปลูกสวนป่าจำนวนน้อย ส่วนใหญ่จะพบการปลูกสวนป่าในพื้นที่ติดต่อกับตำบลพุดาม

องค์การบริหารส่วนตำบลพุดามไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐเรื่องการส่งเสริมการปลูกสวนป่า และไม่มีการหักรายได้ หรือภาษีจากรายรับจากผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสวนป่าของเกษตรกร เข้ามาเป็นเงินสนับสนุนการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลพุดามแต่อย่างใด ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลพุดามก็ได้มีการเผยแพร่หรือสนับสนุนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกสวนป่าแก่เกษตรกรในพื้นที่ และไม่มีสวนป่าที่ลงทุนปลูกสร้างเอง

4.4.2.2 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลพุดาม พบว่า ไม่มีเกษตรกรหรือผู้ประกอบการเกี่ยวกับการปลูกสวนป่าเข้ามาปรึกษาขอความช่วยเหลือ หรือแจ้งปัญหาอุปสรรคในการปลูกสร้างสวนป่าให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลพุดามทราบแต่อย่างใด

4.4.2.3 ข้อเสนอแนะที่มีผลในการจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกสร้างสวนป่า

1) สำรวจพื้นที่ และเร่งประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่าให้แก่ราษฎรทราบอย่างทั่วถึง เนื่องจากการปลูกสร้างสวนป่ามีประโยชน์มหาศาล

2) กิจกรรมส่วนใหญ่ขององค์การบริหารส่วนตำบลจะเน้นในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนเป็นงานหลักที่ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก โครงการที่ส่วนราชการมาประสานการดำเนินงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรเป็นโครงการเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นหลัก

4.4.3 การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วน ตำบลภูน้ำหยด อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

4.4.3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับดำเนินงานสวนป่าของเกษตรกร

จากการสัมภาษณ์คุณกฤษดา อินทรพงษ์มีชัย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลภูน้ำหยด ทำให้ทราบว่าทางองค์การบริหารส่วนตำบลภูน้ำหยดไม่ทราบความเป็นมาของโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ ของกรมป่าไม้ ทราบแต่เพียงว่าเกษตรกรเลือกที่จะปลูกสวนป่าด้วยตนเอง

สถานการณ์ของการปลูกสวนป่าของเกษตรกรในตำบลภูน้ำหยด พบว่าเกษตรกรปลูกสวนป่ากันมากขึ้น นอกจากการปลูกพืชเกษตรแบบเดิม แต่ผลสำเร็จหรือกำไรได้ไม่ที่สวยงามตามที่ประสงค์หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ หากที่ดินสมบูรณ์ดี สวนป่าก็จะเจริญเติบโตดี

องค์การบริหารส่วนตำบลภูน้ำหยดได้มีการสนับสนุนการปลูกป่าโดยการจัดกิจกรรมปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ และมีการประชาสัมพันธ์ในประชาชนเห็นคุณค่าและร่วมกันปลูกป่า การเผยแพร่ขององค์การบริหารส่วนตำบลภูน้ำหยดในการปลูกสร้างสวนป่า เป็นเพียงแต่การแนะนำในประชาชนปลูกต้นไม้เท่านั้น และเป็นลักษณะของการปลูกป่าธรรมชาติมากกว่าการปลูกป่าเพื่อเศรษฐกิจ และไม่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรใด ๆ เพื่อการส่งเสริมเกษตรกรปลูกสร้างสวนป่า และในการทำสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่ และเกษตรกรผู้ปลูกสวนปาก็ไม่ต้องนำรายได้เข้ามาช่วยดำเนินกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลภูน้ำหยดแต่อย่างใด นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลภูน้ำหยดเองก็ไม่มีภาระดำเนินงานสวนป่าของตนเอง

4.4.3.2 ปัญหาและอุปสรรคและการปลูกสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่

- 1) ที่ดินไม่เหมาะสมในการปลูกสวนป่า
- 2) การตลาดของไม้จากสวนป่าไม่ได้รับการดูแลสนับสนุน ไม่มีผู้รับซื้อ ไม้ ทำให้ไม้จากสวนป่าขายออกยาก หรือถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง
- 3) เงินทุนของเกษตรกรมีไม่มากเพียงพอในการดำเนินงานสวนป่า
- 4) ในไม้หวงห้ามมีการตอนการขออนุญาตตัดฟัน และการเคลื่อนย้ายไม้ที่มีความยุ่งยาก

4.4.3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกสร้างสวนป่า

- 1) รัฐความเข้ามาสนับสนุนและเผยแพร่ข้อมูลการปลูกสร้างสวนป่าอย่างต่อเนื่อง
- 2) การตลาดของไม้จากสวนป่าต้องได้รับการดูแลสนับสนุนมากขึ้น มีการแนะนำการตลาดแก่เกษตรกร
- 3) ควรมีการดูแลประกันราคาไม้จากสวนป่าให้แก่เกษตรกร
- 4) สนับสนุนเงินลงทุนในการดำเนินงานสวนป่าให้กับเกษตรกรมากขึ้น

4.5 การสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่า

4.5.1 คุณบุญเพ็ญ นวลจวี (เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติด้านการปลูกสร้างสวนป่า ระดับชาติ ปี พ.ศ. 2543)

4.5.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับดำเนินงานสวนป่า

ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงข้อมูลสวนป่าให้ฟังว่า ที่ตั้งสวนป่าที่ดำเนินงานอยู่ที่หมู่ที่ 1 และ 4 ตำบลศิลาทิพย์ อำเภอชัยบาดาล และอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี มีการปลูกสร้าง

องค์การบริหารส่วนตำบลภูน้ำหยดได้มีการสนับสนุนการปลูกป่าโดยการจัดกิจกรรมปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ และมีการประชาสัมพันธ์ในประชาชนเห็นคุณค่าและร่วมกันปลูกป่า การเผยแพร่ขององค์การบริหารส่วนตำบลภูน้ำหยดในการปลูกสร้างสวนป่า เป็นเพียงแต่การแนะนำในประชาชนปลูกต้นไม้เท่านั้น และเป็นลักษณะของการปลูกป่าธรรมชาติมากกว่าการปลูกป่าเพื่อเศรษฐกิจ และไม่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรใด ๆ เพื่อการส่งเสริมเกษตรกรปลูกสร้างสวนป่า และในการทำสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่ และเกษตรกรผู้ปลูกสวนป่าก็ไม่ต้องนำรายได้เข้ามาช่วยดำเนินกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลภูน้ำหยดแต่อย่างใด นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลภูน้ำหยดเองก็ไม่มีมีการดำเนินงานสวนป่าของตนเอง

4.4.3.2 ปัญหาและอุปสรรคและการปลูกสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่

- 1) ที่ดินไม่เหมาะสมในการปลูกสวนป่า
- 2) การตลาดของไม้จากสวนป่าไม่ได้รับการดูแลสนับสนุน ไม่มีผู้รับซื้อ ไม้ ทำให้ไม้จากสวนป่าขายออกยาก หรือถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง
- 3) เงินทุนของเกษตรกรมีไม่มากเพียงพอในการดำเนินงานสวนป่า
- 4) ในไม้หวงห้ามมีการตอนการขออนุญาตตัดฟัน และการเคลื่อนย้ายไม้ที่มีความยุ่งยาก

4.4.3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกสร้างสวนป่า

- 1) รัฐความเข้ามาสนับสนุนและเผยแพร่ข้อมูลการปลูกสร้างสวนป่าอย่างต่อเนื่อง
- 2) การตลาดของไม้จากสวนป่าต้องได้รับการดูแลสนับสนุนมากขึ้น มีการแนะนำการตลาดแก่เกษตรกร
- 3) ควรมีการดูแลประกันราคาไม้จากสวนป่าให้แก่เกษตรกร
- 4) สนับสนุนเงินลงทุนในการดำเนินงานสวนป่าให้กับเกษตรกรมากขึ้น

4.5 การสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่า

4.5.1 คุณบุญเพ็ญ นวลฉวี (เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติด้านการปลูกสร้างสวนป่า ระดับชาติ ปี พ.ศ. 2543)

4.5.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับดำเนินงานสวนป่า

ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงข้อมูลสวนป่าให้ฟังว่า ที่ตั้งสวนป่าที่ดำเนินงานอยู่ที่หมู่ที่ 1 และ 4 ตำบลศิลาทิพย์ อำเภอชัยบาดาล และอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี มีการปลูกสร้าง

สวนป่าโดยเริ่มอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ตั้งแต่การปลูกกล้าไม้เล็ก ๆ ลงในสวนป่า จนปัจจุบันสวนป่าเจริญเติบโตสร้างรายได้ ทำให้เกิดความก้าวหน้าและมั่นคงแก่ตัวลุงและครอบครัว มีโรงงานแปรรูปไม้สวนป่าและทำเฟอร์นิเจอร์เป็นของตนเอง การจะตัดสินใจดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าต้องมีหลักการที่ใช้พิจารณา 3 ประการ คือ

1) การปลูก การเลือกปลูกต้นไม้จะต้องคำนึงถึง

(1) ปลูกอะไร เป็นการพิจารณาว่าต้นไม้ที่เราเลือกจะปลูกนั้นจะต้องตรงความมุ่งหมายของโครงการที่ได้วางไว้

(2) ปลูกที่ไหน เราต้องทราบว่าจะปลูกต้นไม้ที่เราเลือกไว้ที่ไหน พื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกต้นไม้เพียงใด และที่ดินนั้นเหมาะสมกับชนิดไม้ที่จะปลูกหรือไม่?

(3) ปลูกทำไม เราต้องวางวัตถุประสงค์หลักว่าเราเลือกที่จะปลูกสร้างสวนป่าโดยเลือกพันธุ์ไม้แล้ว ต้องการได้รับประโยชน์อะไรจากการปลูกป่า

(4) ปลูกอย่างไร จะต้องวางแผนการปลูกต้นไม้ให้เป็นแบบแผนตามหลักวิชาการ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์และผลสัมฤทธิ์ตามที่เราได้วางโครงการไว้

2) การดูแลบำรุงรักษา ต้องพิจารณาหาวิธีการดูแลรักษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สวนป่าที่ปลูกให้ผลผลิตตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

3) การหาประโยชน์ คือ การเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากสวนป่าที่ได้จากการดูแลดำเนินการของเรา ซึ่งมีทั้งประโยชน์ทางตรงและประโยชน์ทางอ้อม

แม้ว่าจะไม่ได้จบการศึกษาเกี่ยวกับการเกษตร การป่าไม้ หรือสาขาใดที่เกี่ยวข้องกับการปลูกป่า แต่ผู้ให้สัมภาษณ์อาศัยประสบการณ์และหลักการ 2 ประการ ในการดำเนินงานสวนป่าและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง คือ หลักวิทยาศาสตร์และหลักเศรษฐศาสตร์ โดยเฉพาะหลักเศรษฐศาสตร์จะเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะช่วยให้อาชีพการปลูกสวนป่าคงอยู่ มีความก้าวหน้าและถาวรได้

ที่ดินของผู้ให้สัมภาษณ์มีเอกสารสิทธิ์เป็นโฉนดและ นส.3 โดยให้ข้อเสนอแนะว่า เป็นที่ดินที่ใช้ในการประกอบอาชีพปลูกสวนป่าได้อย่างสมบูรณ์ เพราะเป็นเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน มิใช่การปลูกป่าในที่ดินของรัฐ เช่น สปก.4-01 กรรมสิทธิ์ที่ดินยังเป็นของรัฐ เพียงแต่รัฐอนุญาตให้ราษฎรอยู่และทำกินบนที่ดินของรัฐ เป็นต้น เริ่มตัดสินใจปลูกสวนป่า ในปี พ.ศ. 2526 นับเป็นเวลา 24 ปีแล้ว โดยปลูกไม้สนประดิพัทธ์ สัก สะเดา ประดู่ ยูคาลิปตัส และมะค่า โดยดำเนินการปลูกแบ่งเป็นแปลง ๆ ในระยะปลูก 2×2 และ 2×3 เมตร แล้วแต่ชนิดพันธุ์ไม้ที่ปลูก บางแปลงมีการปลูกสนประดิพัทธ์ร่วมกับสะเดา บางแปลงมีการปลูกฝักสวนครัวแทรก

ระหว่างแถว เพื่อการใช้ระบบน้ำให้คุ้มค่าในสวนป่า เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่าของผู้ให้สัมภาษณ์อย่างหนึ่งที่เสนอไว้ คือ การคำนึงถึงความเข้ากันได้เรื่องนิเวศวิทยาของพันธุ์ไม้ที่เลือกปลูก พันธุ์ไม้บางชนิดจะเอื้อประโยชน์แก่กัน เช่น การปลูกกระชายที่พื้นของสวนป่าจะทำให้เกิดความชุ่มชื้นแก่ดิน และคลุมดินไม่ให้วัชพืชขึ้น ทำให้ไม้ยืนต้นเจริญเติบโตได้ดี

ผู้ให้สัมภาษณ์ดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าด้วยตนเอง ใช้กล้าไม้ที่เพาะเอง ร่วมกับกล้าไม้ที่ซื้อจากแหล่งต่าง ๆ โดยมีหลักการว่า แม้กล้าไม้ที่หามาจากมาจกหลายแหล่ง แต่อย่างน้อยจะมีพันธุ์ดีอยู่ประมาณร้อยละ 30 กล่าวคือ เมื่อดำเนินการปลูกสวนป่าโดยใช้ระยะห่าง 2x3 เมตร หรือ 2x2.75 เมตร จะได้ต้นไม้ไร่ละ 300 ต้น เมื่อมีการตัดสางขยายระยะออกไปประมาณ 200 ต้น/ไร่ (ร้อยละ 70) จะเหลือไม้อยู่ประมาณ 100 ต้น (ร้อยละ 30) ซึ่งเท่ากับได้คัดเลือกและตัดสางต้นไม้ดีออกแล้ว คงเหลืออยู่แต่ต้นไม้ดีและสวยงาม ถือเป็นการคัดเลือกพันธุ์ที่ดีไว้ใช้ประโยชน์ (เป็นไปตามหลักการที่กรมป่าไม้ได้ประชาสัมพันธ์ไว้) เกษตรกรหลายคนจึงมีแนวคิดว่าจะปลูกต้นไม้ต่อไปให้ถี่เพื่ออะไร ควรปลูกสวนป่าให้มีต้นไม้ 50-60 ต้น/ไร่ ตั้งแต่เริ่มต้น แต่วิธีการดังกล่าว เมื่อตัดสางไม้ที่ลักษณะไม่ดีออกแล้ว จะเหลือต้นไม้เพียง 10-20 ต้น/ไร่ เท่านั้น

4.5.1.2 การดูแลรักษาสวนป่า

ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอหลักการดูแลรักษาสวนป่าให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยเน้นให้ดูแลต้นไม้ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้อย่างดี เนื่องจากต้นไม้เหล่านี้จะตอบผลสำเร็จหรือล้มเหลวของการปลูกสวนป่า ไม่ควรเสียสายกับการตัดสางไม้ออกไปเพราะเห็นว่าไม่คุ้มค่า แม้ว่าไม้ตัดสางจะมีราคาเพียงต้นละ 100-200 บาท แต่หากเปลี่ยนเป็นผู้ซื้อไม้ตัดสางเหล่านี้ ไม้ลักษณะเท่าเช่น เมื่อซื้อไปจะนำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย หากรับซื้อในราคาแพงผู้ซื้อจะไม่สามารถดำเนินธุรกิจได้ ต้องรีบตัดสางไม้ออกเมื่อถึงเวลาเพราะโครงการของปลูกสร้างสวนป่าที่วางไว้จะมุ่งหวังในมูลค่าของไม้ที่เหลือซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ไม้สักนั้นเป็นไม้ที่โตเร็ว เมื่อมีอายุ 14-15 ปี ควรมีเส้นรอบวงไม่ต่ำกว่า 80-100 ซม. หากปลูกในที่ดินที่เหมาะสมและมีการดูแลที่ดี ผู้ให้สัมภาษณ์ปลูกต้นไม้ทุกชนิดในสวนป่า โดยใช้ระยะปลูก 2 x 3 เมตร เนื่องจากต้องการเว้นระยะห่างให้รถแทรกเตอร์เล็กเข้าไปดูแลรักษาต้นไม้ในสวนป่าได้สะดวก ผู้ให้สัมภาษณ์ยังแนะนำว่าการดูแลรักษาป่าควรใช้เครื่องจักรกลเข้าช่วย เนื่องจากการพึ่งพาแรงงานคนนั้นบางครั้งไม่สะดวก หายาก มีค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งบางครั้งได้ไม่คุ้มค่าเมื่อเทียบกับผลที่ได้รับ การกำจัดวัชพืชด้วยเครื่องจักรให้ผลดีมาก นอกเหนือจากการ

กำจัดวัชพืชยังเป็นการช่วยพรวนดิน และช่วยกำจัดโรคแมลงอีกด้วย อีกทั้งการกำจัดวัชพืชยังเป็นการเชื้อเพลิงที่จะก่อให้เกิดไฟไหม้ป่าไปด้วย

ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่เห็นด้วยหากมีการส่งเสริมให้ปลูกพืชเกษตรควบคู่ไปกับไม้ยืนต้น เนื่องจากการดูแลรักษาดินไม้แต่ละชนิดไม่เหมือนกัน ไม้พื้นล่างของสวนป่าให้ผลตอบแทนต่ำ ไม่คุ้มค่า และหากระบบนิเวศวิทยาของไม้พื้นล่างชนิดนั้น ๆ ไม่เข้ากับนิเวศวิทยาของไม้สวนป่าด้วยแล้ว จะทำให้ผลผลิตที่ได้ต่ำลงไปอีก เช่น การปลูกข้าวโพดหรือปลูกมันควบคู่ไปกับไม้สวนป่า ทำได้อย่างมากไม่เกิน 1 ปี หลังจากนั้นผลผลิตที่ได้จะไม่คุ้มค่า การปลูกสวนป่าต้องคำนึงถึงไม้หลักตามวัตถุประสงค์ของการปลูกสวนป่าก่อนอย่างอื่น ไม้รองถือได้ว่าเป็นงานอดิเรกสำหรับไม้รองที่ผู้ให้สัมภาษณ์เคยปลูกควบคู่ไปกับสวนป่า เช่น กล้วยไม้ และกระชาย เป็นต้น สำหรับกระชายสามารถคลุมพื้นที่ป้องกันวัชพืชและรักษาความชุ่มชื้นให้กับสวนป่าได้ดี

เทคนิคอีกประการหนึ่งของการใช้ในการปลูกสวนป่า คือ นอกจากจะต้องมีใจรักแล้ว ยังประยุกต์หลักการทางพระพุทธศาสนาเข้ามาใช้ประกอบการดำเนินการสวนป่า นั่นคือหลักอิทธิบาท (บาทฐานแห่งความสำเร็จ) ซึ่งมีคุณธรรม 4 ประการที่เป็นเครื่องให้บรรลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ไว้นั้น ได้แก่ ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะ คือ ความพากเพียรในสิ่งนั้น จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น วิมังสา คือ ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น หรือการให้ความใส่ใจในเหตุและผลแห่งความสำเร็จเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไปตลอดเวลา ซึ่งได้นำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์เป็นหลักการในการปลูกสวนป่า คือ

- 1) มีใจรัก
- 2) ฝักใฝ่วิชา คือ ต้องแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องมาใช้ในการดำเนินงานสวนป่า โดยไม่ต้องเสียเวลาและการลงทุนลองผิดลองผิด
- 3) ปรีกษาอาจารย์ เพื่อหาองค์ความรู้ที่ถูกต้องชัดเจน การหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิด และหาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้มีความทันสมัย
- 4) ดูงานในทั่ว คือ การศึกษางานของผู้อื่น ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติกับสวนป่าของเราเอง
- 5) ช่วยเหลือตัวเอง มีหลักการที่มีความสำคัญมาก สามารถลดการพึ่งพาผู้อื่นลงได้ เนื่องจากการพึ่งพาผู้อื่นทำให้งานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด การช่วยเหลือตัวเองยังนำมาซึ่งการพัฒนาตนเอง และทักษะอื่น ๆ อีกมาก จะช่วยแก้ไขปัญหายุบสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ดี และสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นให้กับผู้อื่นได้ด้วย เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์มีบทบาทในการช่วยคณะกรรมการในการตัดสินใจ

คัดเลือกเกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสวนป่า และเป็นกรรมการตรวจสอบป่าของเกษตรกรดีเด่นระดับชาติ จึงมีการศึกษาดูงานในสวนป่าของเกษตรกรรายอื่น ๆ ทั่วประเทศ

ปัจจุบันสวนป่าที่ดำเนินการมีการเจริญเติบโต การดูแลรักษาประจำมีเพียงการจัดทำแนวกันไฟ การลิดกิ่ง และการดูแลรักษาโรคแมลงรบกวน

4.5.1.3 ความคาดหวังประโยชน์ที่ได้จากการปลูกสร้างสวนป่า

1) ความคาดหวังด้านเศรษฐกิจ

ผู้ให้สัมภาษณ์ดำเนินงานสวนป่าโดยมีความคาดหวังด้านเศรษฐกิจสูง เป้าหมายสำหรับสวนป่าไม้สักมีอย่างชัดเจน คือ ต้องการปลูกไม้สักไว้ขายในราคาต้นละ 10,000 บาทขึ้นไป ภายในเวลา 25 ปี ซึ่งนอกจากจะเป็นรายรับของครอบครัวแล้ว ยังเป็นแบบอย่างที่ดีแสดงให้เห็นว่าทุกคนทั่วไปเห็นว่าการปลูกสวนป่าไม้สักให้ผลตอบแทนที่สูงมาก และมีความคุ้มค่า

2) ความคาดหวังด้านสังคม

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความตระหนักดีว่าอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า ทำให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม โดยการสร้างงานให้กับคนในชุมชน ได้แก่ การสร้างอาชีพรับจ้างดูแลรักษาสวนป่า ลิดกิ่ง แต่งกิ่ง กำจัดวัชพืช การรับจ้างปลูกสวนป่า (ซึ่งเป็นอาชีพเสริมอีกอาชีพหนึ่งของผู้ให้สัมภาษณ์) ตลอดจนการเข้ามารับจ้างในโรงงานแปรรูปไม้และผลิตเฟอร์นิเจอร์ที่สร้างขึ้น

ในด้านของการใช้ไม้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและส่วนรวม ผู้ให้สัมภาษณ์ได้บริจาคไม้เพื่อสาธารณประโยชน์เป็นประจำ เช่น การบริจาคไม้แก่วัด เพื่อใช้ประโยชน์ในการก่อสร้าง การบริจาคปลายไม้แก่คนเฒ่าคนแก่ นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์ส่งเสริมการเพาะพันธุ์กล้าไม้แก่ชุมชน และแจกกล้าไม้ให้กับบุคคลทั่วไปที่เข้ามาเยี่ยมชมสวนป่าโดยไม่คิดมูลค่า

3) ความคาดหวังด้านสิ่งแวดล้อม

ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่าก่อนที่จะดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าในที่ดินผืนนี้พื้นที่เดิมมีสภาพค่อนข้างแห้งแล้ง แต่เมื่อปลูกสวนป่าทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำในแปลงสวนป่าบางแปลงกลับมามีน้ำไหลซึมเกือบตลอดปี ต้นไม้จึงช่วยเก็บรักษาน้ำไว้ได้ดี ทั้งน้ำบนดินและน้ำใต้ดิน ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงสวนป่ายูคาลิปตัสที่ปลูกไว้ว่า มีส่วนช่วยในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมได้ดี แม้ยูคาลิปตัสจะต้องการปริมาณน้ำมากแต่มีการคายน้ำที่รวดเร็ว ซึ่งจะช่วยสร้างความชุ่มชื้นในอากาศ ฝนจะตกต้องตามฤดูกาล ระบบรากของยูคาลิปตัสจะหยั่งลงไปใต้ดินลึกเพื่อดูดแร่ธาตุที่อยู่ในดินลึกลงไป และเมื่อใบร่วงหล่นจะกลายเป็นแร่ธาตุเพิ่มให้กับดินชั้นบน ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ นอกจากนั้นสารยูคาลิปตัสในใบของยูคาลิปตัสที่ร่วงหล่นยังช่วยขับไล่

แมลงได้ด้วย ความเข้าใจผิดของประชาชนเรื่องยูคาลิปตัส จึงน่าจะเกิดมาจากกรณีนักวิชาการไม่เผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องให้ประชาชนทราบ

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตัดไม้จากสวนปามาใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือมีการตัดไม้ที่ปลูกในสวนป่าทุกชนิดออกมาใช้ประโยชน์แล้วทั้งสิ้น ลักษณะการใช้ประโยชน์ก็แบ่งออกเป็น การทำเฟอร์นิเจอร์ ทำสวนประกอบต่าง ๆ ของบ้าน เช่น วงกบ ประตู หน้าต่าง ฯลฯ และขายให้บุคคลทั่วไป โดยไม้สักมีราคาสูง และให้คุณค่าทางจิตใจสูงด้วย ต่างประเทศก็มีความต้องการไม้สักจากประเทศไทยสูงเช่นกัน การตัดไม้จากสวนป่าทำโดยแรงงานจากคนงานภายในโรงงานแปรรูปไม้ของแกเอง และใช้เครื่องจักรที่มีค่อนข้างพร้อม โดยวางแผนการตัดฟันไว้ล่วงหน้า ซึ่งการตัดไม้ของผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้เป็นไปตามรอบตัดฟัน วิธีการคัดเลือกทำโดยดูความเหมาะสมว่าจะตัดฟันไม้อะไรไปใช้ประโยชน์ตามที่วางแผนไว้ โดยดูความเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด ต้นไม้ที่ส่วนใหญ่จะต้องตัดสางออกมาก่อน คือ ไม้ที่มีเรือนยอดเริ่มติดกันแล้ว เริ่มแตกกิ่ง เรือนยอดโดยต้นอื่นข่ม หรือลำต้นเริ่มคดงอ เป็นต้น การตัดไม้จำเป็นต้องเป็นไปตามหลักการจัดการสวนป่า โดยนำหลักเศรษฐศาสตร์เข้ามาพิจารณาถึงความคุ้มค่าในการนำมาใช้ประโยชน์ด้วย รายรับที่ได้จากการขายไม้จากสวนป่าของลุงบุญเพ็ญ ฯ แบ่งเป็นการขายไม้ที่ตัดฟันโดยตรง และการนำมาแปรรูปประดิษฐ์เป็นเฟอร์นิเจอร์ขายเพิ่มมูลค่า ซึ่งรายรับจากอาชีพการปลูกสวนป่าของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อปี เพียงพอในการหล่อเลี้ยงคนงานในโรงงานเกือบ 10 คน และเพียงพอให้ครอบครัวใช้ดำรงชีวิตอย่างสบายไม่เดือดร้อน และสามารถซื้อสิ่งของที่ต้องการ เช่น รถยนต์ได้โดยไม่ต้องผ่อน สามารถส่งบุตรไปเรียนต่างประเทศ โดยที่ตนเองสามารถใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เข้าวัดทำบุญทำทาน ภายใต้หลักการดำรงชีวิตที่ต้องมีความสมดุลระหว่างชีวิต เศรษฐกิจ สังคม อารมณ์ที่ดี

ผู้ให้สัมภาษณ์เน้นว่าการดำเนินการสวนป่าโดยหลักวิชาการที่ถูกต้องจริงจัง โดยอาศัยใจรักและความไม่รู้วิชาการด้านต่าง ๆ จะทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จ และสามารถช่วยเหลือสังคม และประเทศชาติได้ด้วย โดยให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า และมีรายรับเหลือเพียงพอค่าจุนชีวิตและครอบครัวอย่างเพียงพอ ทำให้ไม่มีความเดือดร้อน โดยอาศัยหลักการและหลักเกณฑ์ที่วางไว้

เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์เป็นอดีตประธานสหกรณ์ผู้ปลูกสวนป่าจังหวัดลพบุรีหลายสมัย จึงให้ข้อเสนอแนะว่าการรวมกลุ่มสหกรณ์นั้นเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้ปลูกสวนปามาก แต่ส่วนใหญ่เกษตรกรไม่ค่อยเข้ามารวมกลุ่มกับสหกรณ์ ทั้งนี้เกษตรกรเองจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากสหกรณ์ โดยสหกรณ์จะเป็นตัวกลางประสานงานกับหน่วยงานราชการ

หน่วยงานเอกชน และแหล่งเงินทุน และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร สหกรณ์ผู้ปลูกสวนป่าของจังหวัดลพบุรีตั้งอยู่บนพื้นฐานของการร่วมกันซื้อ ลงทุน และร่วมกันให้มีอำนาจต่อรองเพื่อขายไม้จากสวนป่าให้ได้ราคา พยายามจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปลูกสวนป่าราคาถูก ให้แก่เกษตรกร รวมทั้งของความช่วยเหลือด้านวิชาการปลูกสร้างสวนป่าจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดแก่เกษตรกร เช่น การฝึกอบรมให้แก่เกษตรกร เป็นต้น สหกรณ์ดังกล่าวมีชื่อว่าสหกรณ์สวนป่าภาคเอกชนจังหวัดลพบุรี จำกัด เหตุที่เกษตรกรไม่ค่อยเข้ามารวมกลุ่มที่สหกรณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงเหตุผลการไม่รวมกลุ่มสหกรณ์ของผู้ปลูกสวนป่าว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มักมีเหตุผลว่า ไม่มีเวลา เดินทางลำบาก ไม่ได้รับประโยชน์จากสหกรณ์อย่างเป็นรูปธรรม และเสนอแนะเหตุที่เกษตรกรผู้ปลูกสวนป่าไม่ค่อยประสบความสำเร็จเนื่องจากการไม่มีความรู้ ไม่รู้สิ่งยาก ไม่อยากพัฒนา ไม่หาประสบการณ์ และไม่ประสานประโยชน์ร่วมกัน

ปัจจุบันคนในชุมชนยังไม่ตระหนักในประโยชน์ของอาชีพปลูกสร้างสวนป่า แต่ยอมรับในตัวอย่างการปลูกสวนป่าของผู้ให้สัมภาษณ์ เนื่องจากเห็นผลเป็นรูปธรรมชัดเจน การที่คนในชุมชนยังไม่สนใจปลูกสวนป่าหรือการปลูกไม้ไว้ใช้ประโยชน์มากนัก อาจเป็นเพราะเหตุผลหลายประการ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นไปตามเหตุผลส่วนบุคคลที่ได้เสนอแนะไว้ข้างต้น

ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอแนะแนวคิดในการปลูกสร้างสวนป่าไว้ดังนี้ คือ การปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรไม่ใช่การดำเนินการในลักษณะปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ ฯ หรือการปลูกป่าอนุรักษ์ตามธรรมชาติ การอนุรักษ์ คือ การใช้ประโยชน์จากสวนป่าให้สูงสุด ต้องนำทั้งหลักวิทยาศาสตร์และหลักเศรษฐศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้ ให้มีต้นไม้ไว้ขายหรือใช้ประโยชน์ และยังมีไม้เหลือไว้ใช้ประโยชน์ต่อไปด้วย ต้องมีทั้งศาสตร์ คือวิชาการ และศิลปะ คือการใช้ประสบการณ์จากการดำเนินการจริงมาใช้ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นกับการปลูกสวนป่า

4.5.1.4 ระเบียบและกฎหมายในการปลูกสร้างสวนป่า

ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นอดีตคณะกรรมการแก้ร่างพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับเกษตรกรผู้ปลูกสวนป่า ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระเบียบและกฎหมายในการปลูกสร้างสวนป่าว่า ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจว่าพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ตราไว้เพื่อวางกฎเกณฑ์และมีข้อบังคับทำให้การปลูกสวนป่าดำเนินการได้ไม่สะดวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่หวังห้ามประเภทต่าง ๆ แต่แท้จริงแล้วกฎหมายฉบับดังกล่าวตราขึ้นไว้เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับเกษตรกรผู้ลงทุนปลูกสวนป่า ไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อการป้องกันและปราบปรามเหมือนพระราชบัญญัติป่า พุทธศักราช 2484 แต่เน้นให้เอื้อประโยชน์แก่เกษตรกร

มากกว่า จุดอ่อนของพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เจ้าหน้าที่รัฐผู้ปฏิบัติตามกฎหมายเองไม่เชื่อประโยชน์ให้กับเกษตรกร มีลักษณะการหาประโยชน์จากช่องว่างของกฎหมาย

4.5.1.5 ความคิดเห็นต่อโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจของกรมป่าไม้

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นต่อโครงการส่งเสริม ฯ โดยกรมป่าไม้ว่าเป็นโครงการที่ดี มีเงินทุนสนับสนุนการปลูกป่าให้กับเกษตรกร แต่ยังขาดการให้ความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกร และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการที่ได้รับเงินสนับสนุนไปแล้ว ภายหลังเลิกการปลูกป่าโดยหันกลับไปปลูกพืชเกษตรเหมือนเดิม น่าจะมีบทลงโทษ เช่น การปรับเงิน การที่โครงการส่งเสริม ฯ โดยให้เงินลงทุนนั้นดีอยู่แล้ว เพื่อให้เกษตรกรมีเงินทุนดำเนินการสวนป่าได้ในระยะแรก จะกระตุ้นให้เกษตรกรเกิดความคาดหวังในผลตอบแทนจากการปลูกสวนป่า และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อการดูแลรักษาสวนป่าให้ถูกต้องและได้ผลผลิตตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ การที่เกษตรกรผู้ปลูกป่ารู้สึกผิดหวังและคิดว่าการปลูกสวนป่าไม่คุ้มค่า เนื่องจากความผิดพลาดในการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ โดยการประชาสัมพันธ์มุ่งให้เกษตรกรคาดหวังในรายรับจากมูลค่าของไม้ที่จะขายได้จากสวนป่า โดยให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ที่มีที่ดินถือครองน้อยให้ปลูกตามชายขอบไร่ โดยให้มีที่ดินปลูกพืชเกษตร และแยกพื้นที่ปลูกป่าออกมาต่างหาก ดำเนินการในส่วนของผู้เกษตรไปตามปกติ และภายในระยะเวลา 10-20 ปี จะได้ผลผลิตจากไม้สวนป่าออกมาเป็นรายได้เสริม และมีเงินก้อนที่ได้มาเหมือนกับการออมทรัพย์ และในบางกรณีจะให้รายรับที่สูง ต้องมีการดูแลรักษาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ความประณีต ไม่จำเป็นต้องสร้างความคาดหวังให้เรื่องของมูลค่าไม้ไว้ และไม่จำเป็นต้องปลูกพืชเกษตรควบกับสวนป่าให้ยุ่งยาก

4.5.1.6 ปัญหาอุปสรรคของการปลูกสร้างสวนป่า

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นต่อปัญหาอุปสรรคของการปลูกสร้างสวนป่าตามที่ได้มีประสบการณ์จริง ไว้ดังนี้

1) เกษตรกรมักไม่มีความรู้ ไม่รู้สิ่งยาก เกียจคร้าน ผิดวันประกันพรุ่ง และอ้างว่าไม่มีเวลาแสวงหาองค์ความรู้ที่จำเป็น (เป็นปัจจัยส่วนบุคคล)

2) เกษตรกรมักไม่มีที่ดินที่จะปลูกสร้างสวนป่า

4.5.1.7 ข้อเสนอแนะเพื่อการจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกสร้างสวนป่า

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกสร้างสวนป่าไว้ดังนี้

- 1) การส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกสวนป่า ควรทำเป็นลักษณะจรรโลงใจให้เกษตรกรทราบถึงคุณประโยชน์ของการปลูกสวนป่าก่อน โดยไม่นำมูลค่าของไม้ที่อาจได้จากสวนป่ามาล่อใจเกษตรกร
- 2) การส่งเสริมให้ความรู้เกษตรกรเพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้หลักวิทยาศาสตร์ร่วมกับหลักเศรษฐศาสตร์ในการดำเนินงานสวนป่า
- 3) การถ่ายทอดองค์ความรู้ในการปลูกสร้างสวนป่าอย่างถูกต้องให้กับเกษตรกร
- 4) การสร้างความตระหนักแก่เกษตรกรถึงประโยชน์ต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสวนป่า
- 5) การปลูกฝังการช่วยเหลือตนเองให้กับเกษตรกร เช่น การเฝ้าหาความรู้ การดำเนินงานโดยการปฏิบัติจริง การพัฒนาตนเอง ให้เป็นเรื่องปกติวิสัย

4.5.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกอาจารย์ ดร.นิพนธ์ ไทยพานิช เกษตรกรดีเด่น

ด้านการปลูกสร้างสวนป่า (ภาคเหนือ)

4.5.2.1 ข้อมูลสวนป่าและการดำเนินงานสวนป่า

สวนป่าของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นโครงการต่อเนื่องมาจากโครงการสวนเกษตรจักรพันธ์แลนด์และแฮส ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลตะกุดไร (เนื้อที่ร้อยละ 90) และตำบลงาช้าง (เนื้อที่ร้อยละ 10) อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ (ไม้ที่ปลูกในสวนป่า ประกอบด้วยสัก 1,700 ไร่ ยูคาลิปตัส 1,900 ไร่ ยางนา 140 ไร่ ประดู่ 170 ไร่ มะฮอกกานีเชิงทดลอง 60 ไร่ (ที่ดินถือครองรวมทั้งสิ้น ประมาณ 5,000 กว่าไร่) มีเอกสารสิทธิ์เป็นโฉนด และ นส. 3ก ซึ่งเป็นนามของผู้ให้สัมภาษณ์และสมาชิกในครอบครัวเป็นเจ้าของ (เนื่องจากที่ดินส่วนใหญ่ในอำเภอชนแดนเป็นที่ดินมีเอกสารสิทธิ์อยู่เดิม และมีโครงการจากกรมที่ดินเร่งรัดการออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินในจังหวัดเพชรบูรณ์) ได้เริ่มตัดสินใจดำเนินการปลูกสวนป่าในปี พ.ศ. 2536 ที่เลือกการปลูกสวนป่าเนื่องจากมีใจรักในการปลูกต้นไม้ อยากทำไร่ จึงเข้ามาซื้อที่ดินที่นี่ ซึ่งแนวความคิดการปลูกสวนป่าของผู้ให้สัมภาษณ์พัฒนามาจากแนวคิดของการพัฒนาที่ดินโดยการปลูกสร้างสวนเกษตร (สวนมะขาม) ขายให้กับบุคคลทั่วไป (รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ) และแรงบันดาลใจจาก พ.ร.บ. สวนป่า พ.ศ. 2535 หลังจากการดำเนินการสวนเกษตรเสร็จสิ้นแล้ว ต่อมาจึงหันมาปลูกสวนป่า โดยการศึกษาศาสตร์ในการบริหารจัดการด้วยตนเอง ชนิดไม้ที่ปลูกครั้งแรก คือ ไม้สัก ถัดไปใช้การพิจารณาพื้นที่และตัดสินใจปลูกพันธุ์ไม้ชนิดต่าง ๆ ให้เข้ากับสภาพพื้นที่ คือ มีการปลูกยูคาลิปตัส และยางนาในที่ลุ่ม เนื่องจากที่น้ำท่วมขังจะปลูกต้นสักไม่ได้

ที่ดินของผู้ให้สัมภาษณ์มีลักษณะเป็นพื้นที่ผืนเดียว เนื่องจากราษฎรในพื้นที่ติดกัน นำที่ดินมาขายให้ เพราะเห็นว่าที่ดินในบริเวณดังกล่าวไม่เหมาะในการทำเกษตร ดังนั้น ในการดำเนินการปลูกสวนเกษตรในช่วงแรก จึงต้องมีการปรับปรุงพื้นที่ค่อนข้างมาก ทำให้ต้องจัดหา เครื่องจักร วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนคนงาน มาใช้ดำเนินงาน และสามารถนำมาใช้ในโครงการปลูก สวนป่า ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องในระยะต่อมา ส่วนในการประหยัดต้นทุนดำเนินการไปได้ และสามารถกำหนดเวลาในการทำงานได้เอง การดำเนินงานสวนป่าของอาจารย์นิพนธ์ ฯ นอกจากจะใช้ วิธีศึกษาจากตำราด้วยตนเองแล้ว (เช่น แผ่นพับ คู่มือการปลูกป่า) ยังอาศัยการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเกษตรกรรายอื่น (ในช่วงปี พ.ศ. 2535 ที่เริ่มใช้ พ.ร.บ. สวนป่า พ.ศ. 2535 มีเกษตรกรที่ปลูกสวนป่าในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ เพียง 2 – 3 ราย เท่านั้น) และ การศึกษาดูงานในแหล่งที่เป็นตัวอย่างการปลูกสวนป่าในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น สวนสักสร้างผืน อำเภอ ชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีเนื้อที่ 4,000 ไร่ เป็นตัวอย่างที่ดีในการปลูกสวนป่าให้กับผู้ที่สนใจ การศึกษาดูงานจะช่วยอย่างมากในการตัดสินใจวางแผนดำเนินงานสวนป่าให้เหมาะสมกับพื้นที่ ของเรา ทำให้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวางแผนการดำเนินงานสวนป่าได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ ต้องตัดสินใจเองภายในข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้ที่ได้รับมาจากแหล่งต่าง ๆ นอกจากการปลูก ป่าซึ่งเป็นกิจการของตนเองแล้ว ผู้ให้สัมภาษณ์ยังมีการสนับสนุนการปลูกป่าของกรมทางหลวง เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วย

4.5.2.2 การดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

ผู้ให้สัมภาษณ์ตัดสินใจดำเนินงานสวนป่า โดยเน้นหลักที่ว่าไม่พยายาม เปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ และสภาพธรรมชาติที่มีอยู่เดิม หรือหากมีการปรับปรุงจะพยายามให้เกิด ผลกระทบกับพื้นที่น้อยที่สุด ประกอบกับการพิจารณาว่าอาชีพปลูกสวนป่าเป็นอาชีพที่มีใจรัก เข้า กับบุคลิกและความชอบ น่าจะดำเนินการได้ผลดี มากกว่าอาชีพที่เป็นไปตามความนิยม หรือ คำนึงถึงหลักทางเศรษฐศาสตร์มากเกินไป การดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าต้องเป็นขั้นตอน กระบวนการที่ชัดเจน ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอว่า ในการจะลงทุนดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่านั้น ต้อง ทำจริงให้ถูกต้องตามหลักการ และต้องมีเวลาดูแลเอาใจใส่โดยไม่ทอดทิ้งงานที่ทำ และให้ข้อสังเกต ว่าคนส่วนใหญ่มักจะไม่มีเวลามาทุ้มเทให้กับงานสวนป่าได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากติดภาระต่าง ๆ ใน ชีวิตประจำวัน ทำให้การดำเนินการมักไม่ประสบความสำเร็จ แต่หากดำเนินการโดยมีทีมงานช่วย และบริหารทีมงานได้ดีน่าจะประสบความสำเร็จได้ การดำเนินงานสวนป่าของผู้ให้สัมภาษณ์ แบ่งออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1) การเรียบเรียงแผนการดำเนินงาน

2) การตีกรอบพื้นที่ (เช่น การสร้างถนนรอบพื้นที่ ทำให้สามารถเข้าถึงพื้นที่สวนป่าได้สะดวก)

3) การปรับพื้นที่ เพื่อให้เข้าสำรวจพื้นที่ได้สะดวก

4) การสำรวจพื้นที่ ดูสภาพความเหมาะสมของพื้นที่ เช่น พิจารณาความเป็นที่ราบลุ่ม หรือความลาดชันในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ในที่ดินของเรา

5) ให้นำต้นไม้ที่ไม่ใชชนิดที่เราไม่ต้องการออกจากพื้นที่

6) จากนั้นจึงปลูกต้นไม้ชนิดต่าง ๆ ลงในพื้นที่ตามแผนที่ได้วางไว้ การดำเนินการระยะแรก อาจารย์ใช้วิธีจ้างผู้มีประสบการณ์ (เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้) มาดำเนินการให้ และเก็บเกี่ยวองค์ความรู้ไว้ใช้ในการดำเนินการระยะต่อไป ระยะปลูกของอาจารย์พันธ์ ฯ แบ่งตามชนิดไม้ต่าง ๆ มีระยะปลูกตั้งแต่ 2 x 4 เมตร, 3 x 3 เมตร, 4 x 4 เมตร และ 4 x 5 เมตร (ไม่แน่นอน)

4.5.2.3 เทคนิคการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า

1) การเตรียมพื้นที่ปลูก ทำโดยการไถพรวนบุกเบิก 1 ครั้ง และไถพรวน 1 – 2 ครั้ง

2) รูปแบบการปลูก ปลูกแบบเดี่ยว โดยแบ่งแปลงปลูกเป็นไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้ยางนา และไม้ยูคาลิปตัส การปลูกแบบผสม โดยการปลูกผสมระหว่างไม้สะเดา ไม้ประดู่ ไม้ยางนา และไม้สัก

3) การเตรียมหลุมปลูก ใส่ปุ๋ยอินทรีย์หว่านปรับปรุงดิน เพาะปลูกพืชตระกูลถั่วแล้วไถกลบ และใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์รองกันหลุม 1 – 3 ช้อนโต๊ะ เฉพาะปีแรกหลังจากนั้นใส่ปุ๋ยคอก และปุ๋ยอินทรีย์ มีการรอดตายของต้นไม้สวนป่าเฉลี่ยร้อยละ 95

4) การกำจัดวัชพืช โดยใช้แรงงานคน 3 ครั้ง/ปี และมีการใช้เครื่องตัดหญ้าและรถตัดหญ้าระหว่างแถวปลูก การกำจัดโรคและแมลง เช่น หนอนกินใบสัก โดยฉีดยาฆ่าแมลงและบางครั้งปล่อยให้เป็นตามระบบธรรมชาติ

5) การใส่ปุ๋ยหลังปลูก ใส่ปุ๋ยคอก (ขี้วัว) ปริมาณ 1 ถังปูน/ต้น/ปี

6) การลิดกิ่งต้นไม้/การตัดสายขยายระยะ มีการลิดกิ่งตั้งแต่ปีแรก เฉลี่ยปีละ 1 ครั้ง

7) การจัดทำแนวกันไฟ จัดทำแนวกันไฟทุกปีในช่วงเดือนธันวาคม – กุมภาพันธ์ โดยการทำแนวรอบแปลงปลูก และใช้แรงงานคนพร้อมอุปกรณ์ดูแลช่วงฤดูแล้งโดยมีรายละเอียดการดำเนินการโดยรวมดังนี้

(1) การสำรวจมีการประสานงานกับคนในพื้นที่ เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในพื้นที่ และส่วนใหญ่จะทราบว่าที่ดินบริเวณไหนเคยใช้ประโยชน์ในลักษณะใดมาก่อน มีน้ำท่วมขัง หรือเป็นทางน้ำไหลในฤดูฝนหรือไม่ (ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอว่า การลงทุนเกี่ยวกับการเกษตร ผู้ลงทุนต้องลงไปคลุกคลี และศึกษาการดำเนินงานด้วยตนเองในทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดประสบการณ์ และแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาลู่ปรวนที่อาจจะเกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง)

(2) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน และพยายามช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ความสัมพันธ์ของผู้ให้สัมภาษณ์และลูกจ้างดูแลสวนป่า จะเป็นไปในลักษณะญาติพี่น้อง นำมาซึ่งความช่วยเหลือและดูแลป้องกันสวนป่าให้ หากมีเหตุอันตรายหรือเหตุอันจะก่อให้เกิดความเสียหายกับสวนป่า

(3) การไถหยาบที่ดินก่อนการปลูกสวนป่าเพื่อพลิกดิน และการไถละเอียดอีกครั้งหนึ่งเพื่อทำการย่อยดิน แต่การไถพรวนสวนป่าเพื่อกำจัดวัชพืชเองก็ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติมากหรือบ่อยครั้งจนเกินไป เนื่องจากอาจทำอันตรายกับรากต้นไม้ที่เจริญเติบโตแล้วได้ ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอว่าสวนป่าไม่จำเป็นต้องเตียนเหมือนสนามกอล์ฟ

(4) การวางร่องน้ำและทำถนนป่าไม้ (สวนป่า) เป็นประโยชน์อย่างมากในการบริหารจัดการพื้นที่และการดูแลไฟป่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งแปลงที่มีต้นสักอายุไม่เกิน 5 ปี จะต้องดูแลเรื่องไฟป่าเป็นพิเศษ ไม่ให้ไฟเข้าทำความเสียหายแก่ต้นไม้ได้ (หากถูกไฟป่าแม้ต้นไม้จะไม่ตาย แต่ไฟจะทำอันตรายเซลล์ลำเลียงของต้นไม้ทำให้ชะงักการเจริญเติบโต และทำให้เกิดการแตกหน่อเป็นต้นเล็ก ๆ แย่งการเจริญเติบโตของต้นไม้หลัก และต้องดูแลกำจัดออก) การชิงเผาตามหลักวิชาการจะช่วยในการกำจัดเชื้อไฟได้ดีมาก เป็นเทคนิคการป้องกันการเกิดไฟป่าแก่สวนป่า และผู้ให้สัมภาษณ์เองได้เข้าไปกำจัดวัชพืชให้กับเพื่อนบ้านที่มีที่ดินติดกันด้วย นอกจากจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้านแล้ว เป็นการป้องกันไฟให้กับสวนป่าได้ด้วย

(5) การวางแผนการปลูกต้นไม้ พร้อมกับวางแผนถนนเข้าพื้นที่ จะทำให้แนวต้นไม้และถนนไม่หลวมกัน ซึ่งจะได้สวนป่าที่แนวต้นไม้เรียงสวยงามทั้งระบบ ในขณะที่ถนนก็ไม่ส่งผลกระทบต่อแนวปลูก กล่าวคือ มีการปักไม้หมายแนวปลูกลงไปเต็มพื้นที่ และถนนไม่ออกในส่วนที่ต้องกันออกเป็นถนนป่าไม้

(6) การเลือกสายพันธุ์ของต้นไม้ที่ดี และมีความแข็งแรงต้านทานโรคแมลง จะทำให้เกิดผลดีต่อการปลูกสวนป่า สะดวกในการดูแลรักษา และได้ผลผลิตไม้ตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกพันธุ์โดยการสังเกตพันธุ์ดี จาก

ผู้เพาะชำต้นไม้เจ้าประจำ และไว้วางใจได้ ถ้าไม้ที่ได้มาจะพร้อมนำไปปลูกในพื้นที่ได้ทันที ที่เป็นเทคนิคหนึ่งที่ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการปลูกซ่อมต้นไม้ที่ตายหลังจากการปลูกได้เป็นจำนวนมาก

(7) การจ้างผู้มีประสบการณ์ (เจ้าหน้าที่ป่าไม้ จากอำเภอวังโป่ง) เข้ามาดำเนินการเป็นตัวอย่างก่อน เพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการดำเนินงาน และไม่ต้องลองถูกลองผิดเอง (ในระยะแรกหากเจ้าของสวนป่าไม่มีประสบการณ์ การจ้างผู้มีประสบการณ์ จะมีต้นทุนถูกกว่าลงมือดำเนินการเอง

(8) การปลูกไม้สักควรมีระยะปลูกประมาณ 4×4 เมตร จะดีมาก นโยบายการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจของกรมป่า มีข้อผิดพลาดที่สำคัญ คือ ไม่ได้เสนอแนะระยะปลูกที่เหมาะสมในต้นไม้แต่ละชนิดให้กับเกษตรกร จึงมีเกษตรกรผู้ปลูกสวนป่าที่ปลูกต้นสักในระยะ 2×4 เมตร กันมาก (โครงการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจ เน้นให้ปลูกต้นไม้ ไร่ละ ไม่น้อยกว่า 200 ต้น) ซึ่งเป็นระยะปลูกที่มีความถี่เกินไปสำหรับไม้สัก ทำให้ยากแก่การจัดการ และดูแลบำรุงรักษา หากไม่มีการจัดการที่ดีแล้ว จะทำให้เกิดกระทบกับผลผลิตไม้สักที่จะได้จากสวนป่ามาก การปลูกแบบถี่ควรใช้กับต้นไม้ชนิดอื่น เช่น ยูคาลิปตัส จะได้ผลดีและคุ้มค่า

(9) การดูแลบำรุงรักษาสวนป่าอย่างสม่ำเสมอ เช่น การลิดกิ่ง การกำจัดวัชพืช (ใช้การฝังกลบให้เป็นปุย ไม่มีการกำจัดโดยการเผา) การดูแลรักษามีความสำคัญมากในช่วง 1 – 5 ปีแรก หลังจากนั้นเรื่องสำคัญจะเป็นการป้องกันไฟป่า การใส่ปุ๋ยคอกกับสวนป่าในช่วง 1 – 3 ปีแรก (รับข้อมูลจากเกษตรกรในพื้นที่) เพื่อช่วยให้กล้าไม้ตั้งตัวในพื้นที่ได้ดี ประกอบกับการใช้จุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ (E.M.) เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับดิน และพยายามสร้างให้เกิดจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์แก่ดินและต้นไม้ในสวนป่า ซึ่งที่ไม่ใช้วิธีการเผาเศษวัชพืช หรือกิ่งไม้ใบไม้ ในสวนป่าเลย เนื่องจากต้องการรักษาความสมบูรณ์ของจุลินทรีย์ในดินและสวนป่าไว้ด้วย

(10) ไม่นำปุ๋ยสัตว์เข้ามาเลี้ยงในสวนป่าอย่างเด็ดขาด โดยเฉพาะสัตว์ใหญ่ เช่น วัว ควาย ช้าง และม้า เพราะจะทำให้ดินแน่น (ถ้าปล่อยให้น้ำมาเลี้ยงเพียง 4 – 5 ปี จะทำให้ดินถูกทำลายและเสียความอุดมสมบูรณ์ไป) การไถพื้นที่เพื่อพรวนดินจะทำได้ยากมาก

(11) การขุดทำร่องน้ำ และบ่อน้ำ เพื่อการสำรองน้ำให้กับต้นไม้สวนป่า

4.5.2.4 ตลาดของไม้จากสวนป่า

1) ปัจจุบันไม้ยูคาลิปตัสที่ได้จากสวนป่า จะมีราคาดีและคุ้มค่ากว่าไม้สัก เนื่องจากปัจจุบันไม้สักกำลังถูกกดราคาจากผู้ซื้อ ซึ่งการซื้อขายไม้สักสวนป่าในปัจจุบันมี 3 แบบ ได้แก่

2) การซื้อแบบเหมาสวน คือ ดูสภาพสวนป่า และตกลงราคาเหมาสวน การซื้อแบบนี้เกษตรกรที่ไม่มีความชำนาญจะเสียเปรียบผู้ซื้อมาก เนื่องจากผู้ซื้อมีความชำนาญ และสามารถพิจารณามูลค่าไม้ที่จะซื้อ และประมาณปริมาตรไม้ได้แม่นยำกว่าเกษตรกร

3) การซื้อแบบยกตัน คือ วัดขนาดรอบลำต้นที่ความสูง 150 เซนติเมตร ว่ามีขนาดเท่าใด และตีเป็นราคาออกมา โดยให้ราคาตามช่วงขนาดรอบลำต้น เป็นช่วง ๆ ละ 5 เซนติเมตร จึงจะเปลี่ยนแปลงราคาขึ้นไประดับหนึ่ง ค่าดำเนินการทุกอย่างจะอยู่กับผู้ซื้อไม่ประกอบด้วยการตัดฟัน การลิดกิ่งและยอด การรวมกอง และการขนย้ายไม้เคลื่อนที่ เกษตรกรเพียงแต่รอรับเงินเพียงอย่างเดียว แต่ทุกส่วนของต้นไม้ จะตกเป็นสิทธิของผู้ซื้อทั้งหมด เกษตรกรไม่สามารถนำเศษและปลายไม้ไปเพิ่มมูลค่า เช่น การเผาถ่าน การทำฟืน หรือการนำไปจำหน่าย

4) ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตั้งข้อสังเกตว่า วิธีการซื้อทั้งสองแบบข้างต้น เกษตรกรจะถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ซื้อค่อนข้างมาก ผู้ที่มีได้ลงทุนปลูกสวนป่า กลับเป็นผู้มาตกตวงผลกำไรมากกว่าที่เกษตรกรผู้ลงทุนได้รับหลายเท่า

5) การซื้อเป็นลูกบาศก์เมตร เป็นวิธีการที่ขายไม้สวนป่าได้คุ้มค่าที่สุด แต่มีการการคำนวณที่ยุ่งยากสำหรับเกษตรกร และเกษตรกรต้องดำเนินการเอง ราคาไม้ที่ได้สามารถอ้างอิงกับราคาไม้สักขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

6) นอกเหนือจากการจำหน่ายให้กับผู้ซื้อแล้ว ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอว่า การจำหน่ายไม้สัก ควรมีการเพิ่มมูลค่าก่อนจำหน่าย เช่น การนำมาทำเป็นเฟอร์นิเจอร์ วงกบประตูหน้าต่าง ผลิตภัณฑ์ชุมชนต่าง ๆ แต่ต้องมีการขออนุญาตตั้งโรงงานสิ่งประดิษฐ์จากไม้แปรรูปเสียก่อน ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์วางแผนโครงการว่าจะนำไม้ที่ได้จากการปลูกสวนป่าไปเพิ่มมูลค่า โดยใช้เป็นวัตถุดิบแก่ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ (ปลูกบ้านและสถานที่พักตากอากาศ) ซึ่งเป็นอีกธุรกิจหนึ่งของครอบครัว แต่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตัดไม้ยูคาลิปตัส (อายุ 11 ปี) ออกจำหน่ายแล้ว 1 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2548 โดยจำหน่ายให้กับบริษัทสยามฟอเรสเทรี จำกัด นำไปเป็นวัตถุดิบในการผลิตเยื่อกระดาษใยสั้น ผลการจำหน่ายสามารถคืนทุนการดำเนินการใน 11 ปีที่ผ่านมา และเหลือรายได้ส่วนหนึ่งไปซื้อที่ดินเพิ่ม ปัจจุบันผู้ให้สัมภาษณ์ เริ่มมีการวางแผนการตัดฟันไม้ยูคาลิปตัสในลักษณะหมุนเวียนตามรอบตัดฟัน โดยปลูกแยกเป็นแปลงย่อยหลายแปลง ให้มีอายุห่างกันแปลงละ 1 ปี

4.5.2.5 ความคาดหวังประโยชน์ที่ได้จากการปลูกสร้างสวนป่า

1) ความคาดหวังด้านเศรษฐกิจ ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่าไม่ยึดหลัก เศรษฐศาสตร์ในการบริหารจัดการสวนปามากนัก เพียงแต่ควบคุมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน มีความต้องการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ไม้สวนป่า โดยนำไปสร้างเป็น Logging House หรือวัตถุดิบในการสร้างโรงแรมและสถานที่พักตากอากาศ โดยผู้ให้สัมภาษณ์เสนอแนะให้มีการปลูกไม้โตเร็ว เช่น ยูคาลิปตัส ควบคู่ไปกับการปลูกไม้ชนิดอื่นที่รอบคอบพิ้นยาวนาน เพื่อเป็นการเสริมรายได้ มาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในสวนป่า (ลักษณะของการปลูกสวนป่าที่ยั่งยืนควรเลี้ยงตัวเองได้) ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอความเห็นว่าการประกอบอาชีพการปลูกสวนป่าทำให้เกิดรายได้ไม่เท่ากับการนำเงินจำนวนเดียวกันไปฝากธนาคาร แต่การทำงานด้วยใจรัก ขอแค่ไม่ให้ขาดทุนในการลงทุนปลูกสร้างสวนป่าก็มีความพอใจแล้ว

2) ความคาดหวังด้านสังคม ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า สวนป่าที่ ดำเนินการอยู่มีส่วนช่วยสังคม คือ การสร้างระบบนิเวศที่ดี และสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับ ท้องถิ่น ส่วนการจ้างงานเป็นผลพลอยได้จากการมาลงทุนปลูกสวนเกษตรและสวนป่า นอกจากนั้น สวนป่าของผู้ให้สัมภาษณ์ยังทำให้เกิดประโยชน์คือการบริจาคปลายไม้ยูคาลิปตัสที่เหลือจาก การตัดจำหน่ายแก่บริษัทสยามฟอร์เรสทรี จำกัด ให้แก่คนในท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้เผาถ่าน

3) ความคาดหวังด้านสิ่งแวดล้อม ผู้ให้สัมภาษณ์มีความตระหนักใน ประโยชน์ของต้นไม้ ที่จะทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน ปริมาณน้ำในดินบริเวณ สวนป่าของที่ปลูกสร้างขึ้น มีระดับสูงขึ้นและมีความสม่ำเสมอตลอดทั้งปี ช่วยให้ฝนตกชุกขึ้น ระบบธรรมชาติได้รับการฟื้นฟู ด้วยเหตุที่เคยอยู่ในต่างประเทศมาก่อน ระหว่างไปศึกษาและทำงาน ในสหรัฐอเมริกา ทำให้ทราบว่าประเทศตะวันตกมีวัฒนธรรมในการปลูกต้นไม้และดูแลรักษา ธรรมชาติ ปลูกฝังพลเมืองให้มีความตระหนักและเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่ดี เนื่องจากเคย ได้รับวิฤตจากการทำลายสิ่งแวดล้อมมาก่อน นี่เป็นเหตุทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้รับอิทธิพลจาก แนวคิดดังกล่าว และตั้งใจกลับมาปลูกต้นไม้ (สวนเกษตรและสวนป่า) ในประเทศไทย

4.5.2.6 ข้อมูลข่าวสารจากการปลูกสร้างสวนป่า

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ในการปลูกสร้างสวนป่าอยู่อย่าง ต่อเนื่อง จากการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้เพื่อขอคำแนะนำ การอ่านจากตำราและแผ่นพับ การศึกษาดูงาน โดยไปดูงานของเกษตรกรรายอื่น และเกษตรกรหรือผู้สนใจรายอื่นเข้ามาดูงานใน สวนป่าของผู้ให้สัมภาษณ์ และได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่อกัน รวมทั้งการไป ประชุมสัมมนาในสถานที่ต่าง ๆ ด้วย

สวนป่าของผู้ให้สัมภาษณ์มีผู้เข้ามาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก มีทั้งเจ้าหน้าที่หน่วยราชการ เอกชน และบุคคลทั่วไป ส่วนใหญ่จะได้รับคำแนะนำการปลูกป่าไม้

4.5.2.7 การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจของกรมป่าไม้

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจของกรมป่าไม้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เนื่องจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ประชาสัมพันธ์หาเกษตรกรเพื่อเข้าร่วมโครงการ ฯ หลังจากนั้นได้นำที่ดินเข้าร่วมโครงการ ฯ อีก 2 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2538 และ 2539 รวมที่ดินที่เข้าร่วมโครงการ ฯ ทั้งสิ้นประมาณ 500 ไร่เศษ หลังจากปี พ.ศ. 2539 ก็ไม่ได้นำที่ดินเข้าร่วมโครงการอีก เนื่องจากช่วงหลังอาจารย์ ฯ เริ่มปลูกไม้ยูคาลิปตัส ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อโครงการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจของกรมป่าไม้ เห็นว่าเป็นโครงการที่ดี เนื่องจากการดำเนินงานสวนป่าต้องการเงินลงทุนสูงในระยะแรก เงินช่วยเหลือจากโครงการ ฯ มีส่วนช่วยจูงใจให้คนหันมาปลูกสวนป่า และรัฐควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการปลูกสวนป่า และการตลาดของไม้และผลิตภัณฑ์จากสวนป่าให้มากกว่าในปัจจุบัน เนื่องจากรัฐให้ความสำคัญกับภาคธุรกิจประเภทอื่นมากกว่าธุรกิจการปลูกสวนป่า แต่การรับผู้เข้าร่วมโครงการควรเน้นที่คุณภาพ กล่าวคือ การรับผู้เข้าร่วมโครงการที่มีความตั้งใจจริงในการทำธุรกิจปลูกสวนป่า โดยวางกฎกติกาในการเข้าร่วมโครงการให้ชัดเจน ก่อนรับเงินควรมีการทำสัญญาเพื่อให้เกิดแรงกระตุ้นในการดำเนินงานสวนป่าให้เกิดผลสัมฤทธิ์

4.5.2.8 การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกสวนป่า

ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกสวนป่า ของจังหวัดเพชรบูรณ์ และไม่ทราบการดำเนินการของสหกรณ์ โดยมีแนวคิดว่าการประกอบธุรกิจส่วนตัวควรดำเนินการด้วยตนเองจะมีความเป็นอิสระในการคิดและตัดสินใจมากกว่าการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์

4.5.2.9 การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า

ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าของคนในชุมชนว่า คนในชุมชนเริ่มยอมรับในอาชีพการปลูกสวนป่า เพราะเห็นผู้ให้สัมภาษณ์ทำแล้วเกิดผลสำเร็จ เป็นตัวอย่างให้กับคนในชุมชน แต่ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีที่ดินถือครองน้อย คือ ความต้องการผลิตไม้มาไว้ใช้เองในครัวเรือน โดยปลูกไว้ตามหัวไร่ปลายนา หรือพื้นที่ที่ไม่เกิดประโยชน์ภายในที่ดินของตนเอง ส่วนนักธุรกิจหรือผู้ที่มีที่ดินถือครองจำนวนมากในชุมชน มีความต้องการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์ และคาดหวังรายได้จากการจำหน่ายไม้สวนป่า และคนมีที่ดินถือครองมาก ๆ จะเห็นโอกาสสร้างรายได้จากการดำเนินธุรกิจปลูกสวนป่า ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นว่าการผลตอบแทนในรูปของตัวเงินคือมูลเหตุสำคัญในการจูงใจให้คนตกลงใจในการดำเนินการสิ่งใดสิ่ง

หนึ่ง รวมทั้งการลงทุนปลูกสร้างสวนป่า ส่วนการปลูกสวนป่าเพื่อสันถนาการและความรื่นรมย์เป็น ความต้องการที่รองลงไป เนื่องจากผู้ที่ปลูกสวนป่าเพื่อความรื่นรมย์จะดำเนินการสวนป่าอย่าง ต่อเนื่อง ยั่งยืน และดูแลรักษาสวนป่าอย่างประณีต

4.5.2.10 การจัดการสวนป่าให้เกิดความยั่งยืน

ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอแนวทางในการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืนว่า จะต้อง ดำเนินการขั้นตอน 4 ประการ ดังนี้

1) สร้างองค์ความรู้ในวิชาการด้านต่าง ๆ และการประยุกต์ใช้ทฤษฎี

เศรษฐกิจพอเพียง

2) การปลูกฝังคนให้มีความรักต้นไม้ และจิตวิญญาณรักธรรมชาติ โดย การปฏิบัติจริง เช่น กิจกรรมการส่งเสริมการปลูกต้นไม้ และสร้างความตระหนักว่าในอนาคต เรา จะตอบสนองความต้องการใช้ไม้โดยการปลูกไม้ไว้ใช้เอง เนื่องจากไม้จะหายาก และมีราคาสูงขึ้น เรื่อย ๆ

3) ความรู้เรื่องการตลาดของไม้สวนป่า

4) วิสัยทัศน์ด้านการทำธุรกิจ

4.5.2.11 นโยบายและกฎหมายในการปลูกสร้างสวนป่า

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้การเสนอแนะเกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า (พ.ร.บ. สวนป่า พ.ศ. 2535 พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507) ไว้ในภาพรวม ดังนี้

1) การบังคับใช้และการปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายเกี่ยวกับสวน ป่า ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลายประการ เช่น การขอขึ้นทะเบียนสวนป่า จำเป็นต้องมีการ ประชุมหารือหรือการสัมมนาระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางหรือวางระเบียบ กฎเกณฑ์ที่สร้างความสะดวกในเชิงธุรกิจมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ประกอบกับการตรวจสอบที่ มีประสิทธิภาพ

2) เรื่องของการขอขึ้นทะเบียนดวงตราประทับไม้ (ค้อนตีไม้) ในระยะแรก การขอมีดวงตราประทับไม้หากที่ดินไม่ติดกันจะต้องขออนุมัติมีดวงตราประทับไม้หลายดวง แต่ ปัจจุบันผู้ให้สัมภาษณ์พยายามผลักดันให้มีการขอใช้ดวงตราประทับไม้ดวงตราเดียว และใช้กับ สวนป่าในที่ดินที่ไม่ติดกัน และอยู่ห่างออกไป แต่อยู่ในจังหวัดเดียวกันได้ทั้งหมด

3) เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับการขอตั้งโรงงานแปรรูปไม้เพื่อการค้า ไม่ สามารถทำได้ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ควรมีการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ลงทุนปลูกสร้างสวนป่าที่ มีการขึ้นทะเบียนตาม พ.ร.บ. สวนป่า พ.ศ. 2535 คือ กฎหมายไม่ควรให้สิทธิแต่เพียงการใช้ไม้เพื่อ

ประดิษฐ์กรรมเท่านั้น แต่ควรให้สิทธิเจ้าของสวนป่าในการแปรรูปไม้เพื่อการค้าได้ด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและสร้างโอกาสในการแข่งขันเชิงธุรกิจ

4) การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องควรมีประสิทธิภาพ และมีการลงโทษกับผู้ที่ทำผิด เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามกฎหมายควรมีธรรมาภิบาล

5) ภาษีในการส่งสินค้าไม้สวนป่าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศสูงเกินไป ทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจแก่เกษตรกรในการส่งไม้ออกไปจำหน่ายแก่ต่างประเทศ เนื่องจากเกษตรกรบางรายเป็นผู้มีศักยภาพสูงในทางธุรกิจ สามารถติดต่อจำหน่ายไม้สวนป่าที่ปลูกสร้างขึ้นออกไปยังต่างประเทศ และสร้างรายได้ที่สูงให้แก่ประเทศชาติได้ เรื่องภาษีส่งออกไม้ซึ่งควรถือเป็นสินค้าเกษตรนี้ ควรให้สิทธิแก่บุคคลทั่วไปในการลดหย่อนภาษีการส่งออก โดยมีข้อจำกัดเพียงแต่กลุ่มของผู้ลงทุนปลูกสร้างสวนป่าเท่านั้น

4.5.2.12 ข้อเสนอแนะ ปัญหา และอุปสรรคในการปลูกสร้างสวนป่า

1) การดูแลป้องกันไฟป่าเป็นอุปสรรคสำคัญมาก หากดูแลไม่ดีจะเกิดไฟป่าเผาทำลายไม้สวนป่าที่เราปลูกไว้ และการดูแลป้องกันไฟป่าในพื้นที่ที่มีเกษตรกรมีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรนั้นยิ่งทำได้ยากกว่าปกติ เนื่องจากเกษตรกรเหล่านี้มีการเผาเศษวัชพืช หรือเศษทิ้งจากการเกษตรทุกปี ซึ่งจะเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดไฟลุกลามเข้าทำลายสวนป่า

2) การบุกรุกเข้ามาในสวนป่า เพื่อหาของป่า เช่น การจุดไฟเพื่อตัดไม้ การจุดไฟผิงในหน้าหนาวของผู้เข้ามาล่านก ล่าหนู หาลา และ การสูมไฟเพื่อปิ้งย่างสัตว์ที่หาได้จากสวนป่า อาจเป็นต้นเหตุให้เกิดไฟป่าได้ด้วย

3) การวางแผนดูแลสวนป่าต้องจัดทำในระยะยาว และการบริหารวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานสวนป่า การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ต้องให้ความสำคัญมาก

4) การสร้างทีมงานผู้ดูแลสวนป่าที่มีความรู้ความสามารถ ใช้เวลานานมาก

5) ต้นไม้สวนป่าเจริญเติบโตช้าเมื่อเทียบกับพืชเกษตร เนื่องจากต้องใช้เงินลงทุนมาก และใช้เวลานานกว่าจะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกสวนป่า ทำให้เกิดความท้อใจแก่เกษตรกร

6) ราคาไม้สวนป่า โดยเฉพาะไม้สักตกต่ำมาก การจำหน่ายถูกกดราคา เช่น การกำหนดเส้นรอบวงต้นไม้ในการรับซื้อเป็นช่วงกว้าง ทำให้ซื้อต้นไม้ขนาดใหญ่ในราคาถูก ซึ่งระบบสหกรณ์อาจจะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ แต่ก็ไม่มีเข้ามาสหกรณ์ช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยอย่างเป็นทางการ

7) เกษตรกรที่มีที่ดินถือครองน้อย ควรแก้ไขปัญหาโดยการส่งเสริมให้ปลูกต้นไม้เป็นแนวรั้ว หรือปลูกตามหัวไร่ปลายนา เป็นต้นไม้ที่ตัดออกจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เสริม หรือหากปลูกไว้ใช้ประโยชน์ในครัวเรือนจะมีประโยชน์มาก

8) ปัญหาการขโมยไม้จากสวนป่า

4.5.2.13 ข้อเสนอแนะในการจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกสวนป่า

ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอแนะแนวทางการจูงใจให้คนหันมาปลูกสร้างสวนป่าว่า จะต้องมียกเว้นการลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรือลดหย่อนภาษีเงินได้กำไรจากธุรกิจที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมเสียก่อน จึงจะมีผู้เห็นความสำคัญและตัดสินใจลงทุนปลูกสวนป่า

4.5.2.14 ข้อเสนอแนะในการปลูกสวนป่าให้บรรลุผลสำเร็จและเกิดความยั่งยืน

1) ต้องมีใจรักธรรมชาติ และรักการปลูกต้นไม้ รวมทั้งมีใจรักในอาชีพการปลูกสวนป่า

2) สมาชิกในครอบครัวต้องเห็นคุณค่าของการปลูกสวนป่า และให้การสนับสนุน

3) ต้องมีเงินลงทุน และความคล่องตัวในการบริหารการเงิน เพื่อดำเนินงานสวนป่าพอสมควร และหากรัฐให้ความช่วยเหลือจะทำให้เกษตรกรสามารถตั้งหลักได้ และดำเนินงานสวนป่าต่อไปเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้

4) การมีองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกสวนป่าอย่างถูกต้อง

4.6 ข้อมูลจากการศึกษาตัวอย่าง

จากการรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง คือ เกษตรกรที่ปลูกสร้างสวนป่า ในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 100 ราย พบว่าข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นดังนี้

4.6.1 เพศ

กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 65 ราย คิดเป็นร้อยละ 65 รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 35 ราย คิดเป็นร้อยละ 35 ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	65	65
หญิง	35	35
รวม	100	100

4.6.2 อายุ

กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย เท่ากับ 49.99 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.387 ปี ส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 30 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 78.8 รองลงมาได้แก่ มากกว่า 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 19.2 และต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 2 ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	2	2
30 – 60 ปี	78	78.8
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	19	19.2
อายุเฉลี่ยเท่ากับ 49.99 ปี		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.387 ปี		
รวม	99	100

4.6.3 ระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 44 รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 19 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 18 ไม่ได้เรียนต่ำกว่าประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 11 มัธยมต้น คิดเป็นร้อยละ 6 สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1 และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 1 ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน/ต่ำกว่าประถมศึกษา	11	11
ประถมศึกษา	44	44
มัธยมศึกษาตอนต้น	6	6
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	18	18
ปริญญาตรี	19	19
สูงกว่าปริญญาตรี	1	1
อื่น ๆ	1	1
รวม	100	100

4.6.4 จำนวนสมาชิกในครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 – 5 คน คิดเป็นร้อยละ 74 รองลงมา คือ 6 – 8 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และน้อยกว่า 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อายุมากกว่า 15 ปี ต่ำกว่า 5 คน คิดเป็นร้อยละ 81.4 รองลงมาคือ มากกว่า 5 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 18.6 ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครอบครัว	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3 คน	6	6
3 – 5 คน	74	74
6 – 8 คน	20	20
มากกว่า 8 คนขึ้นไป	0	0
รวม	100	100
จำนวนสมาชิกอายุ 15 ปีขึ้นไป	-	-
ต่ำกว่า 5 คน	79	81.4
มากกว่า 5 คนขึ้นไป	18	18.6
รวม	97	100

4.6.5 อาชีพ

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาอาชีพของกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ อาชีพหลัก และอาชีพรอง พบว่า อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาชีพเกษตรกร/ปศุสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 59 รองลงมา ได้แก่ อาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 24 อาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 7 อาชีพรับจ้าง/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 6 อาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 3 และอาชีพอื่น ๆ (มิชชันนารี) คิดเป็นร้อยละ 1

อาชีพรองหรืออาชีพเสริมของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกษตรกร/ปศุสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 42 รองลงมา ได้แก่ รับจ้าง/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 10 ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 8 อาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 3 รับราชการ คิดเป็นร้อยละ 2 โดยมีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 26 ที่ไม่มีอาชีพรองหรืออาชีพเสริม

ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพหลักและอาชีพรอง

อาชีพ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
เกษตรกร/ปศุสัตว์	59	59
รับราชการ	7	7
ค้าขาย	24	24
รับจ้าง/รัฐวิสาหกิจ	6	6
อาชีพอิสระ	3	3
อื่น ๆ	1	1
รวม	100	100
อาชีพรอง		
เกษตรกร/ปศุสัตว์	42	42
รับราชการ	2	2
ค้าขาย	8	8
รับจ้าง/รัฐวิสาหกิจ	10	10
อาชีพอิสระ	3	3
ไม่มี	26	26
รวม	100	100

4.6.6 รายได้ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วงไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 47 รองลงมา คือ รายได้ 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 36 รายได้ 20,001 – 30,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 9 และรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 8 ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ครัวเรือน

รายได้ครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน	47	47
10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน	36	36
20,001 – 30,000 บาทต่อเดือน	9	9
มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน	8	8
รวม	100	100

4.6.7 จำนวนที่ดินที่ถือครอง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินประเภท สปก.4-01 คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมาเป็นประเภท นส. 3ก. คิดเป็นร้อยละ 34 ประเภทโฉนด คิดเป็นร้อยละ 19 และอื่น ๆ ร้อยละ 2 โดยมีเกษตรกรบางรายที่มีประเภทที่ดินที่ถือครองมากกว่า 1 ประเภท กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีที่ดินที่ถือครอง 1 – 50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 58.6 รองลงมาได้แก่ 51 – 100 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.3 และมากกว่า 100 ไร่ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.1 ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทเอกสารสิทธิ์และจำนวนที่ดินที่ถือครอง

การถือครองที่ดิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประเภทเอกสารสิทธิ์		
สปก. 4-01	45	45
นส. 3ก	34	34
โฉนด	19	19
อื่นๆ	2	2
รวม	100	100
จำนวนที่ดินถือครอง		
1 – 50 ไร่	58	58.6
51 – 100 ไร่	31	31.3
มากกว่า 100 ไร่ขึ้นไป	10	10.1
รวม	99	100

4.6.8 ภูมิสำเนาเดิม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิสำเนาอยู่ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 70.7 มีกลุ่มตัวอย่างที่ย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น คิดเป็นร้อยละ 29.3 โดยย้ายมาจากอำเภอข้างเคียง เช่น อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ และย้ายมาจากจังหวัดอื่น ๆ เช่น จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ และกรุงเทพมหานคร ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิสำเนาเดิม

ภูมิสำเนาเดิม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีภูมิสำเนาอยู่ในอำเภอวิเชียรบุรี	70	70.7
ย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น	29	29.3
รวม	99	100

4.6.9 ชนิดไม้ที่เลือกปลูก

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกไม้สักเพียงชนิดเดียวในการปลูกสร้างสวนป่า จำนวน 62 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.6 และเลือกปลูกไม้สักผสมกับไม้ชนิดอื่น จำนวน 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.4 โดยชนิดไม้ที่นำมาปลูกผสมกับไม้สัก ได้แก่ ไม้ยูคาลิปตัส (*Eucalyptus camaldulensis* Dahnh.) ไม้มะค่าโมง (*Azzeria xylocarpa* Craib) ไม้ประดู่ (*Pterocarpus macrocarpus* Kurz) ไม้ยางนา (*Dipterocarpus alatus* Roxb) และไม้สะเดา (*Azadirachta indica* var. *siamensis* Valetton) ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชนิดไม้ที่เลือกปลูก

ชนิดไม้ที่เลือกปลูก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปลูกไม้สักเพียงชนิดเดียว	62	64.6
ปลูกไม้สักผสมกับไม้ชนิดอื่น	34	35.4
รวม	96	100

4.6.10 ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่า

ระดับความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่าแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่าในระดับต่ำ (0 – 5 คะแนน) ระดับปานกลาง (6 – 10 คะแนน) และระดับสูง (11 – 15 คะแนน) ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่าในระดับปานกลาง (มีคะแนนระหว่าง 6 – 10 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 72 และระดับสูง (มีคะแนนระหว่าง 11 – 15 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 28 ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่า

ระดับความรู้ความเข้าใจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่าต่ำ	0	0
ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่า	28	28
ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่าสูง	72	72
รวม	96	100

4.6.11 ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่า

ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ความคาดหวังด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มีความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่าในระดับต่ำ (10 – 23 คะแนน) ระดับปานกลาง (24 – 37 คะแนน) และระดับสูง (38 – 50 คะแนน) ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่าในระดับสูง (มีคะแนนระหว่าง 38 – 50 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 66 และระดับปานกลาง (มีคะแนนระหว่าง 24 – 37 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 34 ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่า

ระดับความคาดหวัง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่าต่ำ	0	0
ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่าปานกลาง	34	34
ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่าสูง	66	66
รวม	96	100

4.6.12 ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่า

ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่า แบ่งออกเป็น 9 แหล่ง ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หอกระจายเสียงชุมชน นิตยสาร/วารสาร การพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ป่าไม้ และเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น และแหล่งข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.12

จากการศึกษา ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่าจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ (ร้อยละ 22.7) รองลงมา ได้แก่ เพื่อนบ้าน (ร้อยละ 21.7) โทรทัศน์ (ร้อยละ 15.7) ผู้นำในท้องถิ่น (ร้อยละ 13.7) เจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น (ร้อยละ 7.3) วิทยุ (ร้อยละ 6.7) หอกระจายเสียงชุมชน (ร้อยละ 5.1) หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 3.5) นิตยสาร/วารสาร (ร้อยละ 1.9) และแหล่งข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ (ร้อยละ 1.6) ตามลำดับ และแบ่งระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่า ออกเป็น 3 ระดับ คือ ได้รับข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่าน้อย (มีคะแนนระหว่าง 1 – 3 คะแนน) ได้รับข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่าปานกลาง

(มีคะแนนระหว่าง 4 – 7 คะแนน) และได้รับข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่ามาก (มีคะแนนระหว่าง 8 – 10 คะแนน) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่าน้อย คิดเป็นร้อยละ 62 รองลงมาคือ ได้รับข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่าปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36 และได้รับข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่ามาก คิดเป็นร้อยละ 2 ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.12 ความถี่ของกลุ่มตัวอย่างในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่าจำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่า

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วิทยุ	21	6.7
โทรทัศน์	49	15.7
หนังสือพิมพ์	11	3.5
หอกระจายเสียงชุมชน	16	5.1
นิตยสาร/วารสาร	6	1.9
การพูดคุยกับเพื่อนบ้าน	68	21.7
ผู้นำในท้องถิ่น	43	13.7
เจ้าหน้าที่ป่าไม้	71	22.7
เจ้าหน้าที่รัฐอื่น ๆ	23	7.3
อื่น ๆ	5	1.6

ตารางที่ 4.13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่า

ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รับรู้ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่าน้อย	62	62
รับรู้ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่า	36	36
รับรู้ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่ามาก	2	2
รวม	100	100

4.6.13 เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่า

เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่า แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มีเทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่าต่ำ (0 – 5 คะแนน) ระดับปานกลาง (6 – 10 คะแนน) และระดับสูง (11 – 15 คะแนน) ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่าในระดับปานกลาง (มีคะแนนระหว่าง 6 – 10 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 61 รองลงมา ได้แก่ ระดับต่ำ (มีคะแนนระหว่าง 0 – 5 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 32 และระดับสูง (มีคะแนนระหว่าง 11 – 15 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 7 ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับเทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่า

ระดับของเทคนิค	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีเทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่าต่ำ	32	32
มีเทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่าปานกลาง	61	61
มีเทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่าสูง	7	7
รวม	100	100

4.6.14 การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่าของภาครัฐ (โครงการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจ ของกรมป่าไม้) คิดเป็นร้อยละ 80.9 โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ คิดเป็นร้อยละ 19.1 ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่า

การเข้าร่วมโครงการ ฯ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เข้าร่วมโครงการ ฯ	72	80.9
ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ฯ	17	19.1
รวม	89	100

4.6.15 การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการร่วมกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกสร้างสวนป่า คิดเป็นร้อยละ 97.9 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 2.1 ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์

การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์	2	2.1
ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์	95	97.9
รวม	97	100

4.6.16 การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า

การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ การยอมรับต่ออาชีพการปลูกสร้างสวนป่าในระดับต่ำ (10 – 17 คะแนน) ระดับปานกลาง (18 – 23 คะแนน) และระดับสูง (24 – 30 คะแนน) ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าในระดับสูง (มีคะแนนระหว่าง 24 – 30 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 63 รองลงมา ได้แก่ ระดับปานกลาง (มีคะแนนระหว่าง 18 – 23 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 36 และระดับต่ำ (มีคะแนนระหว่าง 10 – 17 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 1 ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า

ระดับการยอมรับอาชีพปลูกสร้างสวนป่า	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าต่ำ	1	1
การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าปานกลาง	36	36
การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าสูง	63	63
รวม	100	100

4.6.17 การตลาดของไม้สวนป่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่ได้ตัดไม้ออกจำหน่ายมีจำนวน 83 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 86.5 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ตัดไม้ออกจำหน่ายแล้ว มีจำนวน 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.5 ช่องทางที่จำหน่ายไม้สวนป่ามากที่สุด คือ พ่อค้ารับซื้อไม้ คิดเป็นร้อยละ 69.2 รองลงมา ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ 30.8 ตัวอย่างที่มีการจำหน่ายไม้สวนป่าส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 69.2) ไม่พอใจในราคาไม้ที่ได้รับ เนื่องจากมีราคาถูกเกินไป ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.18 และ 4.19

ตารางที่ 4.18 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการจำหน่ายไม้สวนป่า และแหล่งที่จำหน่ายไม้

การจำหน่ายไม้สวนป่า	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีการจำหน่ายแล้ว	13	13.5
ยังไม่ได้จำหน่าย	83	86.5
รวม	96	100
แหล่งที่จำหน่ายไม้		
พ่อค้าคนกลาง	9	69.2
โรงงานอุตสาหกรรม	4	30.8
กลุ่มสหกรณ์	0	0
รวม	13	100

ตารางที่ 4.19 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความพอใจในราคาไม้ที่ได้รับ

ความพอใจในการราคาไม้ที่ได้รับ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พอใจ	4	30.8
ไม่พอใจ	9	69.2
รวม	13	100

4.6.18 นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า

นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่าส่งผลกระทบต่อ การปลูกสร้างสวนป่า แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มีผลกระทบต่อ การปลูกสร้างสวนป่าในระดับสูง (0 – 5 คะแนน) ระดับปานกลาง (6 – 10 คะแนน) และระดับต่ำ (11 – 15 คะแนน) ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่านโยบายและกฎหมายมีผลกระทบต่อ การปลูกสร้างสวนป่าในระดับปานกลาง (มีคะแนนระหว่าง 6 – 10 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมา ได้แก่ มีผลกระทบต่อ การปลูกสร้างสวนป่าในระดับสูง (มีคะแนนระหว่าง 0 – 5 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 16 และมีผลกระทบต่อ การปลูกสร้างสวนป่าในระดับต่ำ (มีคะแนนระหว่าง 11 – 15 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 14 ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความคิดต่อผลกระทบของนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่าต่อการปลูกสร้างสวนป่า

ระดับผลกระทบของนโยบายและกฎหมาย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีผลกระทบต่ำ	14	14
มีผลกระทบปานกลาง	70	70
มีผลกระทบสูง	16	16
รวม	100	100

4.6.19 การส่งเสริมจากภาครัฐ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับการปลูกสวนป่าหลังจากโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของกรมป่าไม้ คิดเป็นร้อยละ 95.9 โดยมีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 4.1 ได้รับการส่งเสริม ได้แก่ การสนับสนุนกล้าไม้จากองค์การภาครัฐและเอกชน และโครงการหมอดินของกรมพัฒนาที่ดิน ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.21

สำหรับการสนับสนุนที่กลุ่มตัวอย่างต้องการ ได้แก่ เงินลงทุน ปุ๋ย กล้าไม้ และการให้บริการจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องวิชาการ คำแนะนำการดำเนินงาน ตลอดจนการอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน

ตารางที่ 4.21 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ

การส่งเสริมจากภาครัฐ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ได้รับการส่งเสริม	4	4.1
ไม่ได้รับการส่งเสริม	93	95.9
รวม	97	100

4.6.20 การปลูกสร้างสวนป่าอย่างยั่งยืน

ดำเนินการศึกษาจากประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า ดังนี้

4.6.20.1 ประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวนป่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่ามากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 75 รองลงมา ได้แก่ ดำเนินงานเป็นระยะเวลา 6 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 ดำเนินงานเป็นระยะเวลา 1 – 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 5 ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาการปลูกสร้างสวนป่า

ระยะเวลาการปลูกสร้างสวนป่า	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 – 5 ปี	5	5
6 – 10 ปี	20	20
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	75	75
รวม	97	100

สำหรับอัตราส่วนผลตอบแทนทางเศรษฐกิจในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงตามภาคผนวก จ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอัตราส่วนผลตอบแทนทางเศรษฐกิจน้อยกว่า 1 หมายความว่า มูลค่าไม้สวนป่าจริงที่เกษตรกรในพื้นที่จะได้รับหากจำหน่ายไม้สวนป่าต่ำกว่าที่ควรเป็น การดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่จึงมีประสิทธิผลต่ำ ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.23 – 4.24

ตารางที่ 4.23 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปริมาตรไม้สักจากการดำเนินงานสวนป่า

ปริมาตรไม้สักสวนป่า	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 10 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่	20	22.5
มากกว่า 10 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ขึ้นไป	69	77.5
รวม	89	100
ค่าเฉลี่ย 12.15 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.78 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่		

ตารางที่ 4.24 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอัตราส่วนผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่เกษตรกรจะได้รับ

อัตราส่วนผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มากกว่าหรือเท่ากับ 1	6	6.7
น้อยกว่า 1	83	93.3
รวม	89	100

4.6.20.2 ประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวนป่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่มีรายรับจากการดำเนินงานสวนป่า คิดเป็นร้อยละ 80.2 รองลงมา ได้แก่ มีรายรับระหว่าง 50,000 – 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.3 มีรายรับน้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.2 มีรายรับ 100,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.2 และมีรายรับระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.1 ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายรับจากการดำเนินงานสวนป่า

รายรับจากการดำเนินงานสวนป่า	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีรายรับ	78	81.3
น้อยกว่า 10,000 บาท	5	5.2
10,000 – 50,000 บาท	2	2.1
50,000 – 100,000 บาท	7	7.3
มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป	4	4.2
รวม	96	100

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีต้นทุนในการปลูกสร้างสวนป่าถึงปีที่ดำเนินงานปัจจุบัน อยู่ระหว่าง 10,000 – 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 56.3 รองลงมา ได้แก่ มีต้นทุนน้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.9 มีต้นทุนอยู่ระหว่าง 50,000 – 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.4 มีต้นทุนมากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.4 และมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีต้นทุนในการปลูกสร้างสวนป่า คิดเป็นร้อยละ 1 ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายจ่ายในการดำเนินงานสวนป่า

รายจ่ายในการดำเนินงานสวนป่า	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีรายจ่าย	1	1.0
น้อยกว่า 10,000 บาท	21	21.9
10,000 – 50,000 บาท	54	56.3
50,000 – 100,000 บาท	10	10.4
มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป	10	10.4
รวม	96	100

สำหรับการคำนวณอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนในการดำเนินงานสวนป่าของเกษตรกร แสดงได้ตามภาคผนวก ข จากการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนในการปลูกสร้างสวนป่าน้อยกว่า 1 (ดังแสดงผลตามตารางที่ 4.27) หมายความว่า การดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่ไม่มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 4.27 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนในการดำเนินงานสวนป่า

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มากกว่าหรือเท่ากับ 1	7	7.4
น้อยกว่า 1	88	92.6
รวม	95	100

จากผลการศึกษาประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรต่ำกว่าที่ควรเป็น และไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงให้เห็นว่าการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่เป็นไปในทิศทางที่ไม่มีความยั่งยืน

4.6.22 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

4.6.22.1 ไม้ที่ได้จากสวนป่าขายได้ราคาไม่ดี ไม่คุ้มค่ากับเวลาหลายปี และภาครัฐไม่เข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือเท่าที่ควร

4.6.22.2 ใช้เวลานานกว่าจะได้รับผลผลิต และรายรับจากสวนป่า

4.6.22.3 ภาครัฐขาดการเข้ามาดูแล และให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง และการส่งเสริมของรัฐที่ผ่านมามีข้อผิดพลาด เช่น ระยะปลูกต้นไม้ ทำให้การปลูกต้นไม้มองเกษตรกรมีระยะปลูกต้นไม้ที่เกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้สัก

4.6.22.4 ขั้นตอนในการตัดไม้ และการขนย้ายไม้ไปจำหน่ายมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก

4.6.22.5 ต้นไม้โตช้า หรือต้นไม้ไม่โต แคระแกร็น เนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่ดี และไม่ได้ดูแลใส่ปุ๋ย

4.6.22.6 เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจ และเทคนิคการปลูกสวนป่า เป็นเหตุให้เกษตรกรรายใหม่ไม่มีแรงจูงใจในการปลูกสวนป่า รวมทั้งเกษตรกรขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการ และเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้จำกัด

4.6.22.7 มีที่ดินถือครองน้อย จึงแบ่งที่ดินไปทำสวนป่าได้น้อย เพราะส่วนใหญ่ต้องทำอาชีพเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพ

4.6.22.8 หากกล้าไม้ได้ยาก การขนย้ายลำบาก และมีราคาแพง หากได้พันธุ์ไม้ที่ไม่แข็งแรงต้องเสียค่าดูแลปลูกซ่อมต้นไม้ที่ตาย

4.6.22.9 ต้นทุนการปลูกสวนป่าสูง เกษตรกรมักมีเงินทุนไม่เพียงพอ และต้นทุนในการดำเนินงานสวนป่ามีหลายประการ เช่น การใส่ปุ๋ยให้ไม้สวนป่า การจ้างแรงงานเพื่อดำเนินกิจกรรมในสวนป่า นอกจากนั้นยังหาแรงงานมาดำเนินงานสวนป่าได้ยาก เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรม

4.6.22.10 ต้องมีเทคนิคในการปลูกป่า เช่น การไถที่เพื่อเตรียมปลูกต้องไถดินให้ลึก การใช้เชือกซึ่งเป็นระยะ 4×4 เมตร เพื่อให้ระยะปลูกเป็นแนวตรงกัน การปลูกควรใช้กล้าไม้ที่ซื้อ การปลูกควรปลูกให้มีความห่างเพื่อให้ต้นไม้โตเร็ว และต้องมีการลิดกิ่งสม่ำเสมอใน 3 – 4 ปีแรก และการดูแลป้องกันไฟป่า

4.6.22.11 สภาพภูมิอากาศไม่เหมาะสม และปัญหาการระบาดของโรคแมลง และความยุ่งยากในการกำจัดวัชพืชและศัตรูพืชที่จะเกิดในสวนป่า

4.6.22.12 นายทุนหรือพ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อถากราคาไม้ เนื่องจากรัฐไม่มีการสนับสนุนเรื่องตลาดรับซื้อไม้สวนป่า

4.6.22.13 ต้นไม้ที่มีขนาดโตพอจะตัดฟันไปใช้ประโยชน์ มักถูกขโมยตัด

4.6.22.14 เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม จึงต้องแบ่งเวลาเพื่อการปลูกสร้างสวนป่าเป็นอาชีพ

4.6.22.15 ขาดแคลนน้ำในการทำสวนป่า

4.6.23 ข้อเสนอแนะที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการปลูกสวนป่า

4.6.23.1 การขายไม้สวนป่าได้ราคาดี จะทำให้เกษตรกรหันมาปลูกสวนป่า

4.6.23.2 ควรสนับสนุนให้มีการปลูกเป็นมรดกที่เพิ่มมูลค่ามากขึ้น หรือสนับสนุนให้มีการปลูกเพื่อออมเงินไว้ให้ลูกหลาน

4.6.23.3 ทำให้อากาศดีร่มเย็นดี ลดภาวะโลกร้อน

4.6.23.4 ภาครัฐต้องเข้ามาดูแล และให้การสนับสนุนที่ดีอย่างต่อเนื่อง เช่น สนับสนุนพันธุ์ไม้คุณภาพดี การดูแลหาพื้นที่ปลูกสวนป่าให้เกษตรกร การตัวอย่างผู้ดำเนินการ ประสบความสำเร็จมาเผยแพร่ให้เกษตรกรทราบแนวทางอย่างทั่วถึงกัน และการประชาสัมพันธ์ ให้เกษตรกรปลูกป่าอย่างทั่วถึงและกว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสนับสนุนให้ผู้มีที่ดินเปล่า ปลูกป่าไว้เพื่อเก็บผลประโยชน์ในอนาคต

4.6.23.5 ผู้ที่มีที่ดินถือครองจำนวนมาก ๆ และมีเงินทุนมาก จะช่วยให้การปลูก ป่าได้ผลดี และควรแบ่งที่ดินถือครองเป็นแปลงย่อย ๆ ในการปลูกสวนป่า เพื่อความสะดวกในการ บริหารจัดการ

4.6.23.6 หามาตรการให้ชาวบ้านมีภาระต้องดำเนินการปลูกป่า เช่น การทำ สัญญาแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้เกิดความมุ่งมั่นให้การปลูกป่าประสบผลสัมฤทธิ์ที่ตั้งไว้

4.6.23.7 ควรให้มีตลาดรับซื้อไม้ที่ดี และกว้างขวาง และควรมีการประกันราคา ไม้จากสวนป่า เช่น ไม้สัก และไม้สะเดา

4.6.23.8 ส่งเสริมงบประมาณในการปลูกป่าเพิ่มเติม เช่น การจัดสรรเงินสนับสนุน การลงทุนสวนป่าเพิ่มเติมเป็นรายปี การให้จัดสรรเงินตอบแทนเรื่องการค้าเงินโครงการที่เป็น ประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เกษตรกร ซึ่งจะเงินทุนต่อเกษตรกรระหว่างรอผลผลิตจากสวนป่า

4.6.23.9 ปลูกฝังค่านิยมที่ทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น ช่วยรักษาน้ำดิน ทำให้ ดินเกิดความอุดมสมบูรณ์ และการส่งเสริมให้มีการปลูกสวนป่าในพื้นที่เสื่อมโทรม จะช่วยฟื้นฟู สภาพพื้นที่ ดิน และระบบนิเวศอุดมสมบูรณ์ขึ้น รวมทั้งให้ความรู้เรื่องการปลูกไม้ไว้ใช้เอง เพื่อให้ ตระหนักถึงการไม่ต้องรบกวนไม้จากป่าธรรมชาติ

4.6.23.10 ควรมีการตลาดที่ดี เพื่อให้ไม้จากสวนป่าขายได้ราคาดี

4.6.23.11 การปลูกสวนป่า โดยเฉพาะผู้ที่มีที่ดินถือครองน้อย ควรปลูกเป็นไม้ใช้ สอยตามหัวไร่ปลายนา ก็เพียงพอ

4.6.23.12 การสนับสนุนให้ปลูกไม้ยูคาลิปตัส จะทำให้ได้ผลผลิตเร็ว มีราคาดี จะ ทำให้เกิดจุดใจแก่เกษตรกรมากกว่า

4.6.23.13 หากใช้ระยะปลูกมากกว่า 2×2 เมตรที่รัฐส่งเสริม อาจทำให้ไม่ต้องตัด สาขายายระยะ เช่น ระยะปลูก 3×3 เมตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้สัก จะทำให้ได้ผลผลิตดี และต้องมึ การดูแลถึงสม่ำเสมอ

4.6.23.14 การก่อตั้งสหกรณ์เพื่อรวมผู้ปลูกสวนป่าเป็นกลุ่ม เพื่อให้มีอำนาจ ต่อรองกับองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน

4.6.23.15 ส่งเสริมให้ความรู้เรื่องระเบียบวิธีการปฏิบัติในการปลูกสวนป่า และกฎหมายเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสวนป่า และควรมีการอำนวยความสะดวกในขั้นตอนการขออนุญาตต่าง ๆ มากขึ้น

4.6.23.16 ผู้ที่จะปลูกสวนป่าเป็นอาชีพ ควรมีอาชีพหลักที่แน่นอน และต้องเป็นผู้มีใจรักในอาชีพปลูกสวนป่า จึงจะปลูกได้ดี

4.7 การทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานในการศึกษานี้ เป็นการวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบ T – test เพื่อทดสอบประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวนป่า และใช้ Chi-square Test เพื่อทดสอบความเป็นอิสระของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ผลการทดสอบสมมติฐาน เป็นดังนี้

4.7.1 สมมติฐานที่ 1 การดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประสิทธิผลสูง

จากการใช้การทดสอบประสิทธิผลของการปลูกสร้างสวนป่าโดยใช้การทดสอบ T – test ปรากฏผลตามตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28 การทดสอบค่าที่เกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

ค่าทดสอบ = 1						
ประเด็นทดสอบ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ลบ.ม.)	α	t	นัยสำคัญ (Sig. 2-tailed)/2
ประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า	89	.07	.252	.05	-34.89	.000

4.6.23.15 ส่งเสริมให้ความรู้เรื่องระเบียบวิธีการปฏิบัติในการปลูกสวนป่า และกฎหมายเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสวนป่า และควรมีการอำนวยความสะดวกในขั้นตอนการขออนุญาตต่าง ๆ มากขึ้น

4.6.23.16 ผู้ที่จะปลูกสวนป่าเป็นอาชีพ ควรมีอาชีพหลักที่แน่นอน และต้องเป็นผู้มีใจรักในอาชีพปลูกสวนป่า จึงจะปลูกได้ดี

4.7 การทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานในการศึกษานี้ เป็นการวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบ T – test เพื่อทดสอบประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวนป่า และใช้ Chi-square Test เพื่อทดสอบความเป็นอิสระของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ผลการทดสอบสมมติฐาน เป็นดังนี้

4.7.1 สมมติฐานที่ 1 การดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประสิทธิผลสูง

จากการใช้การทดสอบประสิทธิผลของการปลูกสร้างสวนป่าโดยใช้การทดสอบ T – test ปรากฏผลตามตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28 การทดสอบค่าทีเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

ประเด็นทดสอบ	ค่าทดสอบ = 1					นัยสำคัญ (Sig. 2-tailed)/2
	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ลบ.ม.)	α	t	
ประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า	89	.07	.252	.05	-34.89	.000

จากค่า $t = -34.89$ และ $\text{Sig. 2-tailed}/2 = .000$ แสดงว่าปฏิเสธสมมติฐาน สรุปว่า ค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่ามีค่าน้อยกว่า 1 เพราะฉะนั้นสรุปได้ว่าการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประสิทธิผลต่ำ

4.7.2 สมมติฐานที่ 2 การดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประสิทธิภาพ

จากการใช้การทดสอบประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวนป่าโดยใช้การทดสอบ T – test ปรากฏผลตามตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29 การทดสอบค่าที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

ประเด็นทดสอบ	ค่าทดสอบ = 1					นัยสำคัญ (Sig. 2- tailed)/2
	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	α	t	
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน			
ประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า	95	.4	1.370	.05	-4.264	.000

จากค่า $t = -4.264$ และ $\text{Sig. 2-tailed}/2 = .000$ เป็นค่าที่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าปฏิเสธสมมติฐาน สรุปว่า ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 เพราะฉะนั้นสรุปได้ว่าการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่มีประสิทธิภาพ

4.7.3 สมมติฐานที่ 3 แรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานในครัวเรือนกับประสิทธิผลของการปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.30

ตารางที่ 4.30 แรงงานในครัวเรือนกับประสิทธิผลในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จำนวนแรงงานใน ครัวเรือน (คน)	ประสิทธิผลในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ครัวเรือน)
	ประสิทธิผลต่ำ (ครัวเรือน)	ประสิทธิผลสูง (ครัวเรือน)	
น้อยกว่า 5 คน	65	6	71
5 คน ขึ้นไป	15	0	15
รวม	80	6	86

Chi – Square = 1.363 Significance = .368 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .368 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า
แรงงานในครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการปลูกสร้างสวนป่า

4.7.4 สมมติฐานที่ 4 แรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการ ดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานในครัวเรือน
กับประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.31 แรงงานในครัวเรือนกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จำนวนแรงงาน ในครัวเรือน (คน)	ประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ครัวเรือน)
	ไม่มีประสิทธิภาพ (ครัวเรือน)	มีประสิทธิภาพ (ครัวเรือน)	
น้อยกว่า 5 คน	70	6	76
5 คน ขึ้นไป	17	0	17
รวม	87	6	93

Chi – Square = 1.435 Significance = .231 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .231 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่าแรงงานในครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวนป่า

4.7.5 สมมติฐานที่ 5 อาชีพมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.32

ตารางที่ 4.32 อาชีพกับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

อาชีพ	ประสิทธิผลในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ประสิทธิผลต่ำ (ราย)	ประสิทธิผลสูง (ราย)	
เกษตรกร/ปศุสัตว์	47	4	51
รับราชการ	6	1	7
ค้าขาย	22	1	23
รับจ้าง/รัฐวิสาหกิจ	5	0	5
อาชีพอิสระ	2	0	2
อาชีพอื่น ๆ	1	0	1
รวม	83	6	89

Chi – Square = 1.520 Significance = .828 α = 0.05

จากค่า Sig. = .828 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่าอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.6 สมมติฐานที่ 6 อาชีพมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.33

ตารางที่ 4.33 อาชีพกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

อาชีพ	ประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ไม่มีประสิทธิภาพ (ราย)	มีประสิทธิภาพ (ราย)	
เกษตรกร/ปศุสัตว์	52	3	55
รับราชการ	6	1	7
ค้าขาย	20	3	23
รับจ้าง/รัฐวิสาหกิจ	6	0	6
อาชีพอิสระ	3	0	3
อาชีพอื่น ๆ	1	0	1
รวม	88	7	95

Chi - Square = 2.667 Significance = .751 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .751 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่าอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.7 สมมติฐานที่ 7 รายได้ครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครัวเรือนกับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.34

ตารางที่ 4.34 รายได้ครัวเรือนกับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

รายได้ครัวเรือน	ประสิทธิผลในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ประสิทธิผลต่ำ (ราย)	ประสิทธิผลสูง (ราย)	
ไม่เกิน 10,00 บาทต่อเดือน	38	3	41
10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน	29	3	32
20,001 – 30,000 บาทต่อเดือน	8	0	8
มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน	8	0	8
รวม	83	6	89

Chi – Square = 1.513 Significance = .810 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .810 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า รายได้ครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.8 สมมติฐานที่ 8 รายได้ครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครัวเรือนกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.35

ตารางที่ 4.35 รายได้ครัวเรือนกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

รายได้ครัวเรือน	ประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ไม่มีประสิทธิภาพ (ราย)	มีประสิทธิภาพ (ราย)	
ไม่เกิน 10,00 บาทต่อเดือน	43	1	44
10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน	30	4	34
20,001 – 30,000 บาทต่อเดือน	9	0	9
มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน	6	2	8
รวม	88	7	95

Chi – Square = 6.996 Significance = .072 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .072 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า รายได้ครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.9 สมมติฐานที่ 9 การถือครองที่ดินมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการถือครองที่ดินกับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.36

ตารางที่ 4.36 การถือครองที่ดินกับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

ถือครองที่ดิน (ไร่)	ประสิทธิผลในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ประสิทธิผลต่ำ (ราย)	ประสิทธิผลสูง (ราย)	
1 – 50 ไร่	47	3	50
51 – 100 ไร่	26	3	29
มากกว่า 100 ไร่ ขึ้นไป	9	0	9
รวม	82	6	88

Chi – Square = 1.279 Significance = .584 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .584 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า การถือครองที่ดินไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.10 สมมติฐานที่ 10 การถือครองที่ดินมีความสัมพันธ์ประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการถือครองที่ดินกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.37

ตารางที่ 4.37 การถือครองที่ดินกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

ถือครองที่ดิน (ไร่)	ประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ไม่มีประสิทธิภาพ (ราย)	มีประสิทธิภาพ (ราย)	
1 – 50 ไร่	49	6	55
51 – 100 ไร่	30	1	31
มากกว่า 100 ไร่ ขึ้นไป	9	0	9
รวม	88	7	95

Chi – Square = 2.506 Significance = .286 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .286 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า การถือครองที่ดินไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.11 สมมติฐานที่ 11 ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการถือครองที่ดินกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.38

ตารางที่ 4.38 ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

ความคาดหวังในการปลูก สร้างสวนป่า	ประสิทธิผลในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ประสิทธิผลต่ำ (ราย)	ประสิทธิผลสูง (ราย)	
ความคาดหวังปานกลาง	30	2	32
ความคาดหวังสูง	53	4	57
รวม	83	6	89

Chi – Square = .019 Significance = 1.000 α = 0.05

จากค่า Sig. = 1.000 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่าไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.12 สมมติฐานที่ 12 ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์ ประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.39

ตารางที่ 4.39 ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

ความคาดหวังในการปลูก สร้างสวนป่า	ประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ไม่มีประสิทธิภาพ (ราย)	มีประสิทธิภาพ (ราย)	
ความคาดหวังปานกลาง	22	10	32
ความคาดหวังสูง	44	13	57
รวม	66	23	89

Chi – Square = 1.673 Significance = .196 α = 0.05

จากค่า Sig. = .196 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่าไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.13 สมมติฐานที่ 13 การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.40

ตารางที่ 4.40 การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

การยอมรับอาชีพการปลูก สร้างสวนป่า	ประสิทธิผลในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ประสิทธิผลต่ำ (ราย)	ประสิทธิผลสูง (ราย)	
ยอมรับอาชีพปลูกสวนป่าต่ำ	1	0	1
ยอมรับอาชีพปลูกสวนป่า ปานกลาง	27	4	31
ยอมรับอาชีพปลูกสวนป่าสูง	55	2	57
รวม	83	6	89

Chi - Square = 2.892 Significance = .234 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .234 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.14 สมมติฐานที่ 14 การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.41

ตารางที่ 4.41 การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า	ประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ไม่มีประสิทธิภาพ (ราย)	มีประสิทธิภาพ (ราย)	
ยอมรับอาชีพปลูกสวนป่าต่ำ	0	1	1
ยอมรับอาชีพปลูกสวนป่าปานกลาง	31	3	34
ยอมรับอาชีพปลูกสวนป่าสูง	57	3	60
รวม	88	7	95

Chi – Square = 13.170

Significance = .001 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .001 เป็นค่าที่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าไม่ปฏิเสธสมมติฐาน จึงสรุปได้ว่าการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.15 สมมติฐานที่ 15 ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.42

ตารางที่ 4.42 ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงาน
ปลูกสร้างสวนป่า

ความรู้ความเข้าใจในการ ปลูกสร้างสวนป่า	ประสิทธิผลในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ประสิทธิผลต่ำ (ราย)	ประสิทธิผลสูง (ราย)	
ความรู้ความเข้าใจปานกลาง	60	4	64
ความรู้ความเข้าใจมาก	23	2	25
รวม	83	6	89

Chi – Square = .088 Significance = 1.000 α = 0.05

จากค่า Sig. = 1.000 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า
ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่าไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงาน
ปลูกสร้างสวนป่า

4.7.16 สมมติฐานที่ 16 ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจใน
การปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.43

ตารางที่ 4.43 ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงาน
ปลูกสร้างสวนป่า

ความรู้ความเข้าใจในการ ปลูกสร้างสวนป่า	ประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ไม่มีประสิทธิภาพ (ราย)	มีประสิทธิภาพ (ราย)	
ความรู้ความเข้าใจปานกลาง	61	6	67
ความรู้ความเข้าใจมาก	27	1	28
รวม	88	7	95

Chi – Square = .839 Significance = .360 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .360 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่าไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.17 สมมติฐานที่ 17 ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.44

ตารางที่ 4.44 ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

ข้อมูลข่าวสารในการปลูก สร้างสวนป่า	ประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ประสิทธิภาพต่ำ (ราย)	ประสิทธิภาพสูง (ราย)	
ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย	52	4	56
ได้รับข้อมูลข่าวสารปานกลาง	30	1	31
ได้รับข้อมูลข่าวสารมาก	1	1	2
รวม	83	6	89

Chi – Square = 6.577 Significance = .104 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .104 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าปฏิเสธสมมติฐาน จึงสรุปได้ว่า ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่าไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.18 สมมติฐานที่ 18 ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.45

ตารางที่ 4.45 ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

ข้อมูลข่าวสารในการปลูก สร้างสวนป่า	ประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ไม่มีประสิทธิภาพ (ราย)	มีประสิทธิภาพ (ราย)	
ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย	56	3	59
ได้รับข้อมูลข่าวสารปานกลาง	30	4	34
ได้รับข้อมูลข่าวสารมาก	2	0	2
รวม	88	7	95

Chi – Square = 1.573 Significance = .456 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .456 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่าไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.19 สมมติฐานที่ 19 เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.46

ตารางที่ 4.46 เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

เทคนิคในการปลูกสร้าง สวนป่า	ประสิทธิผลในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ประสิทธิผลต่ำ (ราย)	ประสิทธิผลสูง (ราย)	
มีเทคนิคน้อย	27	2	29
มีเทคนิคปานกลาง	50	4	54
มีเทคนิคมาก	6	0	6
รวม	83	6	89

Chi – Square = .473 Significance = 1.000 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = 1.000 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่าเทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่าไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.20 สมมติฐานที่ 20 เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.47

ตารางที่ 4.47 เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

เทคนิคในการปลูกสร้าง สวนป่า	ประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ไม่มีประสิทธิภาพ (ราย)	มีประสิทธิภาพ (ราย)	
มีเทคนิคน้อย	29	3	32
มีเทคนิคปานกลาง	52	4	56
มีเทคนิคมาก	7	0	7
รวม	88	7	95

Chi – Square = .750 Significance = .687 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .687 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่าเทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่าไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.21 สมมติฐานที่ 21 การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.48

ตารางที่ 4.48 การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

การเข้าร่วมโครงการ ฯ	ประสิทธิผลในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ประสิทธิผลต่ำ (ราย)	ประสิทธิผลสูง (ราย)	
ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ฯ	11	2	13
เข้าร่วมโครงการ ฯ	65	2	67
รวม	76	4	80

Chi – Square = 3.524 Significance = .122 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .122 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่าไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.22 สมมติฐานที่ 22 การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.49

ตารางที่ 4.49 การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูก
สร้างสวนป่า

การเข้าร่วมโครงการ ฯ	ประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ไม่มีประสิทธิภาพ (ราย)	มีประสิทธิภาพ (ราย)	
ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ฯ	16	0	16
เข้าร่วมโครงการ ฯ	64	6	70
รวม	80	6	86

Chi – Square = 1.474 Significance = .225 α = 0.05

จากค่า Sig. = .225 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่าไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.23 สมมติฐานที่ 23 การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.50

ตารางที่ 4.50 การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์	ประสิทธิผลในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ประสิทธิผลต่ำ (ราย)	ประสิทธิผลสูง (ราย)	
ไม่ได้เข้าร่วม	79	5	84
เข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์	2	0	2
รวม	81	5	86

Chi – Square = .126 Significance = 1.000 α = 0.05

จากค่า Sig. = 1.000 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.24 สมมติฐานที่ 24 การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.51

ตารางที่ 4.51 การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์	ประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ไม่มีประสิทธิภาพ (ราย)	มีประสิทธิภาพ (ราย)	
ไม่ได้เข้าร่วม	85	7	92
เข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์	1	0	1
รวม	86	7	93

Chi – Square = .082 Significance = .774 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .774 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.25 สมมติฐานที่ 25 การตลาดของไม้สวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการตลาดของไม้สวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.52

ตารางที่ 4.52 การตลาดของไม้สวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

การตลาดของไม้สวนป่า	ประสิทธิผลในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ประสิทธิผลต่ำ (ราย)	ประสิทธิผลสูง (ราย)	
ยังไม่ได้จำหน่าย	69	3	72
จำหน่ายไปแล้ว	11	2	13
รวม	80	5	85

Chi – Square = 2.503 Significance = .166 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .166 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า การตลาดของไม้สวนป่าไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.26 สมมติฐานที่ 26 การตลาดของไม้สวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการตลาดของไม้สวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.53

ตารางที่ 4.53 การตลาดของไม้สวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

การตลาดของไม้สวนป่า	ประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ไม่มีประสิทธิภาพ (ราย)	มีประสิทธิภาพ (ราย)	
ยังไม่ได้จำหน่าย	79	0	79
จำหน่ายไปแล้ว	6	7	13
รวม	85	7	92

Chi – Square = 46.042 Significance = .000 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .000 เป็นค่าที่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าไม่ปฏิเสธสมมติฐาน จึงสรุปได้ว่าการตลาดของไม้สวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.27 สมมติฐานที่ 27 นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.54

ตารางที่ 4.54 นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่ากับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

ผลกระทบนโยบายและ กฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า	ประสิทธิผลในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ประสิทธิผลต่ำ (ราย)	ประสิทธิผลสูง (ราย)	
ผลกระทบสูง	14	0	14
ผลกระทบปานกลาง	57	5	62
ผลกระทบต่ำ	12	1	13
รวม	83	6	89

Chi – Square = 1.203 Significance = .669 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .669 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่านโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่าไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.28 สมมติฐานที่ 28 นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่ามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.55

ตารางที่ 4.55 นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่ากับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

ผลกระทบนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า	ประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ไม่มีประสิทธิภาพ (ราย)	มีประสิทธิภาพ (ราย)	
ผลกระทบสูง	15	1	16
ผลกระทบปานกลาง	62	5	67
ผลกระทบต่ำ	11	1	12
รวม	88	7	95

Chi – Square = .047 Significance = .977 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = .047 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่านโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่าไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.29 สมมติฐานที่ 29 การส่งเสริมจากภาครัฐมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมจากภาครัฐกับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.56

ตารางที่ 4.56 การส่งเสริมจากภาครัฐกับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

การส่งเสริมจากภาครัฐ	ประสิทธิผลในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ประสิทธิผลต่ำ (ราย)	ประสิทธิผลสูง (ราย)	
ไม่มีการส่งเสริม	78	5	83
มีการส่งเสริม	3	0	3
รวม	81	5	86

Chi – Square = .192 Significance = 1.000 $\alpha = 0.05$

จากค่า Sig. = 1.000 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า การส่งเสริมจากภาครัฐไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.7.30 สมมติฐานที่ 30 การส่งเสริมจากภาครัฐมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบ Pearson Chi-Square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมจากภาครัฐกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงผลดังตารางที่ 4.57

ตารางที่ 4.57, การส่งเสริมจากภาครัฐกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

การส่งเสริมจากภาครัฐ	ประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		รวม (ราย)
	ไม่มีประสิทธิภาพ (ราย)	มีประสิทธิภาพ (ราย)	
ไม่มีการส่งเสริม	83	6	89
มีการส่งเสริม	4	0	4
รวม	87	6	93

Chi – Square = .288 Significance = .591 α = 0.05

จากค่า Sig. = .591 เป็นค่าที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน สรุปได้ว่า การส่งเสริมจากภาครัฐไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

4.8 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการทดสอบสมมติฐาน สามารถสรุปผลได้ดังตารางที่ 4.58

ตารางที่ 4.58 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยที่พิจารณา	ประสิทธิผลในการ ปลูกสร้างสวนป่า	ประสิทธิภาพในการ ปลูกสร้างสวนป่า
การทดสอบ T – test	ประสิทธิผลต่ำ	ไม่มีประสิทธิภาพ
แรงงานในครัวเรือน	—	—
อาชีพ	—	—
รายได้ครัวเรือน	—	—
การถือครองที่ดิน	—	—
ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่า	—	—
การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า	—	มีนัยสำคัญ
ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่า	—	—
ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่า	—	—
เทคนิคการปลูกสร้างสวนป่า	—	—
การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่า	—	—
การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์	—	—
การตลาดของไม้สวนป่า	—	มีนัยสำคัญสูง
นโยบายและกฎหมาย	—	—
การส่งเสริมจากภาครัฐ	—	—

หมายเหตุ: — ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เพราะฉะนั้น สรุปได้ว่า ไม่มีปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการปลูกสร้างสวนป่า และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปลูกสร้างสวนป่า คือ การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า และการตลาดของไม้สวนป่า และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร

ได้แก่ การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่ากับประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่า และการตลาดของไม้สวนป่ากับประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่า โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อศึกษาทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าว ปรากฏผลดังต่อไปนี้

4.8.1 สมมติฐานที่ 1 การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าและประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กันในรูปเส้นตรง

การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ระหว่างการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าและประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่าแสดงผลดังตารางที่ 4.59

ตารางที่ 4.59 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าและประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่า

ประเด็นทดสอบ	การวิเคราะห์	ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ปลูกสร้างสวนป่า
การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า	Person Correlation	-.187
	Sig. (2-tailed)	.070

จากการวิเคราะห์สรุปว่าปฏิเสธสมมติฐาน นั่นคือ การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าและประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่าไม่มีความสัมพันธ์กันในรูปเส้นตรง และค่า r มีค่าเป็นลบ ดังนั้น การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าและประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

4.8.2 สมมติฐานที่ 2 การตลาดของไม้สวนป่าและประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กันในรูปเส้นตรง

การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ระหว่างการตลาดของไม้สวนป่าและประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่าแสดงผลดังตารางที่ 4.60

ตารางที่ 4.60 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างการตลาดของไม้สวนป่าและประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่า

ประเด็นทดสอบ	การวิเคราะห์	ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ปลูกสร้างสวนป่า
การตลาดของไม้สวนป่า	Person Correlation	.707**
	Sig. (2-tailed)	.000

จากการวิเคราะห์สรุปว่าไม่ปฏิเสธสมมติฐาน ที่ระดับนัยสำคัญ .01 แสดงว่าการตลาดของไม้สวนป่าและประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กันในรูปเส้นตรง และค่า r มีค่าเป็นบวก ดังนั้น การตลาดของไม้สวนป่าและประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการสวนป่าภาคเอกชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการศึกษากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเกษตรกรที่ปลูกสร้างสวนป่าในพื้นที่ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง จำนวน 100 ราย ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืนจากเกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่าของกรมป่าไม้ การเก็บรวบรวมข้อมูลสถานภาพ และความเป็นมาของการส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ให้ปลูกสร้างสวนป่า จากเจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกร และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 3 ราย เพื่อให้ได้ข้อมูลสถานภาพการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในระดับพื้นที่ และการส่งเสริมสนับสนุนการปลูกสร้างสวนป่าแก่เกษตรกร โดยองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่

5.1.1 สรุปข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 65 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 35 โดยมีอายุเฉลี่ย 49.99 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 44 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 – 5 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพอาชีพเกษตรกรรม/ปศุสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 59 ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรองหรืออาชีพเสริมด้วย รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ในช่วงไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47 ส่วนใหญ่มีที่ดินถือครองประเภท สปก.4-01 คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมาเป็นประเภท นส. 3ก และโฉนด และมีกลุ่มตัวอย่างที่ดินถือครองที่ดินมากกว่า 1 ประเภท โดยเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีที่ดินถือครองจำนวน 50 ไร่

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 70.7 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ย้ายถิ่นฐานมาจากที่ดินคิดเป็นร้อยละ 29.3 โดยย้ายมาจากอำเภอข้างเคียง หรือจากจังหวัดอื่น

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกปลูกสร้างสวนป่าไม้สักเพียงชนิดเดียว คิดเป็นร้อยละ 64.6 เนื่องจากการส่งเสริมของรัฐ และความคาดหวังในราคาผลผลิตไม้ที่ดี แต่มีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 35.4 เลือกปลูกสร้างสวนป่าโดยปลูกไม้ชนิดอื่นควบกับไม้สัก

5.1.2 ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่า

จากการศึกษาความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่าของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่าในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 72 มีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเท่ากับ 2.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.451

5.1.3 ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่า

จากการศึกษาความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่าของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่าในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 66 มีค่าเฉลี่ยความคาดหวังเท่ากับ 2.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.476

5.1.4 ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่า

จากการศึกษาแหล่งข้อมูลข่าวสารการปลูกสร้างสวนป่า แบ่งแหล่งของข่าวสารด้านการปลูกสร้างสวนป่าออกเป็น 9 แหล่ง ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หอกระจายเสียงชุมชน นิติสาร/วารสาร การพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ป่าไม้ และเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น และแหล่งข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่าจากการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ส่วนเจ้าหน้าที่ป่าซึ่งกลับมาพบปะให้ข้อมูลข่าวสารด้านการปลูกสร้างสวนป่าแก่เกษตรกรในลำดับรองลงมา สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ระบุว่า เกษตรกรได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่าน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ซึ่งต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนเทคนิควิธีการที่จำเป็นแก่เกษตรกรผู้ปลูกสร้างสวนป่า

5.1.5 เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่า

การศึกษาเทคนิคหรือองค์ความรู้ในการปลูกสร้างสวนป่าของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่าในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 61 มีค่าเฉลี่ยการได้รับข้อมูลข่าวสารเท่ากับ 1.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.575

5.1.6 การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่า

จากการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่าของภาครัฐ (โครงการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจของกรมป่าไม้) คิดเป็นร้อยละ 80.9 โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ คิดเป็นร้อยละ 19.1

5.1.7 การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกสร้างสวนป่า คิดเป็นร้อยละ 97.9 มีเพียงร้อยละ 2.1 ที่เข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกสร้างสวนป่า

5.1.8 การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า

การศึกษาการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 63 มีค่าเฉลี่ยการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าเท่ากับ 2.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.508

5.1.9 การตลาดของไม้สวนป่า

จากการสอบถามข้อมูลกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่ได้ตัดไม้ออกจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 86.5 มีกลุ่มตัวอย่างที่ตัดไม้ออกจำหน่ายแล้ว คิดเป็นร้อยละ 13.5 ช่องทางที่จำหน่ายไม้สวนป่ามากที่สุด คือ พ่อค้ารับซื้อไม้ คิดเป็นร้อยละ 69.2 และกลุ่มตัวอย่างที่ตัดไม้ออกจำหน่ายแล้ว ส่วนใหญ่ไม่พอใจในราคาไม้ที่ได้รับ เนื่องจากมีราคาถูกเกินไป

5.1.10 นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า

การศึกษาผลกระทบของนโยบายและกฎหมายต่อการปลูกสร้างสวนป่า ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่านโยบายและกฎหมายมีผลกระทบต่อการปลูกสร้างสวนป่าในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยผลกระทบของนโยบายและกฎหมายต่อการปลูกสร้างสวนป่าเท่ากับ 1.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.550

5.1.11 การส่งเสริมจากภาครัฐ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับการปลูกสวนป่าหลังจากโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจของกรมป่าไม้ คิดเป็นร้อยละ 95.9 โดยมีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 4.1 ได้รับการส่งเสริม ได้แก่ การสนับสนุนกล้าไม้จากองค์การภาครัฐและเอกชน และโครงการหมอดินของกรมพัฒนาที่ดิน

สำหรับการส่งเสริมที่กลุ่มตัวอย่างต้องการ ได้แก่ เงินลงทุน ปุ๋ย กล้าไม้ และการให้บริการจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องวิชาการ คำแนะนำการดำเนินงาน ตลอดจนการอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน

5.1.12 ประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่า

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทุกรายที่ทำการศึกษามีการปลูกสร้างสวนป่าไม้สัก กลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่ามาเป็นระยะเวลาสูงสุด 14 ปี ระยะเวลาต่ำสุด 4 ปี ค่าเฉลี่ย 11.37 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.30 ปี เส้นผ่าศูนย์กลางเพียงอกของไม้สวนป่ามีขนาดระหว่าง 3.18 – 20.68 เซนติเมตร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.66 เซนติเมตร ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.04 เซนติเมตร จึงทำการศึกษาศักยภาพของการปลูกสร้างสวนป่าจากเส้นผ่าศูนย์กลางเพียงอก (DBH) ของไม้สักสวนป่าที่อายุ 10 ปีขึ้นไป พบว่า ค่าเฉลี่ยเส้นผ่าศูนย์กลางเพียงอกมีค่าเท่ากับ 12.34 เซนติเมตร ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.25 เซนติเมตร จากการศึกษาความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ในการปลูกสร้างไม้สักตามผลการศึกษาอภิชาติ ชาวสอาด (2524 อ้างถึงใน วิเชียรสุมันตกุล, 2544: 21) สรุปได้ว่าพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความเหมาะสมในการปลูกสร้างสวนป่าไม้สักในระดับดีปานกลาง

จากการศึกษาของ อภิชาติ ชาวสอาด (2524) จากการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินงานสวนป่าตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป จากการนำปริมาตรไม้สักสวนป่า Site index 20 (ชั้นคุณภาพปานกลาง) โดยคิดค่าเฉลี่ยของอายุไม้ที่ 12.06 ปี จากการศึกษาของสมเกียรติ จันทรีโพแสง (2520) มาใช้ในการคำนวณประสิทธิภาพของการดำเนินงานสวนป่า โดยปริมาตรไม้สักสวนป่าอายุ 10 ปี ชั้นคุณภาพปานกลางเท่ากับ 8.36 ลูกบาศก์เมตร และปริมาตรไม้สักสวนป่าอายุ 15 ปี ชั้นคุณภาพปานกลาง เท่ากับ 12.75 ลูกบาศก์เมตร ดังนั้น ปริมาตรไม้สักสวนป่าอายุ 12.06 ปี ชั้นคุณภาพปานกลาง ควรมีปริมาตรไม้ไม่ต่ำกว่า 10.17 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ จากการศึกษา พบว่า ผลผลิตไม้สักสวนป่าในพื้นที่มีขนาดความยาว 2.5 – 4 เมตร และมีขนาดความโตระหว่าง 25 – 65 เซนติเมตร มีค่าเฉลี่ย 45 เซนติเมตร จึงนิราราคาไม้สักสวนป่าขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

ความยาว 2 – 4 เมตร ขนาดความโต 45 – 49 เซนติเมตร (ราคาลูกบาศก์เมตรละ 5,100 บาท) มากำหนดเป็นราคาเฉลี่ย เพื่อคำนวณผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ควรได้รับในการปลูกสร้างสวนป่า และนำราคาไม้สักสวนป่าที่เกษตรกรได้รับการเสนอซื้อมาคำนวณเป็นผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่เกษตรกรจะได้รับจากการปลูกสร้างสวนป่า

จากการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยอัตราส่วนผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่เกษตรกรได้รับจากการปลูกสร้างสวนป่า พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 6.7 มีอัตราส่วนผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมากกว่าหรือเท่ากับ 1 แสดงว่ามีประสิทธิผลในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าสูง สำหรับกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 93.3 มีอัตราส่วนผลตอบแทนทางเศรษฐกิจน้อยกว่า 1 แสดงว่ามีประสิทธิผลในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าต่ำ

ทั้งนี้ จากการศึกษายังพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคาดหวังราคาจากไม้ที่ปลูกไว้สูง แต่ไม่ได้มีการดูแลเอาใจใส่อย่างถูกต้อง ประกอบกับแนวคิดที่ว่าหากปลูกต้นไม้ได้จำนวนมากต้นต่อไร่ จะทำให้ได้รับผลตอบแทนมากขึ้น จึงทำให้ปัจจุบันสวนป่าไม้เศรษฐกิจของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 10 ปี มีความหนาแน่นของต้นไม้ที่สูง ต้นไม้ที่ปลูกมีความถี่และเบียดกันแน่น และเกษตรกรไม่ตัดสางไม้ออกจำหน่าย เนื่องจากเห็นว่าไม้ที่ปลูกควรได้ราคาตามที่คาดหวังไว้ เมื่อผู้ซื้อไม้ให้ราคาที่ต่ำจึงไม่มีการตัดไม้ออกจำหน่าย ทำให้ประสิทธิผลในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรต่ำ

5.1.13 ประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวนป่า

จากการศึกษาอัตราส่วนผลตอบแทนที่กลุ่มตัวอย่างได้รับต่อต้นทุนการปลูกสร้างสวนป่า โดยไม่มีการนำอัตราดอกเบี้ย มาคำนวณมูลค่าปัจจุบันของเงิน โดยกำหนดว่าหากอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูกสร้างสวนป่ามีค่ามากกว่า 1 ถือว่าการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่ามีประสิทธิภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 7.4 ที่มีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูกสร้างสวนป่ามากกว่า 1 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 92.6 มีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูกสร้างสวนป่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 และจากการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนการปลูกสร้างสวนป่าของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ค่าเฉลี่ยผลตอบแทนต่อต้นทุนมีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 สรุปได้ว่าการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่มีประสิทธิภาพ

5.1.14 การปลูกสร้างสวนป่าอย่างยั่งยืน

จากผลการศึกษาประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรต่ำกว่าที่ควรเป็น และไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า แสดงให้เห็นว่าการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่เป็นไปในทิศทางที่ไม่มีความยั่งยืน สอดคล้องกับผลการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์ และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ระบุว่าเกษตรกรในพื้นที่บางส่วนได้เลิกอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า โดยเริ่มกลับไปปลูกพืชเกษตรตามเดิม

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผล และประสิทธิภาพของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า พบว่า ไม่มีปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการปลูกสร้างสวนป่า จากการศึกษาพบว่าสภาพพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ถือว่ามีความเหมาะสมในการปลูกสร้างสวนป่าไม้สักในระดับปานกลาง ทำให้ประสิทธิผลในการดำเนินงานสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่มีค่อนข้างสูง แต่ปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่ยังไม่มี การตัดสางขยายระยะสวนป่า เนื่องจากเกษตรกรต้องการตัดไม้จากสวนป่าทั้งหมด (Clear Cutting) ออกจำหน่าย เพื่อให้เกิดรายรับตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ เหมือนกับการปฏิบัติกับสวนป่าไม้โตเร็ว เช่น ไม้ยูคาลิปตัส ดังนั้นเกษตรกรจึงไม่ต้องการตัดสางไม้สวนป่าออกจำหน่ายเพราะเห็นว่ามีมูลค่ากับราคาไม้ตัดสางที่จะได้รับ หากพิจารณาถึงเวลาในการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่ ส่วนใหญ่ดำเนินงานสวนป้ามามากกว่า 10 ปี จำเป็นต้องมีการตัดสางขยายระยะไม้สวนป่าครั้งแรก เพื่อให้ไม่มีการเจริญเติบโต และเกิดประสิทธิผลคุ้มค่ากับระยะเวลาในการดำเนินงาน จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ภาครัฐต้องเร่งให้ความรู้ความเข้าใจในเทคนิควิธีการทางวนวัฒนที่ที่เหมาะสมในการปลูกสร้างสวนป่าไม้เศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้สักแก่เกษตรกร เพื่อให้เกิดแนวการปฏิบัติในการดูแลบำรุงรักษาสวนป่าอย่างถูกต้อง ซึ่งจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเกิดความยั่งยืนในการดำเนินงานสวนป่า ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุผลตามนโยบายป่าไม้แห่งชาติ พ.ศ. 2528 ที่ต้องการให้มีสวนป่าเศรษฐกิจไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 ของเนื้อที่ประเทศ

สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปลูกสร้างสวนป่า คือ การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า และการตลาดของไม้สวนป่า จากการวิเคราะห์ทิศทางความสัมพันธ์ของการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าและประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่า พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าที่สูง แต่ประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวนป่ากลับมีน้อยลง สรุปผลได้ว่า การส่งเสริมการปลูกสวนป่าภาคเอกชนโดยกรมป่าไม้ที่ผ่านมา วัตถุประสงค์ของโครงการมุ่งที่การสร้างพื้นที่การปลูกสวนป่าให้ได้ร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ จึงมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อจูงใจให้เกษตรกรลงทุนปลูกสร้างสวนป่า โดยเน้นถึงประโยชน์จากผลตอบแทนจากการปลูกสร้างสวนป่า ทำให้เกษตรกรมีความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่าค่อนข้างมาก ประกอบกับประโยชน์ในการปลูกสร้างสวนป่าที่นอกจากจะสร้างรายได้แล้ว ยังมีให้ประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย ทำให้เกิดการยอมรับในอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า แต่ประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวนป่าโดยแท้จริงแล้วเกิดจากความคุ้มค่าของเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับตลาดของไม้สวนป่า กล่าวคือ หากมีการจำหน่ายไม้จากสวนป่าเมื่อใดแล้ว จึงจะเกิดประสิทธิภาพหรือความคุ้มค่าของการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตัดไม้ออกจำหน่ายแล้ว มีจำนวนเพียง 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.5 และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 รายได้รับผลตอบแทนจากสวนป่าด้านอื่น ๆ โดยไม่ได้ตัดไม้ออกจำหน่ายแก่แหล่งผู้รับซื้อโดยตรง ดังนั้น จึงไม่มีความคุ้มค่าของการลงทุน หรือการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่ไม่มีประสิทธิภาพ เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับการยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกร

ส่วนการตลาดของไม้สวนป่ากับประสิทธิภาพการปลูกสร้างสวนป่ามีความสัมพันธ์กันมาก จากการวิเคราะห์ทิศทางความสัมพันธ์ของการตลาดของไม้สวนป่าและประสิทธิภาพในการปลูกสร้างสวนป่า พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์เชิงเส้น นั่นคือ การตัดไม้ออกจำหน่ายที่สูงขึ้นก็จะทำให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าสูงขึ้นตามไปด้วย

จากการศึกษาประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ทำให้ทราบว่า การส่งเสริมให้เกิดการปลูกสร้างสวนป่าอย่างยั่งยืนของเกษตรกร จำเป็นต้องมีการส่งเสริมเรื่องการตลาดของไม้สวนป่าให้มีความชัดเจน และถ่ายทอดองค์ความรู้ในการวางแผนการบริหารจัดการสวนป่าอย่างเป็นระบบ

สำหรับเรื่องราคาไม้จากสวนป่าซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มักไม่พอใจในราคาที่ได้รับ เนื่องจากเลือกปลูกไม้สัก จึงเห็นว่าควรจำหน่ายได้ราคาสูง เป็นสิ่งหนึ่งซึ่งสะท้อนถึงการเผยแพร่

ประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ ที่มุ่งนำเสนอราคาของไม้ที่สูงเพื่อจูงใจเกษตรกรให้ปลูกสร้างสวนป่า โดยมีได้เน้นการนำเสนอองค์ความรู้ในการปลูกสร้างสวนป่าจริง ๆ เช่น การตั้งวัตถุประสงค์ของการปลูกสร้างสวนป่า การดูแลบำรุงป่าเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ การตัดวางขายระยะเมื่อถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อบำรุงรักษาไม้ที่เหลืออยู่ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ระยะปลูกที่เหมาะสมของชนิดไม้แต่ละชนิด ราคาไม้ตัดวางจากสวนป่า รอบตัดฟันของไม้แต่ละชนิด การแบ่งแปลงปลูกในเกษตรกรรายที่มีที่ดินถือครองมาก เพื่อให้การจัดการสวนป่าแต่ละแปลงทำได้สะดวก และมีการวางแผนบริหารจัดการแต่ละแปลงเป็นรอบปีได้ รวมทั้งการปลูกหมุนเวียนเมื่อตัดไม้ที่ครบรอบตัดฟันออกจำหน่ายแล้ว ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้จะช่วยทำให้เกษตรกรเลือกลงทุนปลูกสร้างสวนป่าทั้งไม้เศรษฐกิจและไม้โตเร็วอย่างต่อเนื่อง และเป็นการปลูกสร้างสวนป่าที่มีความยั่งยืน

5.3 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากผลการศึกษาสามารถเสนอเป็นแนวทางการดำเนินงานสวนป่าอย่างยั่งยืน โดยการดำเนินงานของเกษตรกรผู้ลงทุนปลูกสร้างสวนป่า และการส่งเสริมจากภาครัฐ ได้ดังนี้

5.3.1 เกษตรกรควรมีการศึกษาองค์ความรู้ในการบริหารจัดการสวนป่าจากแหล่งต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานสวนป่าให้เกิดผลสัมฤทธิ์

5.3.2 เกษตรกรควรทราบถึงระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสวนป่า เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการสวนป่า และการประกอบกิจการอื่นที่ใช้ไม้สวนป่าเป็นวัตถุดิบ ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่าในปัจจุบัน คือ พ.ร.บ.สวนป่า พ.ศ. 2535 ได้กำหนดรูปแบบวิธีการให้ความสะดวกในการดำเนินงานไว้ จะเป็นการสร้างโอกาสในการทำรายได้จากไม้สวนป่านอกเหนือจากการจำหน่ายไม้สวนป่าในรูปวัตถุดิบเพียงอย่างเดียว

5.3.3 การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกสร้างสวนป่า และการดำเนินงานสหกรณ์ที่เป็นรูปธรรม จะช่วยให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรและองค์ความรู้ที่จำเป็นในการปลูกสร้างสวนป่าได้มากขึ้น และการดำเนินงานของสหกรณ์จะทำให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทำให้มีความสามารถในการต่อรองกับองค์กรอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก เช่น การสร้างกลไกราคาตลาดของไม้สวนป่า ไม่ให้ถูกกดราคาโดยพ่อค้าคนกลาง การจัดหาตลาดที่ชัดเจนให้แก่สมาชิก และการรวมกลุ่มนำผลผลิตจากสวนปามาจัดทำผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นต้น

5.3.4 รัฐต้องเข้ามาดูแลส่งเสริมในรูปแบบของโครงการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่า รูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งจัดเจ้าหน้าที่เพื่อให้คำแนะนำ ประชาสัมพันธ์ และถ่ายทอดองค์ความรู้ในการปลูกสร้างสวนป่าอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ในการบริหารจัดการ การลงทุน และการวางแผนการดำเนินงานสวนป่า ตลอดจนเทคนิคทางวนวัฒนที่จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อให้สวนป่าที่ดำเนินการได้รับผลสัมฤทธิ์คุ้มค่ากับระยะเวลา และเงินลงทุน

5.3.5 รัฐต้องดูแลเรื่องการตลาดของไม้สวนป่าให้มีความชัดเจน จัดหาแหล่งรับซื้อไม้ สร้างให้เกิดการรวมกลุ่มสหกรณ์ของผู้ปลูกสร้างสวนป่าอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้มีตัวแทน ดำเนินการประสานงานด้านการปลูกสร้างสวนป่า และการตลาดแก่เกษตรกร ตลอดจนสร้างกลไก ตลาดของไม้สวนป่า เพื่อให้เกษตรกรมีความมั่นใจในประสิทธิภาพของการลงทุนปลูกสร้างสวนป่า

5.3.6 รัฐต้องสร้างให้เกษตรกรมีองค์ความรู้ในการเพิ่มมูลค่าไม้สวนป่าก่อนจำหน่าย โดยมีใช้การมุ่งจำหน่ายผลผลิตไม้สวนป่าในรูปวัตถุดิบเท่านั้น เช่น การสนับสนุนอุตสาหกรรมในครัวเรือนและชุมชน งานหัตถกรรมชุมชน เป็นต้น

5.3.7 รัฐต้องปรับปรุงวิธีการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่า โดยมีใช้การนำมูลค่าไม้เป็นเครื่องมือในการจูงใจเกษตรกรให้หันมาปลูกสร้างสวนป่า แต่ควรเป็นการชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ของการปลูกสร้างสวนป่า และผลตอบแทนที่เป็นไปได้จากการ ปลูกสร้างไม้สวนป่าโดยคำนึงถึงการเลือกพันธุ์ไม้ที่เหมาะสมกับพื้นที่และสภาพทางเศรษฐกิจของ เกษตรกรในการปลูกสร้างสวนป่า เช่น การส่งเสริมให้ปลูกไม้โตเร็ว ได้แก่ ยูคาลิปตัส จะทำให้ เกษตรกรที่มีเงินทุนไม่มาก ได้รับผลตอบแทนจากการปลูกสร้างสวนปารวดเร็วกว่าการปลูกไม้ เศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีเงินทุนและแรงจูงใจในการปลูกสร้างสวนป่าอย่างต่อเนื่อง

5.3.8 สำหรับเกษตรกรที่มีที่ดินถือครองน้อย รัฐสมควรสนับสนุนให้มีการปลูกไม้ตาม ห้วยไร่ปลายนา เพื่อไว้ใช้ประโยชน์ในครัวเรือน หรือจำหน่ายเพื่อเสริมรายได้ตามรอบตัดฟัน

5.3.9 รัฐควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายสวนป่าและกฎหมายที่เกี่ยวข้องแก่ เกษตรกร เพื่อสร้างความเข้าใจแก่เกษตรกร และทำให้เกิดแรงจูงใจให้เกษตรกรในลงทุนปลูกสร้าง สวนป่าไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกไม้หวงห้าม

5.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการศึกษา

5.4.1 การศึกษาข้อมูลในพื้นที่ต้องมีการวางแผนการเก็บข้อมูลที่ดี และใช้ระยะเวลาที่เหมาะสม ควรมีการประสานงานกับผู้นำในท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ก่อนเก็บข้อมูลในพื้นที่จริง เนื่องจากจะให้ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างได้

5.4.2 การศึกษาประชากรในพื้นที่ควรประสานงานกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ เพื่อให้ทราบขนาดของประชากรที่ชัดเจน และวางแผนการดำเนินการศึกษาได้อย่างถูกต้อง

5.4.3 การเก็บข้อมูลในพื้นที่ต้องมีการเตรียมเครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม และสร้างทีมงานเพื่อช่วยผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้มีความถูกต้อง ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

5.4.4 ก่อนการเก็บข้อมูลจริงในพื้นที่ควรมีการสำรวจพื้นที่ที่จะทำการศึกษาก่อน เพื่อให้มีข้อมูลพื้นที่ และสามารถวางแผนการเก็บข้อมูลที่จำเป็นอื่น ๆ มาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานวิจัยอื่น ๆ ได้ เช่น การเก็บข้อมูลจากพื้นที่มากกว่าที่ตั้งเป้าหมายไว้ หากดำเนินการได้เพื่อสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้งานภายหลังได้ โดยไม่ต้องลงไปเก็บข้อมูลในพื้นที่อีกครั้ง

5.5 ข้อเสนอแนะในการศึกษารังต่อไป

5.5.1 ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมในงานวิจัยเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ และมีระดับพื้นที่กว้างขวางขึ้น เช่น ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ เช่น การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการปลูกสร้างสวนป่าเอกชนในระดับจังหวัด หรือในระดับภาค

5.5.2 ควรทำการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทในการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าเศรษฐกิจภาคประชาชนในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ

5.5.3 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจระหว่างอาชีพการปลูกสร้างสวนป่ากับอาชีพทางเกษตรกรรมอื่น ๆ

5.5.4 ควรมีการศึกษาการประเมินผลตอบแทนรวมที่ได้รับจากการปลูกสร้างสวนป่า ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความเชื่อมโยงกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับภูมิภาค

5.5.5 ควรทำการศึกษาเพื่อหาแนวทางการผลิตไม้จากสวนป่าเพื่อความพอเพียงในการดำรงชีพ เช่น การผลิตไม้เป็นวัตถุดิบให้กับอุตสาหกรรมครัวเรือน หรือชุมชนอย่างต่อเนื่องและสร้าง

ผลิตภัณฑ์ของตนเองอย่างครบวงจร สร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชนอยู่ร่วมกันและพึ่งพากันเองได้อย่างพอเพียง

5.5.6 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการปลูกสร้างสวนป่าของภาครัฐ ภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ (องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้) เพื่อให้ทราบวัตถุประสงค์ ปัจจัย ข้อจำกัด และการบริหารจัดการสวนป่าจากการดำเนินงานสวนป่า ตลอดจนระดับความสำเร็จที่ได้รับจากการปลูกสร้างสวนป่าของแต่ละภาคส่วน

ภาคผนวก จ
นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่า

สรุปสาระสำคัญของโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ โดยกรมป่าไม้

เป็นโครงการส่งเสริมให้ประชาชนปลูกป่าเศรษฐกิจในที่ดินของตนเอง โดยทางราชการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมปลูกสวนป่าในอัตราไร่ละ 3,000 บาท โดยแบ่งจ่ายออกเป็น 5 ปี ปีละ 800 บาท, 700 บาท, 600 บาท, 500 บาท และ 400 บาท สำหรับปีที่ 1 - 5 ตามลำดับ โดยพื้นที่เข้าร่วมโครงการอยู่ระหว่าง 2 - 200 ไร่ และสามารถแจ้งความประสงค์ขอเข้าร่วมโครงการได้ที่อำเภอ ซึ่งที่ดินตั้งอยู่ สำหรับชนิดพันธุ์ไม้ที่ปลูกและการบำรุงรักษาด้านไม้ให้เป็นไปตามระเบียบที่กรมป่าไม้กำหนด

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อผลิตไม้ให้เพียงพอต่อการใช้สอยและอุตสาหกรรม
2. เพื่อสนับสนุนให้มีการปลูกสร้างสวนป่าเป็นอาชีพที่มั่นคง
3. เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ และปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น
4. เพื่อลดปัญหาการบุกรุกทำลายป่า

เป้าหมายของโครงการ

1. เพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์ของเกษตรกร จำนวน 8,000,000 ไร่
2. เพื่อให้มีแหล่งผลิตวัตถุดิบไม้สำหรับอนาคต 240,000,000 ลูกบาศก์เมตร

ระยะเวลาดำเนินการ 12 ปี (ปี พ.ศ. 2537 - 2548) แต่เนื่องจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 ได้รับงบประมาณปลูกป่าใหม่ จำนวน 25,000 ไร่ ทำให้มีงบประมาณผูกพันไปจนถึง ปี พ.ศ. 2549

สถานที่ดำเนินการ พื้นที่ดินกรรมสิทธิ์ของเกษตรกร เอกชน หรือพื้นที่ซึ่งทางราชการออกเอกสารสิทธิ์ให้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั่วประเทศ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ของประเทศให้มากขึ้น
2. มีไม้ใช้สอยภายในประเทศมากขึ้น ลดการนำเข้าไม้จากต่างประเทศ
3. เกษตรกรผู้ปลูกสวนป่าไม้เศรษฐกิจมีความเข้าใจในประโยชน์ของการปลูกสวนป่า และมีการขยายการปลูกป่าในที่ดินกรรมสิทธิ์ และสิทธิครอบครองเกษตรกรมากขึ้น
4. ป่าไม้ที่เพิ่มขึ้นช่วยในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น
5. ลดการบุกรุกทำลายป่าธรรมชาติ

ผลการดำเนินงาน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2549)

ผลการดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 - 2549 พบว่ามีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 169,700 ราย เนื้อที่ 2,461,650.10 ไร่ แต่เนื่องจากได้มีผู้เข้าร่วมโครงการบางส่วนได้ยกเลิกการปลูก/บำรุงป่า ส่งผลให้เหลือพื้นที่ปลูกป่าเมื่อสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 จำนวน 79,906 ราย เนื้อที่ 1,051,997.74 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 42.74 สรุปผลการดำเนินงานได้ดังนี้

ปีงบประมาณ	เป้าหมาย (ไร่)	เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ		ปัจจุบันมีเกษตรกรคงเหลือ		ร้อยละ (%)
		ราย	ไร่	ราย	ไร่	
2537	1,000,000	49,706	718,728.59	28,365	392,547.49	54.62
2538	1,000,000	65,813	947,798.38	26,774	326,154.00	34.41
2539	557,700	27,540	411,218.38	8,812	116,475.75	28.32
2540	531,250	16,388	240,778.75	7,565	103,918.25	43.16
2541	100,000	2,808	41,547.75	1,964	28,074.50	67.58
2542	36,750	2,216	32,210	1,900	27,346.75	84.90
2543	50,000	3,501	45,977.50	2,877	35,976.50	78.25
2544	-	-	-	-	-	-
2545	25,000	1,728	23,395.75	1,649	21,504.75	93.25
2546	-	-	-	-	-	-
2547	-	-	-	-	-	-
2548	-	-	-	-	-	-
2549	-	-	-	-	-	-
รวม	3,300,700	169,700	2,461,651.10	79,906	1,051,997.74	42.74

หมายเหตุ - ปีงบประมาณ พ.ศ. 2544 ไม่ได้รับงบประมาณให้ส่งเสริมการปลูกป่า
- ปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 เป็นปีสุดท้ายที่ได้รับการปลูกป่าใหม่

**โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ
พื้นที่ปลูกป่าที่คงเหลืออยู่ในปัจจุบัน**

ปลูก แปลงปลูก	ปี ที่	แปลงปลูกที่จ่ายเงินครบ 5 ปี		พื้นที่ปลูกในปัจจุบัน*	
		ราย	ไร่	ราย	ไร่
	ปี 2537	28,365	392,547.49	23,419	311,316.27
	ปี 2538	26,774	326,154.00	20,870	226,088.25
	ปี 2539	8,812	116,475.75	6,549	73,399.00
	ปี 2540	7,565	103,918.25	6,202	80,835.75
	ปี 2541	1,964	28,074.25	1,827	23,855.75
	ปี 2542	1,900	27,346.75	1,880	24,672.75
	ปี 2543	2,877	35,976.50	3,010	39,051.50
	ปี 2545	1,649	21,504.75	1,649	21,504.75
	รวม	79,906	1,051,977.74	65,406	800,724.02

ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2549

พระราชบัญญัติ สวนป่า พ.ศ. 2535
ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร. ให้ไว้ ณ วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2535 เป็นปีที่ 47
ในรัชกาลปัจจุบัน

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ.2535"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
 [รก.2535/20/1/13 มีนาคม 2535]

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

"สวนป่า" หมายความว่า ที่ดินที่ได้ขึ้นทะเบียนตามมาตรา 5 เพื่อทำการ ปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้ที่เป็นไม้นหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

"ต้นไม้" หมายความว่า ต้นไม้ที่ขึ้นอยู่แล้วหรือปลูกขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ จากเนื้อไม้และหมายความรวมถึงต้นไม้ที่ขึ้นอยู่แล้วหรือปลูกขึ้นเพื่อประโยชน์ อย่างอื่นแต่อาจใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้ได้ด้วย "ไม้" หมายความว่า ต้นไม้ และหมายความรวมถึง

(1) ส่วนใด ๆ ของต้นไม้ ไม่ว่าจะถูกตัด ทอน เลื่อย ไซ ผ่า ถาก ขุด อัด หรือกระทำด้วยประการอื่นใดหรือไม่ และ

(2) ไม้แปรรูป สิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วย ต้นไม้ หรือส่วนใด ๆ ของต้นไม้

"ตรา" หมายความว่ารวมถึงเครื่องหมายหรือวัตถุใด ๆ ที่ประดิษฐ์ขึ้น เพื่อตี ตอก หรือประทับที่ไม้

"หนังสือรับรองการแจ้ง" หมายความว่ารวมถึงสำเนาหรือภาพถ่ายของ หนังสือรับรองการแจ้งที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับรองถูกต้อง

"ผู้ทำสวนป่า" หมายความว่า ผู้ได้รับหนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนที่ดิน เป็นสวนป่า และหมายความรวมถึงผู้ยื่นคำขอรับโอนทะเบียนสวนป่าด้วย

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการ ตามพระราชบัญญัตินี้

"นายทะเบียน" หมายความว่า อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายสำหรับ กรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย สำหรับจังหวัดอื่น

"อธิบดี" หมายความว่า อธิบดีกรมป่าไม้

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ที่ดินที่จะขอขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่าตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องเป็นที่ดินประเภทหนึ่ง ประเภทใด ดังต่อไปนี้

- (1) ที่ดินที่มีโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวล กฎหมายที่ดิน
- (2) ที่ดินที่มีหนังสือของทางราชการรับรองว่า ที่ดินดังกล่าวอยู่ในระยะ เวลาที่อาจขอรับ โฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมาย ที่ดินได้ เนื่องจากได้มีการ ครอบครองและเข้าทำกินในที่ดินดังกล่าวตามกฎหมาย ว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการ ครอบครองไว้แล้ว
- (3) ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม ที่มี หลักฐานการอนุญาต การเช่าหรือเช่าซื้อ
- (4) ที่ดินที่มีหนังสืออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ ให้นำบุคคลเข้าทำ การปลูกป่าในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ หรือเข้าทำการปลูกสร้างสวนป่า หรือไม้ยืนต้นใน เขตป่าเสื่อมโทรม
- (5) ที่ดินที่ได้ดำเนินการเพื่อการปลูกป่าอยู่แล้วโดยทบวงการเมือง รัฐวิสาหกิจ หรือ หน่วยงานอื่นของรัฐ

มาตรา 5 ผู้มีกรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครอง หรือผู้มีสิทธิใช้ประโยชน์ในที่ดินตาม มาตรา 4 ประสงค์จะใช้ที่ดินนั้นทำสวนป่าเพื่อการค้า ให้ยื่นคำขอ ขึ้นทะเบียนต่อนายทะเบียนตาม ระเบียบที่อธิบดีกำหนด และเมื่อได้ยื่นคำขอ ขึ้นทะเบียนแล้ว ผู้ยื่นคำขออาจดำเนินการไปก่อน ได้ จนกว่านายทะเบียนจะสั่งรับหรือไม่รับขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่าตาม มาตรา 6

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอเป็นผู้เช่าหรือผู้เช่าซื้อที่ดินที่ขอขึ้นทะเบียนที่ดิน เป็นสวนป่าและที่ดิน ดังกล่าวเป็นที่ดินตาม มาตรา 4 (1) ผู้ยื่นคำขอต้องมี หลักฐานการเช่าหรือเช่าซื้อที่ดินดังกล่าว พร้อมทั้งหนังสือยินยอมของผู้มี กรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินนั้น ที่แสดงว่าอนุญาตให้ทำ สวนป่าได้

มาตรา 6 ให้นายทะเบียนพิจารณาและแจ้งการสั่งรับหรือไม่รับ ขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า ให้ผู้ยื่นคำขอทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับ คำขอตาม มาตรา 5 หรือได้รับรายงาน ผลการตรวจสอบตาม มาตรา 7 แล้วแต่กรณี

การสั่งรับขึ้นทะเบียนและการออกหนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนที่ดิน เป็นสวนป่า ให้ เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

ในกรณีที่นายทะเบียนมีคำสั่งไม่รับขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าตาม วรคหนึ่ง ให้ผู้ยื่นคำขอมิสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบ คำสั่งดังกล่าว คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

มาตรา 7 ก่อนรับขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าตาม มาตรา 6 หากที่ดินที่ขอขึ้นทะเบียน เป็นที่ดินตามมาตรา 4 (4) ให้นายทะเบียนสั่งให้พนักงาน เจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบและทำรายงานเกี่ยวกับสถานที่ตั้ง สภาพที่ดิน ชนิด ขนาด ปริมาณ และจำนวนของไม้ ตลอดจนรายละเอียดของที่ดินที่ขอขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่าและในกรณีที่ไม้หวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือไม้ที่ทำไม้ต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จดแจ้งในรายงานดังกล่าวให้แจ้งชัดตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ทั้งนี้ ให้อำนาจพนักงานตรวจสอบต่อนายทะเบียน ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำสั่ง

เมื่อได้รับรายงานผลการตรวจสอบตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนสั่งให้ผู้ยื่นคำขอเก็บหาของป่า แฉ่วถางป่า ตัด โค่น เก็บบริบ ลุมเผา ทำลาย หรือสงวนไว้ซึ่งไม้หรือของป่าดังกล่าว โดยผู้ยื่นคำขอเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

ไม้และของป่าที่ได้มาตามวรรคสอง ให้ตกเป็นของแผ่นดิน

มาตรา 8 เพื่อประโยชน์ในการเก็บหาข้อมูลทางวิชาการป่าไม้ การเก็บสถิติของการเจริญเติบโตของไม้ การประเมินผลการทำสวนป่า ตลอดจนเพื่อติดตามผลการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสวนป่าเพื่อตรวจสอบหรือให้คำแนะนำได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ซึ่งเกี่ยวข้องและให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดใน กฎกระทรวง

มาตรา 9 ผู้ทำสวนป่าต้องจัดให้มีตราเพื่อแสดงการเป็นเจ้าของไม้ ที่ได้มาจากการทำสวนป่า และจะนำตราออกใช้ได้เมื่อได้นำขึ้นทะเบียนแล้ว

ตราที่ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับตี ตอก หรือประทับที่ไม้ซึ่งผู้ทำสวนป่า จะตัดหรือโค่นต้องเป็นตราที่มีการรับรองจากนายทะเบียนโดยมีเครื่องหมายที่นายทะเบียนทำกำกับไว้ด้วย

การยื่นคำขอขึ้นทะเบียน การสั่งรับขึ้นทะเบียน การออกหนังสือรับรอง การขึ้นทะเบียน และการรับรองตรา ตลอดจนวิธีตี ตอก หรือประทับหรือแสดงตรา ตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

มาตรา 10 ในการทำไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า ผู้ทำสวนป่าอาจตัด หรือโค่นไม้ แปรรูปไม้ คำไม้ มีไม้ไว้ในครอบครอง และนำไม้เคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้ได้ แต่การตั้งโรงงานแปรรูปไม้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

มาตรา 11 ก่อนการตัดหรือโค่นไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า ให้ผู้ทำสวนป่าแจ้งเป็นหนังสือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อออกหนังสือรับรองการแจ้ง และเมื่อแจ้งแล้วให้ผู้ทำสวนป่าดำเนินการตัดหรือโค่นไม้ดังกล่าวได้

การแจ้งและการออกหนังสือรับรองการแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด ในการนี้นายทะเบียนอาจกำหนดเงื่อนไขอื่นใด ที่ผู้ทำสวนป่าต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการตัดหรือโค่นไม้ การตี ตอก หรือประทับตรา ที่ไม้ไว้ด้วยก็ได้

มาตรา 12 ในการตัดหรือโค่นไม้ ผู้ทำสวนป่าต้องเก็บรักษาหนังสือรับรองการแจ้งไว้ที่สวนป่าเพื่อแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตลอดเวลาที่ทำการตัด หรือโค่นไม้

มาตรา 13 ไม้ที่จะนำเคลื่อนที่ออกจากสวนป่า ต้องมีรอยตราตี ตอก หรือประทับหรือแสดงการเป็นเจ้าของ และในการนำเคลื่อนที่ผู้ทำสวนป่าต้องมีหนังสือรับรองการแจ้งตลอดจนบัญชีแสดงรายการไม้กำกับไปด้วยตลอดเวลาที่นำเคลื่อนที่ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

มาตรา 14 บรรดาไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่าไม่ต้องเสียค่าภาคหลวง และค่าบำรุงป่าตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

มาตรา 15 เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบการตัดหรือโค่นไม้ในสวนป่า ตลอดจนการนำเคลื่อนที่ไม้ออกจากสวนป่า ผู้ทำสวนป่าต้องเก็บรักษา หนังสือรับรองการแจ้ง บัญชีแสดงรายการไม้และเอกสารสำคัญเกี่ยวกับการดังกล่าวไว้ที่สวนป่า เพื่อแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามหลักเกณฑ์และระยะเวลาที่อธิบดีกำหนด

มาตรา 16 ในกรณีที่หนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า หรือหนังสือรับรองการแจ้งสูญหาย ชำรุด หรือถูกทำลาย ให้ผู้ทำสวนปายื่นคำขอใบแทนหนังสือรับรองดังกล่าวต่อนายทะเบียน

การขอและการออกใบแทนหนังสือรับรองตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไป ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา 17 ในกรณีที่ผู้ทำสวนป่าประสงค์จะยกเลิกตรา ให้แจ้งเป็นหนังสือพร้อมกับนำตราดังกล่าวไปทำลายต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่

ในกรณีที่ตราของผู้ทำสวนป่าบุบสลายในสาระสำคัญหรือสูญหาย ให้ผู้ทำสวนป่าแจ้งเป็นหนังสือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบการบุบสลายหรือสูญหาย และในกรณีที่ตราบุบสลายให้นำตราดังกล่าว ไปทำลายต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมกับการแจ้งด้วย

การแจ้งการยกเลิกตรา การสั่งยกเลิกตรา และการแก้ไขทะเบียนตรา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

มาตรา 18 ในกรณีที่ผู้ทำสวนป่าไม่ประสงค์จะทำสวนป่าต่อไป ให้แจ้งเป็นหนังสือพร้อมกับนำตราไปทำลายต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่ และให้ ถือว่าหนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าของผู้ทำสวนปาดังกล่าวสิ้นสุดลง

มาตรา 19 ในกรณีที่ผู้ทำสวนป่าตายหรือโอนกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองในที่ดินที่ทำสวนป่าให้แก่บุคคลอื่น หรือผู้ทำสวนป่าซึ่งมีสิทธิตามสัญญาเช่าหรือเช่าซื้อในที่ดินที่ทำสวนป่าถูกเลิกสัญญาเช่าหรือเช่าซื้อ หากทายาทหรือผู้จัดการมรดกของผู้ทำสวนป่า ผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองในที่ดิน หรือผู้ถือกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินที่มีการเลิกสัญญาเช่า หรือเช่าซื้อ แล้วแต่กรณี ประสงค์จะทำสวนป่าในที่ดินดังกล่าวต่อไป ให้แจ้งการขอรับโอนทะเบียนสวนป่าต่อนายทะเบียนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่ผู้ทำสวนป่าตาย หรือมีการโอนกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครอง หรือมีการเลิกสัญญาเช่า หรือเช่าซื้อ แล้วแต่กรณี หากไม่แจ้งภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าหนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่านั้นสิ้นสุดลง

ให้ผู้รับโอนทะเบียนสวนป่าตามวรรคหนึ่ง รับโอนไปซึ่งสิทธิและหน้าที่ของผู้ทำสวนป่าเดิม ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา 20 การทำลายตราตามมาตรา 17 และมาตรา 18 ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

มาตรา 21 บรรดาไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า หากบุคคลใดรับโอน ต้องมีหลักฐานแสดงการได้มาโดยชอบตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

ไม้ที่มีการโอนตามวรรคหนึ่ง ผู้รับโอนอาจค้า มีไว้ในครอบครอง หรือนำเคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้ได้ แต่การแปรรูปไม้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

ให้ถือว่าไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่าเป็นไม้ที่ผู้รับอนุญาตตามหมวด 4 การควบคุมการแปรรูปไม้แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 อาจมีไว้ในครอบครองได้

มาตรา 22 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 23 ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม มาตรา 8 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 24 ผู้ใดใช้ตราตี ตอก หรือประทับหรือแสดงการเป็นเจ้าของไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 25 ผู้ใดใช้ตราตี ตอก หรือประทับ หรือแสดงการเป็นเจ้าของไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า อันเป็นการฝ่าฝืนข้อกำหนดที่ออกตาม มาตรา 9 วรรคสาม หรือเงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนด ตาม มาตรา 11 วรรคสอง หรือนำไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่าเคลื่อนที่โดยไม่มีรอยตราตี ตอก หรือประทับหรือแสดงการเป็นเจ้าของ หรือไม่มีบัญชีแสดงรายการไม้กำกับไม้ที่นำเคลื่อนที่ตาม มาตรา 13 หรือฝ่าฝืนข้อกำหนดที่ออกตามมาตรา 13 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกิน หนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 26 ผู้ทำสวนป่าผู้ใดไม่เก็บรักษาหนังสือรับรองการแจ้งไว้ที่สวนป่าตามมาตรา 12 หรือไม่เก็บรักษาหนังสือรับรองการแจ้ง บัญชีแสดงรายการไม้ หรือเอกสารสำคัญตามหลักเกณฑ์และระยะเวลาที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา 15 หรือไม่แจ้งการบุบสลายในสาระสำคัญหรือการสูญหายของตรา หรือไม่นำตราที่บุบสลายไปทำลายตามมาตรา 17 วรรคสอง ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกิน หนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 27 ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตาม พระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำความผิดนั้น

มาตรา 28 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

อานันท์ ปันยารชุน

นายกรัฐมนตรี

*หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐบาล มีนโยบายในการส่งเสริมให้มีการปลูกสร้างสวนป่าเพื่อการค้าในที่ดินของรัฐและของเอกชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะนี้มิได้มีบทบัญญัติรองรับและคุ้มครองสิทธิการทำไม้หวงห้ามที่ได้จากการปลูกสร้างสวนป่า สมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยสวนป่า เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการปลูกสร้างสวนป่าดังกล่าว อีกทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพให้ประชาชนมีงานทำและผลิตไม้เพื่อเป็นสินค้า ตลอดจนเพิ่มพื้นที่ทำไม้ให้มีปริมาณมากขึ้น และเพื่อให้ผู้ที่ทำการปลูกสร้างสวนป่ามีความมั่นใจในสิทธิและประโยชน์ที่จะได้รับจากการปลูกสร้างสวนป่า เช่น การได้รับยกเว้นค่าภาคหลวงและการไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายบางประการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ภาคผนวก จ
อัตราส่วนผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ ภาคผนวก ฉ1 ปริมาตรไม้สักที่ได้จากการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า

ลำดับ ที่	ปีที่ เริ่มปลูก	ระยะเวลา ปลูก (ปี)	จำนวน ต้นไม้ ต่อไร่ (ต้น)	ขนาดรอบลำ ต้นที่ ระดับ 130 ซม. จาก พื้นดิน (ซม.)	DBH (ซม.)	ความสูง ถึงกิ่งแรก (ม.)	ปริมาตร (ลบ.ม.)
1	2538	12	300	40	12.73	3.5	13.38
2	2537	13	300	35	11.14	3.5	10.24
3	2537	13	300	35	11.14	3	8.78
4	2539	11	270	40	12.73	3.5	12.04
5	2546	4	300	20	6.36	-	-
6	2537	13	350	35	11.14	3	10.24
7	2538	12	300	40	12.73	3.5	13.38
8	2537	13	250	40	12.73	3.5	11.15
9	2539	11	350	45	14.32	3	16.93
10	2537	13	250	45	14.32	4	16.12
11	2538	12	300	45	14.32	3.5	16.93
12	2537	13	350	40	12.73	3	13.38
13	2539	11	250	40	12.73	3.5	11.15
14	2540	10	350	40	12.73	3	13.38
15	2539	11	250	35	11.14	3.5	8.53
16	2538	12	300	40	12.73	3.5	13.38
17	2540	10	350	35	11.14	3	10.24

ตารางที่ ภาคผนวก ฉ1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ปีที่ เริ่มปลูก	ระยะเวลา ปลูก (ปี)	จำนวน ต้นไม้ ต่อไร่ (ต้น)	ขนาดรอบลำ		ความสูง ถึงกิ่งแรก (ม.)	ปริมาตรที่ทำเป็น สินค้าได้ (ลบ.ม.)
				ต้น ที่ 130 ซม. จากพื้นดิน (ซม.)	DBH (ซม.)		
18	2545	5	270	15	4.77	-	-
19	2537	13	300	35	11.14	3.5	10.24
20	2536	14	270	50	15.91	3	16.12
21	2539	11	350	40	12.73	3.5	15.61
22	2538	12	350	35	11.14	3	10.24
23	2540	10	300	30	9.55	3	6.45
24	2536	14	400	40	12.73	3	15.29
25	2537	13	250	45	14.32	2.5	10.08
26	2537	13	300	45	14.32	3	14.51
27	2539	11	300	40	12.73	3.5	13.38
28	2538	12	300	45	14.32	3	14.51
29	2539	11	350	35	11.14	3	10.24
30	2540	10	300	40	12.73	3.5	13.38
31	2537	13	350	45	14.32	3	16.93
32	2537	13	300	40	12.73	3	11.46
33	2536	14	350	40	12.73	4	17.83
34	2538	12	350	40	12.73	3.5	15.61

ตารางที่ ภาคผนวก จ1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ปีที่ เริ่มปลูก	ระยะเวลา ปลูก (ปี)	จำนวน ต้นไม้ ต่อไร่ (ต้น)	ขนาดรอบลำ		ความสูง ถึงกิ่งแรก (ม.)	ปริมาตรที่ทำเป็น สินค้าได้ (ลบ.ม.)
				ต้น ที่ 130 ซม. จากพื้นดิน (ซม.)	DBH (ซม.)		
35	2541	9	300	45	14.32	3	-
36	2539	11	350	40	12.73	3	13.38
37	2538	12	270	45	14.32	3	13.06
38	2540	10	350	35	11.14	3	10.24
39	2546	4	300	15	4.77	-	-
40	2540	10	350	25	7.95	3.5	6.09
41	2540	10	300	25	7.95	3	4.48
42	2540	10	350	30	9.55	3.5	8.78
43	2536	14	250	40	12.73	3.5	11.15
44	2543	7	350	30	9.55	-	-
45	2539	11	250	45	14.32	3	12.09
46	2537	13	350	40	12.73	3.5	15.61
47	2538	12	400	40	12.73	3	13.38
48	2537	13	350	45	14.32	3	16.93
49	2544	6	270	15	4.77	-	-
50	2537	13	300	45	14.32	3	14.51
51	2537	13	300	45	14.32	3.5	14.12

ตารางที่ ภาคผนวก ฉ1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ปีที่ เริ่มปลูก	ระยะเวลา ปลูก (ปี)	จำนวน ต้นไม้ ต่อไร่ (ต้น)	ขนาดรอบลำ		ความสูง ถึงกิ่งแรก (ม.)	ปริมาตรที่ทำเป็น สินค้าได้ (ลบ.ม.)
				ต้น ที่ 130 ซม. จากพื้นดิน (ซม.)	DBH (ซม.)		
52	2540	10	300	30	9.55	3	6.45
53	2537	13	350	40	12.73	3.5	15.61
54	2537	13	270	45	14.32	3	13.06
55	2538	12	300	40	12.73	3	11.46
56	2539	11	350	40	12.73	3.5	15.61
57	2540	10	350	30	9.55	3	7.52
58	2537	13	300	40	12.73	4	15.29
59	2545	5	300	10	3.18	-	-
60	2538	12	250	45	14.32	3.5	14.11
61	2538	12	300	40	12.73	3.5	13.38
62	2537	13	350	40	12.73	4	17.83
63	2538	12	350	30	9.55	3.5	8.78
64	2537	13	300	30	9.55	3.5	7.52
65	2538	12	270	40	12.73	3	10.32
66	2537	13	300	40	12.73	3	11.46
67	2538	12	300	30	9.55	3.5	7.52
68	2538	12	350	30	9.55	3.5	8.78
69	2537	13	350	35	11.14	3.5	11.95

ตารางที่ ภาคผนวก ฉ1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ปีที่ เริ่มปลูก	ระยะเวลา ปลูก (ปี)	จำนวน ต้นไม้ ต่อไร่ (ต้น)	ขนาดรอบลำ		ความสูง ถึงกิ่งแรก (ม.)	ปริมาตรที่ทำเป็น สินค้าได้ (ลบ.ม.)
				ต้น ที่ 130 ซม. จากพื้นดิน (ซม.)	DBH (ซม.)		
70	2536	14	270	65	20.68	3	27.25
71	2539	11	300	30	9.55	3	6.45
72	2538	12	270	40	12.73	3.5	12.04
73	2537	13	250	45	14.32	3	12.09
74	2538	12	270	45	14.32	3	13.06
75	2544	6	300	15	4.77	-	-
76	2537	13	350	40	12.73	3.5	15.61
77	2538	12	300	50	15.91	3	17.91
78	2538	12	270	50	15.91	2.5	13.44
79	2537	13	250	50	15.91	3	14.93
80	2538	12	350	45	14.32	3.5	19.75
81	2544	6	300	15	4.77	-	-
82	2538	12	350	35	11.14	3	10.24
83	2537	13	300	35	11.14	3.5	10.24
84	2538	12	300	35	11.14	4	11.70
85	2538	12	350	30	- 9.55	3.5	8.78
86	2537	13	400	30	9.55	4	11.46
87	2543	7	300	20	6.36	-	-

ตารางที่ ภาคผนวก จ1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ปีที่ เริ่มปลูก	ระยะเวลา ปลูก (ปี)	จำนวน ต้นไม้ ต่อไร่ (ต้น)	ขนาดรอบลำ		ความสูง ถึงกิ่งแรก (ม.)	ปริมาตรที่ทำเป็น สินค้าได้ (ลบ.ม.)
				ต้น ที่ 130 ซม. จากพื้นดิน (ซม.)	DBH (ซม.)		
88	2537	13	300	35	11.14	3	8.78
89	2542	10	300	30	9.55	3	6.45
90	2545	5	300	15	4.77	-	-
91	2540	10	300	25	7.95	3	4.48
92	2540	10	270	35	11.14	3	7.90
93	2537	13	400	30	9.55	3.5	10.03
94	2537	13	300	40	12.73	3	11.46
95	2538	12	270	40	12.73	2.5	8.59
96	2538	12	300	40	12.73	3	11.46
97	2536	14	250	55	17.5	3	18.06
98	2540	10	300	25	7.95	3	4.48
99	2537	13	300	40	12.73	3	11.46
100	2537	13	300	40	12.73	3	11.46
รวม			30,810				1,081.12

ตารางที่ ภาคผนวก จ2 ราคาไม้สักท่อน

ความโต เส้นรอบวง (ซม.)	ราคา / ลบ.ม. (บาท)	ความยาว <2 ม. (ท่อน)	ราคา / ลบ.ม. (บาท)	ความยาว 2 – 4 ม. (ท่อน)	ราคา / ลบ.ม. (บาท)	ความยาว 4 – 6 ม. (ท่อน)	ราคา / ลบ.ม. (บาท)	ความยาว > 6 ม. (ท่อน)
30 – 34	2,700	61.0	3,000	31.0	3,500	21.0	3,800	18.0
35 – 39	3,000	46.0	3,400	23.0	3,900	15.0	4,300	13.0
40 – 44	3,400	36.0	3,900	18.0	4,500	12.0	4,900	10.0
45 – 49	3,800	29.0	4,600	14.0	5,100	10.0	5,700	8.0
50 – 54	4,300	23.0	5,400	12.0	6,000	8.0	6,600	7.0
55 – 59	4,900	19.0	6,200	10.0	7,000	7.0	7,600	6.0
60 – 64	5,600	16.0	7,100	8.0	8,000	6.0	8,600	5.0
65 – 69	6,500	14.0	8,000	7.0	9,000	5.0	9,700	4.0
70 – 74	7,500	12.0	9,000	6.0	10,100	4.0	10,900	3.5
75 – 79	8,500	11.0	10,100	5.0	11,200	3.0	12,100	3.0
80 – 84	9,500	9.0	11,200	4.7	12,300	3.1	13,300	2.7
85 – 89	10,500	8.0	12,400	4.0	13,500	2.8	14,600	2.4
90 – 94	11,500	7.0	13,600	3.7	14,800	2.5	16,000	2.1
95 – 99	12,500	6.7	14,900	3.3	16,200	2.2	17,500	1.9
100 – 109	13,600	6.0	16,300	3.0	17,700	1.9	19,000	1.6
110 – 119	14,900	4.8	17,800	2.4	19,300	1.6	20,600	1.4
120 – 129	16,300	4.0	19,400	2.0	21,000	1.3	22,300	1.1
130 – 139	17,700	3.4	21,100	1.7	22,900	1.1	24,100	1.0
>140	19,100	3.0	23,000	1.6	24,800	1.1	26,000	0.9

แหล่งที่มา: องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้, 2548: ราคาไม้สักท่อนปี 2548.

หมายเหตุ: ราคาไม้สักท่อนขนาดความโต <30 ซม. (ปลายไม้) ราคาถูกบาทก็เมตรละ 2,600 บาท

ตารางที่ ภาคผนวก จ3 ราคาเสนอซื้อไม้สักสวนป่าต่อลูกบาศก์เมตรที่เกษตรกรได้รับ

ความโตเส้นรอบวง (ซม.)	ราคา/ลบ.ม.(บาท)
< 30	2,200
30 – 39	3,500
40 – 49	4,400
50 – 59	5,700
60 – 69	6,500
70 – 79	8,500
80 – 89	9,700
90 – 99	11,500
100 – 109	13,000

ตารางที่ ภาคผนวก จ4 อัตราส่วนผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ

ลำดับ ที่	ปริมาตรไม้ต่อไร่ (ลบ.ม.)	มูลค่าที่ควรได้รับ (บาท)	มูลค่าจริง (บาท)	อัตราส่วนผลตอบแทน ทางเศรษฐกิจ
1	13.38	68,217	58,854	0.86
2	10.24	52,228	35,843	0.69
3	8.78	44,767	30,723	0.69
4	12.04	61,395	52,968	0.86
5	-	-	-	-
6	10.24	52,228	35,843	0.69

ตารางที่ ภาคผนวก จ4 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ปริมาตรไม้ต่อไร่ (ลบ.ม.)	มูลค่าที่ควรได้รับ (บาท)	มูลค่าจริง (บาท)	อัตราส่วนผลตอบแทน ทางเศรษฐกิจ
7	13.38	68,217	58,854	0.86
8	11.15	56,847	49,045	0.86
9	16.93	86,337	74,486	0.86
10	16.12	82,225	70,939	0.86
11	16.93	86,337	74,486	0.86
12	13.38	68,217	58,854	0.86
13	11.15	56,847	49,045	0.86
14	13.38	68,217	58,854	0.86
15	8.53	43,524	29,869	0.69
16	13.38	68,217	58,854	0.86
17	10.24	52,228	35,843	0.69
18	-	-	-	-
19	10.24	52,228	35,843	0.69
20	16.12	82,225	91,899	1.12
21	15.61	79,586	68,662	0.86
22	10.24	52,228	35,843	0.69
23	6.45	32,890	22,572	0.69
24	15.29	77,962	67,261	0.86
25	10.08	51,391	44,337	0.86

ตารางที่ ภาคผนวก จ4 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ปริมาณไม้ต่อไร่ (ลบ.ม.)	มูลค่าที่ควรได้รับ (บาท)	มูลค่าจริง (บาท)	อัตราส่วนผลตอบแทน ทางเศรษฐกิจ
26	14.51	74,003	63,846	0.86
27	13.38	68,217	58,854	0.86
28	14.51	74,003	63,846	0.86
29	10.24	52,228	35,843	0.69
30	13.38	68,217	58,854	0.86
31	16.93	86,337	74,486	0.86
32	11.46	58,471	50,446	0.86
33	17.83	90,955	78,471	0.86
34	15.61	79,586	68,662	0.86
35	-	-	-	-
36	13.38	68,217	58,854	0.86
37	13.06	66,603	57,461	0.86
38	10.24	52,228	35,843	0.69
39	-	-	-	-
40	6.09	31,088	13,411	0.43
41	4.48	22,840	9,853	0.43
42	8.78	44,767	30,723	0.69
43	11.15	56,847	49,045	0.86
44	-	-	-	-

ตารางที่ ภาคผนวก จ4 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ปริมาณไม้ต่อไร่ (ลบ.ม.)	มูลค่าที่ควรได้รับ (บาท)	มูลค่าจริง (บาท)	อัตราส่วนผลตอบแทน ทางเศรษฐกิจ
45	12.09	61,669	53,205	0.86
46	15.61	79,586	68,662	0.86
47	13.38	68,217	58,854	0.86
48	16.93	86,337	74,486	0.86
49	-	0	0	0.00
50	14.51	74,003	63,846	0.86
51	14.12	71,947	62,072	0.86
52	6.45	32,890	22,572	0.69
53	15.61	79,586	68,662	0.86
54	13.06	66,603	57,461	0.86
55	11.46	58,471	50,446	0.86
56	15.61	79,586	68,662	0.86
57	7.52	38,372	26,334	0.69
58	15.29	77,962	67,261	0.86
59	-	-	-	-
60	14.11	71,947	62,072	0.86
61	13.38	68,217	58,854	0.86
62	17.83	90,955	78,471	0.86
63	8.78	44,767	30,723	0.69

ตารางที่ ภาคผนวก จ4 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ปริมาณไม้ต่อไร่ (ลบ.ม.)	มูลค่าที่ควรได้รับ (บาท)	มูลค่าจริง (บาท)	อัตราส่วนผลตอบแทน ทางเศรษฐกิจ
64	7.52	38,372	26,334	0.69
65	10.32	52,624	45,401	0.86
66	11.46	58,471	50,446	0.86
67	7.52	38,372	26,334	0.69
68	8.78	44,767	30,723	0.69
69	11.95	60,933	41,817	0.69
70	27.25	138,961	177,107	1.27
71	6.45	32,890	22,572	0.69
72	12.04	61,395	52,968	0.86
73	12.09	61,669	53,205	0.86
74	13.06	66,603	57,461	0.86
75	-	-	-	-
76	15.61	79,586	68,662	0.86
77	17.91	91,361	102,110	1.12
78	13.44	68,521	76,582	1.12
79	14.93	76,135	85,092	1.12
80	19.75	100,726	86,901	0.86
81	-	-	-	-
82	10.24	52,228	35,843	0.69

ตารางที่ ภาคผนวก ง4 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ปริมาณไม้ต่อไร่ (ลบ.ม.)	มูลค่าที่ควรได้รับ (บาท)	มูลค่าจริง (บาท)	อัตราส่วนผลตอบแทน จริงต่อผลตอบแทนที่ ควรได้รับ
83	10.24	52,228	35,843	0.69
84	11.70	59,689	40,963	0.69
85	8.78	44,767	30,723	0.69
86	11.46	58,471	40,127	0.69
87	-	-	-	-
88	8.78	44,767	30,723	0.69
89	6.45	32,890	22,572	0.69
90	-	-	-	-
91	4.48	22,840	9,853	0.43
92	7.90	40,290	27,650	0.69
93	10.03	51,162	35,111	0.69
94	11.46	58,471	40,127	0.69
95	8.59	43,854	30,096	0.69
96	11.46	58,471	40,127	0.69
97	18.06	92,123	102,961	1.12
98	4.48	22,840	9,853	0.43
99	11.46	58,471	50,446	0.86
100	11.46	58,471	50,446	0.86
รวม	1,081.12	5,513,700	4,618,089	อัตราส่วนเฉลี่ย = 0.84

ภาคผนวก ช
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน

ตารางที่ ภาคผนวก ข อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของการปลูกสร้างสวนป่า

ลำดับที่	ผลตอบแทน (บาท)	ต้นทุน (บาท)	อัตราส่วนผลตอบแทนต่อ ต้นทุน
1	-	-	-
2	10,000	100,000	1
3	0	10,000	0
4	65,000	8,000	8.125
5	-	-	-
6	6,000	10,000	0.6
7	120,000	50,000	2.4
8	0	20,000	0
9	0	9,000	0
10	70,000	8,500	8.23
11	30,000	50,000	0.6
12	0	65,000	0
13	0	4,000	0
14	0	25,000	0
15	-	-	-
16	0	30,000	0
17	50,000	50,000	1
18	0	90,000	0
19	0	40,000	0
20	63,000	50,000	1.26
21	0	20,000	0
22	5,000	20,000	0.25
23	0	30,000	0
24	0	150,000	0
25	0	5,000	0
26	0	140,000	0
27	0	20,000	0
28	0	15,000	0

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ลำดับที่	ผลตอบแทน (บาท)	ต้นทุน (บาท)	อัตราส่วนผลตอบแทนต่อ ต้นทุน
29	0	3,000	0
30	0	23,000	0
31	0	13,000	0
32	6,000	20,000	0.3
33	0	23,000	0
34	0	29,000	0
35	0	12,000	0
36	0	10,000	0
37	0	30,000	0
38	0	29,000	0
39	0	50,000	0
40	0	40,000	0
41	0	42,000	0
42	0	35,000	0
43	0	25,000	0
44	0	35,000	0
45	0	25,000	0
46	0	5,000	0
47	0	15,000	0
48	0	30,000	0
49	0	6,000	0
50	0	150,000	0
51	0	60,000	0
52	5,000	0	-
53	0	30,000	0
54	0	15,000	0
55	0	20,000	0

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ลำดับที่	ผลตอบแทน (บาท)	ต้นทุน (บาท)	อัตราส่วนผลตอบแทนต่อ ต้นทุน
56	0	25,000	0
57	0	60,000	0
58	0	30,000	0
59	0	4,000	0
60	0	15,000	0
61	0	20,000	0
62	0	40,000	0
64	0	3,500	0
65	5,000	5,000	1
66	-	-	-
67	100,000	40,000	2.5
68	0	20,000	0
69	0	30,000	0
70	140,000	200,000	0.7
71	0	45,000	0
72	50,000	85,000	0.59
73	0	50,000	0
74	150,000	40,000	3.75
75	0	5,000	0
76	0	4,500	0
77	0	60,000	0
78	0	100,000	0
79	0	5,000	0
80	0	15,000	0
81	0	4,000	0
82	0	120,000	0
83	100,000	20,000	5
84	0	150,000	0

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ลำดับที่	ผลตอบแทน (บาท)	ต้นทุน (บาท)	อัตราส่วนผลตอบแทนต่อ ต้นทุน
85	150,000	200,000	0.75
86	0	6,000	0
87	0	150,000	0
88	0	18,000	0
89	0	20,000	0
90	0	30,000	0
91	0	3,000	0
92	0	50,000	0
93	0	5,000	0
94	0	30,000	0
95	0	12,000	0
96	0	25,000	0
97	0	30,000	0
98	0	4,000	0
99	0	40,000	0
100	0	120,000	0
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนเฉลี่ย			0.33

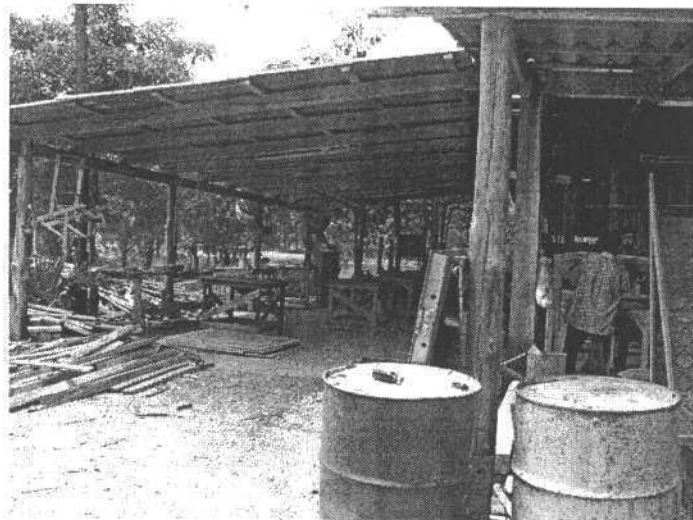
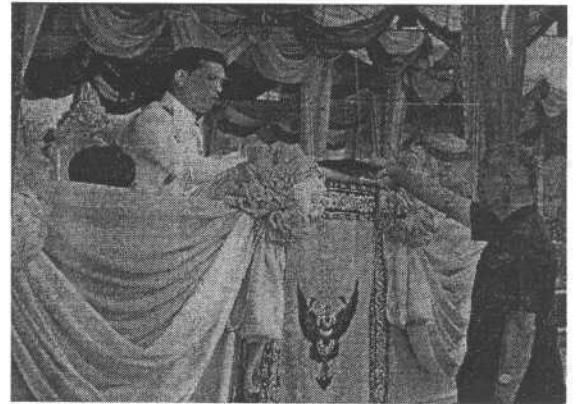
ภาคผนวก ช
รูปประกอบการรายงานผลการศึกษา

ภาพที่ 1 แสดงสภาพสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์
ซึ่งมีระยะปลูกค่อนข้างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสวนป่าไม้สัก

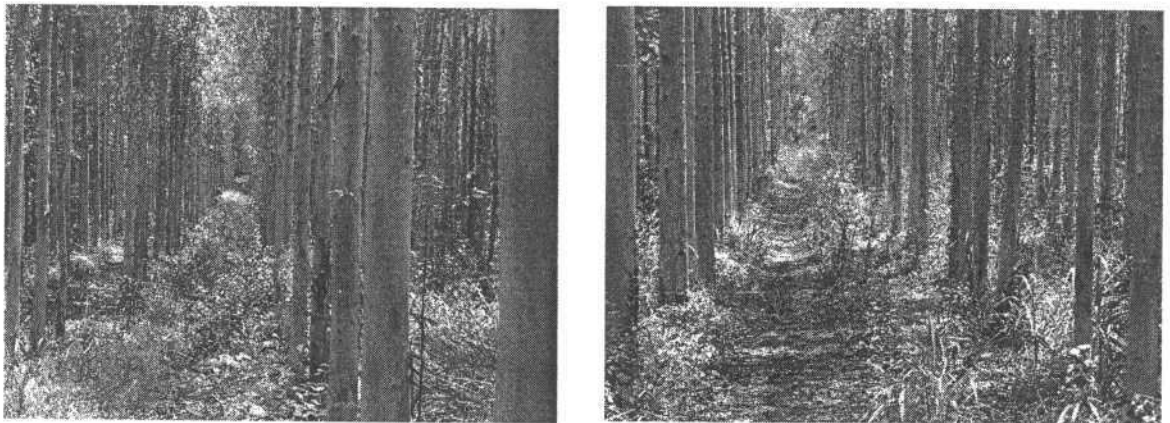
ภาพที่ 2 และ 3 แสดงสวนป่าอายุมากกว่า 10 ปี ของเกษตรกรที่เริ่มมีการตัดส่งไม้ออกจำหน่ายแล้ว
โดยไม้ที่ได้จะมีความโตเฉลี่ยอยู่ในช่วง 40 – 65 ซม.

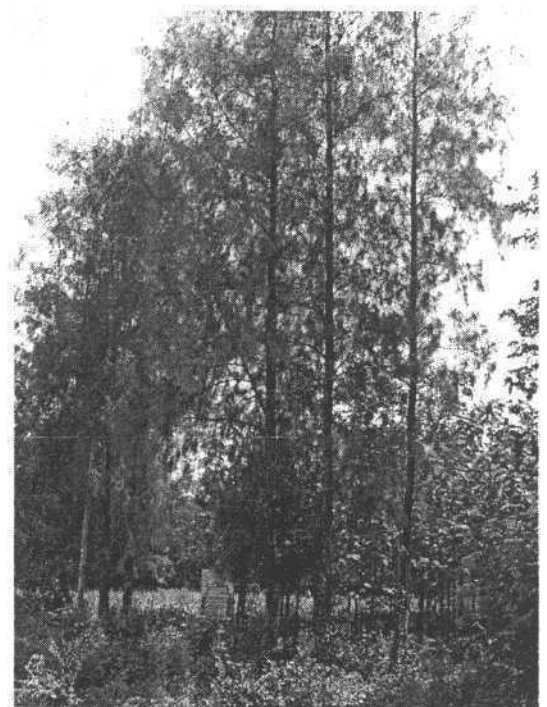
ภาพที่ 5 – 8 การสัมภาษณ์เชิงลึกคุณบุญเพ็ญ นวลฉวี เกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่า
ของกรมป่าไม้ ณ สวนป่าเทิดดำริ และโรงงานแปรรูปไม้สวนป่า ของคุณบุญเพ็ญ ฯ
ตำบลศิลาทิพย์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

ภาพที่ 9 – 10 แสดงสภาพสวนป่าสักอายุมากกว่า 10 ปี ของคุณบุญเพ็ญ นวลจวี เกษตรกรดีเด่น
ด้านการปลูกสร้างสวนป่าของกรมป่าไม้

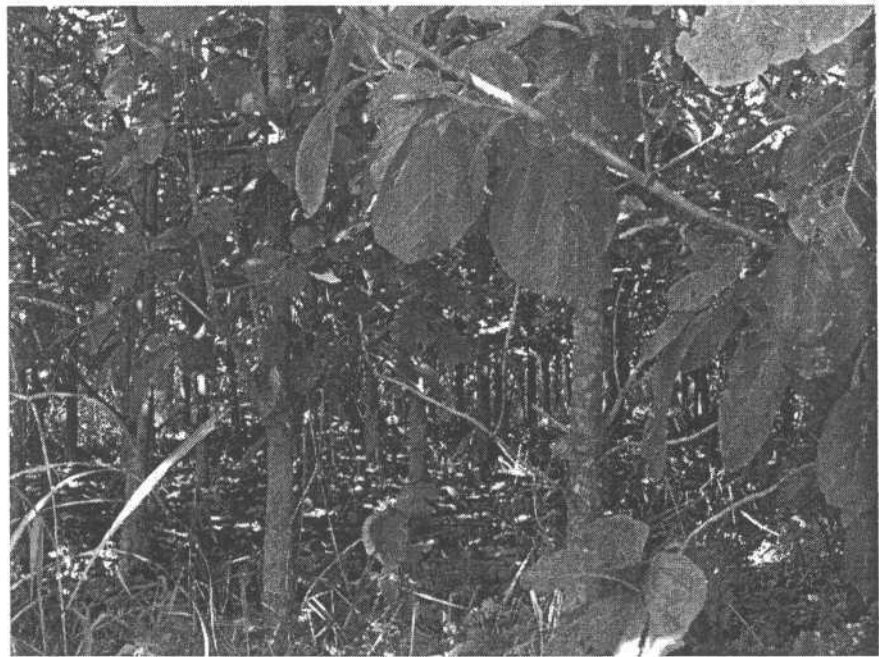
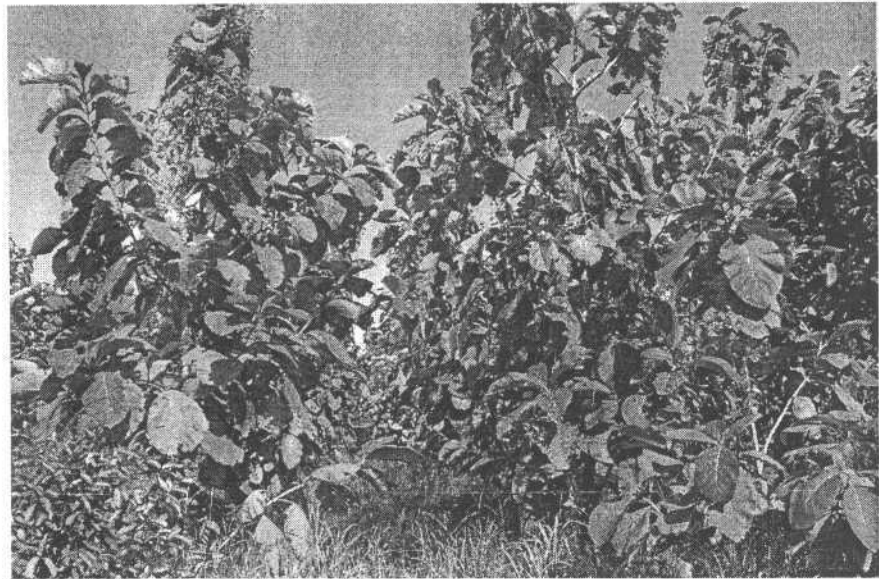
ภาพที่ 11 – 12 แสดงสภาพสวนป่ายูคาลิปตัส อายุ 8 ปี ของคุณบุญเพ็ญ นวลจวี เกษตรกรดีเด่น
ด้านการปลูกสร้างสวนป่าของกรมป่าไม้

ภาพที่ 13 – 15 แสดงสวนป่าที่มีการปลูกไม้ผสมผสาน ระหว่างไม้สัก สนประดิพัทธ์ สะเดา และมีการปลูกไม้พื้นล่าง เช่น กระชาย เพื่อก่อเกิดระบบนิเวศสวนป่า ของคุณบุญเพ็ญ นวลฉวี เกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่าของกรมป่าไม้

ภาพที่ 16 – 19 การสัมภาษณ์เชิงลึกอาจารย์ ดร.นิพนธ์ ไทยพานิช เกษตรกรดีเด่นด้านการปลูก
สร้างสวนป่าของกรมป่าไม้ ณ โครงการเทพจักรพันธ์ธานี ตำบลตะกุดไร อำเภอ
ชนแดนจังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพที่ 20 – 21 แสดงสวนป่าไม้สักอายุ 6–8 ปี ซึ่งถึงรอบการเข้ากำจัดวัชพืช และลิดกิ่งประจำปี
ของอาจารย์ ดร.นิพนธ์ ไทยพานิช

ภาพที่ 22 แสดงสวนป่าไม้ประดู่อายุ 12 ปี ของอาจารย์ ดร.นิพนธ์ ไทยพานิช

ภาพที่ 23 แสดงสวนป่าไม้ยางนาอายุ 16 ปี ของอาจารย์ ดร.นิพนธ์ ไทยพานิช

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกสร้างสวนป่า

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกสร้างสวนป่า
เรื่อง
แนวทางการจัดการสวนป่าภาคเอกชนอย่างยั่งยืน ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....วันที่สัมภาษณ์.....
 บ้านเลขที่.....ชื่อ-นามสกุล ผู้สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

(.....) ชาย

(.....) หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

(.....) ไม่ได้เรียนต่ำกว่าประถมศึกษา

(.....) ประถมศึกษา

(.....) มัธยมต้น

(.....) มัธยมปลายหรือเทียบเท่า

(.....) ปริญญาตรี

(.....) สูงกว่าปริญญาตรี

(.....) อื่น ๆ

4. จำนวนสมาชิกในครอบครัว

(.....) ต่ำกว่า 3 คน

(.....) 3 - 5 คน

(.....) 6-8 คน

(.....) มากกว่า 8 คนขึ้นไป

เป็นผู้ชาย.....คน เป็นผู้หญิง.....คน

มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป.....คน

5. อาชีพหลักของท่าน (อาชีพที่ใช้เวลาในการประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่)

(.....) การเกษตร/ปศุสัตว์

(.....) รับราชการ

(.....) ค้าขาย

(.....) รับจ้าง/รัฐวิสาหกิจ

(.....) อาชีพอิสระ

(.....) อื่น ๆ

6. อาชีพรองของท่าน (อาชีพที่ใช้เวลาในการประกอบอาชีพน้อยกว่าอาชีพหลัก)

(.....) การเกษตร/ปศุสัตว์

(.....) รับราชการ

(.....) ค้าขาย

(.....) รับจ้าง/รัฐวิสาหกิจ

(.....) อาชีพอิสระ

(.....) ไม่มี

(.....) อื่น ๆ

7. รายได้ของครอบครัว

(.....) ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน

(.....) 10,000 – 20,000 บาทต่อเดือน

(.....) 20,001 – 30,000 บาทต่อเดือน

(.....) มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน

8. ที่ดินของท่านมีเอกสารสิทธิ์ประเภทใด

(.....) โฉนด

(.....) นส.3 ก

(.....) สปก.4-01

(.....) อื่น ๆ

จำนวนที่ดินที่ถือครอง.....แปลง เนื้อที่รวม.....ไร่

9. ภูมิลำเนาเดิมของครอบครัว

(.....) เกิดที่อำเภอนี้

(.....) ย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น (ระบุ)..... ซึ่งเป็น

(.....) อำเภออื่นในจังหวัดเดียวกัน

(.....) จังหวัดอื่นในภาคเดียวกัน

(.....) จังหวัดอื่นในภาคอื่นของประเทศ

โดยย้ายมาตั้งแต่ปี พ.ศ. รวมระยะเวลาถึงปัจจุบัน.....ปี

10. ชนิดไม้ที่ท่านเลือกปลูก คือ.....

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่า

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. ท่านทราบว่าการปลูกสร้างสวนป่าเศรษฐกิจต้องทำในที่ดินที่เป็นโฉนดเท่านั้น		
2. ท่านทราบว่าการตัดสินใจเลือกพันธุ์ไม้เป็นสิ่งสำคัญในการปลูกสร้างสวนป่า		
3. ท่านทราบว่าการปลูกสร้างสวนป่าควรเลือกใช้พันธุ์ไม้เพียงชนิดเดียวเพื่อให้ง่ายต่อการดูแลและบำรุงรักษา		
4. ท่านเข้าใจว่าการปลูกสร้างสวนป่าจะให้ประโยชน์ในรูปของตัวเงินเท่านั้น		
5. ท่านเข้าใจว่าการปลูกสร้างสวนป่าต้องทำในที่เคยเป็นป่ามาก่อนเท่านั้น		
6. ท่านทราบว่าการปลูกสร้างสวนป่าจะช่วยทำให้เกิดความสมบูรณ์ของดิน		
7. ท่านเข้าใจว่าการปลูกสร้างสวนป่าทุกประเภทต้องได้รับอนุญาตจากรัฐก่อนเท่านั้น		
8. ท่านทราบว่าต้นไม้สวนป่าบางชนิด สามารถตัดขายหรือนำใช้ได้ โดยไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่		
9. ท่านทราบว่าการปลูกสร้างสวนป่าจำเป็นต้องมีกฎหมายและระเบียบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นขั้นตอน และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้		
10. ท่านเข้าใจว่าการลงทุนปลูกสร้างสวนป่าทุกประเภท มีค่าใช้จ่ายสูง ต้องมีเงินลงทุนจำนวนมาก และใช้เวลานานกว่าจะได้ทุนคืน		
11. ท่านทราบว่าการปลูกสร้างสวนป่าของเอกชน ทำให้ได้รับค่าตอบแทนคุ้มค่ากว่าการปลูกป่าของภาครัฐ		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
12. ท่านเข้าใจว่าการปลูกสร้างสวนป่าไม่จำเป็นต้องดูแลใส่ปุ๋ยเนื่องจาก ต้นไม้ป่าสามารถหาอาหารเองได้ ไม่เหมือนพืชเกษตร		
13. ท่านเข้าใจว่าต้นไม้ที่ใช้ในการปลูกสร้างสวนป่าไม่มีโรคแมลงเหมือน พืชเกษตร จึงไม่มีค่าใช้จ่ายในการดูแลกำจัดศัตรูพืช		
14. ท่านทราบว่ารัฐมีการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าภาคเอกชน เพื่อลด การทำลายทรัพยากรป่าไม้ และราษฎรมิได้ไปใช้ในครัวเรือนและ อุตสาหกรรมอย่างเพียงพอ		
15. ท่านทราบว่า การดูแลบำรุงรักษาสวนป่าอย่างประณีต จะทำให้ผลผลิต ไม้สูง เนื้อไม้มีคุณภาพและขายได้ราคาดี		

ส่วนที่ 3 ความคาดหวังผลที่ได้จากการปลูกสร้างสวนป่า

ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ด้านเศรษฐกิจ					
1. ท่านคิดว่าอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น					
2. ท่านคิดว่าไม้ที่ได้จากสวนป่าขายได้ราคาดีกว่าพืชผลทางการเกษตร					
3. นอกเหนือจากไม้ที่ได้จากการปลูกสร้างสวนป่าแล้ว ท่านยังต้องการผลผลิต อื่นที่ไม่ใช่ไม้จากสวนป่าไปจำหน่ายด้วย					
ด้านสังคม					
4. ท่านสามารถช่วยลดการอพยพไปหางานในเมืองใหญ่ได้ เนื่องจากการปลูก สร้างสวนป่าทำให้เกิดอาชีพแก่คนในท้องถิ่นด้วย					
5. ท่านคิดว่าการปลูกสร้างสวนป่าทำให้สมาชิกในครอบครัวได้อยู่ร่วมกัน สังคมจึงมีความสงบสุข เกิดความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคม					

ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ด้านสังคม					
6. การปลูกสร้างสวนป่าทำให้เกิดความภูมิใจ ที่ได้สร้างคุณค่าให้กับตนเอง และผู้อื่นในสังคม					
ด้านสิ่งแวดล้อม					
7. ท่านต้องการปลูกสร้างสวนป่า เพื่อช่วยให้เกิดความสุขของระบบนิเวศ ธรรมชาติเกิดความสุขสมบูรณ์					
8. ท่านปลูกสร้างสวนป่า เพราะต้นไม้ทำให้เกิดความสุขสมบูรณ์ของธรรมชาติ และจะช่วยลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้					
9. ท่านปลูกสร้างสวนป่า เนื่องจากต้นไม้จะช่วยลดการเปลี่ยนแปลงสภาพ อากาศในท้องถิ่นและในระดับภูมิภาคได้					
10. ท่านปลูกสร้างสวนป่า เนื่องจากป่าไม้จะช่วยฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ อื่น ๆ ที่เสื่อมโทรมให้กลับมามีความสมบูรณ์ เช่น ดิน น้ำ สัตว์ป่า เป็นต้น					

ส่วนที่ 4 ข้อมูลข่าวสารในการปลูกสร้างสวนป่า

ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการปลูกสร้างสวนป่าจากสื่อใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(.....) วิทยุ

(.....) การพูดคุยกับเพื่อนบ้าน

(.....) โทรทัศน์

(.....) ผู้นำในท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

(.....) หนังสือพิมพ์

(.....) เจ้าหน้าที่ป่าไม้

(.....) หอกระจายเสียงชุมชน

(.....) เจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น ๆ เช่น ครู อบต.

(.....) นิตยสาร/วารสาร

(.....) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 5 เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่า

ข้อความ	ทำ	ไม่ได้ทำ
1. ท่านใส่ปุ๋ยให้สวนป่าอย่างสม่ำเสมอ		
2. ท่านกำจัดวัชพืชในสวนป่าโดยจุดไฟเผา		
3. ท่านปลูกต้นไม้ให้มีระยะห่างไม่เกิน 2 x 2 เมตร เพื่อให้ได้จำนวนต้นไม้ต่อไร่มากขึ้น		
4. ท่านมีการบำรุงรักษาสวนป่าโดยการใช้จุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ (E.M.)		
5. ท่านได้ลิดกิ่งต้นไม้ที่แตกแขนง เพื่อให้ต้นไม้มีลำต้นเปลาตรง		
6. ท่านพยายามเลือกปลูกพันธุ์ไม้หลายชนิด เพื่อป้องกันการระบาดของโรคและแมลง		
7. ท่านปลูกสร้างสวนป่าโดยแบ่งที่ดินออกเป็นแปลงย่อย ๆ เพื่อให้ได้ผลผลิตอย่างต่อเนื่อง		
8. ท่านใช้ตัวน้ำ หรือตัวเบียด เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช โดยไม่ใช้สารเคมี		
9. ท่านหากกล้าไม้ที่มีความแข็งแรงต้านทานต่อโรคแมลง เพื่อลดปัญหาโรคและแมลงระบาด		
10. ท่านปลูกพืชเกษตรควบคู่กับต้นไม้สวนป่า เพื่อให้ได้ผลผลิตจากพืชเกษตรไปขาย ก่อนถึงเวลาตัดต้นไม้จากสวนป่าออกขาย		
11. ท่านนำปุ๋ยสัตว์เข้าไปเลี้ยงในสวนป่า เพื่อช่วยกำจัดวัชพืช		
12. ท่านมีวิธีป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่า ซึ่งจะทำความเสียหายแก่สวนป่า		
13. ท่านติดตามเทคนิคและวิธีการปลูกสร้างสวนป่าอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานสวนป่า		
14. ท่านแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ปลูกสร้างสวนป่ารายอื่น ๆ เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น		
15. ท่านนำเศษวัชพืชต่าง ๆ มาทำเป็นปุ๋ยหมัก เพื่อให้เป็นปุ๋ยอินทรีย์ในสวนป่า		

ส่วนที่ 6 การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกป่า

ท่านเข้าร่วมในโครงการส่งเสริมการปลูกป่าของภาครัฐหรือไม่ โครงการใด

โครงการ..... ปี.....สนับสนุน.....

โครงการ..... ปี.....สนับสนุน.....

โครงการ..... ปี.....สนับสนุน.....

โครงการ..... ปี.....สนับสนุน.....

เหตุผลที่ท่านเข้าร่วมโครงการ.....

.....

.....

.....

นอกจากการเข้าร่วมโครงการ ท่านได้รับการสนับสนุนการปลูกสร้างสวนป่าจากผู้ใด หรือไม่

(.....) ไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ใดเลย

(.....) ได้รับการสนับสนุน คือ

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

ส่วนที่ 7 การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์

ในชุมชนของท่านมีการรวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์เพื่อช่วยเหลือกันในการปลูกสร้างสวนป่าหรือไม่

(.....) ไม่มี

(.....) มี (ระบุชื่อกลุ่มสหกรณ์และกิจกรรมที่ทำ).....

กิจกรรมที่ทางกลุ่มดำเนินการ

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

ส่วนที่ 8 การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. ท่านคิดว่าการปลูกสร้างสวนป่าเป็นอาชีพที่ทำให้เกิดรายได้สูง			
2. ท่านคิดว่าการปลูกสร้างสวนป่าของราษฎรไม่เกิดผลสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ เนื่องจากเกษตรกรไม่มีเนื้อที่ในการปลูกสวนป่าจำนวนมาก ๆ			
3. ท่านคิดว่าการปลูกสร้างสวนป่าทำให้ประชาชนมีไม้ไว้ใช้ในครัวเรือนอย่างเพียงพอ			
4. ท่านคิดว่าการปลูกสร้างสวนป่า ทำให้ผลิตผลทางการเกษตรลดลง			
5. ท่านคิดว่าการปลูกสร้างสวนป่าทำให้คนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น			
6. ท่านคิดว่าการปลูกสร้างสวนป่าต้องใช้น้ำในปริมาณมาก ทำให้คนในชุมชนขาดแคลนน้ำใช้อุปโภคและบริโภค			
7. ท่านคิดว่าการปลูกสร้างสวนป่าทำให้เกิดไฟฟ้าทำลายทรัพย์สินไร่นาของราษฎร			
8. ท่านคิดว่าอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า นอกจากจะสร้างประโยชน์ต่อเจ้าของสวนป่าแล้ว ยังเกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นในชุมชนด้วย			
9. ท่านคิดว่าการปลูกสร้างสวนป่าเป็นการโฆษณาชวนเชื่อของรัฐ เพื่อให้ประชาชนหันมาปลูกป่า			
10. ท่านคิดว่าป่าจะยังคงความสมบูรณ์อยู่ได้ ถ้าหากประชาชนร่วมมือกันปลูกต้นไม้ไว้ใช้ประโยชน์เอง			

ส่วนที่ 9 การตลาดของไม้สวนป่า

ท่านได้ตัดไม้จากสวนป่าออกจำหน่ายแล้วหรือไม่

(.....) ยังไม่ได้ตัด

(.....) ตัดออกจำหน่ายแล้ว จำนวน.....ครั้ง เป็นเงิน.....บาท

แหล่งที่ท่านขายไม้ คือ

(.....) โรงงานอุตสาหกรรม (.....) พ่อค้ารับซื้อไม้ (.....) สหกรณ์กลุ่มผู้ประกอบการสวนป่า

ท่านพอใจกับราคาที่ได้รับหรือไม่

(.....) พอใจ

(.....) ไม่พอใจ เนื่องจาก.....

ส่วนที่ 10 นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. ท่านคิดว่าการมีระเบียบและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า ทำให้เกิดความสะดวกในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า		
2. ท่านคิดว่าต้องมีการปรับปรุงระเบียบและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่าในปัจจุบัน เพื่ออำนวยความสะดวกกับผู้ปลูกสร้างสวนป่ามากขึ้น		
3. ท่านคิดว่ากฎหมายสวนป่าในปัจจุบันมีความครอบคลุมและมีการบังคับใช้ที่ดีแล้ว แต่ต้องปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินงานของรัฐในดียิ่งขึ้น เช่น ขั้นตอนการอนุญาต		
4. ท่านคิดว่านโยบายการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าของรัฐบาลมีความต่อเนื่อง		
5. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่ไม่ได้ติดตามผลการดำเนินโครงการส่งเสริมปลูกป่าที่ดำเนินการไปแล้ว		
6. ท่านคิดว่ารัฐไม่ควรสร้างแรงจูงใจในการปลูกป่า โดยให้เงินทุนสนับสนุนการปลูกสวนป่า		
7. ท่านคิดว่าการรณรงค์ส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าของรัฐที่ดำเนินการผ่านมา ไม่ประสบผลสำเร็จ		
8. ท่านคิดว่ารัฐต้องมีการควบคุมการปลูกสร้างสวนป่า ไม้ชนิดอื่นนอกจากไม้สัก และไม่ยาวนานด้วย		

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
9. ท่านคิดว่านโยบายของรัฐในการส่งเสริมปลูกสร้างสวนป่า ทำให้ราษฎรต้องลงทุนปลูกสร้างสวนป่าไว้ใช้เอง		
10. ท่านคิดว่าระเบียบและกฎหมายเกี่ยวข้องกับสวนป่าที่เข้มงวดเกินไป ทำให้ราษฎรไม่มีแรงจูงใจในการปลูกสร้างสวนป่า		
11. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความสำคัญในการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า และทำให้ราษฎรเกิดแรงจูงใจในการปลูกสร้างสวนป่า		
12. ท่านคิดว่าการขออนุญาตตัดไม้สัก และไม่ยางนาออกไปขาย มีขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อนเกินไป		
13. ท่านคิดว่าการนำไม้สัก หรือไม้ยางนาที่ได้จากสวนป่าเอกชนเคลื่อนที่เกิดความยุ่งยาก ไม่มีความคล่องตัวในการเคลื่อนย้ายไม้ไปขาย		
14. ท่านคิดว่ารัฐไม่มีนโยบายส่งเสริมการตลาดของไม้ที่ผลิตได้จากสวนป่าอย่างเพียงพอ		
15. ท่านคิดว่ารัฐไม่มีแหล่งเงินทุนให้ประชาชนกู้ยืมมาใช้ในการดำเนินงานสวนป่า		

ส่วนที่ 11 การส่งเสริมจากภาครัฐ

หลังจากการโครงการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าเอกชนโดยกรมป่าไม้ ได้มีโครงการเกี่ยวข้องกับการปลูกสร้างสวนป่าภาคเอกชนอื่น ๆ อีกหรือไม่

(.....) มี โปรดระบุโครงการ.....

.....

(.....) ไม่มี

หากไม่มีโปรดระบุโครงการของภาครัฐ ที่ท่านต้องการได้รับการสนับสนุน

(.....) เงินลงทุน

(.....) ปุ๋ย

(.....) การให้บริการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เรื่อง วิชาการ คำแนะนำ หรือการอำนวยความสะดวก

(.....) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 12 ประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวนป่า

1. ท่านได้ดำเนินการปลูกสร้างสวนป่ามาเป็นระยะเวลาเท่าใด

(.....) 1 – 5 ปี

(.....) 6 – 10 ปี

(.....) มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป

2. ท่านเคยตัดไม้ในสวนป่าของท่านหรือไม่ ถ้าเคยนำไปใช้ประโยชน์ใด

(.....) ไม่เคย (ข้ามไปทำส่วนที่ 13)

(.....) เคย ตัดเพื่อนำไปใช้.....

3. ท่านตัดไม้ในสวนป่าของท่านอย่างไร

(.....) ตัดเอง

(.....) จ้างผู้อื่นตัด

(.....) ผู้ซื้อตัดเอง

(.....) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. ท่านมีปริมาณและผลผลิตไม้จากสวนป่าไม้จากสวนป่าเท่าใด

มีต้นไม้จำนวน.....ต้น/ไร่

ความโตโดยเฉลี่ยที่กึ่งกลางต้น.....ซม.

ความยาวมากที่สุดของท่อนไม้.....ม.

ผลผลิตไม้จำหน่ายได้ ต้นละ.....บาท หรือเป็นต้น ได้ต้นละ.....บาท

5. ท่านพอใจในปริมาณไม้ที่ตัดออกจำหน่ายหรือไม่

(.....) พอใจ

(.....) ไม่พอใจ เพราะ.....

6. ท่านพอใจในราคาไม้ที่ตัดออกจำหน่ายหรือไม่

(.....) พอใจ

(.....) ไม่พอใจ เพราะ.....

ส่วนที่ 13 ประสิทธิภาพของการปลูกสร้างสวนป่า

1. ท่านมีรายรับจากการตัดไม้จากสวนป่าไปจำหน่ายจำนวนทั้งสิ้นเท่าไร

(.....) น้อยกว่า 10,000 บาท (.....) 10,000 – 50,000 บาท

(.....) 50,000 – 100,000 บาท

(.....) มากกว่า 100,000 บาท ขึ้นไป (.....) ไม่มีรายรับ

2. ตั้งแต่เริ่มปลูกสร้างสวนป่าจนถึงปัจจุบันท่านมีรายจ่ายในการดำเนินงานสวนป่าประมาณเท่าใด

(.....) น้อยกว่า 10,000 บาท (.....) 10,000 – 50,000 บาท

(.....) 50,000 – 100,000 บาท

(.....) มากกว่า 100,000 บาท ขึ้นไป (.....) ไม่มีรายจ่าย

ส่วนที่ 14 ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกสร้างสวนป่า

โปรดให้ข้อเสนอแนะปัญหาและอุปสรรคในการปลูกสร้างสวนป่า

[illegible]

ส่วนที่ 15 ข้อเสนอแนะในการมุ่งใจให้เกษตรกรมาปลูกสร้างสวนป่า

โปรดให้ข้อเสนอแนะที่ท่านคิดว่าทำให้เกิดแรงจูงใจให้เกษตรกรปลูกสร้างสวนป่า

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

512

513

514

515

516

517

518

519

520

521

522

523

524

525

52

ตารางที่ ภาคผนวก ก1 ความรู้ความเข้าใจในการปลูกสร้างสวนป่า

ประเด็น	ใช่ (คน)	ไม่ใช่ (คน)	ค่าเฉลี่ย (คะแนน)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1.1 การปลูกสร้างสวนป่าเศรษฐกิจต้องทำในที่ดินที่เป็นโฉนดเท่านั้น	43 (43.0%)	57 (57.0%)	0.43	.498
1.2 การตัดสินใจเลือกพันธุ์ไม้เป็นสิ่งสำคัญในการปลูกสร้างสวนป่า	100 (100%)	0 (0%)	1	.000
1.3 การปลูกสร้างสวนป่าควรเลือกใช้พันธุ์ไม้เพียงชนิดเดียว เพื่อให้ง่ายต่อการดูแลและบำรุงรักษา	76 (76.0%)	24 (24.0%)	0.76	.429
1.4 การปลูกสร้างสวนป่าจะให้ประโยชน์ในรูปของตัวเงินเท่านั้น	31 (31.0%)	69 (69.0%)	0.31	.465
1.5 การปลูกสร้างสวนป่าต้องทำในที่เคยเป็นป่ามาก่อนเท่านั้น	9 (9.0%)	91 (91.0%)	0.09	.288
1.6 การปลูกสร้างสวนป่าจะช่วยให้เกิดความสมบูรณ์ของดิน	97 (97.0%)	3 (3.0%)	0.97	.171
1.7 การปลูกสร้างสวนป่าทุกประเภทต้องได้รับอนุญาตจากรัฐก่อนเท่านั้น	72 (72.0%)	28 (28.0%)	0.72	.451
1.8 ต้นไม้สวนป่าบางชนิด สามารถตัดขายหรือนำใช้ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่	42 (42.0%)	58 (58.0%)	0.42	.496
1.9 การปลูกสร้างสวนป่าจำเป็นต้องมีกฎหมายและระเบียบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นขั้นตอนและตรวจสอบความถูกต้อง	88 (88.0%)	12 (12.0%)	0.88	.327
1.10 การลงทุนสวนป่าทุกประเภท มีค่าใช้จ่ายสูง ใช้เงินลงทุนมาก และใช้เวลานานกว่าจะได้ทุนคืน	84 (84.0%)	16 (16.0%)	0.84	.368
1.11 การปลูกสร้างสวนป่าเอกชน ได้รับคำตอบแทนคุ่มค่ากว่าการปลูกป่าของภาครัฐ	66 (66.0%)	34 (34.0%)	0.66	.476
1.12 การปลูกสร้างสวนป่าไม่จำเป็นต้องดูแลใส่ปุ๋ย	53 (53.0%)	47 (47.0%)	0.53	.502

ตารางที่ ภาคผนวก ก1 (ต่อ)

ประเด็น	ใช่ (คน)	ไม่ใช่ (คน)	ค่าเฉลี่ย (คะแนน)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1.13 ต้นไม้ที่ใช้ในการปลูกสร้างสวนป่าไม่มีโรคแมลงเหมือนพืชเกษตร	73 (73.0%)	27 (27.0%)	0.73	.446
1.14 รัฐมีการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าภาคเอกชน เพื่อลดการทำลายทรัพยากรป่าไม้ และราษฎรมิได้ใช้ไม้ในครัวเรือนและอุตสาหกรรม	83 (83.0%)	17 (17.0%)	0.83	.378
1.15 การดูแลบำรุงรักษาสวนป่าอย่างประณีต จะทำให้ได้ผลผลิตไม้สูง เนื้อไม้มีคุณภาพและขายได้ราคาดี	95 (95.0%)	5 (5.0%)	0.95	.219

ตารางที่ ภาคผนวก ก2 ความคาดหวังในการปลูกสร้างสวนป่า

ประเด็น	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (คน)	เห็นด้วย (คน)	ไม่แน่ใจ (คน)	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (คน)	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2.1 อาชีพการปลูกสร้างสวนป่า ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น	36 (36.0%)	49 (49.0%)	5 (5.0%)	6 (6.0%)	4 (4.0%)	4.07	1.008
2.2 ไม้จากสวนป่าขายได้ราคาดีกว่าพืชผลทางการเกษตร	6 (6.0%)	44 (44.0%)	25 (25.0%)	13 (13.0%)	12 (12.0%)	3.19	1.125
2.3 นอกจากไม้สวนป่า ต้องการผลผลิตอื่นที่ไม่ใช่ไม้จากสวนป่าไปจำหน่ายด้วย	3 (3.0%)	42 (42.0%)	35 (35.0%)	17 (17.0%)	3 (3.0%)	2.73	.880
2.4 การปลูกสร้างสวนป่าทำให้เกิดอาชีพแก่คนในท้องถิ่นด้วย	2 (2.0%)	49 (49.0%)	18 (18.0%)	26 (26.0%)	5 (5.0%)	3.17	1.006
2.5 การปลูกสร้างสวนป่าทำให้สมาชิกในครอบครัวได้อยู่ร่วมกัน เกิดความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคม	12 (12.1%)	40 (40.4%)	22 (22.2%)	20 (20.2%)	5 (5.1%)	3.34	1.089
2.6 การปลูกสร้างสวนป่าช่วยสร้างคุณค่าให้กับตนเองและผู้อื่นในสังคม	51 (51.0%)	47 (47.0%)	2 (2.0%)	0 (0%)	0 (0%)	4.49	.611
2.7 ปลูกสร้างสวนป่า เพื่อช่วยให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศ ธรรมชาติเกิดความสมบูรณ์	59 (59.0%)	39 (39.0%)	1 (1.0%)	1 (1.0%)	0 (0%)	4.56	.574
2.8 ต้นไม้ทำให้เกิดความสมบูรณ์ของธรรมชาติและจะช่วยลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้	48 (48.0%)	41 (41.0%)	6 (6.0%)	5 (5.0%)	0 (0%)	4.32	.803
2.9 ต้นไม้จะช่วยลดการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศในท้องถิ่นและในระดับภูมิภาคได้	63 (63.0%)	37 (37.0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	4.63	.485
2.10 ป่าไม้จะช่วยฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ที่เสื่อมโทรมให้กลับมามีความสมบูรณ์	50 (50.5%)	49 (49.5%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	4.51	.503

ตารางที่ ภาคผนวก ก3 เทคนิคในการปลูกสร้างสวนป่า

ประเด็น	ใช่ (คน)	ไม่ใช่ (คน)	ค่าเฉลี่ย (คะแนน)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4.1 ใส่นุ้ยให้สวนป่าอย่างสม่ำเสมอ	42 (42.0%)	58 (58.0%)	0.42	.496
4.2 กำจัดวัชพืชในสวนป่าโดยจุดไฟเผา	34 (34.0%)	66 (66.0%)	0.34	.476
4.3 ปลูกต้นไม้ให้มีระยะห่างไม่เกิน 2 x 2 เมตร เพื่อให้ได้จำนวนต้นไม้ต่อไร่มากขึ้น	75 (75.0%)	25 (25.0%)	0.75	.435
4.4 นำารักษาสวนป่าโดยการใช้จุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ (E.M.)	9 (9.0%)	91 (91.0%)	0.09	.288
4.5 ติดกั้นต้นไม้ที่แตกแขนง เพื่อให้ต้นไม้มีลำต้นเปลาตรง	92 (92.9%)	7 (7.1%)	0.91	.258
4.6 เลือกปลูกพันธุ์ไม้หลายชนิด เพื่อป้องกันการระบาดของโรคและแมลง	47 (47.0%)	53 (53.0%)	0.47	.502
4.7 ปลูกสร้างสวนป่าโดยแบ่งที่ดินออกเป็นแปลงย่อย ๆ เพื่อให้ได้ผลผลิตอย่างต่อเนื่อง	37 (37.0%)	63 (63.0%)	0.37	.485
4.8 ใช้ตัวนำ หรือตัวเบี่ยง เพื่อกำจัดการแมลงศัตรูพืชโดยไม่ใช้สารเคมี	11 (11.0%)	89 (89.0%)	0.11	.314
4.9 หากลำไม้ที่มีความแข็งแรงด้านทานต่อโรคแมลง	78 (78.0%)	22 (22.0%)	0.78	.416
4.10 ปลูกพืชเกาะตรอกกับสวนป่า เพื่อให้ได้ผลผลิตจากพืชเกาะตรอกก่อนตัดต้นไม้จากสวนป่าออกขาย	38 (38.0%)	62 (62.0%)	0.38	.488
4.11 นำปุ๋ยสดเข้าไปเลี้ยงในสวนป่า เพื่อช่วยกำจัดวัชพืช	57 (57.0%)	43 (43.0%)	0.57	.498
4.12 มีวิธีป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่า	94 (94.0%)	6 (6.0%)	0.94	.239
4.13 ติดตามเทคนิคและวิธีการปลูกสร้างสวนป่าอย่างสม่ำเสมอ	62 (62.0%)	38 (38.0%)	0.62	.488
4.14 แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ปลูกสร้างสวนป่ารายอื่น ๆ	56 (56.0%)	44 (44.0%)	0.56	.499
4.15 นำเศษวัชพืชต่าง ๆ มาทำเป็นปุ๋ยหมัก เพื่อใช้เป็นปุ๋ยอินทรีย์ในสวนป่า	33 (33.0%)	67 (67.0%)	0.33	.473

ตารางที่ ภาคผนวก ก4 การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า

ประเด็น	เห็นด้วย (คน)	ไม่เห็นด้วย (คน)	ไม่เห็นด้วย (คน)	ค่าเฉลี่ย (คะแนน)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
5.1 การปลูกสร้างสวนป่าเป็นอาชีพที่ทำให้เกิดรายได้สูง	49 (49.0%)	16 (16.0%)	35 (35.0%)	2.14	.910
5.2 การปลูกสร้างสวนป่าของราษฎรไม่เกิดผลสำเร็จ เนื่องจากเกษตรกรไม่มีที่ดินปลูกสวนป่าจำนวนมาก ๆ	82 (82.0%)	12 (12.0%)	6 (6.0%)	2.76	.553
5.3 การปลูกสร้างสวนป่าทำให้ประชาชนมีไม้ไว้ใช้ในครัวเรือนอย่างเพียงพอ	73 (73.7%)	21 (21.2%)	5 (5.1%)	2.69	.565
5.4 การปลูกสร้างสวนป่า ทำให้ผลิตผลทางการเกษตรลดลง	47 (47.0%)	7 (7.0%)	46 (46.0%)	2.01	.969
5.5 การปลูกสร้างสวนป่าทำให้คนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น	69 (69.0%)	11 (11.0%)	20 (20.0%)	2.49	.810
5.6 การปลูกสร้างสวนป่าต้องใช้น้ำในปริมาณมาก ทำให้คนในชุมชนขาดแคลนน้ำใช้อุปโภคและบริโภค	5 (5.0%)	3 (3.0%)	92 (92.0%)	1.13	.464
5.7 การปลูกสร้างสวนป่าทำให้เกิดไฟป่าทำลายทรัพย์สินในนาของราษฎร	11 (11.0%)	12 (12.0%)	77 (77.0%)	1.34	.670
5.8 อาชีพการปลูกสร้างสวนป่า นอกจากจะสร้างประโยชน์ต่อตนเองแล้ว ยังเกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นในชุมชนด้วย	75 (75.0%)	18 (18.0%)	7 (7.0%)	2.68	.601
5.9 การปลูกสร้างสวนป่าเป็นการโฆษณาชวนเชื่อของรัฐ ให้ประชาชนปลูกป่า	34 (34.0%)	15 (15.0%)	51 (51.0%)	1.83	.911
5.10 ป่าจะยังคงความสมบูรณ์อยู่ได้ หากประชาชนร่วมใจกันปลูกต้นไม้ไว้ใช้ประโยชน์เอง	92 (92.0%)	3 (3.0%)	5 (5.0%)	2.87	.464

ตารางที่ ภาคผนวก ก5 นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า

ประเด็น	เห็นด้วย (คน)	ไม่เห็น ด้วย(คน)	ค่าเฉลี่ย (คะแนน)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน
6.1 ระเบียบและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า ทำให้เกิด ความสับสนในการดำเนินงานปลูกสร้างสวนป่า	95 (95.0%)	5 (5.0%)	0.95	.219
6.2 ต้องมีการปรับปรุงระเบียบและกฎหมายเกี่ยวกับ สวนป่าเพื่ออำนวยความสะดวกกับผู้ปลูกสร้าง สวนป่ามากขึ้น	78 (78.0%)	22 (22.0%)	0.78	.416
6.3 กฎหมายสวนป่าในปัจจุบันมีความครอบคลุมและมี การบังคับใช้ที่ดี แต่ต้องปรับปรุงขั้นตอนการ ดำเนินงานของรัฐให้ดียิ่งขึ้น	85 (85.0%)	15 (15.0%)	0.85	.359
6.4 นโยบายการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าของรัฐ ขาดความต่อเนื่อง	84 (84.0%)	16 (16.0%)	0.84	.368
6.5 เจ้าหน้าที่ไม่ได้ติดตามผลการดำเนินโครงการ ส่งเสริมปลูกป่าที่ดำเนินการไปแล้ว	93 (93.0%)	7 (7.0%)	0.93	.256
6.6 รัฐไม่ควรสร้างแรงจูงใจในการปลูกป่า โดยให้เงินทุน สนับสนุนการปลูกสวนป่า	29 (29.0%)	71 (71.0%)	0.29	.456
6.7 นโยบายส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าของรัฐที่ ดำเนินการผ่านมา ไม่ประสบผลสำเร็จ	70 (70.0%)	30 (30.0%)	0.30	.461
6.8 รัฐต้องมีการควบคุมการปลูกสร้างสวนป่าให้ชนิดอื่น นอกเหนือจากไม้สัก และยางนาด้วย	52 (52.0%)	48 (48.0%)	0.52	.502
6.9 นโยบายของรัฐในการส่งเสริมปลูกสร้างสวนป่า ทำให้ ราษฎรต้องลงทุนปลูกสร้างสวนป่าไว้ใช้เอง	63 (63.0%)	37 (37.0%)	0.63	.485
6.10 ระเบียบและกฎหมายเกี่ยวข้องกับสวนป่าที่เข้มงวด เกินไป ทำให้ไม่มีแรงจูงใจในการปลูกสร้างสวนป่า	59 (59.0%)	41 (41.0%)	0.59	.494
6.11 เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความสำคัญในการปฏิบัติตาม กฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า และทำให้เกิดแรงจูงใจ ในการปลูกสวนป่า	82 (82.8%)	17 (17.2%)	0.83	.379

ตารางที่ ภาคผนวก ก5 (ต่อ)

ประเด็น	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
6.12 การขออนุญาตตัดไม้สัก และไม้ยางนาออกไปขาย มีขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อนเกินไป	53 (53.0%)	47 (47.0%)	0.53	.502
6.13 การนำไม้สัก หรือไม้ยางนาที่ได้จากสวนป่าเคลื่อนที่ไปขายเกิดความยุ่งยาก	61 (61.0%)	39 (39.0%)	0.61	.490
6.14 รัฐไม่มีนโยบายส่งเสริมการตลาดของไม้ที่ผลิตได้จากสวนป่าอย่างเพียงพอ	93 (93.0%)	7 (7.0%)	0.93	.256
6.15 รัฐไม่มีแหล่งเงินทุนให้ประชาชนกู้ยืมมาใช้ในการดำเนินงานสวนป่า	62 (62.0%)	38 (38.0%)	0.62	.488

ภาคผนวก ข
ประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึก
เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
จังหวัดเพชรบูรณ์

คำถามสำหรับแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์
เรื่อง
แนวทางการจัดการสวนป่าภาคเอกชนอย่างยั่งยืน ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

1. ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....ปี ตำแหน่ง.....

สถานที่ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์

วันและเวลา ที่สัมภาษณ์

ระยะเวลาปฏิบัติราชการที่สำนักงาน ฯ แห่งนี้

2. ความเป็นมาของโครงการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์

- ที่มาของโครงการ

.....

- วัตถุประสงค์ของโครงการ

.....

- ปีที่เริ่มโครงการและระยะเวลา

.....

- ลักษณะของโครงการ

.....

.....

3. การดำเนินการส่งเสริมและเผยแพร่การปลูกป่าภาคเอกชน

- การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการ ฯ และการถ่ายทอดความรู้

.....

- เกณฑ์การรับสมัครราษฎรเข้าร่วมโครงการ

.....

- เงินทุนและการสนับสนุนให้กับราษฎร/การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกสร้างสวนป่า

.....

.....

.....

- การประสานงาน และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

.....

.....

.....

4. นโยบายและกฎหมายในการปลูกสร้างสวนป่า

- นโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่ามีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

- ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่า

.....

.....

.....

5. การขึ้นทะเบียนสวนป่า

- จำนวนเนื้อที่น้อยที่สุดที่รับขึ้นทะเบียนสวนป่า.....ไร่
- เอกสารสิทธิ์ที่รับขึ้นทะเบียนสวนป่า

.....

.....

เนื้อที่สวนป่าเอกชนของจังหวัดเพชรบูรณ์ทั้งสิ้นรวม.....ไร่.....งาน.....ตารางวา
ชนิดพันธุ์ไม้ที่เกษตรกรนิยมปลูก.....

.....

.....

- ขั้นตอนการรับขึ้นทะเบียนสวนป่า/เอกสารที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน

.....

.....

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการประสานงานการขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า

6. การอนุญาตตัดฟันไม้และการขนย้ายไม้จากสวนป่า

- ชนิดพันธุ์ไม้ที่ต้องขออนุญาตในการตัดฟัน

- ขั้นตอนการขออนุญาตตัดฟัน/เอกสารที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน

- ขั้นตอนการขออนุญาตขนไม้จากสวนป่าไปจำหน่ายและใช้ประโยชน์

7. การตลาดของไม้จากสวนป่า

- ตลาดรับซื้อไม้จากสวนป่า

- ชนิดพันธุ์ไม้ที่ตลาดต้องการสูง และขายได้ราคาดี

8. การติดตามประเมินผลโครงการ ฯ

- หน่วยงานที่ทำหน้าที่ติดตามประเมินผลโครงการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าภาคเอกชน

- การดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จหรือไม่ อย่างไร

- ราษฎรยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่าหรือไม่ อย่างไร

8. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

- ปัญหาอุปสรรคที่พบในการดำเนินโครงการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าภาคเอกชน

.....

.....

.....

- ข้อเสนอแนะเพื่อการจูงใจให้ราษฎรปลูกสร้างสวนป่า

.....

.....

- ข้อเสนอแนะเพื่อให้การปลูกสร้างสวนป่าภาคเอกชนมีความยั่งยืน

.....

.....

.....

.....

- ประเด็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค
ประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึก
เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอวิเชียรบุรี
จังหวัดเพชรบูรณ์

คำถามสำหรับแบบสัมภาษณ์เชิงลึก
เรื่อง
แนวทางการจัดการสวนป่าภาคเอกชนอย่างยั่งยืน ในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบูรณ์

1. ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....ปี

ตำแหน่ง.....

สถานที่.....

วันและเวลา ที่สัมภาษณ์.....

ระยะเวลาการปฏิบัติงาน.....

2. ข้อมูลเกี่ยวกับดำเนินงานสวนป่า

.....

.....

.....

.....

สถานการณ์ของการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

หน่วยงานของท่านได้ร่วมสนับสนุนการปลูกสร้างสวนป่าหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

หน่วยงานของท่านได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

การทำสวนป่าของเกษตรกรจะต้องนำรายได้ส่วนหนึ่งมาเข้าบำรุงองค์การบริหารส่วนตำบลหรือไม่

.....

.....

ท่านได้เผยแพร่หรือสนับสนุนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่าแก่เกษตรกรหรือไม่

.....

.....

.....

หน่วยงานของท่านมีสวนป่าเป็นของตนเองหรือไม่ ท่านมีการดำเนินการอย่างไร

.....

.....

ท่านมีรายรับจากการตัดไม้จากสวนป่าไปจำหน่ายจำนวนทั้งสิ้นเท่าไร

.....

.....

ตั้งแต่เริ่มปลูกสร้างสวนป่าจนถึงปัจจุบันท่านมีรายจ่ายในการดำเนินงานสวนป่าประมาณเท่าใด

.....

.....

.....

3. โปรดระบุปัญหาและอุปสรรคในการปลูกสร้างสวนป่าของเกษตรกรในพื้นที่ของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

4. โปรดให้ข้อเสนอแนะที่ท่านคิดว่ามีผลจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกสร้างสวนป่า

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง
ประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึก
เกษตรกรดีเด่นด้านการปลูกสร้างสวนป่าของกรมป่าไม้

คำถามสำหรับแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรดีเด่นด้านปลูกสร้างสวนป่า
เรื่อง
แนวทางการจัดการสวนป่าภาคเอกชนอย่างยั่งยืน ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

1. ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....ปี ระดับการศึกษา.....
 สถานที่.....
 วันและเวลา ที่สัมภาษณ์.....
 ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่อาศัยตั้งแต่ พ.ศ.รวมระยะเวลา.....ปี
 อาชีพเดิม.....

2. ข้อมูลเกี่ยวกับดำเนินงานสวนป่า

สถานที่ตั้งสวนป่า

เนื้อที่รวม.....ไร่.....งาน.....ตารางวา ประเภทเอกสารสิทธิ์.....
 เริ่มดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าตั้งแต่ พ.ศ.รวมระยะเวลา.....ปี ชนิดไม้ที่ปลูก.....
 เหตุผลและที่มาของการเลือกอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า.....

ท่านมีวิธีการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าอย่างไรบ้าง

ท่านมีเทคนิคการดำเนินการปลูกสร้างสวนป่าอย่างไรบ้าง

3. ความคาดหวังประโยชน์ที่ได้จากการปลูกสร้างสวนป่าอย่างไรบ้าง

- ความคาดหวังด้านเศรษฐกิจ

.....

.....

- ความคาดหวังด้านสังคม

.....

.....

- ความคาดหวังด้านสิ่งแวดล้อม

.....

.....

ท่านเคยตัดไม้ในสวนป่าของท่านหรือไม่ ถ้าเคยนำไปใช้ประโยชน์ใด

.....

.....

ท่านตัดไม้ในสวนป่าของท่านอย่างไร

.....

.....

ท่านมีรายรับจากการตัดไม้จากสวนป่าไปจำหน่ายจำนวนทั้งสิ้นเท่าไร

.....

.....

ตั้งแต่เริ่มปลูกสร้างสวนป่าจนถึงปัจจุบันท่านมีรายจ่ายในการดำเนินงานสวนป่าประมาณเท่าใด

.....

.....

4. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่า

.....

.....

5. ท่านได้เข้าร่วมการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าของกรมป่าไม้หรือไม่

.....

.....

ท่านใช้เงินทุนในการปลูกสร้างสวนป่าจากแหล่งใด

.....

.....

6. ท่านได้เข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกสวนป่าหรือไม่

.....

.....

.....

7. การยอมรับอาชีพการปลูกสร้างสวนป่า

คนในชุมชนของท่านยอมรับการปลูกสร้างสวนป่าหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

8. การจัดการสร้างสวนป่าอย่างยั่งยืน

ท่านคิดว่าจะดำเนินการจัดการสวนป่าให้เกิดความยั่งยืนได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

9. ความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายและกฎหมายในการปลูกสร้างสวนป่า

ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสวนป่าอย่างไร

.....

.....

.....

ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าจากภาครัฐอย่างไร

.....

.....

.....

10. โปรดเสนอแนะปัญหาและอุปสรรคในการปลูกสร้างสวนป่า

[illegible]

11. โปรดให้ข้อเสนอแนะที่ท่านคิดว่ามีผลสูงใจให้เกษตรกรปลูกสร้างสวนป่า

.....

.....

.....

.....

12. ข้อเสนอแนะให้ปลูกสร้างสวนป่าบรรลุนผลสำเร็จและเกิดความยั่งยืน

[illegible]

บรรณานุกรม

- กรมป่าไม้. 2528. วนเกษตรในฝัน. สักทอง. 11 (กรกฎาคม – กันยายน): 31.
- กรมป่าไม้. 2546. เกษตรกรดีเด่นสาขาอาชีพปลูกสวนป่าภาคกลาง – ตะวันตก. เอกสารเผยแพร่สวนปลูกป่าภาคเอกชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรุงเทพมหานคร: กรมป่าไม้.
- กรมป่าไม้. 2548. กิจกรรมส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ เพื่อเป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมไม้. เพชรบูรณ์: ดีดีการพิมพ์.
- กรมป่าไม้. 2549. โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้.
- กรมป่าไม้. 2549. สถิติการป่าไม้ของประเทศไทย ปี 2549. กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- คีตติง มิเชล. 2537. แผนปฏิบัติการ 21 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. แปลจาก The Earth's Agenda for Change. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการต่างประเทศ.
- จรวย อินทร์จันทร์. 2544. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ: กรณีศึกษา จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จำลอง โพธิ์บุญ. 2547. การบริหารโครงการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: ทิพนตร์การพิมพ์.
- ฉลอง โชติกะคาม. 2538. การพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน เพื่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและความมั่นคงของชาติ. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ชนินทร์ เนมย์. 2545. การวิเคราะห์การบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์สวนป่าภาครัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ช่อทิพย์ อานันท์รัตนกุล. 2542. ปัจจัยที่มีผลต่อการทำสวนป่าเอกชนในอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาติรี สัทธรรมนวงศ์. 2545. ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ต่อการป้องกันรักษาสวนป่า อำเภอวัง จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธานี อุปนวล. 2545. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมกับทัศนคติที่มีต่องานอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรพิทักษ์ป่า จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- เชิญ นิลวิเศษ. 2523. **อาชีพปลูกสร้างสวนป่า**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทไม้อัดไทย จำกัด.
- เทอด สุปรีชากร. 2525. **วนศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธัญญา ตันกุลวานิช. 2547. **การจัดการป่าจากของประชาชนในเขตลุ่มน้ำบางปะกง: กรณีศึกษาดำบลสนามจันทร์ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บรรเลง จันทรวาวม. 2545. **การวิเคราะห์ทางการเงินในการปลูกสร้างสวนป่าไม้สักสวนป่าทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญมี วัฒนากร. 2548. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมไม้ ที่มีต่อการลงทุนปลูกสร้างสวนป่าไม้เศรษฐกิจ**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เบญจพร วิบูลย์พันธุ์. 2543. **สิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจของเกษตรกรจากโครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกสร้างสวนป่าไม้สัก: กรณีศึกษาอำเภ่อู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิทยา เพชรมาก. 2540. **วนเกษตร กลยุทธ์เพื่อลดความเสี่ยงต่อการปลูกป่าเอกชน**. กรุงเทพมหานคร: กรมป่าไม้.
- มณทิ โพธิ์ทัย. 2536. **การปลูกสร้างสวนป่า**. กรุงเทพมหานคร: สวนปลูกสร้างสวนป่า ฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้.
- รัตยา ชัยลอม. 2546. **การวางแผนระบบการเพาะปลูกพืชอย่างยั่งยืนโดยพืชไม้ผลและไม้ยืนต้น: กรณีศึกษาหมู่บ้านแม่สาใหม่ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วัดทับคล้อ. 2548. **บทความธรรมะ. อิทธิบาท 4**. ค้นวันที่ 15 สิงหาคม 2550 จาก www.watthaplo.com/ittibat4.html
- วิจิตร สุริยาอาภรณ์. 2535. **การศึกษาความเป็นไปได้ในการปลูกสวนป่าไม้สัก โดยเกษตรกรที่ได้รับสิทธิทำกิน (สทก.) ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ กรณีศึกษา: ป่าดงช้างดี จังหวัดอุดรธานี**. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิเชียร สุ่มันตกุล. 2544. **การปลูกสร้างสวนป่าไม้สัก. ส่วนวนวัฒนวิจัย สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้**. ค้นวันที่ 19 ตุลาคม 2549 จาก www.dnp.go.th/development/teak.htm

- วิโรจน์ ธีระแนว. 2547. **ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการปลูกป่าเชื่อมป่าสักชลสิทธิ์ ตำบลบ่อไทย อำเภอนหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิไลลักษณ์ ไทยอุตสาห์. 2528. **การวิเคราะห์ต้นทุน – กำไร ของการปลูกสร้างสวนป่า**. กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริวรรณ พงษ์เลิศวิวัฒน์. 2541. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรป่าชุมชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านท่าวังไทร ตำบลวังหมี่ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมหมาย สรรพคุณ. 2534. **การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ของโครงการสวนป่าชุมชน: กรณีอำเภอกอสนี จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สราวุธ จารุวรรณสถิต. 2545. **การวิเคราะห์โครงการปลูกสร้างสวนป่าขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้: กรณีศึกษาสวนป่าในท้องที่ภาคตะวันตก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สอาด บุญเกิด. 2529. **หลักวนเกษตร**. กรุงเทพมหานคร: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์. 2545. **สรุปผลการเบิกจ่ายเงินโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปี 2537 - 2545**. เพชรบูรณ์: สำนักงาน.
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์. 2548. **รายงานสรุปแผนการปฏิบัติงาน**. เพชรบูรณ์: สำนักงาน.
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์. 2548. **สรุปการขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า และประจำปีงบประมาณ 2536 – 2548**. เพชรบูรณ์: สำนักงาน.
- สิริมา ธรรมชาติโสภ. 2543. **การพัฒนานโยบายฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธารในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้. 2545. **เอกสารรายงานข้อมูลพื้นฐานสวนป่า**. กรุงเทพมหานคร: ส่วนปลูกสร้างสวนป่า ฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้.
- องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้. 2548. **ราคาไม้สักท่อน ปี 2548**. กรุงเทพมหานคร: ส่วนปลูกสร้างสวนป่า องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้.

- องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้. 2549. เอกสารรายงานการสำรวจพื้นที่ที่มีศักยภาพปลูกไม้เศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร: ส่วนปลูกสร้างสวนป่า ฝ่ายอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้.
- อภิรักษ์ ทหรานนท์. 2547. การตลาดและการวิเคราะห์ทางการเงินของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อาภรณ์ ภูมิพันทนา, สุภา ไยเมือง, สุจิตรา มาริติน, ถาวร สังขชาติ และมนตรี จันทวงศ์. 2535. วนเกษตร: เพื่อคนและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก.
- อำนวย คอวนิช. 2522. การปลูกสร้างสวนป่าในประเทศไทย. ใน บทความการปลูกสร้างสวนป่าและการอนุรักษ์ป่าไม้ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้. หน้า 1 – 19.
- Yamane, T. 1973. Statistics: An Introduction Analysis. 3rd ed. New York: Harper Taro.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล

นายจิรวุฒิ แสงศรี

ประวัติการศึกษา

วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วนศาสตร์)

สาขาวิชาเอกวนผลิตภัณฑ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2541

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2543 – พ.ศ. 2545

นักวิชาการสิ่งแวดล้อม

อุทยานแห่งชาติน้ำตกห้วยยาง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรมป่าไม้

พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2546

นักวิชาการสิ่งแวดล้อม

อุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

พ.ศ. 2546 – พ.ศ. 2546

ผู้ช่วยหัวหน้าสวนป่าศรีสังขาลย์ จังหวัดสุโขทัย

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

พ.ศ. 2546 – ปัจจุบัน

บุคลากร 4 สำนักบริหารกลาง

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม